

ตอนที่ 3

จำนำ

ลักษณะจำนำได้บัญญัติไว้ 4 หมวด คือ หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป ตั้งแต่มาตรา 747 ถึง 757 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนำและผู้รับจำนำ ตั้งแต่มาตรา 758 ถึง 763 หมวด 3 การบังคับจำนำ ตั้งแต่มาตรา 764 ถึง 768 หมวด 4 ความระงับสิ้นไปแห่งจำนำ มาตรา 769

หมวด 1

บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา 747 “อันว่าจำนำนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้”

จำนำ คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า “ผู้จำนำ” ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “ผู้รับจำนำ” เพื่อเป็นประกันหนี้ แต่คู่สัญญาจำนำจำกัดลงกันให้บุคคลภายนอกเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินจำนำไว้ก็ได้ (มาตรา 749)

มีหลักเกณฑ์และข้อสังเกตดังนี้

1. การจำนำกฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ (ฎีกาที่ 1451/2503, 1729/2512)

2. การจำนำมิได้เฉพาะสังหาริมทรัพย์เท่านั้น

3. การจำนำต้องมีการส่งมอบสังหาริมทรัพย์ให้ผู้รับจำนำ ถ้าไม่มีการส่งมอบถือว่าไม่มีการจำนำ

คู่เงินกันและในสัญญาคู่มีข้อความด้วย จำเลยได้นำโฉนดจำนำไว้ แต่ปรากฏว่าเมื่อทำสัญญาคู่กันแล้ว ผู้ให้กู้ได้ยินยอมมอบโฉนดกลับคืนไปสู่ความครอบครองของจำเลย เช่นนี้ถือว่าจำเลยหาได้มอบโฉนดไว้เป็นประกันการชำระหนี้ตามความหมายในลักษณะจำนำไม่ (ฎีกาที่ 490/2502)

โจทก์กับจำเลยทำหนังสือสัญญาไว้ต่อกัน มีความหมายว่าโจทก์ยอมให้รถยนต์เป็นประกันเงินที่โจทก์รับล่วงหน้าไป แต่คู่กรณีก็ตกลงให้รถยนต์อยู่ที่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของ พฤติการณ์เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการจำนำ (ฎีกาที่ 1441/2505)

4. ผู้จำนำจะเป็นตัวลูกหนี้เองหรือบุคคลอื่นนำทรัพย์สินมาเป็นประกันการชำระหนี้ แต่ผู้จำนำจะต้องเป็นเจ้าของสังหาริมทรัพย์ที่จำนำ ถ้ามีบุคคลอื่นปลอมเป็นเจ้าของทรัพย์สิน นำทรัพย์สินไปจำนำ การจำนำไม่ผูกพันเจ้าของที่แท้จริง

ผู้เช่าเอาสังหาริมทรัพย์ที่เช่าไปจำนำ ผู้ให้เช่าเรียกทรัพย์สินนั้นคืนจากผู้รับจำนำได้

จำเลยโอนขายรถยนต์ให้โจทก์แล้วทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์ดังกล่าวจากโจทก์ ต่อมาจำเลยนำรถยนต์ไปมอบให้แดงยึดไว้เป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์ แม้

แดงจะเชื่อโดยสุจริตว่ารถยนต์เป็นของจำเลย แต่เมื่อโจทก์มิได้ประมาณหรือเชิดให้จำเลยเป็นตัวแทน โจทก์ก็เป็นเจ้าของรถยนต์ ย่อมมีสิทธิติดตามเอาคืนได้ (ฎีกาที่ 449/2519)

ในกรณีเจ้าของทรัพย์สินประมาณเงินเลื้อหรือแสดงให้เห็นว่าเป็นการเชิดบุคคลอื่นเป็นตัวแทนจนเป็นเหตุให้มีการนำทรัพย์สินไปจำนำ และผู้รับจำนำได้รับจำนำไว้โดยสุจริตแล้ว เจ้าของทรัพย์สินเรียกคืนไม่ได้

เจ้าของทรัพย์สินเอาสังหาริมทรัพย์ไปฝากบุคคลอื่นขาย โดยปล่อยให้ผู้รับฝากแสดงออกเสมือนหนึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นสินค้าของผู้รับฝากเอง ต่อมาผู้รับฝากเอาไปจำนำไว้กับจำเลย จำเลยรับจำนำไว้โดยสุจริต เจ้าของจะเอาคืนโดยไม่จัดการไถ่ไม่ได้ (ฎีกาที่ 631/2503)

โจทก์มอบรถยนต์ของโจทก์พร้อมด้วยทะเบียนรถและใบโอนรถ ซึ่งมีลายมือชื่อโจทก์ในช่องผู้โอน ให้ ส. นำไปขายผู้อื่น แล้ว ส. นำรถยนต์ไปจำนำไว้กับจำเลยผู้ซึ่งรับจำนำไว้โดยสุจริต การกระทำของโจทก์ถือได้ว่าเป็นการเชิด ส. ให้เป็นตัวแทนของโจทก์ โจทก์จะติดตามเอาคืนโดยไม่ได้ถอนการชำระหนี้การจำนำก่อนทวงได้ไม่ จำเลยมีสิทธิยึดรถยนต์ไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จนครบ (ฎีกาที่ 1601/2512)

5. ผู้รับจำนามีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้คนอื่นได้ (ฎีกาที่ 961/2505)

ทรัพย์สินที่จำนำนั้นย่อมเป็นประกันเพื่อการชำระหนี้กับทั้งค่าอุปกรณ์ต่อไปนี้ด้วย คือ

1. ดอกเบี้ย
2. ค่าสินไหมทดแทนในการไม่ชำระหนี้
3. ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนำ
4. ค่าใช้จ่ายทรัพย์สินซึ่งจำนำ
5. ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่ความชำรุดบกพร่องแห่งทรัพย์สินจำนำซึ่ง

ไม่ประจักษ์ (มาตรา 748)

การจำนำสิทธิมีตราสารนั้นจะต้องกระทำและมีผลตามกฎหมายดังต่อไปนี้

การจำนำสิทธิแห่งตราสารได้กำหนดชนิดของตราสารนั้น ๆ คือ

1. การจำนำสิทธิที่มีตราสารทั่ว ๆ ไป ตามมาตรา 750 เช่น จำนำสิทธิในสินค้าเป็นการจำนำใบประทวนสินค้าซึ่งนายคลังสินค้าออกให้ ต้องทำดังนี้

ก. ต้องส่งมอบตราสารนั้นให้แก่ผู้รับจำนำ และ

- ข. บอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งการจำหน่ายแก่ลูกหนี้แห่งสิทธิตราสารนั้น
ถ้าไม่กระทำตามข้อ ก. และ ข. การจำหน่ายย่อมเป็นโมฆะ
2. การจำหน่ายตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลเมื่อเขาสั่ง ตามมาตรา 751 เช่น ตั๋วแลกเงินหรือออกเช็คลงวันที่ล่วงหน้า มีหลักเกณฑ์จะต้องกระทำดังนี้
- ก. การจำหน่ายต้องสลักหลังไว้ที่ตราสารให้ปรากฏการจำหน่าย
 - ข. จะยกขึ้นต่อผู้บุคคลภายนอกมิได้ ถ้าไม่ได้สลักหลังไว้ที่ตราสารให้ปรากฏการจำหน่าย
 - ค. ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวแก่ลูกหนี้แห่งตราสาร
3. การจำหน่ายตราสารชนิดออกให้แก่บุคคลโดยนามตามมาตรา 752 เช่น ออกตั๋วแลกเงินโดยแจ้งไว้ในคำว่า “ห้ามเปลี่ยนมือ” มีหลักเกณฑ์จะต้องกระทำดังนี้
- ห้ามโอนกันด้วยการสลักหลัง
 - ต้องจดข้อความแสดงการจำหน่ายไว้ให้ปรากฏในตราสารนั้น และ
 - ได้บอกกล่าวการจำหน่ายนั้นให้ทราบถึงลูกหนี้แห่งตราสารทราบแล้ว
 - ถ้ามิได้บอกกล่าวการจำหน่ายนั้นไปยังลูกหนี้แห่งตราสารทราบจะยกเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้แห่งตราสารหรือบุคคลภายนอกไม่ได้
4. การจำหน่ายใบหุ้นหรือใบหุ้นกู้ชนิดระบุชื่อตามมาตรา 573 มีหลักเกณฑ์จะต้องกระทำดังนี้
- ก. จะต้องได้จดทะเบียนการจำหน่ายนั้นไว้ในสมุดของบริษัทตามบทบัญญัติทั้งหลายในลักษณะ 22 ว่าด้วยการโอนหุ้นหรือหุ้นกู้
 - ข. ถ้ามิได้กระทำตามข้อ ก. แล้ว จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บริษัทหรือบุคคลภายนอกมิได้

ในการจำหน่ายสิทธิตราสาร ถ้าสิทธิแห่งตราสารถึงกำหนดก่อนหนี้ซึ่งประกันตามมาตรา 754 แยกวิธีปฏิบัติไว้ 2 กรณี คือ

1. กรณีตามมาตรา 754 วรรคแรก สิทธิซึ่งจำหน่ายวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สินและถึงกำหนดชำระก่อนหนี้ซึ่งเป็นประกัน ลูกหนี้แห่งสิทธิต้องส่งมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสิทธิให้แก่ผู้รับจำหน่ายและทรัพย์สินที่ส่งมอบนั้น ก็กลายเป็นจำหน่ายแทนสิทธิซึ่งจำหน่าย
2. กรณีตามวรรค 2 ของมาตรา 754 สิทธิซึ่งจำหน่ายนั้นเป็นมูลหนี้ซึ่งต้องชำระเป็นเงิน และถึงกำหนดชำระก่อนหนี้ซึ่งเป็นประกันนั้น ต้องใช้เงินให้แก่ผู้รับจำหน่ายและผู้จำหน่ายร่วมกัน และถ้าเขา

ทั้งสองนั้นไม่ปรองดองตกลงกันได้ ท่านว่าผู้รับจำนำหรือผู้จำนำชอบที่จะเรียกให้วางเงินจำนวนนั้นไว้ ณ สำนักงานฝากทรัพย์เพื่อประโยชน์อันร่วมกัน

การจำนำสิทธิ ห้ามมิให้ทำให้สิทธินั้นสิ้นไป หรือแก้ไขสิทธินั้นให้เสียหายแก่ผู้รับจำนำ โดยผู้รับจำนำมิได้ยินยอมด้วย (มาตรา 755) เช่น ก.กู้เงิน ข. 5,000 บาท และสัปดาห์ไปประทวนสินค้าเป็นจำนำไว้ ถ้า ข.ไม่ยินยอมด้วย ก.จะเอาสินค้าทั้งหมดหรือบางส่วนไปขายให้บุคคลภายนอกหรือขนย้ายเอาไปขายในที่สาธารณะ อันจะทำให้สิทธิตามประทวนสินค้าสิ้นไปทั้งหมดหรือเสียไปบางส่วนให้เสียหายแก่ ข.ไม่ได้

ข้อตกลงก่อนนี้ถึงกำหนดชำระมีผลอย่างไร

มาตรา 756 “การที่จะตกลงกันไว้เสียแต่ก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระเป็นข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งว่า ถ้าไม่ชำระหนี้ ให้ผู้รับจำนำเข้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินจำนำ หรือให้จัดการแก่ทรัพย์สินนั้นเป็นประการอื่นนอกจากตามบทบัญญัติทั้งหลายว่าด้วยการบังคับจำนำนั้นไซ้ ข้อตกลงเช่นนั้น ท่านว่าไม่สมบูรณ์”

บทบัญญัติมาตรานี้มีลักษณะคล้ายกับมาตรา 711 ในลักษณะจำนอง คือถ้ามีการตกลงเสียก่อนเวลานี้ถึงกำหนดว่า ถ้าไม่ชำระหนี้ ให้ผู้รับจำนำเข้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินจำนำ หรือให้จัดการแก่ทรัพย์สินนั้นเป็นประการอื่นนอกจากตามบทบัญญัติทั้งหลายว่าด้วยการบังคับจำนำข้อตกลงนั้นไม่สมบูรณ์ ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วมีการตกลงกันได้

กฎหมายลักษณะจำนำไปใช้กับโรงรับจำนำ

มาตรา 757 “บทบัญญัติทั้งหลายในหลายลักษณะ 13 นี้ ท่านให้ใช้บังคับแก่สัญญาจำนำที่ทำกับผู้ตั้งโรงรับจำนำโดยอนุญาตรัฐบาลแต่เพียงที่ไม่ขัดกับกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับว่าด้วยโรงจำนำ”

การตั้งโรงรับจำนำ มี พ.ร.บ. โรงรับจำนำบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ถ้าใน พ.ร.บ. โรงรับจำนำไม่ได้บัญญัติถึงกรณีใดบ้าง ให้นำ ป.พ.พ.ว่าด้วยลักษณะจำนำไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ขัดกับ พ.ร.บ. โรงรับจำนำ กฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงมหาดไทยมีออกตามความตาม พ.ร.บ. โรงรับจำนำ

พ.ร.บ.โรงรับจำนำปัจจุบัน คือ พ.ร.บ.โรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 และ พ.ร.บ.โรงรับจำนำ พ.ศ.2517 ออกมาแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.โรงรับจำนำ พ.ศ.2505 มีผู้นำทรัพย์สินมาจำนำกับโรงรับจำนำ ต่อมาจะปรากฏว่าผู้ที่จำนำไม่ใช่เจ้าของ เจ้าของแท้จริงตามปกติจะต้องไถ่ทรัพย์สินนั้น ยกเว้นเจ้าของทรัพย์สินเอาคืนได้โดยไม่ต้องไถ่ ในกรณีโรงรับจำนำไม่ได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. โรงรับจำนำ ดังนี้

1. ได้รับจำนำสิ่งของใช้ที่เห็นได้ว่าเป็นของทางราชการ
2. ได้รับจำนำทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ได้รับแจ้งเรื่องของหาย
3. ได้รับจำนำทรัพย์สินไว้โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าทรัพย์สินจำนำนั้นได้มาโดยการกระทำความผิด (ฎีกาที่ 1277/2512)
4. ได้รับจำนำทรัพย์สินไว้โดยมิได้จดทะเบียนรายการเกี่ยวกับบัตรประชาชนของผู้จำนำไว้ให้ชัดเจนในต้นขั้วของตัวรับจำนำด้วย
5. ได้รับจำนำสิ่งของแต่ละรายการเกินกว่า 10,000 บาท ไม่ได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ.โรงรับจำนำ (ฎีกาที่ 266/2508, 901/2510)

ในกรณีที่ผู้รับจำนำซึ่งไม่ได้รับความคุ้มครองจาก พ.ร.บ.โรงรับจำนำ รับจำนำทรัพย์สินไว้โดยสุจริตจากบุคคลที่เข้าซื้อทรัพย์สินมา ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์และทำการโดยสุจริตมีสิทธิติดตามเอาคืนได้ (ฎีกาที่ 776/2506)

หมวด 2

สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนำและผู้รับจำนำ

มาตรา 758 “ผู้รับจำนำชอบที่จะยึดของจำนำไว้ได้ทั้งหมดจนกว่าจะได้รับชำระหนี้และค่าอุปการณฺ์ครบถ้วน”

ผู้รับจำนำชอบที่จะยึดของจำนำไว้ได้ทั้งหมดจนกว่าจะได้รับชำระหนี้และค่าอุปการณฺ์จนครบถึงแม้ลูกหนี้จะได้ชำระหนี้บางส่วนแล้วก็ตาม แต่เจ้าหนี้คำพิพากษามีอำนาจยึดทรัพย์อันเป็นกรรมสิทธิ์ของลูกหนี้ที่จำนำไว้จากผู้รับจำนำได้ ผู้รับจำนำได้แต่ร้องขอรับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นได้ (ฎีกาที่ 944/2490)

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้รับจำนำ

มาตรา 759 “ผู้รับจำนำต้องรักษาทรัพย์สินจำนำไว้ให้ปลอดภัย และต้องสงวนทรัพย์สินจำนำนั้นเช่นอย่างวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง”

มาตรา 760 “ถ้าผู้รับจำนำเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกใช้เองหรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้สอย หรือเก็บรักษาโดยผู้จำนำมิได้ยินยอมด้วยไซ้ ท่านว่าผู้รับจำนำจะต้องรับผิดชอบเพื่อที่ทรัพย์สินจำนำนั้นสูญหายหรือบุบสลายไปอย่างใด ๆ แม้ทั้งเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่าง ๆ ก็คงจะต้องสูญหายหรือบุบสลายอยู่นั่นเอง”

ผู้รับจำนำจำต้องรักษาทรัพย์สินจำนำไว้ให้ปลอดภัย และต้องสงวนทรัพย์สินที่จำนำเช่นอย่างวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตน เพราะว่าเมื่อผู้รับจำนำมีสิทธิยึดทรัพย์สินจำนำไว้จนกว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ทั้งหมด ดังนั้น ในระหว่างที่ยึดทรัพย์สินจำนำไว้นั้น ผู้รับจำนำจึงต้องมีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินจำนำด้วย กล่าวคือผู้รับจำนำต้องรักษาทรัพย์สินจำนำไว้ให้ปลอดภัยไม่ให้เสียหายหรือสูญหาย เช่น รับจำนำรถยนต์ ก็จะต้องนำรถยนต์เก็บไว้ในที่ปลอดภัยไม่ให้ถูกขโมย และยังมีหน้าที่สงวนทรัพย์สินเช่นอย่างวิญญูชน คำว่า “วิญญูชน” หมายถึง บุคคลที่มีความระมัดระวังธรรมดา ผู้รับจำนำพึงจะต้องสงวนทรัพย์สินจำนำเหมือนคนธรรมดาสงวนทรัพย์สิน เช่น สมมุติว่ารับจำนำรถยนต์ จะต้องเก็บรถยนต์ไว้ในโรงรถดูแลรักษาเช็ดถูหรือติดเครื่องยนต์เพื่อดูแลรักษาเครื่อง ไม่นำรถยนต์ที่จำนำไว้ตากแดด ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดวิสัยวิญญูชนจะพึงกระทำ

ผู้รับจำนำเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกใช้หรือเอาไปให้บุคคลภายนอกใช้ หรือเก็บรักษา โดยผู้รับจำนำมิได้ยินยอมด้วย ผู้รับจำนำจะต้องรับผิดชอบเพื่อที่ทรัพย์สินจำนำสูญหาย หรือบุบสลายไป อย่างไรก็ดี แม้โดยเหตุสุดวิสัย เช่น ผู้รับจำนำรถจักรยานไปเที่ยวบางแสน โดยมีได้รับความยินยอมจากผู้จำนำ ระหว่างทางรถถูกฟ้าผ่าหรือผู้รับจำนำรถยนต์จำนำไปฝากไว้ในโรงรถของเพื่อนบ้าน โดยไม่ได้บอกให้ผู้จำนำทราบ ถิ่นนั้นฝนตกหนักฟ้าผ่าโรงรถเพื่อนบ้าน รถยนต์จำนำทั้งคันเสียหาย ตามตัวอย่างทั้ง 2 กรณี ผู้รับจำนำต้องรับผิดชอบในการนำรถจักรยานไปใช้และนำรถยนต์ไปฝาก เท่ากับนำทรัพย์สินจำนำไปให้ผู้อื่นเก็บรักษาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้จำนำ รถยนต์ถูกฟ้าผ่าเสียหาย ถึงแม้ว่าการที่ฟ้าผ่าจะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย ผู้รับจำนำก็ยกเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นความรับผิดชอบไม่ได้ เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าเก็บไว้ในโรงรถของผู้จำนำเอง รถยนต์ก็ต้องเสียหายเหมือนกัน เพราะในวันเดียวกันได้เกิดฟ้าผ่าโรงรถของผู้รับจำนำด้วย หรือเกิดวาทภัยร้ายแรงทำให้บ้านเรือนของคนและเพื่อนบ้านถูกพัดพังทลายเสียหายทั้งตำบล ถึงแม้จะมีได้นำรถออกไปเที่ยวบางแสนหรือนำไปฝากเพื่อนบ้านไว้ รถจักรยานอยู่ในโรงรถในเวลานั้นก็จะถูกฟ้าผ่าอย่างแน่นอน หรือจะถูกพายุพัดพังทลายเสียหายหากพิสูจน์ได้ดังกล่าวแล้ว ผู้รับจำนำจึงไม่ร้องรับผิดชอบในความเสียหายครั้งนี้ (มาตรา 760)

ผู้รับจำนำจัดสรรใช้ดอกผลสินค้านำได้

มาตรา 761 “ถ้ามิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญา หากมีดอกผลสินค้านำนอกจากทรัพย์สินนั้นอย่างไร ท่านให้ผู้รับจำนำจัดสรรใช้เป็นค่าดอกเบี้ยอันค้างชำระแก่ตน และถ้าไม่มีดอกเบี้ยค้างชำระ ท่านให้จัดสรรใช้เงินแห่งหนี้สินได้นำทรัพย์สินเป็นประกันนั้น”

ถ้าในสัญญาจำนำมิได้กำหนดตกลงกันไว้ว่าจะชำระหนี้จำนำและดอกเบี้ยกันอย่างไร ถ้ามีดอกผลสินค้านำเกิดจากตัวทรัพย์สินที่จำนำ เจ้าหนี้ผู้รับจำนำจำนำดอกผลสินค้านำจัดสรรให้ใช้เป็นค่าดอกเบี้ยอันค้างชำระอยู่ ถ้าไม่มีดอกเบี้ยค้างชำระ ให้จัดสรรใช้เงินแห่งหนี้สินที่ได้นำทรัพย์สินไว้เป็นประกัน เจ้าหนี้ผู้รับจำนำจะนำดอกผลแห่งทรัพย์สินไปจัดสรรใช้ดอกเบี้ยชำระได้ก็ต่อเมื่อเป็นดอกผลสินค้านำ ถ้าเป็นดอกผลธรรมดาไม่ใช่ดอกผลสินค้านำ เจ้าหนี้ผู้รับจำนำไม่มีสิทธินำดอกผลธรรมดาไปขายเพื่อใช้ดอกเบี้ยค้างชำระ

ค่าใช้จ่ายการบำรุงรักษาทรัพย์สินจำนำ

ค่าใช้จ่ายใด ๆ อันควรแก่การบำรุงรักษาทรัพย์สินจำนำ ผู้จำนำต้องชดใช้ให้แก่ผู้รับจำนำ

เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญา (มาตรา 782) ในระหว่างเจ้าหนี้ผู้รับจำนำยึดถือทรัพย์สินจำนำไว้ จะต้องมิหน้าที่บำรุงรักษา เมื่อผู้รับจำนำออกค่าใช้จ่ายใด ๆ อันควรแก่การบำรุงรักษาทรัพย์สินไป เมื่อคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้จำนำ ผู้จำนำจึงต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่ผู้รับจำนำเสียไป เพราะผู้จำนำเป็นเจ้าของทรัพย์สิน แต่ทั้งนี้ผู้จำนำและผู้รับจำนำจะตกลงกันเป็นอย่างอื่นก็ได้ เช่น ให้ผู้รับจำนำเป็นคนออกหรือให้ออกค่าใช้จ่ายคนละครั้ง ก็เป็นไปตามข้อตกลง

การฟ้องจะกล่าวต่อไปนี้ จะต้องฟ้องเสียภายใน 6 เดือนนับแต่ส่งคืนหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนำ คือ (มาตรา 763)

1. ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความบุบสลายอันผู้รับจำนำก่อให้เกิดแก่ทรัพย์สินจำนำตามมาตรา 760 ในข้อนี้ไม่ได้กล่าวถึงว่าทรัพย์สินสูญหาย หากทรัพย์สินสูญหาย เรียกฟ้องให้ชดเชยน่าจะมีอายุความ 10 ปี

2. ฟ้องเรียกให้ชดเชยค่าใช้จ่าย เพื่อการบำรุงรักษาทรัพย์สินจำนำตามมาตรา 762

3. ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายเกิดแก่ผู้รับจำนำเพราะความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินจำนำซึ่งไม่ประจักษ์ตามมาตรา 748 (5) เช่น ลูกหนี้จำนำสุนัขไม่คุไม่กัดใคร ต่อมาปรากฏว่าสุนัขกัดผู้รับจำนำ ผู้รับจำนำฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ผู้รับจำนำต้องฟ้องผู้จำนำให้รับผิดชอบภายใน 6 เดือนนับแต่ได้รับความเสียหาย แต่ถ้าสุนัขนั้นเป็นที่ประจักษ์แล้วตั้งแต่เวลาจำนำว่าเป็นสุนัขดุ ผู้รับจำนำต้องระมัดระวังรับผิดชอบในความเสียหายเอง

หมวด 3

การบังคับจำนำ

มาตรา 764 “เมื่อจะบังคับจำนำ ผู้รับจำนำต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ก่อนว่า ให้ชำระหนี้และอุปกรณ์ภายในเวลาอันควรซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าวนั้น

ถ้าลูกหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำนำชอบที่จะเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกขายได้ แต่ต้องขายทอดตลาด

อนึ่ง ผู้รับจำนำต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังผู้จำนำบอกเวลาและสถานที่ซึ่งจะขายทอดตลาดด้วย”

เมื่อผู้รับจำนำต้องการจะบังคับจำนำ จะต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ก่อนว่า ให้ชำระหนี้และอุปกรณ์แห่งหนี้ภายในเวลาอันสมควรซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าว ถ้าลูกหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำนำชอบที่จะเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออกขายทอดตลาดได้ โดยไม่ต้องฟ้อง ส่วนการขายนั้นจำกัดเฉพาะต้องขายทอดตลาดเท่านั้น ก่อนขายทอดตลาดจะต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังผู้จำนำ บอกเวลาและสถานที่ซึ่งจะขายทอดตลาดด้วย

ผู้รับจำนำไม่จำเป็นต้องบังคับจำนำเสนอไปแต่ทางเดียว จะใช้สิทธิบังคับลูกหนี้อย่างหนึ่งสามัญโดยสละบุริมสิทธิที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินที่จำนำก็ได้ (ฎีกาที่ 485/2513)

มาตรา 765 “ถ้าไม่สามารถจะบอกกล่าวก่อนได้ ผู้รับจำนำจะเอาทรัพย์สินจำนำออกขายทอดตลาดเสีย ในเมื่อหนี้ค้างชำระมาล่วงเวลาเดือนหนึ่งแล้ว ก็ให้ทำได้”

มาตรา 765 จะมีการบังคับจำนำได้โดยไม่ต้องมีการบอกกล่าว ในเมื่อไม่สามารถจะบอกกล่าวก่อนได้ เพราะหาตัวลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้จำนำทรัพย์สินด้วยไม่พบ เช่น ย้ายที่อยู่ และการบังคับจำนำนั้นจะทำได้ก็ต่อเมื่อหนี้ค้างชำระมาล่วงเวลาเดือนหนึ่งแล้ว จึงจะเอาทรัพย์สินจำนองขายทอดตลาดได้

ไม่สามารถบอกกล่าวก่อนได้นั้น หมายถึงไม่สามารถบอกกล่าวได้ตามมาตรา 764 ถ้าลูกหนี้เป็นผู้จำนำ เมื่อไม่สามารถบอกกล่าวลูกหนี้ได้ คือไม่สามารถบอกกล่าวให้ชำระหนี้และทั้งเวลาการขายทอดตลาดด้วย ถ้าบุคคลอื่นเป็นผู้จำนำทรัพย์สิน ไม่สามารถบอกกล่าวบุคคลภายนอก

ผู้จำนำ ก็บังคับจำนำได้ เมื่อผู้จำนำกับลูกหนี้ที่ทรัพย์จำนำเป็นประกันคนละคนกัน ผู้รับจำนำจะ
บังคับจำนำถ้าสามารถบอกกล่าวบุคคลใดได้ก็ต้องบอกกล่าวแก่บุคคลนั้น

การบังคับจำนำตัวเงิน

เจ้าหนี้ผู้รับจำนำตัวเงินไว้ เมื่อตัวเงินถึงกำหนด ผู้รับจำนำเรียกเก็บเงินตามตัวเงินในวันที่ที่
ถึงกำหนดตามที่ลงไว้ในตัวเงินได้ โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวก่อน (มาตรา 766)

ผลเมื่อบังคับจำนำแล้ว

มาตรา 767 “เมื่อบังคับจำนำได้เงินจำนวนสุทธิเท่าใด ท่านว่าผู้รับจำนำต้องจัดสรรชำระ
หนี้และอุปกรณ์เพื่อให้เสร็จสิ้นไป และถ้ายังมีเงินเหลือก็ต้องส่งคืนให้แก่ผู้จำนำ หรือแก่บุคคล
ผู้ควรจะได้เงินนั้น

ถ้าได้เงินน้อยกว่าจำนวนค้ำชำระ ท่านว่าลูกหนี้ก็ยังคงต้องรับใช้ในส่วนที่ขาดอยู่นั้น”

การบังคับจำนำได้เงินสุทธิเท่าใด ให้ผู้รับจำนำจัดสรรชำระหนี้และอุปกรณ์ให้หมดก่อน
หากถ้ายังมีเงินเหลือก็ต้องส่งคืนให้แก่ผู้จำนำ หรือแก่บุคคลผู้ควรจะได้เงินนั้น

ถ้าบังคับจำนำได้เงินน้อยกว่าจำนวนหนี้ค้ำชำระ ลูกหนี้รับผิดชอบใช้ส่วนที่ยังขาดอยู่ หนี้ที่ยัง
ขาดอยู่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ผู้รับจำนำจะเรียกร้องเอาจากลูกหนี้ได้หรือไม่ต้องดูมูลหนี้ในการที่จำนำ
เป็นประกันว่ามูลหนี้ที่จำนำนั้นเจ้าหนี้ฟ้องบังคับให้ลูกหนี้รับผิดชอบได้หรือไม่ ส่วนผู้จำนำนั้นถ้ามิใช่ลูกหนี้
เป็นแต่เพียงผู้เอาทรัพย์สินมาจำนำเป็นประกันหนี้ เมื่อมีการบังคับจำนำแล้ว จำนำย่อมระงับผู้จำนำ
ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด

บังคับจำนำแล้วได้เงินน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้ำชำระ ลูกหนี้ยังต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดอยู่
ตามมาตรา 767 วรรค 2 ถ้ามูลหนี้ที่จำนำเป็นประกัน เป็นหนี้เงินกู้เกินกว่า 50 บาท ตามมาตรา 653
จะต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ยืมจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีให้ลูกหนี้ใช้
หนี้ส่วนที่ยังขาดจากการบังคับจำนำได้ ถ้าเป็นการจำนำโดยมูลหนี้เดิม คือกู้ยืมเงินไม่มีหลักฐาน
เป็นหนังสือจะฟ้องร้องให้ลูกหนี้ต้องใช้ส่วนที่ยังขาดจากการบังคับจำนำไม่ได้ (ฎีกาที่ 200/2496)
ถ้ามูลหนี้ขาดอายุความ ลูกหนี้นักข้อต่อสู้ว่าหนี้ขาดอายุความ เจ้าหนี้ผู้รับจำนำจะฟ้องให้ลูกหนี้ใช้
เงินในส่วนที่ยังขาดจากการบังคับจำนำไม่ได้ ถ้ากรณีมูลหนี้ที่จำนำเป็นประกัน กฎหมายมิได้บังคับ
ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็ฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ เช่น จ้างทำของ เจ้าหนี้ก็ฟ้องส่วนที่ยังขาด

ได้ แม้การจ้างทำของจะไม่ได้ทำเป็นหนังสือก็ตาม

ตามกฎหมายลักษณะจํานำ หากไม่มีข้อสัญญาเป็นอย่างอื่น เมื่อเจ้าหนี้บังคับจํานำโดยเอา
หุ้นที่จํานำออกขายทอดตลาดแล้ว หากได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้ค้างชำระ ผู้จํานำไม่
ต้องรับผิดชอบ แต่ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบหนี้ในส่วนที่ขาดอยู่ ตามมาตรา 767 เว้นแต่มีข้อตกลงเป็น
พิเศษในสัญญาจํานำว่าถ้าขายทรัพย์สินที่จํานำได้เงินสุทธิต่ำกว่าต้นเงินจํานำและดอกเบี้ยที่ค้าง
ชำระ ผู้จํานำยอมชดเชยเงินที่ยังขาดอีกจนครบ ดังนี้ จึงต้องบังคับให้เป็นไปตามสัญญา (ฎีกาที่
875/2523)

จํานำทรัพย์สินหลายสิ่ง

มาตรา 768 “ถ้าจํานำทรัพย์สินหลายสิ่งเพื่อประกันหนี้แต่รายหนึ่งรายเดียว ท่านว่าผู้รับ
จํานำจะเลือกเอาทรัพย์สินสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกขายก็ได้ แต่จะขายจนเกินกว่าที่จําเป็นเพื่อใช้เงินตาม
สิทธิแห่งตนนั้นหาได้ไม่”

มาตรานี้จะต้องมีการจํานำทรัพย์สินหลายสิ่งประกันหนี้เพียงรายเดียว ส่วนทรัพย์สินหลายสิ่งนั้น
จะเป็นของเจ้าของคนเดียวกันหรือหลายคนก็ได้ ผู้รับจํานำมีสิทธิที่จะขายทรัพย์สินที่จํานำเพื่อใช้
เงินที่ทรัพย์สินนั้นประกันหนี้ไว้ โดยจะขายทรัพย์สินนั้นไปทั้งหมดหรือเลือกขายทอดตลาดชิ้นใดชิ้น
หนึ่งก็ได้ แต่ถ้าเมื่อขายทรัพย์สินจํานำบางสิ่งไปแล้วได้เงินมาพอชำระหนี้แก้ต้นแล้วจะขายทรัพย์สิน
อื่นอีกไม่ได้ เพราะเกินกว่าที่จําเป็น ความมุ่งหมายของกฎหมายไม่ให้ผู้รับจํานำบังคับจํานำแก่ทรัพย์สิน
ที่จํานำเอาชำระหนี้เกินกว่าที่ค้าง

มาตรา 768 เป็นบทบัญญัติทำนองเดียวกับเรื่องจํานองในมาตรา 734 แต่การจํานำไม่มีการ
กระจายภาระแห่งหนี้ไปตามราคาแห่งทรัพย์สินจํานำเหมือนการจํานองทรัพย์สินหลายสิ่ง

หมวด 4

ความระงับสิ้นไปแห่งการจำนำ

มาตรา 769 "อันจำนำย่อมระงับสิ้นไป

(1) เมื่อหนี้ซึ่งจำนำเป็นประกันอยู่นั้นระงับสิ้นไปเพราะเหตุประการอื่นมิใช่เพราะอายุความ หรือ

(2) เมื่อผู้รับจำนำยอมให้ทรัพย์สินจำนำกลับคืนไปสู่การครอบครองของผู้จำนำ

จำนำย่อมระงับสิ้นไปในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อหนี้ซึ่งจำนำเป็นประกันอยู่นั้นระงับสิ้นไปเพราะเหตุประการอื่นมิใช่เพราะอายุความ จำนำก็ระงับไปด้วย หนี้ที่จำนำระงับสิ้นไปด้วยเหตุดังนี้คือ มีการชำระหนี้ หักกลบหนี้ ปลดหนี้ และหนี้เคลื่อนกลืนกัน การแปลงหนี้ใหม่ถ้าผู้จำนำเป็นบุคคลภายนอกนำทรัพย์สินมาจำนำเป็นประกันไม่ได้ตกลงยินยอมในการแปลงหนี้ระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้แล้วจำนำก็ระงับ หากลูกหนี้เป็นผู้นำทรัพย์สินมาจำนำเอง เมื่อแปลงหนี้ใหม่แล้วทรัพย์สินจำนำเจ้าหนี้ยังครอบครองอยู่ จำนำไม่ระงับเท่ากับจำนำเป็นประกันในหนี้ใหม่นั้น หนี้ที่เป็นประกันขาดอายุความหนี้ยังไม่ระงับ เพียงแต่ฟ้องร้องให้บังคับชำระหนี้ไม่ได้เท่านั้น จำนำจึงไม่ระงับแม้หนี้ที่เป็นประกันขาดอายุความ เป็นบทบัญญัติทำนองเดียวกับมาตรา 189 ที่ว่า เหตุที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ ย่อมไม่ห้ามผู้รับจำนำในการที่จะใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินที่จำนำ แต่เมื่อใช้สิทธิอันนี้ ห้ามมิให้เจ้าหนี้คิดเอาดอกเบี้ยที่ค้างกว่า 5 ปีขึ้นไป

2. เมื่อผู้รับจำนำยอมให้ทรัพย์สินจำนำกลับคืนไปสู่การครอบครองของผู้จำนำไม่ว่าจะโดยถูกหลอกลวงหรือไม่ก็ตาม ถ้าผู้รับจำนำส่งมอบคืนให้ผู้จำนำ จำนำระงับตั้งแต่ส่งมอบทรัพย์สิน แม้จะถูกหลอกลวงก็ตาม ถ้าไม่ได้เต็มใจส่งมอบทรัพย์สินจำนำ เช่น ไฟไหม้โกดังบ้าน ผู้จำนำมาช่วยขยับรถที่จำนำออกไปจากบ้านให้พ้นไฟ แม้จะขับไปบ้านตนไม่ส่งมอบคืนให้ผู้รับจำนำ จำนำก็ไม่ระงับ ผู้รับจำนำเรียกทรัพย์สินจำนำคืนได้

ผู้เงินกันและในสัญญาผู้มีข้อความด้วยว่า จำเลยได้นำโฉนดมาจำนำไว้ เมื่อทำสัญญาผู้เงินกันแล้ว โจทก์ได้ยินยอมมอบโฉนดกลับคืนไปสู่การครอบครองของจำเลย แม้จำเลยจะเคยนำกลับ

ให้โจทก์บ้างเป็นครั้งคราว แต่ผลที่สุดโจทก์ยินยอมมอบคืนแก่จำเลยอีก ไม่มีการจำนำโค (ฎีกาที่ 490/2502)

ผู้จำนำเรือมามอบให้ผู้รับจำนำยัดถือไว้เป็นประกันการชำระหนี้แล้วไม่มีเรือใช้จึงขอเช่าเรือไปจากผู้รับจำนำต้องถือว่าผู้จำนำครอบครองเรือแทนผู้รับจำนำในฐานะเป็นผู้เช่ายืมถือเป็นการจำนำ (ฎีกาที่ 961/2505)

นอกจากนี้เมื่อมีการบังคับจำนำแล้ว จำนำย่อมระงับไป (ฎีกาที่ 200/2496)

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายในลักษณะคำประกัน¹

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2223/2539 จำเลยทำสัญญากู้เงินจากธนาคาร และจำเลยขอให้โจทก์ทำหนังสือมอบสิทธิการรับเงินฝากที่โจทก์ฝากไว้แก่ธนาคารเป็นหลักประกันการชำระหนี้ของจำเลย โจทก์จึงทำหนังสือมอบสิทธิการรับเงินฝากดังกล่าวให้ธนาคาร โดยยินยอมให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีเงินฝากของโจทก์มาชำระหนี้ได้ถ้าจำเลยผิดนัดชำระหนี้ ดังนี้ สัญญาระหว่างโจทก์กับธนาคาร ผู้ให้จำเลยกู้เงินมิใช่สัญญาค้ำประกันตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 แต่เป็นเรื่องความตกลงกันในทางฝากเงินเพื่อเป็นประกันหนี้อันเป็นสัญญารูปแบบหนึ่ง เมื่อโจทก์ชำระหนี้แก่ธนาคารแทนจำเลยตามที่จำเลยขอร้อง โดยจำเลยรับจะชำระเงินคืนโจทก์ จำเลยจึงต้องใช้เงินคืนโจทก์ตามข้อสัญญาที่โจทก์และจำเลยได้ตกลงกันไว้

สัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาระหว่างบุคคลภายนอกกับเจ้าหนี้ กฎหมายไม่ได้กำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ก่อนจึงจะค้ำประกันได้ ดังนั้น ผู้ค้ำประกันจะยกเอาข้อที่ว่าไม่ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้มาเป็นเหตุปฏิเสธความรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันไม่ได้ และถ้าผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทนไปแล้วก็ย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยลูกหนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 762/2539 การค้ำประกันหาจำต้องให้ลูกหนี้ยินยอมก่อนไม่ สัญญาค้ำประกันจึงไม่ต้องมีข้อความว่าลูกหนี้ยินยอมให้ค้ำประกันแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3781/2533 โจทก์ฟ้องให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ตามสัญญากู้และสัญญาค้ำประกัน ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองเช่าโฉนดที่ดินโจทก์เพื่อนำไปใช้เป็นหลักประกัน ประกันญาติของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ต้องหาคดีอาญา โจทก์เรียกค่าตอบแทนและให้จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้ จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันฉบับที่โจทก์นำมาฟ้อง จำเลยที่ 1 ไม่ได้รับเงินตามสัญญา กู้ การที่จำเลยทั้งสองทำสัญญากู้และสัญญาค้ำประกันต่อโจทก์ก่อน แล้วโจทก์จึงไปยื่นหลักทรัพย์ประกันตัวญาติของจำเลยที่ 2 นั้น ขณะทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหา ความเสียหายอันเกิดจากการประกันตัวยังไม่เกิด จึงไม่มีมูลหนี้เดิมที่จะแปลงเป็นมูลหนี้ในสัญญากู้ ดังนั้น จำเลยที่ 1 ผู้กู้ และจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

¹ ปัญญา ฉนวนมรดก. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย อิม คำประกัน จำนอง จำนำ กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. ม.ป.ท., ม.ป.ป..

คำพิพากษาฎีกาที่ 4684/2536 ก่อนที่โจทก์จะทำสัญญาค้ำประกันการกู้เงินของจำเลยที่ 1 ต่อธนาคาร โจทก์ได้ให้จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เงินไว้กับโจทก์จำนวน 80,000 บาทเพื่อเป็นการประกัน และจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน ดังนั้นแม้ในขณะนั้นสัญญากู้เงินจะยังไม่บริบูรณ์ตาม ป.พ.พ.มาตรา 650 วรรคสอง แต่ก่อนฟังคดี ธนาคารได้หักเงินจากบัญชีฝากของโจทก์ชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 ไปแล้วเท่ากับจำนวนเงินตามหนังสือสัญญากู้ ย่อมถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้รับเงินตามหนังสือสัญญากู้นับแต่ธนาคารได้หักเงินของโจทก์ชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 หนังสือสัญญาจึงเป็นหนังสือสัญญาที่บริบูรณ์มีมูลหนี้ใช้บังคับกันได้ตามกฎหมาย จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 333/2532 โจทก์ได้ทำสัญญาประกันตัว ป. ซึ่งเป็นผู้ต้องหาไว้ต่อศาล และจำเลยทำสัญญากับโจทก์ว่า ถ้า ป. ไม่ไปศาลตามนัดและโจทก์ต้องชำระค่าปรับต่อศาล จำเลยยอมรับผิดชอบใช้เงินให้แก่โจทก์ ต่อมาโจทก์ส่งตัว ป. ต่อศาลและขอถอนประกัน จำเลยขอให้โจทก์ประกันตัว ป. ต่อ โดยจำเลยจะยอมรับผิดต่อโจทก์ตามสัญญาเดิมที่จำเลยทำไว้กับโจทก์ การตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยในครั้งหลังนี้แม้จะไม่มีการทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยเป็นสำคัญ ก็มีผลใช้บังคับได้ เพราะสัญญานี้มิใช่สัญญาที่จำเลยผูกพันตนเข้าชำระหนี้ในเมื่อ ป. ไม่ชำระหนี้อื่นเป็นการค้ำประกันที่จะต้องนำพบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 11 เรื่องค้ำประกันมาใช้บังคับ แต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ใช้บังคับกันระหว่างโจทก์กับจำเลย ดังนั้น เมื่อ ป. ไม่ไปศาลจนศาลสั่งปรับ โจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามสัญญา

คำพิพากษาฎีกาที่ 1302/2534 โจทก์ทำสัญญาประกันตัว ส. ต่อศาล โดยโจทก์และจำเลยตกลงกันว่า จำเลยมีหน้าที่ต้องนำตัว ส. ไปส่งศาลตามนัด ถ้าผิดสัญญาไม่นำตัว ส. ส่งศาล จำเลยยอมใช้เงินแทนโจทก์ สัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้ไม่ขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ใช้สัญญาค้ำประกันเพราะจำเลยเป็นลูกหนี้ชั้นต้นที่จะต้องทำตามสัญญาดังกล่าว (และคำพิพากษาฎีกาที่ 3556/2536)

คำพิพากษาฎีกาที่ 4783/2543 ผู้ร้องทำสัญญาประกันจำเลยที่ 1 ไว้ต่อศาลซึ่งเป็นองค์กรแห่งรัฐ เพื่อทำเลาการบังคับตามคำพิพากษาของศาล มิใช่ทำสัญญาค้ำประกันกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นบุคคล ไม่อาจนำพบัญญัติในเรื่องค้ำประกัน ที่ให้โจทก์บังคับชำระหนี้เอาแก่จำเลยที่ 1 ก่อน แล้วจึงบังคับเอาแก่ผู้ร้องในฐานะผู้ค้ำประกันในภายหลังมาปรับใช้ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1302/2534 ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงไทยได้รับอนุญาตจากกระทรวงเศรษฐกิจให้ส่งข้าวสารไปจำหน่ายต่างประเทศ เพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ต่อกระทรวงเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากห้างฯ แสงไทยส่งข้าวไปจำหน่ายกระทรวงเศรษฐกิจจึงกำหนดให้ห้างฯ แสงไทยหาธนาคารมาเป็นผู้ค้ำประกันจำเลยขอให้ธนาคาร โจทก์ไปทำสัญญาค้ำประกัน และจำเลยทำสัญญากับโจทก์ว่าจำเลยยอมรับผิดต่อโจทก์ ถ้าโจทก์ต้องเสียหายอย่างใดในการค้ำประกัน ดังนี้ ไม่ถือว่าสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นสัญญาค้ำประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 แต่เป็นสัญญาธรรมดาระหว่างโจทก์กับจำเลย เมื่อโจทก์ต้องเสียหายโดยชำระหนี้แทนห้างฯ แสงไทยไปโดยสุจริต ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยใช้เงินได้ภายใน 10 ปี ตามมาตรา 164

ตามฎีกานี้สัญญาระหว่างธนาคาร โจทก์กับกระทรวงเศรษฐกิจเป็นการยอมใช้หนี้ให้กระทรวงเศรษฐกิจถ้าห้างฯ แสงไทยไม่ชำระหนี้ จึงเป็นสัญญาค้ำประกันเข้าหนี้คือกระทรวงเศรษฐกิจ การที่จำเลยไปทำสัญญากับโจทก์อีกฉบับหนึ่ง เมื่อโจทก์ไม่ใช้เข้าหนี้ของห้างฯ แสงไทยสัญญาระหว่างจำเลยกับโจทก์จึงไม่ใช่สัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 243/2522 ธนาคารโจทก์ทำสัญญาค้ำประกันจำเลยที่ 1 ต่อองค์การสะพานปลา ยินยอมใช้เงินแก่องค์การสะพานปลาในกรณีที่จำเลยที่ 1 ปฏิบัติผิดสัญญาแล้วไม่ชำระหนี้ ในการนี้จำเลยที่ 2 ได้ทำสัญญาไว้กับธนาคาร โจทก์มีข้อความว่าตามที่ธนาคาร โจทก์ได้ทำหนังสือค้ำประกันจำเลยที่ 1 กับองค์การสะพานปลา ถ้าองค์การสะพานปลาเรียกร้องให้ธนาคาร โจทก์ชำระเงินจำนวนที่ค้ำประกัน จำเลยที่ 2 ยอมรับผิดให้ธนาคาร โจทก์ไต่เบี่ยเอาจากจำเลยที่ 2 ได้ ดังนี้ สัญญาระหว่างจำเลยที่ 2 กับธนาคาร โจทก์ไม่ใช่สัญญาค้ำประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 (ต่อมามีคำพิพากษาฎีกาที่ 1030/2530 วินิจฉัยแนวเดียวกัน)

คำพิพากษาฎีกาที่ 504/2518 จำเลยที่ 2 ขับรถชนรถโจทก์เสียหาย โจทก์และจำเลยที่ 2 จึงนำรถโจทก์ไปที่อู่ซ่อมรถให้ช่างตีราคา จำเลยที่ 2 โทรศัทพ์บอกให้จำเลยที่ 1 ตามไปอู่ซ่อมรถ เมื่อทราบราคาซ่อมแล้วมีการทำบันทึกไว้ว่าตามที่จำเลยที่ 2 ขับรถชนรถโจทก์เสียหายตีราคาซ่อม 7,600 บาท นัดชำระเงินวันที่... โจทก์และจำเลยที่ 2 ลงชื่อบันทึกดังกล่าว โดยมีจำเลยที่ 1 ลงชื่อในช่อง “ผู้ชำระเงินผู้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย” ปัญหาว่าบันทึกดังกล่าวเป็นสัญญาค้ำประกันหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า สัญญาดังกล่าวไม่ใช่สัญญาค้ำประกัน แต่เป็นเรื่องที่จำเลยที่ 1 ยอมเข้าผูกพันรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในการทำละเมิดของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบตามสัญญาที่ทำไว้

คำพิพากษาฎีกาที่ 718/2519 จำเลยเป็นผู้จัดการธนาคารออมสินอนุมัติให้พนักงานบัญชีซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาลงรายการในบัญชีรับจ่ายแทนจำเลยได้โดยระบุไว้ด้วยว่า จำเลยขอรับผิดชอบโดยไม่มีข้อโต้แย้งเมื่อมีการทุจริตผลาด ดังนี้ ไม่ใช่การค้ำประกัน เป็นเรื่องการปฏิบัติงานภายในธนาคาร เมื่อพนักงานบัญชียกยอดเงินของธนาคารไป จำเลยอาจต้องรับผิดชอบละเมิด

คำพิพากษาฎีกาที่ 1066/2539 เอกสารพิพาทมีข้อความว่า “ข้าพเจ้านางสาวอัญชลี (จำเลย ที่ 2) นางสาวดารณี (จำเลยที่ 3) ขอรับรองว่าจะนำโฉนดที่ดิน (ระบุเลขโฉนด) มอบให้นายแพทย์มนู สาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ในวันที่ 13 มีนาคม 2531 เพื่อเป็นหลักทรัพย์ซึ่งนางนิตยา (จำเลยที่ 1) ได้บอกพร้อมต่อราชการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ตามความเป็นจริงที่นางนิตยาได้กระทำเท่านั้น” เอกสารดังกล่าวไม่ปรากฏข้อความที่ให้ความหมายว่า ถ้าจำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้แล้วจำเลยที่ 2 และที่ 3 จะชำระหนี้จึงไม่ใช่เอกสารที่แสดงว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ค้ำประกันหนี้ของจำเลยที่ 1

คำพิพากษาฎีกาที่ 312/2538 จำเลยที่ 1 ขอให้โจทก์ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ โดยจำเลยที่ 1 สัญญาว่าเมื่อตัวแทนโจทก์ในต่างประเทศได้ส่งตัวแลกเงินและใบกำกับสินค้ามาให้โจทก์หรือบัญชีเงินฝากของโจทก์ถูกหักเนื่องจากเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว จำเลยที่ 1 จะชำระเงินค่าสินค้าตามตัวแลกเงินพร้อมดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมแก่โจทก์ จำเลยที่ 2 มีหนังสือถึงโจทก์ขอให้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตแก่จำเลยที่ 1 ว่า จำเลยที่ 3 ยินยอมรับรองตัวแลกเงินทุกฉบับที่ส่งมาและจะชำระเงินพร้อมค่าธรรมเนียมเมื่อถึงวันกำหนดตามเงื่อนไขที่แจ้งไว้ในหนังสือของจำเลยที่ 3 ดังกล่าวมีลักษณะแห่งความผูกพันที่จำเลยที่ 3 ยอมชำระหนี้เอง ไม่มีความหมายว่าจะชำระหนี้ในเมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้ นั้น จึงไม่ใช่สัญญาค้ำประกันตามมาตรา 680 วรรคแรก แต่เมื่อโจทก์ดำเนินการตามคำขอของจำเลยที่ 3 ทั้งได้ชำระเงินแทนจำเลยที่ 1 จนจำเลยที่ 1 ได้รับสินค้าไปแล้ว เป็นการสมประโยชน์ของจำเลยที่ 1 และอยู่ในขอบข่ายหนังสือรับรองของจำเลยที่ 3 จำเลยที่ 3 ย่อมต้องรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1

คำพิพากษาฎีกาที่ 3177/2538 บริษัท อ. ได้ออกตัวสัญญาใช้เงินแก่โจทก์มี ส. และจำเลยเป็นผู้ आवलตัว และบริษัท อ. นำตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าวมาขายให้โจทก์ ในสัญญาขายตัวสัญญาใช้เงินมีข้อความว่า บริษัท อ. จะจ่ายเงินให้แก่โจทก์เมื่อครบกำหนดวันใช้เงินตามตัวสัญญาใช้เงิน และมีข้อความต่อไปว่า ส. และจำเลยทราบข้อตกลงข้างต้นทุกประการ ยินยอมรับ आवलถ้าธนาคารโจทก์ยอมผ่อนเวลาการชำระเงินให้แก่บริษัท อ. ถือว่า ส. และจำเลยยินยอมตกลงผ่อนเวลานั้นด้วย ข้อความดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นสัญญาค้ำประกัน เป็นเพียงคำรับรองว่าจำเลยเป็น

ผู้รับอาวัลตัวสัญญาใช้เงินเท่านั้น มิได้เป็นผู้ค้ำประกันการขายลคตัวสัญญาใช้เงินแต่ประการใด โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อพ้นกำหนด 3 ปี นับแต่วันที่ตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนดคดีจึงขาดอายุความตาม มาตรา 940 ประกอบ มาตรา 1001

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5283/2531 สัญญาค้ำประกันต้องการเพียงหลักฐานเป็นหนังสือที่ผู้ค้ำประกันลงลายมือชื่อฝ่ายเดียวก็ใช้ฟ้องร้องบังคับคดีได้แล้ว เจ้าหนี้หาจำต้องลงลายมือชื่อในสัญญา ค้ำประกันด้วยไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2539 สัญญาค้ำประกันเป็นเอกสารที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 วรรคสอง บังคับให้ต้องมีมาแสดงตรงตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 โจทก์คงมีเอกสาร ซึ่งมีข้อความระบุว่า จำเลยที่ 5 เป็นผู้ค้ำประกันการเช่าซื้อมาแสดงต่อศาลเท่านั้น การที่โจทก์นำสืบพยานบุคคลว่าจำเลยที่ 5 ทำสัญญาค้ำประกันมูลหนี้ซื้อขายตามฟ้องเป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสาร ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข) จึงต้องฟังว่าโจทก์ไม่มีเอกสารสัญญาค้ำประกันมูลหนี้ซื้อขายตามฟ้องมาแสดง โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยที่ 5 รับผิดในฐานะผู้ค้ำประกันไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6749/2539 สัญญาค้ำประกันต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงชื่อผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 วรรคสอง จึงต้องห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลเพื่อเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข) ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันนำสืบพยานบุคคลว่า มีข้อตกลงนอกเหนือสัญญาค้ำประกันว่า หากบริษัทลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือเจ้าหนี้บังคับคดีแล้วทรัพย์สินของลูกหนี้ไม่พอชำระหนี้ ผู้ร้องจึงจะชำระแทน จึงต้องห้ามมิให้รับฟัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7103/2539 ข้อความในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีระบุว่า โจทก์ประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์คดีอาญาเพราะตกลงกันได้ โดยจำเลยที่ 1 ได้ออกเช็คพิพาท 3 ฉบับ สั่งจ่ายเงินรวม 410,000 บาท เพื่อชำระหนี้แก่โจทก์ จำเลยที่ 2 ยืนยันว่าหากธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว จำเลยที่ 2 ยินยอมรับชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งให้แก่โจทก์ จำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อท้ายเอกสารดังกล่าวในช่องที่ระบุว่า “ผู้ค้ำประกัน” ดังนั้น รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจึงเป็นหลักฐานเป็นหนังสือว่าจำเลยที่ 2 ยอมเข้าค้ำประกันการชำระเงินตามเช็คที่จำเลยที่ 1 ออกให้แก่โจทก์ จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดในฐานะผู้ค้ำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 3847/2541 คำว่าหลักฐานเป็นหนังสือที่จะรับฟังเป็นหลักฐานแห่งการ คำประกันตามมาตรา 680 วรรคสอง กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องมีข้อความบรรจุอยู่ในเอกสาร ฉบับเดียวกัน อาจเป็นข้อความที่รวบรวมจากเอกสารหลายฉบับที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องเดียวกันได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2998/2535 คดีก่อนโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 ให้รับผิดตามสัญญาคำประกัน ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโดยวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 680 วรรคสอง มาแสดง คดีถึงที่สุด เท่ากับศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยประเด็นแห่งคดีแล้วว่าจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดในฐานะผู้คำประกัน ต่อมาโจทก์ฟ้องคดีนี้ให้จำเลยที่ 2 รับผิดตามหนังสือสัญญาคำประกันฉบับเดียวกับที่ฟ้องในคดีก่อนจึงเป็นฟ้องซ้ำกับคดีก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148

คำพิพากษาฎีกาที่ 414/2481 เอกสารมีข้อความว่า ตามที่ อ. จำนวนที่ดินไว้แก่ ม. จำนวน 7,000 บาทนั้น ถ้าที่ดินรายนี้ไม่พอชำระหนี้เงินที่รับจำนวนไว้ข้าพเจ้าขอมให้เงินครบ ลงชื่อจำเลย ในช่องผู้รับรอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเอกสารดังกล่าวเป็นสัญญาคำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 942/2513 ช. ออกเช็คชำระหนี้แก่โจทก์ เมื่อเช็คเรียกเก็บเงินไม่ได้ ช. ทำ หนังสือขอผ่อนชำระหนี้ ตอนต้นของหนังสือระบุถึงวิธีการชำระหนี้ลงชื่อ ช. และตอนท้ายของ หนังสือมีข้อความว่า ข้าพเจ้าขอรับรองการชำระเงินของ ช. ตามข้อความข้างต้นทุกประการ ลงชื่อ จำเลยผู้รับรอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าหนังสือดังกล่าวไม่ใช่สัญญาคำประกัน เพราะไม่มีข้อความที่จะ ให้หมายความว่า เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ จำเลยจะยอมชำระแทน

คำพิพากษาฎีกาที่ 957/2523 จำเลยลงชื่อในแบบพิมพ์ด้านหลังสัญญากู้โดยไม่ได้กรอก ข้อความ แต่มีข้อความตามแบบพิมพ์ว่า ถ้าผู้กู้ไม่ชำระต้นเงินและดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ตามสัญญา ผู้คำประกันยอมรับผิดชำระแทนทั้งสิ้น เป็นข้อความต่อเนื่องจากสัญญากู้ จึงเป็นสัญญาคำประกันที่ สมบูรณ์ตามกฎหมาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1010/2524 จำเลยลงชื่อในเอกสารภาษาอังกฤษในช่องการันตี ตาม เอกสารท้ายฟ้องซึ่งโจทก์แปลว่าคำประกัน เมื่อจำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ว่าคำแปลนั้นไม่ถูกต้อง จึง ถือว่าจำเลยแสดงเจตนาไว้ว่าเป็นผู้คำประกัน ส่วนผู้คำประกันจะมีความหมายอย่างไรย่อมเป็นไป ตามบทนิยามของคำว่า “คำประกัน” ในมาตรา 680 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่แล้ว แม้ในเอกสารจะไม่มีข้อความว่าจำเลยยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ นั้น ก็ไม่เป็นเหตุให้การคำประกันนั้นไร้ผล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1738/2532 สัญญาค้ำประกันระบุชื่อผู้ค้ำประกันไว้โดยชัดแจ้ง ผู้ค้ำประกันลงลายมือชื่อไว้ในฐานะผู้ค้ำประกัน และมีพยานอีก 2 คน ลงลายมือชื่อไว้ด้วย เช่นนี้ แม้ไม่ได้เขียนหรือพิมพ์ชื่อพยาน หรือวงเล็บไว้ให้ลายมือชื่อพยานให้ชัดเจนว่าเป็นใคร ก็นำสัญญาค้ำประกันดังกล่าวมาเป็นหลักฐานฟ้องให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3125/2532 โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามหนังสือสัญญาค้ำประกัน จำเลยให้การว่าลงลายมือชื่อในเอกสารนั้นในขณะที่ไม่มีข้อความเท่ากับจำเลยต่อสู่ว่าหนังสือสัญญาค้ำประกันไม่ถูกต้อง โจทก์มีหน้าที่นำสืบถึงข้อกล่าวอ้างซึ่งอาศัยสัญญาค้ำประกันเป็นพยานหลักฐาน เมื่อสัญญาค้ำประกันไม่ได้ปิดอากรแสตมป์ยอมใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 โจทก์จึงฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 131/2535 หนังสือสัญญาเล่นแชร์ที่จำเลยที่ 1 ทำไว้ต่อโจทก์มีจำเลยที่ 2 และที่ 3 ลงชื่อต่อท้ายในฐานะผู้ค้ำประกัน ถือเป็นเพียงหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 680 วรรคสอง ที่แสดงว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ตกลงค้ำประกันการเล่นแชร์ของจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ มิใช่หนังสือสัญญาค้ำประกันอันจะถือเป็นตราสารที่จะต้องปิดอากรแสตมป์โดยบริบูรณ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3121/2535 โจทก์กับจำเลยที่ 1 ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยจำเลยที่ 1 ยอมชำระหนี้แก่โจทก์ จำเลยที่ 2 ลงชื่อในสัญญาดังกล่าว 2 แห่ง คือในช่องพยาน และในช่องผู้ค้ำประกัน ดังนั้น การที่จำเลยที่ 2 ลงชื่อในช่องผู้ค้ำประกันแม้ไม่มีข้อความอื่น จำเลยที่ 2 ก็เป็นผู้ค้ำประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6955/2538 สัญญาค้ำประกันเป็นเพียงสัญญาซึ่งผู้ค้ำประกันผูกพันตนต่อโจทก์เพื่อชำระหนี้แทนจำเลยเท่านั้น มิใช่มัดจำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 377 ที่โจทก์จะใช้สิทธิริบจำนวนเงินในสัญญาค้ำประกันในฐานะเป็นมัดจำได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4244/2539 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาขายเตียงผ้ามัดจำให้แก่โจทก์ โจทก์ให้จำเลยที่ 1 หาหลักประกันมาวาง ถ้าจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาต้องยอมให้โจทก์ริบหลักประกัน จำเลยที่ 1 จึงนำหนังสือค้ำประกันที่จำเลยที่ 3 ทำสัญญากับโจทก์รับรองว่า จำเลยที่ 3 จะชำระเงินให้โจทก์ทันที ถ้าจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาและโจทก์ใช้สิทธิริบหลักประกัน สัญญาดังกล่าวมีผลบังคับได้ และความรับผิดชอบของจำเลยที่ 3 ตามหนังสือค้ำประกันดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากการปฏิบัติผิดสัญญาของจำเลยที่ 1 ที่จะต้องชำระค่าปรับตามสัญญา ค่าปรับดังกล่าวเป็นการกำหนดค่าเสียหายกัน

ไว้ล่วงหน้าจึงเป็นเบี้ยประกัน เมื่อจำนวนเงินตามหนังสือค้ำประกันสูงเกินส่วน ศาลย่อมลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5189/2540 จำเลยที่ 1 และที่ 2 กู้ยืมเงิน โจทก์ 200,000 บาท โดยมีจำเลยที่ 3 และที่ 4 เป็นผู้ค้ำประกัน จำเลยทั้งสองซื้อในแบบพิมพ์สัญญากู้และสัญญาค้ำประกันที่ยังไม่กรอกข้อความ ต่อมาปรากฏว่ามีการกรอกจำนวนเงินในสัญญาทั้งสองฉบับเป็นกู้เงินจำนวน 280,00 บาท โดยจำเลยทั้งสองมิได้รู้เห็นยินยอมด้วย สัญญาทั้งสองฉบับจึงเป็นเอกสารปลอม ถือได้ว่าการกู้ยืมเงินและการค้ำประกันคดีนี้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องบังคับตามสัญญากู้และสัญญาค้ำประกันดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8386/2540 จำเลยที่ 2 ลงชื่อในช่องผู้ค้ำประกันในแบบพิมพ์สัญญาค้ำประกันที่ยังไม่ได้กรอกข้อความ แต่แบบพิมพ์นี้พิมพ์อยู่ในกระดาษแผ่นเดียวกับสัญญากู้ซึ่งอยู่กันคนละหน้า สัญญากู้มีข้อความระบุว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้กู้ เมื่ออ่านประกอบกันแล้วเข้าใจได้ว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันการกู้ยืมเงินของจำเลยที่ 1 จึงเป็นหลักฐานแห่งการค้ำประกันตามมาตรา 680 วรรคสอง โจทก์ฟ้องร้องบังคับคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 199/2545 สัญญาค้ำประกันไม่มีการลงวัน เดือน ปี ที่ออกหลักฐานไม่ระบุวงเงินที่ค้ำประกัน โดยเว้นว่างช่องที่จะต้องกรอกรายละเอียดต่าง ๆ ของสัญญาไว้ทั้งหมด ส่วนข้อความตอนท้ายที่ว่า “ตามรายละเอียดสัญญาข้อที่ 1-4 ระหว่างโจทก์และจำเลย” นั้น ก็ไม่ปรากฏว่าเป็นสัญญาฉบับใดและมีข้อความอย่างไร สัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาที่ผู้ค้ำประกันมีความรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว การตีความจึงต้องเป็นไปโดยเคร่งครัด แม้จำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อในสัญญาค้ำประกันต่อหน้าโจทก์โดยระบวยอมใช้หนี้สินทั้งหมดของจำเลยที่ 1 แต่สัญญาดังกล่าวเป็นแบบพิมพ์ที่เว้นช่องว่างเพื่อกรอกรายละเอียดต่าง ๆ โดยมีได้ระบุจำนวนเงินไว้ ดังนั้น ข้อความที่ยอมรับผิดในหนี้สินทั้งหมดจึงเป็นข้อความต่อเนื่องจากข้อความในตอนแรกที่ต้องการกรอกจำนวนเงินไว้ก่อน เมื่อสัญญาค้ำประกันไม่กำหนดจำนวนเงินที่จะค้ำประกันไว้ จึงเป็นเอกสารไม่สมบูรณ์และไม่อาจอนุมานได้ว่าผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้เท่าใด จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2715/2538 การค้ำประกันสามารถทำได้ทั้งเพื่อการชำระหนี้ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ก่อนแล้วและหนี้ในอนาคต โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ค้ำประกันได้รู้เห็นด้วยหรือไม่ในขณะที่ถูกหนี้ก่อนหน้านั้นขึ้น ถ้าหนี้เป็นอันสมบูรณ์ ผู้ค้ำประกันย่อมต้องผูกพันต่อเจ้าหนี้ เมื่อจำเลยที่ 2

ทำสัญญาค้ำประกันไว้จริง แม้จะมีได้ทำพร้อมกันกับสัญญาคู่ก็มีผลใช้บังคับได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการทำสัญญาค้ำประกันจะต้องทำพร้อมกับสัญญาคู่ เมื่อหนี้เงินกู้ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 มีการกู้ยืมและรับเงินไปแล้วจริงจึงเป็นหนี้ที่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2029/2541 เอกสารมีข้อความว่า ตามที่จำเลยที่ 1 ได้ติดต่อขอเป็นผู้จำหน่ายสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า โทรศัพท์และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากโจทก์และโจทก์ต้องการหนังสือรับรองจากผู้เชื่อถือได้มาประกอบการพิจารณาอนุมัติด้วยนั้น ข้าพเจ้าขอรับรองร้านค้าของบุคคลดังกล่าวต่อโจทก์ว่ามีฐานะสมควรที่จะเป็นผู้จำหน่ายสินค้าของโจทก์ได้ ทั้งนี้ข้าพเจ้ายินดีค้ำประกันภาระหนี้สินของบุคคลด้วยลงชื่อจำเลยที่ 2 และที่ 3 ผู้รับรอง เป็นเอกสารที่แสดงว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ค้ำประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ในอนาคตและเป็นการค้ำประกันไม่จำกัดจำนวนต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1557/2524 จำเลยที่ 1 เป็นนายหน้าจัดหาคนงานไปทำงานต่างประเทศ ได้ชักชวนบุตรโจทก์ไปทำงานต่างประเทศ โดยเรียกค่าใช้จ่ายจากโจทก์ 30,000 บาท และรับรองว่าถ้าบุตรโจทก์ไม่ได้งานทำจะคืนให้ โจทก์จึงจ่ายเงินให้จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาคู่ให้โจทก์ไว้ โดยมีจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน ต่อมาบริษัทจัดหางานไม่สามารถส่งบุตรโจทก์ไปทำงานได้ โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบตามสัญญาคู่และสัญญาค้ำประกัน จำเลยที่ 1 ตอบสู้ว่า สัญญาคู่ไม่มีมูลหนี้เพราะจำเลยที่ 1 ไม่ได้รับเงินกู้ ศาลชั้นต้นสั่งคดีสืบพยานโจทก์จำเลยและพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าแม้จำเลยจะนำสืบว่าไม่ได้รับเงินตามสัญญาคู่ก็ไม่พ้นความผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาคู่และสัญญาค้ำประกัน เพราะเป็นเรื่องที่มีมูลหนี้ต่อกันที่จำเลยจะต้องใช้เงิน 30,000 บาท ที่โจทก์เสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 199/2519 โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ผู้เช่าชำระค่าเช่าและค่าเสียหาย ถ้าไม่ชำระขอให้บังคับจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันชำระแทนศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้โจทก์ชนะคดี จำเลยที่ 2 ฎีกาว่า จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าโดยถูกโจทก์ฉ้อฉล จำเลยที่ 2 มีสิทธิยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ตามมาตรา 694 และมีสิทธิบอกล้างสัญญาเช่าได้ เมื่อบอกล้างแล้ว สัญญาเช่าเป็นโมฆะทำให้สัญญาค้ำประกันเป็นโมฆะด้วย จำเลยที่ 2 จึงหลุดพ้นความรับผิด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้มีสิทธิบอกล้างเป็นโมฆะกรรมจะต้องเป็นบุคคลตามมาตรา 137 (มาตรา 175 ใหม่) ในกรณีนี้คือจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 ไม่ใช่ผู้แสดงเจตนาโดยถูกกลฉ้อฉลจึงไม่มีสิทธิบอกล้าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2507 จำเลยที่ 1 เข้าทำงานเป็นตัวแทนบริษัทนครหลวงประกันชีวิตโจทก์ มีหน้าที่จัดหาผู้เอาประกันชีวิตและเก็บเงินเบี้ยประกันส่งโจทก์ โดยมีจำเลยที่ 3 เป็นผู้ค้ำ

ประกันการชำระหนี้ค่าเสียหายที่จำเลยที่ 1 อาจก่อให้เกิดแก่โจทก์ผู้เป็นนายจ้าง ทำสัญญาค้ำประกัน เมื่อปี พ.ศ. 2496 ต่อมาปี พ.ศ. 2500 ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 เก็บเงินเบี้ยประกันแล้วไม่นำส่งแก่โจทก์ จำเลยที่ 1 ทำบันทึกให้แก่โจทก์ว่า จำเลยที่ 1 เอาเงินเบี้ยประกันจำนวนเจ็ดหมื่นบาทเศษไปใช้ จำเลยที่ 1 ขอผ่อนชำระคืนแก่โจทก์เดือนละ 5,000 บาท โดยจะนำจำเลยที่ 2 มาเป็นผู้ค้ำประกันเงิน จำนวนนี้ภายใน 30 วัน ต่อมาแทนที่จำเลยที่ 2 จะเป็นผู้ค้ำประกันกลับเป็นจำเลยที่ 4 ที่เข้ามาเป็นผู้ค้ำประกัน ปัญหาว่าจำเลยที่ 3 ผู้ค้ำประกันเดิมหลุดพ้นความรับผิดชอบหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการที่ โจทก์ยอมรับจำเลยที่ 4 เป็นผู้ค้ำประกันอีกคนหนึ่งเห็นได้ว่า เพื่อให้มีหลักประกันมั่นคงยิ่งขึ้นใน เมื่อความเสียหาย ปรากฏขึ้นแล้วเท่านั้น หากโจทก์รับจำเลยที่ 4 เป็นผู้ค้ำประกันแล้วก็ย่อมปล่อยให้จำเลยที่ 3 พ้นความรับผิดชอบไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2243/2536 ผู้ค้ำประกันหลายคนที่เข้าเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้รายเดียวกัน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกันนั้น ไม่จำเป็นต้องเข้าเป็นผู้ค้ำประกันพร้อมกัน จำเลยที่ 1 เป็น ลูกจ้างโจทก์ จำเลยที่ 2 เข้าเป็นผู้ค้ำประกันการทำงานเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2521 จำเลยที่ 3 เข้าเป็นผู้ค้ำประกันเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2522 โดยให้มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่จำเลยที่ 1 เข้าทำงาน การที่ จำเลยที่ 1 ปฏิบัติงานทำให้โจทก์เสียหาย 6 ครั้ง ความเสียหายดังกล่าวถือเป็นหนี้รายเดียวกัน จำเลย ที่ 2 และที่ 3 จึงต้องรับผิดชอบโจทก์อย่างลูกหนี้ร่วม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2330/2538 จำเลยที่ 1 และที่ 2 ต่างทำสัญญาค้ำประกันนาย ค. เข้า ทำงานเป็นลูกจ้างของโจทก์ โดยยอมรับผิดชดใช้ค่าเสียหายที่นาย ค. ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่าง ทำงานในในวงเงินคนละไม่เกิน 50,000 บาท แม้การค้ำประกันจะทำขึ้นต่างวาระกันและเป็นสัญญา คนละฉบับกันก็ตาม แต่เป็นการค้ำประกันหนี้รายเดียวกันจึงตกอยู่ในบังคับตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 682 วรรคสอง จำเลยที่ 1 และที่ 2 จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบโจทก์อย่าง ลูกหนี้ร่วมในวงเงิน 50,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 359/2509 มาตรา 682 วรรคสองบัญญัติสันนิษฐานระหว่างผู้ค้ำประกัน กับเจ้าหนี้ และมาตรา 693 บัญญัติสันนิษฐานระหว่างผู้ค้ำประกันกับลูกหนี้ แต่ในระหว่างผู้ค้ำ ประกันด้วยกันบทบัญญัติลักษณะค้ำประกันไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบกันไว้ จึงต้องใช้หลัก ทั่วไปตามมาตรา 229, 296 ในกรณีผู้ค้ำประกันสองคน ผู้ค้ำประกันคนหนึ่งชำระหนี้ทั้งหมดแทน ลูกหนี้ไปย่อมรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ได้แก่ผู้ค้ำประกันอีกคนหนึ่งได้ทั้งหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 67/2531 จำเลยที่ 1 ทำสัญญารับชำระหนี้แก่โจทก์จำนวน 500,000 บาท โดยมีจำเลยที่ 2 ที่ 3 และที่ 4 ต่างทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ในวงเงินดังกล่าวไว้ให้แก่โจทก์คนละฉบับ ดังนี้ เป็นกรณีที่บุคคลหลายคนยอมเข้ามาเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้รายเดียวกันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 682 ซึ่งผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม หาใช่แยกความรับผิดชอบไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4574/2536 โจทก์และจำเลยเป็นผู้ค้ำประกันหนี้รายเดียวกัน โจทก์ชำระหนี้ทั้งหมดให้แก่เจ้าหนี้แล้วยอมรับช่วงสิทธิไล่เบี้ยจากจำเลยได้กึ่งหนึ่งตามมาตรา 229 (3), 296 และมีสิทธิไล่เบี้ยลูกหนี้เดิมได้เต็มจำนวนตามมาตรา 693 วรรคแรก แต่เมื่อโจทก์ตกลงให้ลูกหนี้เดิมทำสัญญากู้ไว้เต็มจำนวนหนี้เดิม เป็นการแปลงหนี้ใหม่ มีผลให้หนี้ตามสิทธิไล่เบี้ยระงับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7125/2538 โจทก์และจำเลยที่ 2 ถึงที่ 11 เป็นผู้ค้ำประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ที่มีต่อธนาคาร แม้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 11 จะเป็นผู้ค้ำประกันหนี้อื่นของจำเลยที่ 1 ที่มีต่อธนาคารนั้นด้วย และวงเงินที่ค้ำประกันจะมีจำนวนไม่เท่ากันก็หาทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ถึงที่ 11 เปลี่ยนแปลงไปไม่ โจทก์กับจำเลยที่ 2 ถึงที่ 11 จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อธนาคารอย่างลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 682 วรรคสอง เมื่อโจทก์ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทนจำเลยที่ 1 ไปแล้วยอมรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ไล่เบี้ยเอาแก่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 11 ได้ตามส่วนเท่า ๆ กัน ตามมาตรา 229 (3) และมาตรา 296 แม้ธนาคารเจ้าหนี้จะมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากจำเลยที่ 1 ได้ในอัตราร้อยละ 19 ต่อปี และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 226 จะบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับช่วงสิทธิไว้ว่า “บุคคลผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบรรดาที่เจ้าหนี้มีอยู่โดยมูลหนี้ รวมทั้งประกันแห่งหนี้นั้นในนามของตนเอง” ก็เป็นการรับช่วงสิทธิเท่าที่ตนมีสิทธิเท่านั้น หาใช่รับช่วงสิทธิทั้งหมดของเจ้าหนี้ไม่ เมื่อระหว่างผู้ค้ำประกันด้วยกันไม่ได้ตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยไว้ โจทก์จึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากจำเลยที่ 2 ถึงที่ 11 อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีตามมาตรา 224

มาตรา 686 วรรคสอง ที่บัญญัติว่าผู้ค้ำประกันหลายคนต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมและมาตรา 296 ที่ว่าในระหว่างลูกหนี้ร่วมทั้งหลาย ต่างคนต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน ใช้เฉพาะในกรณีที่ไม่มีข้อสัญญาค้ำประกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าหากในการทำสัญญาค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันคนใดคนหนึ่งกำหนดความรับผิดชอบของตนไว้ว่ามีเพียงใดก็ต้องเป็นไปตามนั้น ไม่ต้องนำมาตรา 296 เรื่องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กันมาใช้บังคับ เช่น ลูกหนี้เป็นหนี้ 2,000 บาท ก. ค้ำประกัน 2,000 บาท ข. ค้ำประกัน 500 บาท แสดงว่า ในระหว่างผู้ค้ำประกันด้วยกัน ก. ค้ำประกัน 4 ส่วน ข.

ค่าประกัน 1 ส่วน รวม 5 ส่วน เป็นเงิน 2,000 บาท หรือ 1 ส่วนเป็นเงิน 400 บาท ก. ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ 2,000 บาท แล้วมีสิทธิไต่เบี่ย ข. 400 บาท ไต่เบี่ยลูกหนี้ 2,000 บาท แต่ไต่เบี่ย 2 คนรวมกันต้องไม่เกิน 2,000 บาท

ผู้ค้ำประกันหลายคนในหนี้รายเดียวกันมีความรับผิดชอบกันอย่างลูกหนี้ร่วม มีผลทำให้ผู้ค้ำประกันคนที่ชำระหนี้ไปแล้วมีสิทธิไต่เบี่ยผู้ค้ำประกันคนอื่นได้ แต่หลักนี้ไม่นำไปใช้ในเรื่องจำนองและจำนำ ผู้จำนองหรือผู้จำนำที่ชำระหนี้ไปแล้วไม่มีสิทธิไต่เบี่ยผู้จำนองหรือผู้จำนำรายอื่น เพราะบทบัญญัติในมาตรา 682 เกี่ยวกับความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมของผู้ค้ำประกันหลายคนไม่นำไปใช้ในเรื่องจำนองและจำนำ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 367/2511 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคาร โททกสองฉบับ ฉบับแรกจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน ฉบับหลังจำเลยที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกัน ดังนี้ทำให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันหนี้ตามสัญญาฉบับแรกพ้นความรับผิดชอบ จำเลยที่ 2 และที่ 3 มีความรับผิดชอบต่อโททกในฐานะผู้ค้ำประกันการที่จำเลยที่ 1 เป็นลูกหนี้ภายในจำนวนที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ค้ำประกันไว้ แม้โททกยอมรับการชำระหนี้จากจำเลยที่ 3 จำนวนหนึ่งและปลดหนี้ให้โดยการถอนฟ้องจำเลยที่ 3 เสีย นั่น ก็หาใช่เป็นประโยชน์แก่จำเลยที่ 2 จนถึงกับทำให้จำเลยที่ 2 หลุดพ้นความรับผิดชอบไปด้วยไม่ เพราะหนี้รายนี้ยังมีได้ชำระโดยสิ้นเชิง การปลดหนี้ดังกล่าวคงเป็นประโยชน์เพียงเท่าส่วนที่ได้ปลดเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 893/2540 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาขายรถเช็คแก่โจทก์ โดยจำเลยที่ 2 และ ท. เป็นผู้ค้ำประกัน จำเลยที่ 1 นำเช็คที่ ก. ส่งจ่ายจำนวน 600,000 บาทไปขายรถเช็คแก่โจทก์ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค โจทก์จึงฟ้องแต่ยังไม่ได้รับชำระหนี้ ต่อมา ท. ถูกฟ้องล้มละลาย โจทก์ขอรับชำระหนี้ ศาลอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ประมาณ 720,000 บาท ท. ขอประนอมหนี้และมีบุคคลอื่นชำระหนี้จำนวนดังกล่าวแก่โจทก์ โจทก์บันทึกในบัญชี ท. ลูกหนี้ว่า เหลือหนี้ 0 บาท แล้วยื่นคำร้องขอถอนคำขอรับชำระหนี้ โจทก์นำเงินที่ได้ไปชำระเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในคดีที่ฟ้อง ก. ประมาณ 15,000 บาท และนำเงินที่เหลือไปชำระดอกเบี้ยและเงินต้นตามสัญญาขายรถเช็คบางส่วนแล้วยังมีหนี้สินค้างชำระประมาณ 570,000 บาท โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เหตุหลุดพ้นจากหนี้ของผู้ค้ำประกันที่จะเป็นผลให้ลูกหนี้ชั้นต้นหลุดพ้นไปด้วยนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 685 คือ จะหลุดพ้นเฉพาะในส่วนที่ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ ส่วนหนี้ที่เหลือนั้นลูกหนี้ชั้นต้นยังคงต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ การที่บุคคลภายนอกชำระหนี้แทน ท. ผู้ค้ำประกันไปเท่าใดถือได้ว่าเป็นการ

ชำระหนี้โดย ท. ผู้ค้ำประกันมีผลให้จำเลยที่ 1 ลูกหนี้ขึ้นต้นหลุดพ้นเพียงจำนวนนั้น หนี้ส่วนที่ ท. ผู้ค้ำประกันยังไม่ชำระ แม้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะไม่คิดใจเรียกร้องจาก ท. ไม่ว่าจะในรูปปลดหนี้ หรือประนีประนอมยอมความ จำเลยที่ 1 ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ส่วนที่ยังไม่ได้ชำระ จำเลยที่ 2 กับ ท. ค้ำประกันหนี้รายเดียวกันย่อมมีผลเป็นผู้ค้ำประกันร่วมกันตามมาตรา 682 วรรคสอง เมื่อ ท. โดยบุคคลภายนอกได้ชำระหนี้ที่ตนค้ำประกันเต็มจำนวนตามที่โจทก์เรียกร้องแล้ว ทำให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้สละสิทธิต่อ ท. มีผลให้หนี้ระงับสำหรับ ท. ย่อมมีผลให้หนี้สำหรับจำเลยที่ 2 ระงับไปด้วยตามมาตรา 340 และมาตรา 293 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2541/2544 จำเลยและ ส. ได้ทำสัญญาค้ำประกันการกู้เงินของบริษัท ถ. จำกัด โดยยอมรับผิดต่อโจทก์อย่างลูกหนี้ร่วม จำเลยและ ส. ได้จดทะเบียนจำนองที่ดินไว้เป็นประกัน ต่อมาจำเลยได้ขายที่ดินที่จำนองเป็นประกันหนี้ไป และ ส. ได้ชำระหนี้แก่โจทก์จำนวนหนึ่งซึ่งโจทก์ได้ออกหนังสือปลดหนี้แก่ ส. แล้ว จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันร่วมในหนี้รายเดียวกัน ย่อมต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 682 วรรคสอง เมื่อ บทบัญญัติในลักษณะค้ำประกันมิได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันต่อกันไว้ จึงต้องใช้หลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 229 และ 296 การที่โจทก์สละสิทธิต่อ ส. ย่อมมีผลทำให้หนี้ส่วนที่เหลือสำหรับ ส. ระงับไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 340 และย่อมมีผลให้หนี้สำหรับจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันร่วมระงับไปด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 293

ฎีกานี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า บริษัท ถ. เป็นหนี้เงินกู้โจทก์ประมาณ 8 ล้านบาท จำเลยและ ส. เป็นผู้ค้ำประกันโดยยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ต่อมา ส. ชำระหนี้แก่โจทก์ประมาณ 7 ล้านบาท โจทก์จึงปลดหนี้ให้แก่ ส. ผู้เขียนเห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของฎีกานี้ที่ว่า การที่โจทก์สละสิทธิต่อ ส. มีผลทำให้หนี้ส่วนที่เหลือสำหรับ ส. ระงับไปตามมาตรา 340 แต่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยว่า และ ย่อมมีผลทำให้หนี้สำหรับจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันระงับไปด้วยตามมาตรา 293 เพราะถ้าตีความมาตรา 293 เช่นนี้ ในมาตรา 293 ไม่จำเป็นต้องมีข้อความว่า “เพียงเท่าส่วนของลูกหนี้ที่ได้ปลดให้” เนื่องจากแม้ไม่มีข้อความนี้ การปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งย่อมทำให้ลูกหนี้ร่วมคนอื่น ๆ หลุดพ้นความรับผิดชอบอยู่แล้ว เมื่อมาตรา 293 มีข้อความดังกล่าว จึงต้องพิจารณาประกอบกับมาตรา 296 ที่ว่า “ในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันทั้งหลายนั้นท่านว่าต่างคนต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน” ผลก็คือ ถ้าโจทก์ปลดหนี้ให้แก่ ส. โดย ส. ไม่ได้ชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ถึง 4 แสนบาท ส่วนของ ส.

ที่ได้รับการปลดหนี้คือ 4 แสนบาท จำเลยยังต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เหลืออีก 4 แสนบาท แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ส. ชำระหนี้แล้วประมาณ 7 แสนบาท การปลดหนี้ย่อมเป็นประโยชน์แก่จำเลยประมาณ 7 แสนบาท จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เหลืออีกประมาณ 1 แสนบาท

บางครั้งการปลดหนี้ให้แก่ผู้ค้ำประกันคนหนึ่งอาจจะไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ค้ำประกันที่เหลือก็ได้ เช่น ลูกหนี้เป็นหนี้ 4,500 บาท มี ก. และ ข. เป็นผู้ค้ำประกัน โดย ก. จำกัดความรับผิดชอบของตนว่าจะรับผิดชอบในวงเงิน 3,000 บาท ข. ค้ำประกันโดยจำกัดความรับผิดชอบในวงเงิน 1,500 บาท และตกลงกับเจ้าหนี้ว่าไม่ร่วมรับผิดชอบกับผู้ค้ำประกันอื่น ต่อมาเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้แก่ ข. ไป 1,500 บาท อย่างนี้การปลดหนี้ของเจ้าหนี้ไม่เป็นประโยชน์แก่ ก.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3347/2529 หนังสือสัญญาค้ำประกันมีข้อความว่าผู้ค้ำประกันตกลงยินยอมชำระหนี้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยรวมทั้งอุปกรณ์แห่งหนี้สินตามสินเชื่อดังกล่าวข้างต้นให้แก่ธนาคารเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 100,000 บาท โดยยอมรับผิดเป็นลูกหนี้ร่วม ดังนั้นเป็นการค้ำประกันอย่างจำกัดจำนวน โดยเมื่อรวมต้นเงินดอกเบี้ยและอุปกรณ์แห่งหนี้เข้าด้วยกันแล้วผู้ค้ำประกันจะรับผิดชอบไม่เกิน 100,000 บาท ข้อความที่ว่ายอมรับผิดเป็นลูกหนี้ร่วมหมายถึงในจำนวนเงิน 100,000 บาท จะรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม หากใช้ขยายจำนวนเงินที่จะรับผิดชอบออกไปไม่อย่างใดก็ดียินยอมดังกล่าวเป็นหนี้เงินจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันต้องชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีระหว่างผิดนัดตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง เมื่อไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้ทวงถามจำเลยที่ 2 เมื่อใด จำเลยที่ 2 จึงต้องเสียดอกเบี้ยในกรณีผิดนัดแก่โจทก์นับแต่วันฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2507 จำเลยที่ 3 ทำสัญญาค้ำประกันมีข้อความว่ายอมค้ำประกันโดยจำกัดจำนวน แม้ในสัญญาจะระบุว่าจำเลยที่ 3 มีหลักทรัพย์ คือ ดึก 2 คูหา ราคา 100,000 บาท ก็จะนำราคาหลักทรัพย์ดังกล่าวมาจำกัดความรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 441/2520 จำเลยที่ 1 ได้ทำสัญญาซื้อของเชื่อจากโจทก์มีข้อความว่าจะซื้อเชื่อเดือนละไม่เกิน 15,000 บาท จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันยอมรับผิดถ้าผู้ซื้อผิดนัด สัญญาค้ำประกันไม่ได้ระบุจำนวนเงินที่ค้ำประกันต่อมาปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ซื้อสินค้าเงินเชื่อเกินเดือนละ 15,000 บาท แล้วไม่ชำระราคา โจทก์จึงฟ้องผู้ซื้อเป็นจำเลยที่ 1 ผู้ค้ำประกันเป็นจำเลยที่ 2 ศาลฎีกาวินิจฉัยความรับผิดชอบของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันว่า กรณีนี้มีข้อสงสัยจึงนำมาตรา 11 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับคือ ให้ตีความเป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะต้องเป็นผู้เสียหายในมูลหนี้ เห็นได้ว่าสัญญาค้ำประกันดังกล่าวจำเลยที่ 2 ค้ำประกัน โดยมีเจตนาค้ำประกันในวงเงินแต่

ละเดือนไม่เกิน 15,000 บาท ดังนั้นหากโจทก์ยอมให้จำเลยที่ 1 ชื้อเชื่อกินเดือนละ 15,000 บาท ผู้ค้าประกันก็ต้องรับผิดชอบเพียงเดือนละ 15,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 827/2525 สัญญาค้ำประกันการเบิกเงินเกินบัญชีที่ค้ำประกันการชำระหนี้รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระคิดค้นอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้เงินกว่าธนาคาร โจทก์จะได้รับชำระหนี้โดยสิ้นเชิงนั้น เมื่อสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีมีวงเงิน 200,000 บาท ผู้ค้าประกันย่อมต้องรับผิดชอบตามสัญญาในวงเงิน 200,000 บาท รวมทั้งดอกเบี้ยเงินกว่าธนาคาร โจทก์จะได้รับชำระหนี้โดยสิ้นเชิง มิใช่รับผิดชอบเฉพาะเพียงในวงเงิน 200,000 บาท เท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3369/2525 และ 1988/2537 วินิจฉัยแนวเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3768-3769/2533 สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่า ข้าพเจ้ายอมผูกพันตนเป็นผู้ค้ำประกันบริษัท จ. เป็นเงิน 1,122,867.80 บาท ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อสัญญานี้เป็นการผูกพันรับผิดชอบเป็นจำนวนจำกัดแน่นอน ถ้ามบริษัท จ. ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ไม่ถึง 1,122,867.80 บาท ผู้ค้าประกันก็ต้องรับผิดชอบตามจำนวนนั้นคือจำนวนไม่เกิน 1,122,867.80 บาท แต่สำหรับกรณีในคดีนี้บริษัท จ. ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้เป็นเงิน 4,700,655 บาท ผู้ค้าประกันก็รับผิดชอบเพียง 1,122,867.80 บาท ตามจำนวนเงินที่ค้ำประกันไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7216/2537 แม้สัญญาค้ำประกันจะไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยที่ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบไว้ แต่ก็ได้ให้ความถึงสัญญากู้ยืมเงินที่ผู้ค้ำประกันตกลงค้ำประกันหนี้ไว้ชัดเจน และมีข้อความอีกว่า ถ้าลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ผู้ค้ำประกันตกลงชำระหนี้ให้แก่ผู้ให้กู้ทันทีพร้อมดอกเบี้ยกรณีจึงถือได้ว่าผู้ค้ำประกันตกลงค้ำประกันหนี้ของลูกหนี้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยอัตราเดียวกับลูกหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2209/2539 ธนาคารจำเลยที่ 3 ทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ที่มีต่อโจทก์ โดยมีข้อสัญญาว่าจำเลยที่ 3 ยอมชำระเงินแทนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่โจทก์แจ้งให้ทราบ แต่โจทก์ต้องแจ้งเหตุแห่งการที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ผิดสัญญาให้จำเลยที่ 3 ทราบภายใน 15 วันนับแต่วันที่เหตุการณ์นั้น ๆ ได้เกิดขึ้น ข้อตกลงเรื่องโจทก์ต้องแจ้งจำเลยดังกล่าวหาใช่เงื่อนไขจำกัดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันไม่ การที่โจทก์แจ้งให้จำเลยที่ 3 ทราบถึงการปฏิบัติผิดสัญญาของจำเลยที่ 1 เกินกำหนด 15 วัน ไม่ทำให้จำเลยที่ 3 พ้นความรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5884-5885/2544 ตามสัญญาซื้อขายระบุว่าในวันทำสัญญาซื้อขาย จำเลยที่ 1 ได้นำหลักประกันเป็นหนังสือค้ำประกันของจำเลยที่ 2 มาวางไว้แก่โจทก์เพื่อเป็นประกันการ

ปฏิบัติตามสัญญา หลักประกันนี้โจทก์จะคืนให้เมื่อจำเลยที่ 1 พ้นจากข้อผูกพันตามสัญญา ดังนั้น หนังสือค้ำประกันจึงเป็นหลักประกันที่จำเลยที่ 1 นำมาวางไว้เพื่อความเสียหายในกรณีที่จำเลยที่ 1 ผิดสัญญาซื้อขาย โจทก์จึงมีสิทธิเพียงเรียกให้จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ค้ำประกันรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันเท่านั้น ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบชำระเงินตามจำนวนในหนังสือค้ำประกันต่อโจทก์ด้วยกัน ไม่ถูกต้อง

คำว่า “ค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้” ตามมาตรา 683 นี้หมายถึงหนี้ย่อย ๆ ซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ของหนี้ประธานที่ผู้ค้ำประกันเข้าค้ำประกัน เช่น ค้ำประกันหนี้ที่เกิดจากลูกหนี้สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร เมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามสัญญา นอกจากรับผิดชอบในเรื่องชำระราคาสินค้าแล้ว การส่งสินค้าเข้ามาต้องมีค่าขนส่ง ค่าประกันภัย ค่าฝากของในคลังสินค้า และค่าภาษีต่าง ๆ เหล่านี้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบ

ค่าใช้จ่ายในการทวงหนี้ โดยหลักแล้วลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ เมื่อลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบผู้ค้ำประกันก็ไม่ต้องรับผิดชอบด้วย แต่มีข้อยกเว้น ถ้าในสัญญาระบุไว้ว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการทวงหนี้ ลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบตามที่เจ้าหนี้ใช้จ่ายไปจริงและสมควร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 691/2511 ค่าใช้จ่ายในการทวงหนี้ ไม่ใช่ผลโดยตรงจากการผิดสัญญาไม่ชำระหนี้และไม่ใช่ค่าเสียหายพิเศษ ไม่มีกฎหมายบังคับให้ฝ่ายผิดสัญญาต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1346/2517 ค่าใช้จ่ายในการที่โจทก์ให้ทนายความทวงถามจำเลยนั้น ถือไม่ได้ว่าเป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการกระทำของจำเลย และในสัญญา也未ได้ระบุให้จำเลยต้องรับผิดชอบถึงค่าใช้จ่ายในเหตุนี้ได้ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3925/2531 ค่าจ้างทนายความต่อสู้คดีที่โจทก์ผู้ส่งจำเลยเช็คถูกผู้ทรงเช็คถอนจากจำเลยฟ้อง ไม่ใช่ผลโดยตรงอันเกิดจากการที่จำเลยผิดสัญญาซื้อขายที่โจทก์ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ และแม้จะเป็นเรื่องละเมิดก็นับว่าเป็นค่าเสียหายที่ไกลเกินกว่าเหตุ โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกเอาจากจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1309/2511 ลูกหนี้ได้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารเป็นเงิน 447,100.83 บาท แล้วลูกหนี้ได้ทำสัญญาขอเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารนั้นในวงเงิน 450,000 บาท มีกำหนด 6 เดือน จำเลยเข้าไปค้ำประกันการทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีของลูกหนี้ ต่อมาลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ธนาคารฟ้องจำเลยให้ชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชี จำเลยต่อสู้ประการหนึ่งว่าหลังจากที่ทำสัญญาค้ำประกันแล้วลูกหนี้ไม่ได้เบิกเงินออกมาเลยหรือถ้าเบิกมาก็เบิกไม่ถึง 450,000

บาท ดังนั้น จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบถึง 450,000 บาท ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเมื่อจำเลยเข้าทำสัญญาค้ำประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ติดค้างชำระอยู่ในบัญชีนั้นก่อนที่จำเลยจะค้ำประกันด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1802/2516 (ประชุมใหญ่) จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์วงเงิน 150,000 บาท จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยและยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ต่อมาจำเลยที่ 1 ขอต่ออายุสัญญา 2 ครั้ง ครั้งแรกขอเพิ่มวงเงินเป็น 300,000 บาท โดยรับว่ายังคงเป็นหนี้โจทก์สองแสนกว่าบาท ครั้งหลังขอต่ออายุสัญญาในวงเงินเดิมและรับว่ายังคงเป็นหนี้โจทก์ 1,163,475 บาท จำเลยที่ 2 ลงชื่อรับทราบการต่ออายุและจำนวนหนี้ทั้งสองครั้งและยินยอมเข้าเป็นผู้ค้ำประกันต่อไป ดังนั้นจำเลยที่ 2 จะต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 1,163,475 บาท ที่จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์อยู่ครั้งสุดท้ายที่สุดตามที่จำเลยที่ 2 ยินยอมเข้าค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1930/2526 จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์ 2 ฉบับ จำเลยที่ 2 ค้ำประกันหนี้ตามสัญญาทั้ง 2 ฉบับ จำเลยที่ 3 ค้ำประกันหนี้ตามสัญญาฉบับที่ 2 ซึ่งมีข้อสัญญาว่า สัญญานี้มีกำหนด 12 เดือน นับแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2515 เป็นต้นไป ส่วนจำนวนเบิกเงินเกินบัญชีให้ถือตามบัญชีกระแสรายวันของธนาคาร มีปัญหาว่าจำเลยที่ 3 ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบในหนี้ของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเฉพาะในช่วงตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2515 ถึงวันที่ 21 สิงหาคม 2516 หรือหนี้ที่มีอยู่ตั้งแต่ก่อนหน้านั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 3 ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบในหนี้ตั้งแต่วันที่จำเลยทำสัญญาเป็นต้นไปเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่มีอยู่ก่อนเข้าทำสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 279/2527 วันที่ 30 ธันวาคม 2512 จำเลยที่ 1 เป็นหนี้ธนาคาร โจทก์อยู่แล้ว 25,514 บาท วันที่ 12 มกราคม 2513 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีวงเงิน 25,000 บาท จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันต่อมาวันที่ 26 มิถุนายน 2513 ซึ่งเป็นวันที่ครบกำหนดตามสัญญา จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ 48,939 บาท ปัญหาว่าจำเลยที่ 2 จะรับผิดชอบเพียงใด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าหนี้ 48,939 บาท เป็นหนี้เก่าและหนี้ใหม่ปนกัน ล่วงหนี้เบิกเงินเกินบัญชี 25,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยทบต้น นับแต่วันที่ 12 มกราคม 2513 ถึงวันที่ 26 มิถุนายน 2513 (5 เดือนเศษ) แม้จะไม่มีเงินนำเงินเข้าหักบัญชีเลยยอดหนี้ค้างชำระก็จะไม่ถึง 48,939 บาท ความรับผิดชอบของจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันยอมจำกัดจำนวนเพียง 25,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยนับแต่วันที่ 12 มกราคม 2513 ไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

ปัจจุบันทางธนาคารแก้ปัญหาโดยเขียนสัญญาให้ชัดเจนว่า การค้ำประกันตามสัญญานี้เป็น

การค้าประกันหนี้ที่มีอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตของลูกหนี้ ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคำว่า “หนี้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน” หมายถึงหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่แล้วก่อนที่ผู้ค้าประกันจะเข้าทำสัญญาการค้าประกัน ดังนั้นผู้ค้าประกันจะต้องรับผิดชอบในหนี้ของลูกหนี้ทั้งก่อนและหลังวันทำสัญญาการค้าประกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ค้าประกันจะต้องรับผิดชอบเหมือนกับลูกหนี้ทุกประการ

ถ้าผู้ค้าประกันระบุงเงินไว้เท่าใดก็รับผิดชอบเพียงในวงเงินนั้นและต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยด้วย การทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีปกติจะมีข้อสัญญาให้ถือเป็นสัญญาบัญชีเดินสะพัดด้วย ผลก็คือธนาคารมีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นเป็นรายเดือนได้ ผู้ค้าประกันก็ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยทบต้นด้วย เช่น ลูกหนี้กู้เบิกเงินเกินบัญชี 1,000,000 บาท เราค้าประกันในวงเงิน 500,000 บาท ถ้าไม่มีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นเราต้องรับผิดชอบในต้นเงิน 500,000 บาท พร้อมกับดอกเบี้ยตามอัตราเดียวกับลูกหนี้และคิดทบต้นในเงิน 500,000 บาทนี้ด้วยจนกว่าจะมีการเลิกสัญญาบัญชีเดินสะพัด เมื่อสัญญาบัญชีเดินสะพัดเลิกแล้วเราถึงจะรับผิดชอบในดอกเบี้ยธรรมดา คือ ไม่ทบต้นจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จ ส่วนลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ 1,000,000 บาท บวกกับดอกเบี้ยทบต้นจนกว่าจะเลิกสัญญาบัญชีเดินสะพัด หลังจากเลิกสัญญาก็ต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยอัตราเดิม ไม่ทบต้น ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันกับลูกหนี้จะต่างกันที่ต้นเงิน อันนี้หมายถึงกรณีที่ค้าประกันไม่เต็มจำนวนหนี้ ถ้าค้าประกันเต็มจำนวนหนี้ผู้ค้าประกันก็ต้องรับผิดชอบ 1,000,000 บาท บวกกับดอกเบี้ยทบต้นก่อนเลิกสัญญาและดอกเบี้ยไม่ทบต้นหลังเลิกสัญญาไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จเช่นเดียวกับลูกหนี้ ในกรณีที่สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีระบุให้ธนาคารมีสิทธิปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้ และสัญญาการค้าประกันไม่มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ผู้ค้าประกันก็ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยตามอัตราที่เพิ่มขึ้นด้วย แต่เมื่อสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีสิ้นสุดแล้ว ธนาคารเจ้าหนี้จะปรับอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้นตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้ (ฎีกาที่ 6807/2540)

ในกรณีที่ค้าประกันไม่เต็มจำนวนและธนาคารเขียนสัญญาไว้ด้วยว่าผู้ค้าประกันยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม เช่น ลูกหนี้กู้เบิกเงินเกินบัญชีวงเงิน 1,000,000 บาท เราค้าประกันเพียง 500,000 บาท หรือในกรณีที่ผู้ค้าประกันประกันหนี้เต็มตามวงเงินที่ระบุในสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี แต่ธนาคารให้ลูกหนี้เบิกเงินไปมากกว่าวงเงินในสัญญาธนาคารและให้เราซึ่งเป็นผู้ค้าประกันทำสัญญาว่ายอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ข้อสัญญานี้จะมีความหมายอย่างไร ทางธนาคารมักจะตีความว่า ผู้ค้าประกันจะต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนหนี้ทั้งหมดเหมือนกับลูกหนี้ชั้นต้น เพราะทำสัญญายอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม

มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกา คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2730/2534 สัญญาค้ำประกันการกู้เบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยที่ 3 และที่ 4 ลงชื่อไว้ระบุว่าค้ำประกันเป็นเงินจำนวน 30,000 บาท และในบันทึกต่ออายุสัญญาทั้ง 2 ครั้ง ได้ระบุให้ความถึงสัญญาการเบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยที่ 1 ทำไว้กับโจทก์ครั้งแรกจำนวน 30,000 บาท แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 3 และที่ 4 มีเจตนาค้ำประกันการกู้เงินของจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 30,000 บาทเท่านั้น แม้สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่าผู้ค้ำประกันยอมรับผิดในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมกับผู้กู้ทั้งสิ้น ข้อความดังกล่าวมีความหมายแต่เพียงว่าผู้ค้ำประกันจะอ้างสิทธิพิเศษนอกเหนือจากผู้กู้ เช่น ยกข้อต่อสู้ซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้หรือเกลี้ยให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนไม่ได้เท่านั้น มิได้หมายความว่าจะต้องรับผิดในจำนวนหนี้เท่ากับลูกหนี้ ส่วนที่สัญญาค้ำประกันมีข้อความต่อไปว่าไม่ว่าหนี้ตามบัญชีจะสูงหรือต่ำกว่าที่ระบุในสัญญาผู้ค้ำประกันยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้ และผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดแม้ว่าจะเป็นหนี้ที่ลูกหนี้ได้เบิกเงินเกินบัญชีไปหลังจากครบกำหนดอายุสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีแล้ว ข้อความดังกล่าวมีความหมายเพียงว่าผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดในดอกเบี้ยที่เกิดจากต้นเงินในวงเงินที่ค้ำประกันไว้จำนวน 30,000 บาท ด้วยเท่านั้น หากใช้หมายความว่าผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชำระหนี้แทนลูกหนี้โดยไม่จำกัดจำนวนไม่ ดังนั้นจำเลยที่ 3 และที่ 4 จึงต้องรับผิดต่อโจทก์ในวงเงินที่ค้ำประกันจำนวน 30,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 382/2537 สัญญาค้ำประกันและสัญญาจำนองมีข้อความทำนองเดียวกันว่า จำเลยที่ 3 ค้ำประกันและจำนองเพื่อประกันหนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ที่ทำไว้กับโจทก์เป็นจำนวนเงิน 400,000 บาท หรือไม่เกิน 400,000 บาท แม้สัญญาค้ำประกันจะมีข้อความว่า “ผู้ค้ำประกันยอมเข้าค้ำประกันการชำระหนี้ตามสัญญาที่กล่าวแล้วจนกว่าธนาคารจะได้รับชำระหนี้โดยสิ้นเชิง” และข้อความว่า “ถ้าแม้ว่าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ไม่ว่าด้วยเหตุใด... ผู้ค้ำประกันยอมเข้ารับผิดร่วมกับลูกหนี้ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญานั้นทันที” มีความหมายเพียงว่าผู้ค้ำประกันยอมเข้าร่วมรับผิดกับลูกหนี้ (จำเลยที่ 1) ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาทันทีและสิ้นเชิงภายในต้นเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในต้นเงินดังกล่าวเท่านั้น มิได้หมายความว่าจะต้องรับผิดในจำนวนหนี้เท่ากับลูกหนี้ แม้ลูกหนี้เบิกเงินเกินบัญชีไปมากกว่า 400,000 บาท

ในกรณีผู้ค้ำประกันทำสัญญาค้ำประกันหนี้โดยระบุจำนวนเงินที่ค้ำประกันไว้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า วงเงินดังกล่าวคือวงเงินความรับผิดในต้นเงิน ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดในดอกเบี้ยของต้นเงินนั้นด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 683 ถ้าหนี้ของลูกหนี้ขึ้นต้นเป็นหนี้

ตามสัญญาบัญชีเดินสะพัด ยอดหนี้จะขึ้น ๆ ลง ๆ บางครั้งยอดหนี้ขึ้นสูงกว่าวงเงินที่ค้ำประกัน บางครั้งยอดหนี้ต่ำกว่าวงเงินที่ค้ำประกัน ในกรณีเช่นนี้จะคิดดอกเบี้ยให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างไร มีตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา คือ

คำพิพากษากฎีกาที่ 851/2537 วันที่ 14 กันยายน 2516 จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 20,000 บาท ปราบฏตามบัญชีกระแสรายวันว่า วันที่ 22 พฤษภาคม 2518 จำเลยที่ 1 นำเงินเข้าบัญชีและหักถอนหนี้จนกลับเป็นเจ้าหนี้โจทก์ 2,288 บาท จำเลยที่ 1 กลับเป็นลูกหนี้โจทก์อีกครั้งเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2518 เป็นเงิน 611 บาท โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ตั้งแต่วันที่ ดอกเบี้ยที่ทบต้นถือเป็นต้นเงินต่อไป วิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นเพื่อให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบจึงต้องดูรายการบัญชีที่จำเลยที่ 1 เป็นลูกหนี้เต็มตามวงเงินที่ค้ำประกันเป็นวันเริ่มต้นคิดดอกเบี้ยทบต้น จำเลยที่ 1 เป็นลูกหนี้โจทก์เต็มวงเงินค้ำประกันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2518 เป็นเงิน 20,078 บาท จึงให้ถือเอาวันที่ 29 กรกฎาคม 2518 เป็นวันเริ่มต้นคิดดอกเบี้ยทบต้นในต้นเงิน 20,000 บาท จนถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2530 ซึ่งเป็นวันครบกำหนดบอกกล่าวทวงถามให้ชำระหนี้ อันเป็นวันที่บัญชีเดินสะพัดสิ้นสุดลง ต่อจากนั้น โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยแบบปกติไม่ทบต้น (ต่อมาฎีกาที่ 355/2541 วินิจฉัยในแนวเดียวกัน)

คำพิพากษากฎีกาที่ 2565/2533 เมื่อสัญญาขายลดเช็คระหว่างบริษัท ค. กับโจทก์ไม่มีข้อจำกัดว่าเช็คที่บริษัท ค. นำมาขายลดแก่โจทก์จะต้องเป็นเช็คของลูกค้านบริษัท ค. เท่านั้น และตามสัญญาค้ำประกันที่จำเลยทำไว้กับ โจทก์ระบุความรับผิดชอบของจำเลยรวมถึงหนี้ตามเช็คของบุคคลอื่นที่บริษัท ค. นำมาขายลดแก่โจทก์ด้วย จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันจึงต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันซึ่งบริษัท ค. เป็นหนี้โจทก์ 2 ล้านบาทเศษ

คำพิพากษากฎีกาที่ 2053/2535 จำเลยที่ 2 เข้าค้ำประกันการชำระหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินที่จำเลยที่ 1 ออกให้ไว้แก่โจทก์ในวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท ไม่ได้ระบุว่าจะค้ำประกันตัวสัญญาใช้เงินฉบับไหน และไม่ได้ระบุระยะเวลาไว้ และยังตกลงกันว่าให้หนังสือสัญญาค้ำประกันนี้มีผลใช้บังคับตลอดไปจนกว่าธนาคารจะบอกเลิกการให้สินเชื่อ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อสัญญาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 เจตนาค้ำประกันหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินโดยไม่จำกัดจำนวนฉบับและไม่จำกัดระยะเวลาตลอดไป ในวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท ดังนั้นจำเลยที่ 2 จึงต้องผูกพันในฐานะค้ำประกันจำเลยที่ 1 ในหนี้ตามตัวสัญญาใช้เงินฉบับสุดท้ายที่โจทก์นำมาฟ้องคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 678/2540 จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันการขายรถเชือกของจำเลยที่ 1 ที่ธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขาสามยอด ในวงเงิน 2 ล้านบาท แต่สัญญาค้ำประกันระบุว่าค้ำประกันหนี้ตามสัญญาขายรถเชือกระหว่างจำเลยที่ 1 กับธนาคารกรุงเทพจำกัด มิได้ระบุว่าเจตนาค้ำประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ที่มีต่อธนาคารกรุงเทพสาขาใดโดยเฉพาะ ดังนั้นเมื่อจำเลยที่ 1 นำเชือกธนาคารกรุงเทพ จำกัดสาขาราชวงศ์ ที่จำเลยที่ 1 ลงชื่อส่งขายไปขายรถให้แก่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาราชวงศ์ แล้วจำเลยที่ 1 ผิดสัญญา จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1373/2513 (ประชุมใหญ่) การทำสัญญาค้ำประกันบุคคลเข้าทำงาน โดยปกติย่อมเป็นที่เข้าใจกันว่า ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบเมื่อลูกจ้างทำให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่นายจ้างเฉพาะในหน้าที่การงานของลูกจ้างเท่านั้น ถ้านายจ้างประสงค์จะให้รับผิดชอบจนถึงการกระทำความผิดหน้าที่การงานที่จ้างด้วยก็ชอบที่จะระบุให้ชัดในสัญญาค้ำประกัน จำเลยเป็นผู้ค้ำประกัน บ. เข้าทำงานเป็นลูกจ้างโจทก์ตำแหน่งหัวหน้าช่างเครื่องไฟฟ้า ระหว่างทำงานเป็นลูกจ้างโจทก์ บ. ขับรถของโจทก์ไปชนรถผู้อื่นเสียหายและผู้อื่นบาดเจ็บ ทำให้โจทก์ถูกฟ้อง โจทก์ใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลดังกล่าวไปแล้ว โจทก์จึงฟ้องคดีนี้แต่มิได้นำสืบว่าการที่ บ. ขับรถยนต์ของโจทก์ไปก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้กระทำไปในทางการที่จ้างหรือในหน้าที่หัวหน้าช่างเครื่อง จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1483/2527 จำเลยที่ 2 ค้ำประกันการเข้าทำงานของจำเลยที่ 1 ในหน้าที่พนักงานขับรถของโจทก์ โดยค้ำประกันเฉพาะกรณีที่จำเลยที่ 1 ปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องเป็นเหตุให้รถยนต์หรือทรัพย์สินของโจทก์ชำรุดเสียหายหรือในกรณีที่ต้องชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น ซึ่งหมายถึงความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานขับรถโดยเฉพาะ การที่จำเลยที่ 1 นำใบสำคัญเกี่ยวกับคำรักษาพยาบาลซึ่งเป็นเอกสารปลอมไปเบิกและรับเงินจากโจทก์อันเป็นการละเมิดต่อโจทก์นั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในสัญญาค้ำประกัน จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2393/2527 โจทก์จ้างจำเลยที่ 1 ให้ทำหน้าที่พนักงานขายตัวรถยนต์โดยสาร จำเลยที่ 2 เข้าค้ำประกันการทำหน้าที่ดังกล่าว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าปกติย่อมเข้าใจได้ว่าถ้าจำเลยที่ 1 ทำความเสียหายให้แก่โจทก์เฉพาะในการทำงานตามหน้าที่เท่านั้นจำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดชอบเมื่อต่อมาปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ไม่ได้ทำหน้าที่ขายตัวรถยนต์โดยสาร แต่ไปทำหน้าที่นายตรวจตัวไม่มีหน้าที่ขับรถจำเลยที่ 1 ขับรถโดยสารของโจทก์ชนรถผู้อื่นเสียหาย เป็นการกระทำความผิดนอกเหนือจาก

งานที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างประกัน จำเลยที่ 2 ผู้จำประกันไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 244/2526 จำเลยจำประกันลูกจ้างเข้าทำงานตำแหน่งเสมียนโดยมีข้อสัญญาว่า ถ้าลูกจ้างก่อให้เกิดความเสียหายหรือหนี้สินต่อผู้ว่าจ้างไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ผู้จำประกันยินยอมชำระค่าเสียหายให้ทุกประการ ต่อมาลูกจ้างได้เลื่อนไปเป็นผู้จัดการ ก็ยังถือว่าจำเลยจำประกันอยู่ ถ้าลูกจ้างยังยกข้อเท็จจริงที่ทำให้หน้าที่ผู้จัดการจำเลยก็ต้องรับผิดชอบ (ตัดสินตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2115/2524)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3489/2527 บริษัทโจทก์มีระเบียบว่า ถ้าเข้ามาเป็นลูกจ้างชั่วคราวแล้วต่อมาได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำก็ต้องยื่นใบสมัครใหม่และทำสัญญาจ้างประกันใหม่ จำเลยที่ 2 เดิมเป็นลูกจ้างชั่วคราว มีจำเลยที่ 2 และที่ 8 เป็นผู้จำประกัน ต่อมาจำเลยที่ 2 ได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำ แต่ไม่ได้ทำสัญญาจ้างประกันใหม่ตามระเบียบ จำเลยที่ 2 ทำความเสียหายให้แก่โจทก์ โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 ในฐานะลูกจ้างผู้ละเมิดและฟ้องจำเลยที่ 7 ที่ 8 ผู้จำประกันให้รับผิดชอบ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าในกรณีนี้จำเลยที่ 7 และที่ 8 ไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในฐานะผู้จำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1721/2529 จำเลยที่ 1 ทำงานเป็นนักร้องโรงแรมโจทก์ โดยมีจำเลยที่ 3 เป็นผู้จำประกันความเสียหายอันเกิดจากการทำงานของจำเลยที่ 1 ต่อมาโจทก์เลื่อนตำแหน่งให้จำเลยที่ 1 ทำหน้าที่เป็นพนักงานเก็บเงินในห้องอาหาร โจทก์ให้จำเลยที่ 1 หาผู้จำประกัน จำเลยที่ 1 ก็จัดให้จำเลยที่ 4 เป็นผู้จำประกัน ต่อมาจำเลยที่ 1 ทำความเสียหายให้แก่โรงแรมของโจทก์ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ 1 ผู้ละเมิด จำเลยที่ 3 ผู้จำประกันคนเดิมและจำเลยที่ 4 ผู้จำประกันคนใหม่ให้รับผิดชอบ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่โจทก์ได้ให้จำเลยที่ 4 เป็นผู้จำประกันจำเลยที่ 1 นี้ แสดงให้เห็นว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้จำเลยที่ 3 ต้องผูกพันตามหนังสือรับรองต่อไป จำเลยที่ 3 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในการที่จำเลยที่ 1 กระทำละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5720/2533 จำเลยที่ 1 เข้าทำงานเป็นพนักงานของโจทก์ในตำแหน่งพนักงานรักษาความปลอดภัย จำเลยที่ 2 เป็นผู้จำประกัน โดยสัญญามีข้อความว่าเมื่อจำเลยที่ 1 ได้เข้าทำงานในธนาคารแล้วภายหลังได้หลบหนี หรือฉ้อโกงยกยอกหรือทำให้ธนาคารได้รับความเสียหายหรือสูญเสียทรัพย์สินไม่ว่าประการใด ๆ จำเลยที่ 2 ตกลงชดใช้เงินให้แก่โจทก์ ต่อมาปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยได้หลอกลวงให้ลูกค้าลงชื่อในใบถอนเงินเอาไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว โจทก์ต้องรับผิดชอบต่อลูกค้า โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ให้รับผิดชอบ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 2 จำประกันการทำงานในตำแหน่งพนักงานรักษาความปลอดภัย

ของจำเลยที่ 1 เท่านั้น เมื่อจำเลยที่ 1 ได้กระทำละเมิดนอกตำแหน่งหน้าที่พนักงานรักษาความปลอดภัย จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 813/2534 จำเลยทำสัญญาค้ำประกัน บ. ในการเป็นพนักงานตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของโจทก์ แม้จะไม่ได้จำกัดว่าเป็นการค้ำประกันเฉพาะตำแหน่งดังกล่าวและมีได้ระยะเวลา แต่ต่อมา บ. ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินซึ่งเพิ่มความเสี่ยงภัยและความรับผิดชอบให้จำเลยมากขึ้นโดยจำเลยมิได้ยินยอมด้วย ทั้งเมื่อ บ. ได้เป็นผู้จัดการ โจทก์ได้จัดให้มีบริษัท ท. เป็นผู้ค้ำประกันโดยมิได้ระบุว่าเป็นการค้ำประกันเพิ่มเติมจากที่จำเลยได้ค้ำประกันไว้แล้ว ย่อมเห็นได้ว่าเป็นการค้ำประกันเพราะ บ. เปลี่ยนตำแหน่งจากเจ้าหน้าที่มาเป็นผู้จัดการนั่นเอง แสดงว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้จำเลยต้องผูกพันตามสัญญาค้ำประกัน จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในกรณีที่ บ. ยักยอกเงินของโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2258/2535 จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนจำหน่ายคอมพิวเตอร์ให้แก่บริษัท โจทก์ จำเลยที่ 2 เข้ามาเป็นผู้ค้ำประกัน โดยสัญญาค้ำประกันระบุว่าเป็นการค้ำประกันหนี้ที่จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของโจทก์ ต่อมาจำเลยที่ 1 เปิดโรงเรียนสอนคอมพิวเตอร์และซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์จากโจทก์เพื่อใช้ในการสอนแล้วไม่ชำระราคา โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยทั้งสองในฐานะผู้ซื้อและผู้ค้ำประกันได้รับผิดใช้เงิน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การค้ำประกันของจำเลยที่ 2 เป็นการค้ำประกันในการที่จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้า การที่จำเลยที่ 1 ซื้อสินค้านั้นเองไม่อยู่ในขอบเขตที่จำเลยที่ 2 ผูกพันตนไว้ตามสัญญาค้ำประกัน จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1929/2537 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาค้ำประกันการทำงานของ ว. ในตำแหน่งพนักงานขายของโจทก์ (บริษัทสยามกลการ จำกัด) สาขานครราชสีมา ต่อมาโจทก์แต่งตั้งให้ ว. เป็นผู้จัดการของโจทก์สาขาสิคิ้ว และโจทก์ยอมรับให้จำเลยที่ 2 เข้าทำสัญญาค้ำประกันการทำงานของ ว. ในตำแหน่งผู้จัดการสาขาสิคิ้ว แสดงว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้จำเลยที่ 1 ผูกพันตามสัญญาค้ำประกันต่อไป ถือว่าสัญญาค้ำประกันของจำเลยที่ 1 ถูกยกเลิกโดยปริยาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 311/2538 สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่า ผู้ค้ำประกันขอรับรองว่า ก. เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย หากปฏิบัติงานทำให้บริษัทเสียหายยักยอกทุจริตเงินของบริษัทจะดำเนินการตามกฎหมายทันที ลงชื่อ ก. ในช่องผู้สมัครงานและลงชื่อจำเลยในช่องผู้ค้ำประกัน ดังนี้เป็นการที่จำเลยได้ค้ำประกันความเสียหายที่เกิดจากการทำงานของ ก. แล้ว แม้จะไม่มี

ข้อความว่าจำเลยยอมรับชำระหนี้แก่บริษัท เมื่อ ก. ไม่ชำระก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8401/2538 จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันจำเลยที่ 1 ในตำแหน่งพนักงานธุรการ แม้จะไม่จำกัดว่าเป็นการค้ำประกันเฉพาะในตำแหน่งดังกล่าว และมีได้กำหนดเวลาที่จะตามการที่โจทก์มีคำสั่งให้จำเลยที่ 1 ดำรงตำแหน่งพนักงานรับจ่ายเงินให้รับผิดชอบเรื่องการเงินอันเป็นการเพิ่มความเสี่ยงและความรับผิดชอบให้แก่จำเลยที่ 2 มากขึ้น จำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดชอบในหน้าที่การงานตำแหน่งใหม่ แม้จะได้ทราบและมีได้คัดค้านการที่โจทก์แต่งตั้งให้จำเลยที่ 1 ดำรงตำแหน่งพนักงานรับจ่ายเงิน ก็ไม่มีผลทำให้ความรับผิดชอบของจำเลยที่ 2 ตามสัญญาค้ำประกันเปลี่ยนแปลงไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2141/2539 จำเลยทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ของลูกจ้างที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายจ้าง โดยข้อสัญญาระบุว่า ถ้าลูกจ้างผู้นั้นได้รับคำสั่งให้ย้ายไปปฏิบัติงานในบริษัทอื่นที่เป็นบริษัทในเครือของบริษัทนายจ้างเดิม สัญญาค้ำประกันนี้ยังมีผลใช้บังคับตลอดระยะเวลาที่ลูกจ้างยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกจ้างของบริษัทในเครือ ดังนี้ หมายความว่าจำเลยยอมผูกพันตนชำระค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำของลูกจ้างผู้นั้นในขณะที่ปฏิบัติงานเป็นลูกจ้างของบริษัทเดิมหรือบริษัทในเครือ เมื่อลูกจ้างก่อให้เกิดความเสียหายขณะที่ทำหน้าที่ในบริษัทโจทก์ซึ่งเป็นบริษัทในเครือ โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4909/2539 สัญญาค้ำประกันข้อ 2 ระบุว่า ผู้ค้ำประกันตกลงยอมรับผิดร่วมกับลูกจ้าง เพื่อชดเชยให้แก่บริษัทในการที่บริษัทจะได้รับความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการกระทำของลูกจ้างในการปฏิบัติตามหน้าที่การงานทั้งปวง เป็นการค้ำประกันความเสียหายที่จะพึงเกิดขึ้นในอนาคตหาให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้วไม่

สัญญาค้ำประกันข้อ 3 ระบุว่า การที่บริษัทยังคงให้ลูกจ้างทำงานต่อไปแม้เมื่อลูกจ้างได้กระทำผิดต่อหน้าที่และเกิดความรับผิดชอบขึ้นแล้วก็ดี หากทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดชอบ หมายความว่า ถ้าจำเลยที่ 1 ลูกจ้างทำความเสียหายในระหว่างที่จำเลยที่ 2 ค้ำประกันอยู่ แต่โจทก์ยังคงให้จำเลยที่ 1 ทำงานต่อไป หรือไม่บังคับเอาค่าเสียหาย จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันก็ยังคงต้องรับผิดชอบโจทก์ หากได้มีความหมายว่าจำเลยที่ 2 จะต้องรับผิดชอบย้อนหลังไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนวันทำสัญญาค้ำประกันไม่

จำเลยที่ 3 ทำสัญญาค้ำประกันจำเลยที่ 1 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2535 เพื่อให้จำเลยที่ 1 เข้าทำงานกับโจทก์ และต่อมาโจทก์ได้ตกลงจ้างจำเลยที่ 1 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2535 ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่จำเลยที่ 3 ค้ำประกันหนี้ในอนาคตตามมาตรา 681 วรรคสอง สัญญาค้ำประกันจึงผูกพันจำเลย

ที่ 3 ให้รับผิดชอบในค่าเสียหายที่จำนวนที่ 1 ก่อให้เกิดแก่โจทก์ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นลูกจ้าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6139/2540 ส.เข้าทำงานกับโจทก์สองครั้ง สัญญาจ้างประกัน ส. ที่จำนวนทำให้กับโจทก์เป็นการจ้างประกันการเข้าทำงานครั้งแรก โจทก์ยอมรับว่าการทำงานครั้งแรก ส. มิได้ทำความเสียหายให้โจทก์ เมื่อ ส. เลิกทำงานครั้งแรก สัญญาจ้างประกันย่อมสิ้นสุดผลผูกพัน ต่อมา ส. เข้าทำงานกับโจทก์ใหม่และก่อความเสียหายให้โจทก์ จำนวนย่อมไม่มีความผูกพันใด ๆ ที่จะต้องรับผิดชอบสัญญาจ้างประกัน แม้จำเลยจะทำหนังสือรับสภาพหนี้หลังจากที่ ส. ทำละเมิดแก่โจทก์ จำนวนก็หาต้องผูกพันชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้แต่อย่างใดไม่ เพราะไม่มีมูลหนี้ที่จะให้จำเลยรับสภาพหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8587/2544 จำเลยที่ 2 ทำสัญญาจ้างประกันจำเลยที่ 1 ไว้แก่บริษัท ส. และบริษัทในกลุ่มบริษัท ข. ทุกบริษัทซึ่งจำเลยที่ 1 ได้รับคำสั่งจากบริษัท ส. ให้ย้ายไปปฏิบัติงานดังนี้ สัญญาจ้างประกันดังกล่าวมีความหมายว่าจำเลยที่ 2 จะจ้างประกันจำเลยที่ 1 แก่บริษัท ข. และเฉพาะแก่บริษัทในกลุ่มบริษัท ข. ทุกบริษัท ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่แล้วในขณะที่จำเลยที่ 2 ทำสัญญาจ้างประกันเท่านั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าในขณะที่จำเลยที่ 2 ทำสัญญาจ้างประกันจำเลยที่ 1 โจทก์ยังไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โจทก์จึงไม่ใช่คู่สัญญากับจำเลยที่ 2 โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง แม้จำเลยที่ 1 จะเป็นลูกจ้างของโจทก์ก็ตาม สัญญาจ้างประกันฉบับดังกล่าวก็หาได้ครอบคลุมถึงโจทก์ด้วยไม่ จำเลยที่ 2 ไม่จำเป็นต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2019/2545 จำเลยที่ 2 ทำสัญญาจ้างประกันการทำงานของจำเลยที่ 1 โดยระบุว่า เมื่อจำเลยที่ 1 เข้าทำงานกับโจทก์แล้วทำให้ทรัพย์สินของโจทก์สูญหายหรือเสียหายฉ้อโกงหรือยักยอก จำเลยที่ 2 ยอมชดใช้แทนจำเลยที่ 1 จนครบถ้วน แต่การที่โจทก์มอบหมายให้จำเลยที่ 1 ไปช่วยเก็บเงินจากลูกค้าของบริษัท ส. แล้ว จำเลยที่ 1 ไม่นำส่งแก่บริษัท ส. นั้น เป็นกรณีที่มิได้ทำให้ทรัพย์สินของโจทก์สูญหายหรือเสียหาย และมีได้ฉ้อโกงหรือยักยอกทรัพย์สินของโจทก์ จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาจ้างประกันดังกล่าว ทั้งการที่โจทก์ต้องชดใช้เงินแก่บริษัท ส. แทนจำเลยที่ 1 ก็จะต้องถือว่าจำเลยที่ 1 ทำให้ทรัพย์สินของโจทก์เสียหายหรือสูญหายตามสัญญาจ้างประกันมิได้เช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1496/2523 รัฐบาลแคนาดาภายใต้แผนการโคลัมโบให้ทุนแก่ประเทศไทยตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้รับทุนการศึกษาได้ทำสัญญาไว้กับกรมสามัญศึกษาซึ่งได้รับทุนมาดำเนินการว่า เมื่อผู้รับทุนสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องรับราชการในกรมสามัญ

ศึกษาตามเวลาที่กำหนด หากผิดสัญญาขอมคืนเงินและค่าใช้จ่าขาย จำเลยทำสัญญาค้ำประกันไว้ ดังนี้
กรมสามัญศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทุนนี้ เมื่อจำเลยทำสัญญากับกรมสามัญศึกษา และ
ผู้รับทุนผิดสัญญา กรมสามัญศึกษาเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันได้ (ต่อมา
คำพิพากษาฎีกาที่ 2379/2523 วินิจฉัยเช่นเดียวกัน ผู้ให้ทุนคือองค์การอนามัยโลก)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1878/2539 เงินทุนของรัฐบาลมาเลเซียซึ่งจำเลยที่ 1 ได้รับโดยตรงจาก
ประเทศมาเลเซีย เป็นเงินทุนของการให้ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลถูกควบคุมและ
ดำเนินการ โดยทางราชการตามระเบียบ มิใช่เป็นเรื่องรับทุนเป็นส่วนตัว ทุนดังกล่าวเป็นทุนที่รัฐ
บาลต่างประเทศมอบให้รัฐบาลไทยเพื่อส่งข้าราชการไปศึกษาหรือฝึกอบรม ทั้งนี้ ไม่ว่าทุนนั้นจะ
จ่ายเงินผ่านกระทรวงหรือจ่ายให้ผู้รับทุนโดยตรง เมื่อผู้รับทุนและผู้ค้ำประกันทำสัญญาอัยการ
คลังสินค้า องค์การคลังสินค้าจึงเป็นโจทก์ฟ้องผู้รับทุนและค้ำประกันได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2757/2529 จำเลยที่ 1 ผู้ได้รับทุนกลับมารับราชการแล้วหนีราชการถือ
ว่าจำเลยที่ 1 ผิดสัญญา การที่กองทัพอากาศให้จำเลยที่ 1 ออกจากราชการก็เป็นผลเนื่องมาจากหนี
ราชการ จำเลยที่ 1 จะอ้างว่ากองทัพอากาศปลดจำเลยที่ 1 ออกจากงาน อันเป็นการไม่ผิดสัญญาหาได้ไม่
(ถ้าหน่วยงานผู้ให้ทุนให้ผู้รับทุนออกจากราชการเพราะความประพฤติก่อนการรับทุนและก่อนทำ
สัญญาค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดชอบคำพิพากษาฎีกาที่ 5025/2537)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1056/2536 จำเลยที่ 1 เป็นอาจารย์ปริญญาโทได้รับอนุมัติให้ไปศึกษาต่อ
ชั้นปริญญาเอกด้วยทุนส่วนตัว โดยลา 2 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ถึงปี พ.ศ. 2521 จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำ
ประกัน ครบ 2 ปีแล้ว จำเลยที่ 1 ยังศึกษาไม่จบจึงขออนุมัติศึกษาต่ออีก 3 ครั้งรวม 4 ปี รวมเวลา
ศึกษาต่อ 6 ปีเศษ จะต้องทำงานชดใช้ทุน 12 ปีเศษ จำเลยที่ 1 กลับมาทำงานให้มหาวิทยาลัยโจทก์
เพียง 1 ปีเศษก็ถูกไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โจทก์ฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบ
สัญญาชดใช้ทุนและสัญญาค้ำประกัน จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันฎีกาที่ควรจะได้รับผิดเฉพาะช่วง 2 ปีแรก
เท่านั้น ศาลฎีกาเห็นว่า สัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2
ระบุเพียงว่า จำเลยที่ 1 ได้รับอนุมัติให้ศึกษาต่อปริญญาเอก ณ ต่างประเทศด้วยทุนส่วนตัว เมื่อ
สำเร็จการศึกษาแล้วจะกลับมารับราชการกับโจทก์ไม่น้อยกว่า 2 เท่าของเวลาที่ได้รับทุนหรือเงิน
เดือนหากผิดสัญญาจะชดใช้เงินคืนพร้อมเบี้ยปรับ โดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน สัญญามิได้ระบุ
ระยะเวลาที่จำเลยที่ 1 ได้รับอนุมัติให้ไปศึกษาต่อ ฉะนั้น การที่จำเลยที่ 1 ได้รับอนุมัติให้ไปศึกษา
ต่อ 2 ปี แล้วต่อมาโจทก์อนุมัติให้ศึกษาต่ออีก 4 ปีเศษ แม้มิได้แจ้งให้จำเลยที่ 2 ทราบและมีได้รับ

ความยินยอมอีกทั้งเป็นการเพิ่มภาระแก่จำเลยที่ 2 แต่ก็ไม่เป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงในสัญญา จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันจึงต้องรับผิดชอบแต่เห็นสมควรลดเบี้ยปรับให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3579/2536 จำเลยที่ 1 ได้รับอนุมัติให้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศระดับปริญญาโทสาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์มีกำหนด 2 ปี จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกัน หลังจากจบการศึกษาแล้วจำเลยที่ 1 ขอลาศึกษาต่อชั้นปริญญาเอกสาขาเดิมอีก 5 ครั้ง เป็นเวลา 5 ปี 9 เดือน โจทก์อนุมัติ จำเลยที่ 1 ศึกษาจบแล้วไม่กลับมาบรรจกราชการ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสอง จำเลยที่ 2 คอส์ว่าควรจะได้รับผิดในหนี้ของจำเลยที่ 1 ที่ศึกษาต่อเฉพาะ 2 ปีแรกเท่านั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์มิได้แจ้งให้จำเลยที่ 2 ทราบถึงการอนุมัติให้จำเลยที่ 1 ศึกษาต่อให้จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันเพิ่ม ดังนั้นจำเลยที่ 2 คงรับผิดชอบสัญญาตามเดิมคือหนี้เฉพาะ 2 ปีแรกเท่านั้น

ฎีกา 2 เรื่องนี้เป็นการค้าประกันข้าราชการที่ไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เหมือนกันแต่ผลของคดีต่างกัน เหตุที่ผลต่างกันอยู่ที่ฎีกาที่ 1056/2536 เป็นเรื่องค้ำประกันหนี้ที่เกิดจากการไปศึกษาต่อชั้นปริญญาเอก แม้เดิมจะขอลาไว้เพียง 2 ปี แต่ในสัญญาฯ ใช้ทุนและสัญญาค้ำประกันระบุเพียงไปศึกษาระดับปริญญาเอกโดยไม่ได้ระบุระยะเวลาไว้ ครบ 2 ปี แล้วจำเลยที่ 1 ยังเรียนไม่จบจึงขออนุมัติเรียนต่อหนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังยังอยู่ในขอบเขตของสัญญาค้ำประกัน ส่วนฎีกาที่ 3579/2536 ค้ำประกันการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้วขออนุมัติศึกษาต่อชั้นปริญญาเอกโดยจำเลยที่ 2 ค้ำประกันมิได้รู้เห็นยินยอมด้วย จำเลยที่ 2 จึงรับผิดชอบเฉพาะตามสัญญาค้ำประกันเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 939/2537 จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างของกรมทางหลวงได้รับทุนให้ไปฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ วิชาบรรณารักษ์ มีกำหนด 9 เดือน จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกัน จำเลยที่ 1 ฝึกอบรมแล้วขอรับทุนศึกษาวิชาบรรณารักษ์ชั้นปริญญาโทต่ออีก 2 ปี เมื่อได้รับปริญญาโทแล้วยังฝึกอบรมต่ออีก 6 เดือน ต่อมาจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาไม่รับราชการชดใช้ทุน ปัญหาว่าผู้ค้าประกันจะรับผิดชอบเพียงใด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันรับผิดชอบเฉพาะหนี้ที่เกิดจากการฝึกอบรม 9 เดือนแรกเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5600/2537 สัญญาระหว่างโจทก์ (กรมวิเทศสหการ) กับจำเลยที่ 1 ได้กำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนกว่า จำเลยที่ 1 ได้รับทุนไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศเป็นเวลา 5 ปี สัญญาค้ำประกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ระบุว่าค้ำประกันหนี้ซึ่งจะเกิดขึ้นตามสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 ดังนั้นจำเลยที่ 2 จะต้องผูกพันรับผิดชอบโจทก์ภายในกำหนด 5 ปี ซึ่งกำหนดไว้แน่นอนแล้วเท่านั้น เมื่อโจทก์อนุญาตให้จำเลยที่ 1 ศึกษาต่อไปอีกเกินกว่ากำหนด 5 ปี โดยมีได้แจ้ง

ให้จำเลยที่ 2 ทราบ และจำเลยที่ 2 มิได้ขอมด้วยในการขยายกำหนดเวลาการศึกษาจำเลยที่ 2 จึงไม่
ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์สำหรับกำหนดระยะเวลาที่เกินกว่า 5 ปี

ผู้ที่ได้รับทุนไปศึกษาต่อบางคนเป็นข้าราชการอยู่แล้ว ขณะที่เรียนอยู่ต่างประเทศนอกจาก
จะได้รับทุนจากรัฐบาลไทยหรือหน่วยงานต่างประเทศแล้ว ยังได้รับเงินเดือนในฐานะที่เป็น
ข้าราชการด้วย ต่อมาเมื่อมีการผิดสัญญาฯ ใช้ทุนและเงินเดือนที่รับไปขณะศึกษาต่อ ผู้รับทุนจะต่อ
ผู้ใดหรือไม่ก็ต้องถือเวลาการศึกษาต่อเป็นเวลารับราชการด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1988/2537 จำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตให้ลาไปศึกษาต่อแม้จะยังคงมี
สถานะเป็นข้าราชการและรับเงินเดือนอยู่ก็ตาม แต่ก็มิใช่เป็นการเข้ารับราชการหรือปฏิบัติราชการ
ตามความหมายในสัญญาการรับทุน จึงไม่อาจนำเวลาที่ลาไปศึกษาต่อรวมกับเวลาที่จำเลยที่ 1
ปฏิบัติราชการจริงได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2718/2515 การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยที่ 2 ผู้คำประกันใช้ค่า
ฤชาธรรมเนียมแทนเจ้าหนี้ในฐานะที่จำเลยที่ 2 เป็นผู้แพ้คดีโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง มาตรา 161 มิใช่กรณีให้ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนลูกหนี้ เพราะฉะนั้นผู้คำประกันจะอ้าง
เหตุที่เจ้าหนี้คือโจทก์ไม่ทวงถามก่อนฟ้องเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา 684 ไม่ได้

ค่าฤชาธรรมเนียมคือค่าธรรมเนียมศาล ได้แก่ ค่าขึ้นศาลร้อยละ 2.5 ของจำนวนทุนทรัพย์ที่
พิพาทกัน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินคดีตามกฎหมาย เช่น ค่าคำร้อง ค่าขอ ค่าเดินทาง และ
ค่าทนายความ สำหรับค่าทนายความต้องเป็นไปตามตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1848/2516 คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในศาลโดยตกลง
กันให้ค่าทนายความสูงกว่าตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลก็พิพากษา
ตามยอมให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3882/2529 คู่สัญญาทำสัญญาคำประกันกำหนดให้จำเลยต้องใช้ค่าทนาย
ความแก่โจทก์สูงกว่าตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อสัญญานั้นขัดต่อความ
สงบเรียบร้อยของประชาชนใช้บังคับไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1371/2503 สัญญาคำประกันมีข้อความว่าเมื่อลูกหนี้ผิดนัดผู้คำประกัน
ยอมรับผิดชอบเช่นเดียวกับลูกหนี้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องก่อน และมีข้อความอีกตอนหนึ่งว่าผู้คำประกัน
ยินยอมให้ผ่อนเวลาชำระหนี้ได้และผู้คำประกันยังคงต้องรับผิดชอบเสมอข้อสัญญาดังกล่าวเป็น

การตกลงพิเศษ ผู้ค้ำประกันหารับผิดเพียงฐานะผู้ค้ำประกันตามกฎหมายไม่ (คือตกลงไว้ว่าจะต้องรับผิดชอบไว้ก็ต้องเป็นไปตามนั้น)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2773/2522 ข้อสัญญาค้ำประกันว่า ขอมใช้หนี้ไม่ว่าจะเรียกจากลูกหนี้ก่อนหรือไม่ ไม่เป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3553/2533 สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่า ผู้ค้ำประกันยอมรับผิดใช้เงินแทนลูกหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องเรียกเอาจากลูกหนี้ก่อน ข้อสัญญานี้ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีผลผูกพันคู่สัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2730/2534 สัญญาค้ำประกันการกู้เบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยที่ 3 และที่ 4 ลงชื่อไว้ระบุว่าค้ำประกันเป็นเงินจำนวน 30,000 บาท และในบันทึกต่ออายุสัญญาทั้ง 2 ครั้ง ได้ระบุเท้าความถึงสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยที่ 1 ทำให้กับ โจทก์ครั้งแรกจำนวน 30,000 บาท แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 3 และที่ 4 มีเจตนาค้ำประกันการกู้เงินของจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 30,000 บาทเท่านั้น แม้สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่าผู้ค้ำประกันยอมรับผิดในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมกับผู้กู้ทั้งสิ้น ข้อความดังกล่าวมีความหมายแต่เพียงว่าผู้ค้ำประกันจะอ้างสิทธิพิเศษนอกเหนือจากผู้กู้ เช่น ยกข้อต่อสู้ซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้หรือเกี่ยงให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนไม่ได้เท่านั้น มิได้หมายความว่าต้องรับผิดชอบในจำนวนนี้เท่ากับลูกหนี้ ส่วนที่สัญญาค้ำประกันมีข้อความต่อไปว่าไม่ว่าหนี้ตามบัญชีจะสูงหรือต่ำกว่าที่ระบุในสัญญาผู้ค้ำประกันยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้และผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบแม้ว่าจะเป็นหนี้ที่ลูกหนี้ได้เบิกเงินเกินบัญชีไปหลังจากครบกำหนดอายุสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีแล้ว ข้อความดังกล่าวมีความหมายเพียงว่าผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยที่เกิดจากต้นเงินในวงเงินที่ค้ำประกันไว้จำนวน 30,000 บาท ด้วยเท่านั้น หาใช่ความหมายว่าผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบชำระหนี้แทนลูกหนี้โดยไม่จำกัดจำนวนไม่ ดังนั้น จำเลยที่ 3 และที่ 4 จึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในวงเงินที่ค้ำประกันจำนวน 30,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 382/2537 สัญญาค้ำประกันและสัญญาจำนองมีข้อความทำนองเดียวกันว่า จำเลยที่ 3 ค้ำประกันและจำนองเพื่อประกันหนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ที่ทำไว้กับโจทก์เป็นจำนวนเงิน 400,000 บาท หรือไม่เกิน 400,000 บาท แม้สัญญาค้ำประกันจะมีข้อความว่า “ผู้ค้ำประกันยอมเข้าค้ำประกันการชำระหนี้ตามสัญญาที่กล่าวแล้วจนกว่าธนาคารจะได้รับชำระหนี้โดยสิ้นเชิง” และข้อความว่า “ถ้าแม้ว่าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ไม่ว่าด้วยเหตุใด...ผู้ค้ำประกันยอมเข้ารับผิดชอบร่วมกับลูกหนี้ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญานั้นทันที” มีความหมายเพียงว่าผู้ค้ำประกัน

ยอมเข้าร่วมรับผิดชอบลูกหนี้ (จำนวนที่ 1) ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาทันทีและสิ้นเชิงภายใน
ต้นเงิน 400,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในต้นเงินดังกล่าวเท่านั้น มิได้หมายความว่าต้องรับผิดชอบใน
จำนวนหนี้เท่ากับลูกหนี้ แม้ลูกหนี้เบิกเงินเกินบัญชีไปมากกว่า 400,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9156/2538 จำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคาร
ผู้ร้อง โดยมี ก. ทำสัญญาค้ำประกันยอมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมและจำเลยที่ 2 ที่ 3 และ ก. ได้จำนอง
ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งบุคคลดังกล่าวถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันเป็นประกันหนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกิน
บัญชี กรณีนี้จำเลยที่ 2 และ 3 เป็นลูกหนี้ชั้นต้น ส่วน ก. เป็นเพียงลูกหนี้ชั้นที่สองตามสัญญาค้ำ
ประกันและจำนองซึ่งเป็นหนี้อุปการะเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 724
มิได้ให้สิทธิแก่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ ก. ซึ่งเป็นผู้จำนองได้ และ
แม้ว่า ก. จะทำสัญญาค้ำประกันโดยยอมรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 2 และที่ 3 อย่างลูกหนี้ร่วมก็มีความ
หมายเพียงว่า ก. ยอมเข้าร่วมรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 2 และที่ 3 หากได้หมายความว่า ก. จะมีฐานะกลายเป็น
ลูกหนี้ชั้นต้นเช่นเดียวกับจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไปด้วยไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2569/2541 แม้ตามหนังสือค้ำประกันจะปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ผู้ค้ำประกัน
ยอมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกับห้างหุ้นส่วนซึ่งเป็นลูกหนี้ของธนาคาร โจทก์ก็ถาม ก็ทำให้จำเลย
ที่ 1 ผู้ค้ำประกันเปลี่ยนฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้น และหมดสิทธิยกข้อต่อสู้ซึ่งห้างลูกหนี้มีต่อโจทก์ขึ้น
ต่อสู้โจทก์ตามมาตรา 694 ไม่ฉะนั้น จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ค้ำประกันหนี้ของห้างจึงชอบจะยกอายุ
ความ 2 ปี ตามมาตรา 1272 ขึ้นต่อสู้โจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6895/2543 จำเลยที่ 2 ยอมรับผิดในหนี้สินของจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ค้ำ
ประกันอย่างลูกหนี้ร่วมในวงเงินค้ำประกัน หมายความว่า แม้จำเลยที่ 1 จะมีหนี้อยู่มากกว่านี้ จำเลย
ที่ 2 คงต้องรับผิดชอบเพียงวงเงินที่ค้ำประกันไว้เท่านั้น เมื่อจำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์อยู่มากกว่าวงเงินที่
ค้ำประกัน จำเลยที่ 2 ต้องร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันที่ยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมในวงเงินค้ำ
ประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 536/2513 ผู้กู้ไม่ชำระดอกเบี้ยให้ผู้ให้กู้ทุกเดือนตามข้อสัญญาผู้ให้กู้ทวง
ถามแล้วไม่ชำระ ผู้กู้ได้ชื่อว่าผิดนัดแล้ว เมื่อมีข้อสัญญาว่าถ้าผู้ผิดนัดผิดสัญญาข้อใดยอมให้ผู้กู้
เรียกเงินต้นและดอกเบี้ยได้ ดังนั้น แม้ต้นเงินจะยังไม่ครบกำหนดชำระผู้ให้กู้ก็มีสิทธิฟ้องให้ผู้กู้
ชำระเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามสัญญาและฟ้องผู้ค้ำประกันได้ตามมาตรา 686

คำพิพากษาฎีกาที่ 521/2510 จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความตกลงชำระหนี้ภายในวันที่ 1 ของทุกเดือน เดือนละ 10,000 บาท ให้แก่โจทก์ แม้ไม่มีข้อความว่าถ้าผิดนัดงดใดงวดหนึ่งให้ถือว่าผิดนัดทั้งหมด เมื่อจำเลยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงได้ชื่อว่าเป็นผู้ผิดนัดชำระหนี้รายนั้นทั้งหมด หาได้ผิดเฉพาะงวดไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 3493/2525 แม้จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันจะไม่ได้รับหนังสือทวงถามก็หาหลุดพ้นความรับผิดไม่ เพราะมาตรา 686 บัญญัติว่า ลูกหนี้ผิดนัดลงเมื่อใดท่านว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้แต่นั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 557/2532 เมื่อลูกหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวตามมาตรา 686

คำพิพากษาฎีกาที่ 6389/2534 โจทก์บอกกล่าวทวงถามให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นชำระหนี้แล้ว จำเลยที่ 1 เพิกเฉย ต้องฟังว่าจำเลยที่ 1 ผิดนัดแล้ว โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้ทันที โดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน ตามมาตรา 686

คำพิพากษาฎีกาที่ 5324/2537 การที่โจทก์จะมีสิทธิฟ้องจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันให้ชำระหนี้ได้หรือไม่ ต้องพิจารณาเพียงว่าลูกหนี้ผิดนัดแล้วหรือไม่เท่านั้น เมื่อลูกหนี้ผิดนัดแล้ว โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 ได้ แม้ขณะนั้นอายุความที่จะฟ้องลูกหนี้ยังสะดุดหยุดอยู่ก็ตาม การที่เหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ยังไม่สิ้นสุดลงนั้นเพียงทำให้ยังไม่เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นผลกลับทำให้เจ้าหนี้มีระยะเวลาที่จะฟ้องลูกหนี้เป็นเวลายาวนานกว่าปกติ มิใช่จะทำให้เจ้าหนี้หมดสิทธิที่จะฟ้องผู้ค้ำประกัน ในขณะที่อายุความสะดุดหยุดอยู่แต่อย่างใด

แม้ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ได้รับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย แต่เมื่อมีเท็จจริงฟังได้ว่า ขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ คดีที่ลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายยังไม่มีกรยกเลิกการล้มละลายและยังไม่ได้มีการเกลี่ยทรัพย์รายได้เป็นครั้งสุดท้าย อายุความที่จะฟ้องลูกหนี้ยังคงสะดุดหยุดอยู่ (ตามมาตรา 178 วรรคแรกเดิม) คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาฎีกาที่ 7216/2537 สัญญากู้ยืมมีกำหนดเวลาชำระหนี้เสร็จภายใน 20 เดือน แต่มีข้อตกลงให้ผู้ให้กู้มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้กู้ชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนมีกำหนดได้โดยผู้ให้กู้ไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุ ผู้ให้กู้จึงมีสิทธิฟ้องบังคับผู้กู้ให้ชำระหนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน แม้หนี้จะยังไม่ถึงกำหนดและผู้กู้ไม่ได้ผิดนัดและการที่หนี้ระหว่างผู้ให้กู้และผู้กู้เปลี่ยนเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ก็หาทำให้สิทธิของผู้ให้กู้ตามข้อตกลงดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปไม่ โจทก์จึงมี

อำนาจฟ้อง (ฟ้องโจทก์บรรยายว่าโจทก์ทวงถามแล้วจำเลยทั้งสามไม่ชำระหนี้ และผู้ค้ำประกันมิได้
ชกมาตรา 686 ขึ้นต่อสู้)

ถ้าสัญญาระหว่างผู้ค้ำประกันกับเจ้าหนี้กำหนดเงื่อนไขในการใช้สิทธิของเจ้าหนี้ไว้เจ้าหนี้
จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น จึงมีสิทธิฟ้องร้องผู้ค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1451/2524 ข้อตกลงในสัญญาค้ำประกันที่ว่า ในกรณีที่ผู้ค้ำประกันต้อง
รับผิดชอบชำระหนี้แทนลูกหนี้ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะต้องแจ้งข้อเรียกร้องให้ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบให้
ผู้ค้ำประกันทราบภายในกำหนดอายุสัญญาค้ำประกันเสียก่อนจึงจะใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญาค้ำ
ประกันได้นั้น เป็นคนละเรื่องกับการใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญาค้ำประกันและไม่ใช่ข้อตกลงที่ให้
อายุความฟ้องร้องสิ้นสุด ข้อตกลงดังกล่าวจึงมีผลใช้บังคับได้ เมื่อโจทก์ฟ้องคดีโดยมิได้ยื่นคำเรียก
ร้องให้ผู้ค้ำประกันทราบภายในกำหนดตามข้อตกลงดังกล่าวก่อน ผู้ค้ำประกันจึงไม่ต้องรับผิดชอบ
โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4761/2537 จำเลยที่ 3 ทำหนังสือค้ำประกันการชำระหนี้ค่าจ้างของ
จำเลยที่ 1 ให้ไว้แก่โจทก์ โดยมีเงื่อนไขว่า การเรียกร้องค่าเสียหายจะต้องยื่นเป็นลายลักษณ์อักษร ณ
สำนักงานของจำเลยที่ 3 ก่อนปิดทำการของวันที่ 20 ตุลาคม 2530 อันเป็นวันหมดอายุหนังสือค้ำ
ประกัน เมื่อจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาต่อโจทก์ หนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 20 ตุลาคม
2530 จึงอยู่ในอายุหนังสือค้ำประกัน แต่โจทก์จะใช้สิทธิเรียกร้องได้ก็เมื่อโจทก์ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข
ดังกล่าวเสียก่อน เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 3 โดยมิได้ยื่นคำเรียกร้องเป็นลายลักษณ์อักษรให้จำเลยที่
3 ตามเงื่อนไขภายในกำหนดเวลาในหนังสือค้ำประกันจำเลยที่ 3 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1640/2530 แม้สัญญาจะระบุชื่อว่าสัญญาค้ำประกัน แต่ข้อความใน
สัญญามีว่า จำเลยที่ 3 จ้างโจทก์ประกันตัวจำเลยที่ 1 ไปจากศาลแล้วจำเลยที่ 3 จะนำจำเลยที่ 1 ไป
มอบตัวตามนัดทุกครั้ง ถ้าไม่สามารถส่งตัวจำเลยที่ 1 ได้และเป็นเหตุให้โจทก์ถูกปรับ จำเลยที่ 3
ยอมชดเชยเงินแทนโจทก์ทั้งสิ้น ดังนี้เป็นสัญญาต่างตอบแทนธรรมดาที่ใช้บังคับระหว่างโจทก์กับ
จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นคู่สัญญา จำเลยที่ 3 มีหน้าที่ชำระหนี้คือส่งตัวจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ หากใช่เป็นการผูก
พันตนเข้าชำระหนี้ในเมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ชำระหนี้อันเป็นการค้ำประกันไม่ ฉะนั้น ข้อต่อสู้ของจำเลย
ที่ 3 ว่าไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 689, 700 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเรื่องค้ำประกันจะนำมาใช้บังคับหา
ได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 7028/2539 ผู้ร้องทำสัญญาจำประกันไว้ต่อศาลด้วยการนำที่ดินมาวางเป็นประกันต่อศาล เพื่อให้ศาลทุเลาการบังคับในระหว่างฎีกาเมื่อศาลฎีกาพิพากษาขึ้นตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์ ศาลยอมออกคำบังคับกับผู้ร้องได้ทันทีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 โดยไม่ต้องฟ้องผู้ร้อง กรณีนี้มิใช่การทำสัญญาจำประกันการชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 11 จึงไม่อาจนำ มาตรา 689 และ 690 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ

คำพิพากษาฎีกาที่ 980/2513 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 688 ที่ให้สิทธิผู้จำประกันขอให้เจ้าหนี้เรียกหรือเอาชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อนได้นั้นมิได้หมายความว่าถ้าเจ้าหนี้ไม่เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนแล้ว จะทำให้ผู้จำประกันหลุดพ้นความรับผิด เพราะเจ้าหนี้มีสิทธิจะเรียกร้องหรือฟ้องผู้จำประกันฝ่ายเดียวให้รับผิดเมื่อลูกหนี้ผิดนัดตามมาตรา 686 ฉะนั้นถึงแม้จำเลยผู้จำประกันจะได้ร้องขอให้โจทก์เรียกร้องให้เอาชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อนแล้ว โจทก์ไม่ฟ้องเรียกร้องเอาจากจำเลย จะถือว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริต ไม่มีอำนาจฟ้องบังคับเอาจากจำเลยไม่ได้

ข้อยกเว้นตอนท้ายของมาตรา 688 ที่ทำให้ผู้จำประกันจะขอให้เรียกลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนไม่ได้คือ ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่ปรากฏว่าลูกหนี้ยังอยู่แห่งใดในพระราชอาณาเขต

คำว่า “ล้มละลาย” ตามมาตรา 688 นี้หมายถึงลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์ตั้งแต่พิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวเป็นต้นไปก็นับว่าเป็นการล้มละลายตามมาตรา 688 แล้ว ส่วนคำว่า “ไม่ปรากฏว่าลูกหนี้ไปอยู่แห่งใดในพระราชอาณาเขต” หมายความว่าลูกหนี้อยู่ในประเทศแต่ไม่ทราบว่าลูกหนี้อยู่ที่ไหนในประเทศไทย และหมายความรวมถึงลูกหนี้ไปต่างประเทศด้วย ทั้งสองกรณีนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วผู้จำประกันจะถือว่าให้เจ้าหนี้ไปเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2379/2523 เมื่อ พ. ผู้ได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศผิดสัญญาและยังอยู่ในต่างประเทศ ผู้จำประกันย่อมต้องรับผิดตามสัญญาจำประกัน โจทก์ฟ้องจำเลยผู้เป็นทายาทของผู้จำประกันได้เลยตามมาตรา 688

สิทธิของผู้จำประกันที่จะขอเจ้าหนี้ไปเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนตามมาตรา 688 นี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนดังนั้นจะทำสัญญาว่าให้ฟ้องผู้จำประกันได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องทวงถามลูกหนี้ก่อนคือ ถ้าทำสัญญายกเว้นสิทธิตามมาตรา 688 นี้ ข้อสัญญานี้ใช้บังคับได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2773/2522 ข้อความในสัญญาจำประกันที่ว่า ถ้าลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระ

หนี้ผู้ค้าประกันยอมชำระเงินที่ลูกหนี้ยังค้างชำระอยู่ให้เจ้าหนี้จนครบถ้วนทันทีไม่ว่าจะมีทางเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้หรือไม่ก็ตามนั้น ไม่ขัดต่อกฎหมาย สัญญาผู้ค้าประกันไม่เป็นโมฆะและบังคับได้ เจ้าหนี้จึงฟ้องให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้เมื่อลูกหนี้ผิดนัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3553/2533 สัญญาผู้ค้าประกันมีข้อความว่า ผู้ค้าประกัน (จำเลยที่ 2) ยอมรับผิดชอบใช้เงินแทนลูกหนี้ (จำเลยที่ 1) ในทันทีที่ได้รับ การทวงถามโดยมีพัสดุต้องเรียกหรือเอาจากลูกหนี้ก่อน ข้อสัญญาดังกล่าวมีผลทำให้โจทก์มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 หรือที่ 2 คนใดคนหนึ่งชำระหนี้สินเชิง โดยจำเลยที่ 1 และที่ 2 ยังคงต้องร่วมรับผิดชอบโจทก์จนกว่าโจทก์จะได้รับชำระหนี้เสร็จสิ้นเชิง จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 อย่างลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงดังกล่าวไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนจึงมีผลผูกพันคู่สัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4000/2540 เมื่อตามหนังสือสัญญาผู้ค้าประกันมิได้กำหนดให้จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันรับผิดชอบร่วมกันกับจำเลยที่ 1 ผู้กู้ ศาลดัดพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ชำระหนี้ก่อน ถ้าจำเลยที่ 1 ไม่ชำระจึงให้จำเลยที่ 2 ชำระแทน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2931/2516 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 1 ผู้กู้ชำระเงินให้โจทก์ ถ้าจำเลยที่ 1 ไม่ชำระให้จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันชำระแทน โจทก์จึงต้องดำเนินการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ก่อน เมื่อจำเลยที่ 2 อ้างว่าจำเลยที่ 1 มีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้ได้ และการบังคับคดีเอาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ไม่เป็นการยาก โจทก์เองก็ไม่คัดค้านว่าจำเลยที่ 1 ไม่มีทรัพย์สิน ทรัพย์สินยอมให้จำเลยที่ 2 ไปขายทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 การที่จำเลยที่ 2 ไม่สามารถจัดการขายทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ได้หาทำให้โจทก์เข้ามาบังคับชำระหนี้จากจำเลยที่ 2 ไม่ได้

การใช้สิทธิตามมาตรา 689 คือ เกี่ยงให้เจ้าหนี้ไปบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อน ต้องเป็นกรณีที่ทั้งลูกหนี้และผู้ค้าประกันถูกฟ้องในคดีเดียวกัน ถ้าเจ้าหนี้ฟ้องผู้ค้าประกันคนเดียว ไม่ได้ฟ้องลูกหนี้ด้วย ผู้ค้าประกันจะเกี่ยงให้ไปบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อนไม่ได้ เพราะลูกหนี้เป็นบุคคลนอกคดี

ในกรณีที่ผู้ค้าประกันอ้างว่าลูกหนี้ซึ่งถูกฟ้องในคดีเดียวกับผู้ค้าประกันมีทางที่จะชำระหนี้ได้และการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่เป็นการยากนั้น ผู้ค้าประกันมีหน้าที่นำสืบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 980/2513 กรณีที่ผู้ค้าประกันขอให้เจ้าหนี้เอาชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อนนั้น ผู้ค้าประกันจะต้องพิสูจน์ว่าลูกหนี้มีทางที่จะชำระหนี้ได้และการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ นั้นไม่ยาก ถ้าเจ้าหนี้ไม่ได้แถลงรับและผู้ค้าประกันไม่นำสืบก็ไม่อาจอ้างประโยชน์ตามมาตรา 689 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2223/2514 จำเลยที่ 3 ผู้ค้าประกันยื่นคำร้องว่าจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นมีที่ดินหลายแปลง ขอให้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ก่อน ศาลชั้นต้นสั่งยกคำร้องของจำเลยที่ 3 โดยไม่ได้ไต่สวน เพราะเห็นว่าโจทก์มีสิทธิเลือกบังคับชำระหนี้จากจำเลยคนใดก็ได้ จำเลยที่ 3 อุทธรณ์และฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำความดังกล่าว จำเลยที่ 3 ไม่มีโอกาสพิสูจน์ว่าจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้มีทรัพย์สินดังกล่าวอันจะบังคับชำระหนี้ให้แก่โจทก์ได้หรือไม่สมควรไต่สวนในเรื่องทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ให้ยุติเสียก่อน ไม่ควรให้โจทก์บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของจำเลยที่ 3 ไปทีเดียว

คำว่า “ลูกหนี้มีทางที่จะชำระหนี้ได้” ตามมาตรา 689 หมายความว่า มีทางที่จะชำระหนี้บางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ เช่น เป็นหนี้กันอยู่ 100,000 บาท ลูกหนี้มีทางที่จะชำระหนี้ได้ 40,000 บาท ก็ต้องไปบังคับชำระหนี้ 40,000 บาท จากลูกหนี้ก่อนเสร็จแล้วจึงมาบังคับชำระหนี้อีก 60,000 บาท ที่เหลือจากผู้ค้าประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 838/2494 การบังคับชำระหนี้ก่อนจากลูกหนี้ไม่จำเป็นต้องบังคับชำระหนี้ทั้งหมด อาจจะบางส่วนก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1187/2517 บทบัญญัติมาตรา 689 ในลักษณะคำประกันนี้จะนำมาใช้กับเรื่องจำนองไม่ได้ เพราะจำนองเป็นการสัญญาต่อเจ้าหนี้ว่าถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้บังคับจำนองได้ ฉะนั้นเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะขอบังคับเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้หรือทรัพย์สินของผู้ค้าประกันก่อนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 980/2513 กรณีที่เจ้าหนี้จะต้องเอาชำระหนี้จากทรัพย์สินที่ลูกหนี้ให้เจ้าหนี้อึดถือไว้เป็นประกันก่อนตามมาตรา 690 นั้น โจทก์ได้รับแต่โฉนดที่ดินของคนอื่น ซึ่งมีใช้ทรัพย์สินของลูกหนี้และเจ้าของโฉนดมิได้ทำจำนองหรือขายฝากเป็นประกันแก่โจทก์เพื่อประโยชน์ของลูกหนี้และจำเลยประการใดจำเลยจึงไม่มีสิทธิตามมาตรา 690 ที่จะยกขึ้นใช้อ้างโจทก์ได้

คำว่า “ยึดถือ” ตามมาตรานี้หมายถึงยึดถือไว้เป็นประกัน คือ ไม่จำเป็นต้องยึดถือตัวทรัพย์สินไว้ แต่หมายความว่าเจ้าหนี้จะต้องมีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ นั้น เช่น มีสิทธิจำนอง จำนำ หรือ มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ การยึดถือไว้เป็นประกันนี้จะมีขึ้นก่อนหรือหลังการค้ำประกันไม่เป็นข้อสำคัญ

ในกรณีที่มีการกู้ยืมกันหลายครั้งหรือเป็นหนี้กันหลายราย ถ้าเจ้าหนี้อึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้เป็นประกันหนี้รายใดรายหนึ่งก็ใช้เฉพาะหนี้รายเดียว ผู้ค้าประกันจะเกลี้ยให้เจ้าหนี้ไปเอาชำระหนี้

จากทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งเป็นประกันหนี้รายอื่นไม่ได้

สิทธิตามมาตรา 690 คือสิทธิที่จะเทียบให้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้อัดไว้เป็นประกันก่อนเป็นสิทธิของผู้ค้าประกัน ผู้ค้าประกันอาจจะไม่ใช่สิทธิตามมาตรา 690 ก็ได้ ผู้ค้าประกันอาจจะยอมชำระหนี้ไปแล้วใช้สิทธิตามมาตรา 693 คือไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้และรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้บรรดาหนี้ของลูกหนี้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1577/2519 ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงยอมเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 692 ฟ้องของเจ้าหนี้สำหรับผู้ค้าประกันจึงไม่ขาดอายุความ

มีปัญหาว່ว่าถ้าหนี้เดิมเป็นหนี้เงินกู้ ต่อมาลูกหนี้ตาย มาตรา 1754 บัญญัติว่าในกรณีที่ลูกหนี้ตาย เจ้าหนี้จะต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 1 ปี มิฉะนั้นขาดอายุความ ถ้ามีการทำให้อายุความสะดุดหยุดลง และเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดลงแล้ว ให้เริ่มนับอายุความใหม่ จะนับอายุความมรคตามมาตรา 1754 คืออายุความ 1 ปี หรืออายุความ 10 ปี ตามมูลหนี้เดิมคือหนี้สัญญากู้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเมื่ออายุความสะดุดหยุดลง เริ่มนับอายุความใหม่ต้องใช้อายุความในมูลหนี้เดิมคือ 10 ปี (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1156/2511 และ 4948/2536)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1887/2506 สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่า เมื่อลูกหนี้ตายผู้ค้าประกันยอมเป็นลูกหนี้ร่วม ย่อมหมายความว่าผู้ค้าประกันยอมเข้าเป็นลูกหนี้ร่วมในหนี้ของลูกหนี้ซึ่งจะตกทอดไปยังทายาทของลูกหนี้ เมื่อปรากฏว่าทายาทของลูกหนี้ได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ก่อนอายุความ 1 ปี สิ้นสุดลง ผู้ค้าประกันก็ยอมเป็นลูกหนี้ร่วมกับทายาทนั้นต่อไปตามจำนวนหนี้ที่ค้ำประกันไว้และใช้อายุความตามมูลหนี้เดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 46/2538 การที่จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยตามสัญญาทรีสตีร์ชิตบางส่วนทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามมาตรา 172 (เดิม) ย่อมเป็นโทษแก่จำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันที่ยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมด้วยตามมาตรา 692 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นมาตรา 295 จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1

ในกรณีที่ลูกหนี้มีหนี้หลายราย ผู้ค้าประกันทำสัญญาค้ำประกันหนี้หนี้ทุกรายถ้าหนี้รายใดอายุความสะดุดหยุดลงเพราะการกระทำของลูกหนี้ การสะดุดหยุดลงนั้นก็มิผลเฉพาะหนี้รายนั้น เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3879/2533 โจทก์เป็นพ่อค้าฟ้องเรียกค่าสินค่าจากจำเลยที่ 1 สิทธิเรียกร้องของโจทก์มีอายุความ 2 ปี จำเลยที่ 1 ส่งซื้อสินค้า 9 ครั้ง โจทก์ฟ้องเกิน 2 ปี นับจากวันถึงกำหนด

ชำระหนี้ค่าสินค้านี้ 9 ครั้ง จำนวนที่ 1 ค้างชำระค่าสินค้านี้ทั้งหมดเป็นเงิน 236,009 บาท จำนวนที่ 1 ตั้งจ่ายเช็คจำนวนเงิน 20,000 บาท ชำระหนี้ค่าสินค้านี้โดยมิได้ระบุว่าเป็นการจ่ายสินค้านี้ใคร่การใด จึงต้องให้ชำระหนี้ค่าสินค้านี้ตามที่กำหนดไปก่อน หนี้ค่าสินค้านี้ครั้งที่ 1 เมื่อหักจากเงินที่จำเลยชำระด้วยเช็คแล้ว คงค้างชำระอีก 7,754 บาท เฉพาะหนี้ค่าสินค้านี้เท่านั้นที่อายุความสะดุดหยุดลง ซึ่งจำนวนที่ 2 ต้องรับผิดชอบตามสัญญาฉบับนี้ ส่วนหนี้ค่าสินค้านี้ในครั้งต่อ ๆ มาไม่ปรากฏว่ามี การยอมรับตามสิทธิเรียกร้องอายุความจึงไม่สะดุดหยุดลง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1438/2540 การที่ ว. ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งได้ชำระให้ แก่เจ้าหนี้ ย่อมทำให้อายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกัน ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้มีผลไป ถึงลูกหนี้ด้วย แม้ลูกหนี้ทั้งสองจะต้องรับผิดชอบกับผู้ค้าประกัน กำหนดอายุความของลูกหนี้แต่ละ คนก็ต้องเป็นไปเพื่อคุณและโทษเฉพาะลูกหนี้คนนั้นเท่านั้น การที่ ว. ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ไม่มีผลทำ ให้อายุความของลูกหนี้ทั้งสองสะดุดหยุดลง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1475/2525 เมื่อหนี้ตามเช็คที่จำนวนที่ 1 มีต่อโจทก์ขาดอายุความแล้ว จำนวนที่ 1 ได้ทำสัญญาขอรับสภาพความผิดต่อโจทก์ และมีจำนวนที่ 2 เป็นผู้ค้าประกัน ถือได้ว่า จำนวนที่ 1 ละเลยซึ่งอายุความที่ครบบริบูรณ์แล้ว สัญญาดังกล่าวย่อมผูกพันจำนวนทั้งสอง

เหตุที่จำนวนที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบ เพราะจำนวนที่ 2 เข้ามาค้าประกันสัญญาขอ รับสภาพความผิดของจำนวนที่ 1 เป็นการค้าประกันนี้ตามสัญญาฉบับใหม่หลังจากหนี้ตามเช็คขาด อายุความแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 557/2528 ผู้ค้าประกันถูกธนาคารเจ้าหนี้หักบัญชีเงินฝากประจำใช้หนี้ แทนลูกหนี้ ทำให้ผู้ค้าประกันสูญเงินต้นและดอกเบี้ยที่ควรได้รับตามบัญชีเงินฝากประจำตั้งแต่วันที่ ธนาคารเจ้าหนี้หักบัญชี ผู้ค้าประกันย่อมมีสิทธิไต่เบี่ยงเอาจากลูกหนี้เพื่อการสูญเสียดังกล่าวได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 693

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4205/2540 จำเลยกู้เงิน ท. โดยสัญญาที่มีข้อตกลงว่าจำเลยขอรับผิดชอบ ค่าพาหนะและค่าเสียหายต่าง ๆ ที่ผู้ให้กู้เสียไปในทางทวงถามหรือฟ้องร้อง โจทก์เป็นผู้ค้าประกัน ต่อมา ท. นำสัญญาไปฟ้องจำเลยและโจทก์ โจทก์ชำระเงินตามคำพิพากษา 89,220 บาท และค่าใช้จ่าย อย่างอื่น 2,080 บาท ให้ ท. ไปแล้ว แม้เงิน 2,080 บาทนี้ ท. จะมีได้เรียกร้องไว้ในฟ้อง แต่เมื่อ โจทก์ได้จ่ายให้ ท. ไปจริง โจทก์ย่อมมีสิทธิไต่เบี่ยงให้จำเลยชำระเงิน 91,300 พร้อมดอกเบี้ยจาก จำเลยตามมาตรา 693 (เงินจำนวน 2,080 บาทนั้นเป็นค่าใช้จ่ายที่โจทก์ชำระให้แก่เจ้าหนี้ของจำเลย

ตามที่เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ไปจากโจทก์)

กรณีที่มีลูกหนี้เดิมอายุความน้อยกว่า 10 ปี เช่น ผู้ขนส่งเรียกเงินค่าโดยสารและค่าระวางซึ่งมีอายุความ 2 ปี ตามมาตรา 193/34 (3) การชำระหนี้ดังกล่าวมีการค้ำประกัน ต่อมาผู้ค้ำประกันชำระหนี้ไปแล้วมาฟ้องไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้ กรณีนี้ไม่ใช่อายุความ 2 ปี ตามมูลหนี้เดิม แต่ใช้อายุความ 10 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 449/2501 อายุความที่ผู้ค้ำประกันจะใช้ฟ้องไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้มีกำหนด 10 ปี ตามมาตรา 164 ไม่ใช่อายุความตามมูลหนี้เดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3895/2534 โจทก์ทำสัญญาค้ำประกันการชำระเงินกู้ของจำเลยกับธนาคาร ต่อมาจำเลยผิดนัดชำระหนี้ ธนาคารจึงหักบัญชีเงินฝากของโจทก์ชำระหนี้ของจำเลย โจทก์ยอมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากจำเลยเพื่อคืนเงินและดอกเบี้ยได้ตามมาตรา 693 กรณีนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้อายุความ 10 ปี ตามมาตรา 164

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1319-1320/2538 สิทธิของโจทก์ในฐานะผู้ค้ำประกันที่จะไล่เบี้ยเอาจากจำเลยย่อมจะเกิดขึ้นต่อเมื่อโจทก์ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แทนจำเลยแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 วรรคหนึ่ง แต่การที่โจทก์ยอมผูกพันตนเข้าเป็นลูกหนี้ของ ธ. เพื่อชำระหนี้ของจำเลยหาใช่เป็นการที่โจทก์ชำระหนี้ให้แก่ ธ. เสร็จสิ้นแล้วไม่ ทั้งไม่ทำให้หนี้ระหว่าง ธ. กับจำเลยที่มีอยู่เดิมระงับสิ้นไป เพราะมิใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่โดยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ โจทก์จึงยังไม่มีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยเอาจากจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 422/2478 แม้ผู้ค้ำประกันมิได้ยกอายุความขึ้นต่อสู้เมื่อผู้กู้ยกอายุความขึ้นต่อสู้แล้ว ศาลย่อมยกอายุความขึ้นยกฟ้องได้ตลอดถึงผู้ค้ำประกันด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 964/2512 นอกจากข้อต่อสู้ซึ่งผู้ค้ำประกันมีต่อเจ้าหนี้แล้วผู้ค้ำประกันอาจยกข้อต่อสู้ทั้งหลายซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ด้วยได้ ดังนั้น เมื่อสิทธิเรียกร้องของโจทก์ซึ่งมีต่อลูกหนี้ขาดอายุความแล้ว ผู้ค้ำประกันย่อมยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2091/2514 เจ้าหนี้มิได้ฟ้องทายาทของลูกหนี้ภายใน 1 ปี นับแต่เจ้าหนี้ทราบถึงการตายของลูกหนี้ หนี้ขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 ผู้ค้ำประกันย่อมยกอายุความขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ได้ตามมาตรา 694 (ต่อมามีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2937/2538 วินิจฉัยตาม)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1085/2534 จำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกันในการที่ลูกหนี้ขึ้นต้นกู้เบิกเงินเกินบัญชีไปจากโจทก์ แม้ว่าสัญญาค้ำประกันจะระบุว่าผู้ค้ำประกันยอมรับผิดอย่างลูกหนี้

ร่วมและสละสิทธิในข้อต่อสู้ต่าง ๆ ในฐานะผู้ค้าประกันที่จะพึงมีตามกฎหมาย ก็ไม่ทำให้ผู้ค้าประกันเปลี่ยนฐานะเป็นลูกหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีหรือหาคสิขที่ขอกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ที่มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ด้วย เมื่อบริษัทจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นหลุดพ้นความรับผิดชอบเนื่องจากหนี้ของโจทก์ขาดอายุความตามมาตรา 1272 จำเลยที่ 2 ที่ 3 ในฐานะผู้ค้าประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิดชอบด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6019/2537 โจทก์เป็นผู้ค้าประกัน อ. ตามเงื่อนไขแห่งสัญญาจ้าง โจทก์จึงมีสิทธิขอกข้อต่อสู้ต่าง ๆ ตามสัญญาจ้างที่ อ. มีต่อจำเลยชั้นต่อสู้จำเลยได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 694

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3795/2540 จำเลยทั้งสองเป็นผู้ค้าประกันซึ่งยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมหาใช่เป็นลูกหนี้ร่วมในการเป็นคู่สัญญาเช่าซื้อรถพิพาทไม่ ผู้ค้าประกันจึงไม่เพียงแต่ขอกข้อต่อสู้ของผู้ค้าประกันชั้นต่อสู้เจ้าหนี้เท่านั้น แต่ผู้ค้าประกันย่อมขอกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ชั้นต่อสู้เจ้าหนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 694 ดังนี้ เมื่อสิทธิเรียกร้องของโจทก์ต่อกองมรดกของ ส. ขาดอายุความตามมาตรา 1754 วรรคสามแล้ว จำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้ค้าประกันย่อมยกอายุความชั้นต่อสู้โจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 247/2541 จำเลยเป็นผู้ค้าประกัน อ. ต่อโจทก์แม้จำเลยจะยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ก็เป็นการยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้ตามมาตรา 691 เท่านั้น มิได้ทำให้กลายเป็นลูกหนี้ร่วมเต็มตัวอย่างลูกหนี้ร่วมตามมาตรา 291 จำเลยย่อมมีสิทธิของผู้ค้าประกันตามมาตรา 694 ที่อาจขอกข้อต่อสู้ทั้งหลายซึ่งลูกหนี้ชั้นต้นมีต่อเจ้าหนี้ชั้นต่อสู้โจทก์ได้ด้วย และเมื่อ อ. ดาย จำเลยสามารถยกอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 1754 ขึ้นต่อสู้โจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1785/2505 ผู้ค้าประกันทำสัญญาค้ำประกันว่าแม้ลูกหนี้ตายเกิน 1 ปี ผู้ค้าประกันก็ยังคงรับใช้คืนเงินกู้และดอกเบี้ยแทน สัญญานี้ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและไม่ใช่เป็นการขยายอายุความ ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบตามสัญญา

การทำสัญญาสละสิทธิไม่ยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 694 คู่สัญญาจะต้องเขียนให้ชัดเจน มิฉะนั้นศาลฎีกามักจะตีความว่าไม่มีการสละสิทธิ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 964/2512 สัญญาค้ำประกันมีข้อความว่า ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนเงินและดอกเบี้ยให้ตามสัญญา หรือว่าผู้กู้ถึงแก่กรรม หรือหนี้ระงับด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดซึ่งกระทำให้ผู้ให้กู้ต้องขาดสูญคืนเงินหรือดอกเบี้ย ผู้ค้าประกันยอมรับผิดชำระหนี้ให้แทนทั้งสิ้น ยังแปลไม่ได้ว่าแม้

หนี้เงินกู้ขาดอายุความแล้วผู้ค้ำประกันก็ยอมสละสิทธิไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2937/2538 โจทก์มิได้ฟ้องทายาทของ ต. ลูกหนี้ภายใน 1 ปี นับแต่ทราบการตายของ ต. เป็นเหตุให้หนี้ขาดอายุความตามมาตรา 1755 วรรคสาม การที่โจทก์ฟ้องจำเลยจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันเมื่อพ้นกำหนด 1 ปี เช่นนี้ จำเลยอาจยกข้อต่อสู้ทั้งหลายซึ่งมีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ได้ตามมาตรา 694 สัญญาค้ำประกันไม่มีข้อความระบุว่าผู้ค้ำประกันยอมสละสิทธิที่จะไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้แต่ประการใด ข้อตกลงที่ว่าหาก ต. ถึงแก่กรรมจำเลยก็จะชำระหนี้แทน ไม่ใช่ข้อยกเว้นที่จำเลยยอมสละสิทธิที่จะไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้ เมื่อคดีโจทก์ขาดอายุความแล้ว จำเลยย่อมยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ได้

สำหรับหนี้ของลูกหนี้หรือหนี้ประธานที่เป็นโมฆียะแล้วมีการค้ำประกันตราใบที่ลูกหนี้ยังไม่ได้บอกล้าง หนี้ประธานก็ยังสมบูรณ์อยู่ ผู้ค้ำประกันยังคงต้องผูกพันตามสัญญาค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันจะบอกล้างโมฆียะกรรมเองไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 119/2519 โมฆียะกรรมนั้นผู้บอกล้างคือบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา 137 (เดิม) (หรือมาตรา 175 ใหม่) ซึ่งไม่รวมถึงผู้ค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันจึงไม่มีสิทธิยกขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้

การยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ตามมาตรา 694 นี้ มีข้อยกเว้น คือ กรณีตามมาตรา 681 วรรคสาม เรื่องโมฆียะกรรมซึ่งลูกหนี้ทำด้วยความสำคัญผิด หรือทำในขณะที่เป็นผู้ไร้ความสามารถ แต่ผู้ค้ำประกันได้เข้าค้ำประกันโดยรู้ถึงเหตุสำคัญผิดหรือไร้ความสามารถในขณะที่เข้าทำสัญญาค้ำประกันนั้น ต่อมาลูกหนี้ได้บอกล้างโมฆียะกรรมนั้นแล้ว ผู้ค้ำประกันไม่มีสิทธิยกเหตุ ดังกล่าวขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 93/2522 ห้าง ร. ทำสัญญากับกรมสามัญศึกษาโดยมีธนาคารโจทก์เป็นผู้ค้ำประกัน และจำเลยทำสัญญากับธนาคารโจทก์ว่า ถ้าโจทก์ถูกเรียกร้องให้ใช้เงินตามภาระที่โจทก์ออกหนังสือค้ำประกันห้าง แล้วห้างไม่ใช้หนี้ให้โจทก์จำเลยจะเป็นผู้ชดใช้ให้แก่โจทก์ ต่อมาห้างผิดสัญญา กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นต้นสังกัดของกรมสามัญศึกษาฟ้องห้างและโจทก์ให้ใช้ค่าเสียหาย โจทก์ใช้ค่าเสียหายให้แก่กรมสามัญศึกษาศาลแพ่งแล้วโจทก์มาฟ้องคดีนี้ให้จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันห้างรับผิดชอบใช้เงินค่าเสียหายคืนแก่โจทก์ จำเลยให้การว่าโจทก์รู้ว่าฟ้องของกระทรวงศึกษาธิการขาดอายุความ แต่โจทก์ไม่ยกข้อต่อสู้ของห้างลูกหนี้ขึ้นต่อสู้โจทก์จึงสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาจากห้าง จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันห้างจึงไม่ต้องรับผิดชอบโจทก์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 695 ให้สิทธิแก่ลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเถียงผู้ค้ำประกันซึ่งชำระ

หนี้แล้วไม่ให้ไถ่เบียชลูกหนี้ จำเลยไม่ใช่ลูกหนี้แต่เป็นผู้ทำสัญญาผูกพันไว้กับโจทก์อีกส่วนหนึ่งต่างหาก จะใช้สิทธิของลูกหนี้เช่นนั้นไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5241/2538 ผู้ค้ำประกันจะคืนสิทธิไถ่เบียชตามมาตรา 696 ต่อเมื่อผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทนลูกหนี้ไปโดยมิได้บอกลูกหนี้และลูกหนี้ได้ชำระหนี้ซ้ำอีก เมื่อลูกหนี้เป็นหนี้เจ้าหนี้ 433,441.43 บาท ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ไป 391,000 บาท ต่อมาทนายของลูกหนี้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความชดใช้หนี้ที่เหลือแก่เจ้าหนี้โดยไม่ชำระหนี้ที่ผู้ค้ำประกันชำระแทนไป แม้ผู้ค้ำประกันมิได้บอกทนายของลูกหนี้ว่าได้ชำระหนี้แทนไปก็รับช่วงสิทธิไถ่เบียชได้และสิทธิเรียกร้องดังกล่าวมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ได้ชำระหนี้แทนไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 631/2474 ใบทะเบียนเรื่องที่ลูกหนี้มอบให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้เป็นแต่ใบสำคัญแสดงว่าได้เสียภาษีประจำปีให้รัฐบาลแล้วเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงจะเรียกการมอบใบทะเบียนเรื่องว่า เป็นสิทธิเข้าตามมาตรา 697 ไม่ได้ สิทธิตามมาตรา 697 ต้องเป็นสิทธิที่ให้อำนาจแก่เจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น การจำนอง จำน่า หรือบุริมสิทธิ การมอบใบทะเบียนเรื่องนี้ไม่ใช่การจำนอง จำนอง หรือบุริมสิทธิอันใด เพราะถ้าเจ้าหนี้ฟ้องเรียกเงินจากลูกหนี้ ลูกหนี้ไม่ใช้ก็ต้องยึดเรือมาขาย ดังนั้นการที่เจ้าหนี้คืนใบทะเบียนเรือให้ลูกหนี้ไป ผู้ค้ำประกันหาพ้นความรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2718/2515 สิทธิตามประมวลกฎหมายและพาณิชย์มาตรา 697 เป็นสิทธิที่ให้อำนาจแก่เจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น การจำนอง จำน่า หรือบุริมสิทธิ โฉนดเป็นเพียงเอกสารแสดงกรรมสิทธิในตัวทรัพย์สิน ลูกหนี้มอบโฉนดให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้ไม่ทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิใด ๆ ในตัวทรัพย์สินที่ค้ำดินตามโฉนดนั้น การที่เจ้าหนี้คืนโฉนดให้แก่ลูกหนี้ จึงไม่เป็นเหตุให้ผู้ค้ำประกันพ้นความรับผิดชอบ (อ้างฎีกาที่ 631/2474)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8154/2540 จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ตามสัญญากู้ส่วนจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกันโดยยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ 1 สัญญาค้ำประกันระบุว่า “ผู้ค้ำประกันยอมไม่พ้นความรับผิดชอบเพราะเหตุธนาคาร โจทก์กระทำการใด ๆ เป็นเหตุให้ผู้ค้ำประกันไม่อาจเข้ารับช่วงได้ทั้งหมดหรือบางส่วนในสิทธิใด ๆ ก็ดี จำนองก็ดี จำน่าก็ดีและบุริมสิทธิซึ่งลูกหนี้หรือบุคคลอื่นใดก็ตามได้ให้ไว้แก่ธนาคารแต่ก่อนหรือในขณะที่หรือหลังจากวันทำสัญญาค้ำประกันนี้ ข้อตกลงดังกล่าวไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีผลผูกพันจำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นคู่สัญญา ดังนั้นแม้โจทก์จะเพิกเฉยไม่คัดค้านเมื่อสามมีจำเลยที่ 1 ขอกันส่วนทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ในฐานะสินสมรส เป็นเหตุให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 เสียหายจำเลยที่ 2 และที่ 3 ก็ไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบ

ต้องรับผิดชอบตามสัญญาค่าประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 893/2540 เหตุผลผูกพันจากหนี้ของผู้ค้ำประกันที่จะเป็นผลให้ลูกหนี้
ขั้นต้นหลุดพ้นไปด้วยนั้น ต้องเป็นไปตามมาตรา 685 คือ จะหลุดพ้นเฉพาะในส่วนที่ผู้ค้ำประกัน
ชำระหนี้ ส่วนหนี้ที่เหลือนั้นลูกหนี้ขั้นต้นยังคงต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ การที่บุคคลภายนอกชำระหนี้
แทน ท. ผู้ค้ำประกันไปเท่าใด ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้โดย ท. ผู้ค้ำประกัน มีผลให้จำเลยที่ 1
ลูกหนี้ขั้นต้นหลุดพ้นเพียงจำนวนนั้น หนี้ส่วนที่ ท. ผู้ค้ำประกันยังไม่ชำระ แม้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้
จะไม่คิดใจเรียกร้องจาก ท. ไม่ว่าจะในรูปปลดหนี้หรือประนีประนอมยอมความ จำเลยที่ 1 ก็ยังคง
ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1938/2540 จำเลยที่ 1 กู้เงินธนาคาร โจทก์ 1,000,000 บาท ขอมเสียดอก
เบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี จำเลยที่ 4 ทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ดังกล่าว ต่อมาจำเลยที่ 1 ผิดนัด การ
ที่โจทก์กับจำเลยที่ 1 ตกลง เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยหลายครั้งโดยจำเลยที่ 4 มิได้ตกลงยินยอม
ด้วยนั้น มิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ตามสัญญากู้ จึงมิใช่เป็นการแปลง
หนี้ใหม่ หนี้ตามสัญญากู้จึงไม่ระงับสิ้นไป จำเลยที่ 4 ต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน (รับผิดชอบในต้น
เงินและดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี แต่จำเลยที่ 1 รับผิดชอบในต้นเงินและดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละ 12 ต่อปี)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6153/2540 จำเลยที่ 4 เป็นผู้ค้ำประกันจำเลยที่ 1 โดยอาวัลตัวสัญญาใช้
เงินและค้ำประกันจำเลยที่ 1 ที่ได้กู้ยืมเงินจากโจทก์ ต่อมาจำเลยที่ 1 ได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้เป็น
เพียงเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14 หาใช่เป็น
เรื่องโจทก์กับจำเลยที่ 1 ทำสัญญาเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ อันจะทำให้หนี้เดิมระงับสิ้น
ไปด้วยการแปลงหนี้ใหม่ไม่ ดังนั้นจำเลยที่ 4 ยังต้องผูกพันตามสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6343/2538 จำเลยที่ 1 ผิดสัญญาเช่าซื้อต่อโจทก์จึงได้ทำหนังสือยอมใช้
ค่าเสียหายแก่โจทก์ แม้ระบุว่าเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ แต่ข้อความในหนังสือระบุว่า ตามที่จำเลย
ที่ 1 ได้เช่าซื้อรถจักรยานยนต์ไปจากโจทก์นั้นจำเลยที่ 1 ได้คืนรถจักรยานยนต์ที่เช่าซื้อให้แก่โจทก์
ในภาพเรียบร้อย จึงยอมชดเชยค่าเสียหายเป็นเงิน 16,350 บาท ให้แก่โจทก์ โดยผ่อนชำระเป็นงวด
อันเป็นการตกลงระงับข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 ที่มีอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อเดิมให้เสร็จไป
ด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันตามข้อตกลงใหม่แห่งหนังสือดังกล่าวนั่นเอง จึงเป็นสัญญา
ประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 ดังนั้น สิทธิเรียกร้อง
ของโจทก์ตามสัญญาเช่าซื้อเดิมจึงระงับไป และได้สิทธิเรียกร้องตามสัญญาประนีประนอมยอม

ความนั้นตามมาตรา 852 เมื่อจำเลยที่ 2 ผู้ค้าประกันสัญญาเช่าซื้อตามมูลหนี้เดิมไม่ได้ตกลงในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นด้วย จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบ

ฎีกานี้เป็นเรื่องเจ้าหนี้และลูกหนี้ชั้นต้นมาทำความตกลงกันใหม่ แม้เอกสารที่บันทึกข้อตกลงจะระบุว่าเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ แต่ข้อความในเอกสารเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ หนี้เดิมจึงระงับ ผู้ค้าประกันหนี้เดิมจึงหลุดพ้นความรับผิดชอบถ้าเป็นเพียงการรับสภาพหนี้ มีผลทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ผู้ค้าประกันไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบ (คำพิพากษาฎีกาที่ 6153/2540)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1007/2517 โจทก์ฟ้อง ถ. ให้ชำระหนี้เงินกู้แล้วทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ศาลพิพากษาคตามยอม โจทก์บังคับคดีได้เงินไม่พอชำระหนี้ โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันให้ชำระส่วนที่ขาดได้ เพราะการที่โจทก์กับ ถ. ทำยอมและศาลพิพากษาคตามยอมนั้นเป็นเรื่องโจทก์ฟ้องบังคับตามสัญญาไม่ทำให้หนี้ตามสัญญาถูกระงับ และไม่ใช่ว่าเป็นการผ่อนเวลาให้ลูกหนี้อันจะทำให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 957/2523 โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้กู้ฟ้องผู้กู้ให้ชำระหนี้ตามสัญญาแล้วทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ศาลพิพากษาคตามยอมแล้วแต่ผู้กู้ไม่ชำระหนี้ หนี้นั้นยังไม่ระงับ ความรับผิดชอบของจำเลยในฐานะผู้ค้าประกันยังมีอยู่ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องจำเลยตามสัญญาผู้ค้าประกันได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2406/2524 การที่ ท. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความชำระหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินบัญชีให้โจทก์ และศาลพิพากษาให้คดีเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว แต่ ท. ไม่ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความเลย และยังอยู่ในระหว่างบังคับคดี ดังนั้นหนี้ที่ประกันยังไม่ระงับสิ้นไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 698 จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันและจำนองจึงยังไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2044/2514 การที่ลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์และเจ้าหนี้มิได้ดำเนินการเพื่อให้ได้เข้าเคลียทรัพย์นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าหนี้เสียสิทธิที่จะฟ้องผู้ค้าประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 254/2507 ผู้ค้าประกันทำสัญญาผู้ค้าประกันลูกหนี้เบิกเงินเกินบัญชีไว้กับธนาคารเจ้าหนี้ในวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท ลูกหนี้เบิกเงินเกินบัญชีไป 125,329 บาท ต่อมาลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้รายอื่นฟ้องล้มละลาย ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนีประนอมหนี้ของลูกหนี้ แต่ธนาคารเจ้าหนี้มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายเรื่องนั้น ต่อมาผู้ค้าประกันถูกเจ้าหนี้อีกรายหนึ่งฟ้องล้มละลาย ธนาคารเจ้าหนี้จึงยื่นคำขอรับชำระหนี้ ดังนั้นการที่ธนาคารเจ้าหนี้มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีเรื่องก่อนหน้าทำให้ผู้ค้าประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

ผิดไปไม่ ธนาคารเจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีเรื่องหลังได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1808/2512 การที่โจทก์ไม่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ถูกศาลสั่งพิทักษ์เด็ดขาดนั้นเป็นเรื่องของโจทก์ เมื่อไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติล้มละลายโจทก์หมดสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้รายนั้นได้เท่านั้น ส่วนจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันยังคงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในฐานะผู้ค้ำประกันอยู่

คำพิพากษาฎีกาที่ 3620/2530 ลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลาย เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายแล้ว แต่ต่อมาได้ถอนคำขอดังกล่าว เท่ากับว่าไม่เคยมีคำขอรับชำระหนี้ เป็นผลให้หมดสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้ มิใช่เป็นการที่หนี้ของลูกหนี้ระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 689 อันจะทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิด ดังนั้นผู้ค้ำประกันยังคงต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้

การที่เจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว หรือเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วต่อมาถอนคำขอนั้น มีผลทำให้เจ้าหนี้หมดสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้เท่านั้น แต่หนี้ยังไม่ระงับ ผู้ค้ำประกันยังต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันควรจะใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 101 ยื่นคำขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไต่เบี่ยงในเวลาภายหลังได้ เว้นแต่เจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ไว้เต็มจำนวนแล้ว

ส่วนการที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วมีการประนอมหนี้หรือปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย ซึ่งมีผลตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 59 และ 78 คือเฉพาะลูกหนี้เท่านั้นที่หลุดพ้น ผู้ค้ำประกันไม่หลุดพ้น แต่จะได้รับประโยชน์จากการที่ลูกหนี้ชำระหนี้บางส่วน

คำพิพากษาฎีกาที่ 254/2507 ในคดีล้มละลาย แม้หนี้ของบุคคลล้มละลายนั้นระงับไปด้วยการประนอมหนี้ที่ดี หรือศาลมีคำสั่งปลดลูกหนี้จากการล้มละลายก็ดี หากทำให้ผู้ค้ำประกันของบุคคลล้มละลายหลุดพ้นความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ไม่ กรณีเช่นนี้ไม่ตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 698

คำพิพากษาฎีกาที่ 3843/2526 โจทก์ยื่นสัญญาค้ำประกันแก่จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันโดยเข้าใจผิดว่าจำเลยที่ 1 ชำระเบี้ยประกันค่าเสียหายให้แก่โจทก์แล้ว ดังนั้นไม่ทำให้สัญญาค้ำประกันระงับ จำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันยังต้องผูกพันรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 414/2536 การเวนคืนหนังสือสัญญาค้ำประกันซึ่งเป็นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ซึ่งข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 327 ว่าเป็นอันระงับสิ้นไปนั้น ไม่ใช่ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด ข้อมุ่งฟังข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นตามที่ปรากฏได้ เมื่อจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ยังไม่ได้ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันหนี้นั้นก็ยังไม่หลุดพ้นความรับผิดในหนี้ดังกล่าว การที่โจทก์คืนหนังสือค้ำประกันให้แก่ธนาคารจำเลยที่ 3 ด้วยความเข้าใจผิด ทำให้ธนาคารจำเลยที่ 3 ได้ยกเลิกหนังสือค้ำประกันและคืนหลักประกันที่จำเลยที่ 1 ให้ไว้ทั้งหมดแก่จำเลยที่ 1 และไม่อาจไล่เบี้ยแก่จำเลยที่ 1 ได้ ก็เป็นเรื่องต้องว่ากล่าวกันต่างหาก หาเกี่ยวข้องกับการหลุดพ้นจากความรับผิดของจำเลยที่ 3 ในฐานะผู้ค้ำประกันแต่อย่างใดไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 1507/2538 น.เป็นลูกหนี้โจทก์ จำเลยเป็นผู้ค้ำประกันและจำนองทรัพย์สินของ น. แม้ว่าจะมีข้อตกลงทำสัญญาจำนองยกเว้นบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 733 ก็ตาม แต่หนี้ที่ น. ลูกหนี้ค้างชำระแก่โจทก์หลังจากบังคับคดีแล้วเป็นเวลากว่า 10 ปี นับแต่วันพิพากษาในคดีที่โจทก์ฟ้อง น. โจทก์จึงหมดสิทธิที่จะบังคับเอาจาก น. อีกต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิดด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 698 แต่ยังคงต้องรับผิดตามทรัพย์สินจำนอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1841/2506 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าที่ดินและโรงงานโจทก์มีกำหนด 1 ปี มีข้อสัญญาว่า เมื่อครบกำหนดต้องขนย้ายทรัพย์สินออกจากทรัพย์สินที่เช่าภายใน 30 วัน มิฉะนั้นต้องใช้ค่าเสียหายวันละ 200 บาท จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันการชำระค่าเสียหาย ต่อมาจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาโจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยที่ 1 และเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสอง จำเลยที่ 1 ไม่ต่อสู้คดี จำเลยที่ 2 ให้การว่าได้บอกเลิกสัญญาค้ำประกันก่อนครบกำหนด 1 ปี จึงไม่ต้องรับผิดในค่าเสียหาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีมิใช่การค้ำประกันเพื่อกิจการอันเนื่องกันไปหลายคราวอันจะบอกเลิกการค้ำประกันตามมาตรา 699 ได้ เพราะเป็นกิจการให้เช่าเพียงครั้งเดียว จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2507 ทำสัญญาค้ำประกันการทำงานของลูกจ้างซึ่งเป็นตัวแทนหาประกันชีวิตของบริษัทโจทก์ โดยมีข้อสัญญาว่า หากลูกจ้างปฏิบัติหน้าที่ตัวแทนผิดระเบียบทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายมากน้อยเท่าใดยินยอมชดเชยให้ทั้งสิ้น ดังนี้เป็นการค้ำประกันไม่มีกำหนดเวลา เมื่อผู้ค้ำประกันบอกเลิกสัญญาค้ำประกันแล้ว ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิด

ขึ้นภายหลังการบอกเลิก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1641/2508 จำเลยที่ 1 ทำงานเป็นผู้จัดการบริษัทโจทก์ จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกันจำเลยที่ 1 โดยไม่จำกัดความรับผิดชอบ ต่อมาจำเลยที่ 2 บอกเลิกสัญญาค้าประกัน บริษัทโจทก์แจ้งว่ายังตรวจทรัพย์สินและทำงานบุคคลไม่เสร็จจะถอนไม่ได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 2 บอกเลิกสัญญาค้าประกันได้โดยไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ภายหลังบอกเลิกสัญญา ส่วนหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนที่จำเลยที่ 2 บอกเลิกสัญญา จำเลยที่ 2 ยังคงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์อยู่ โจทก์มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 2 ในฐานะผู้ค้าประกันชำระหนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1945/2537 การค้าประกันการทำงานของ ณ ที่จำเลยทำไว้ต่อสหกรณ์โจทก์เป็นการค้าประกันเพื่อกิจการเนื่องกันไปหลายคราว เมื่อจำเลยได้ส่งหนังสือบอกเลิกสัญญาค้าประกันไปยังโจทก์ที่สำนักงานของโจทก์ โดย ณ ในฐานะผู้จัดการของโจทก์ลงลายมือชื่อรับไว้ตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน 2530 ถือว่าการบอกเลิกสัญญาค้าประกันมีผลทันที โดยไม่จำเป็นต้องให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของโจทก์อนุมัติก่อน ฉะนั้นการที่ ณ เบียดบังเอาเงินของโจทก์ไปเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2530 และวันที่ 30 ตุลาคม 2530 ซึ่งเป็นวันหลังจากที่จำเลยพ้นจากการเป็นผู้ค้าประกันแล้ว จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบ

สิทธิการบอกเลิกสัญญาตามมาตรา 699 นี้ไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เจ้าหนี้และผู้ค้าประกันจะทำสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น คือ ทำสัญญาว่าห้ามบอกเลิก ข้อสัญญานี้ใช้บังคับได้ หรือทำสัญญาว่าจะเลิกสัญญาได้ต้องมีเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ เช่น จะต้องมีการตรวจทรัพย์สินและทำงานบุคคลก่อน ถ้าทำสัญญากันไว้อย่างนั้นก็ต้องเป็นไปตามสัญญา และมีหลักอยู่ว่า แม้สัญญาค้าประกันจะระบุว่าผู้ค้าประกันจะบอกเลิกสัญญาได้โดยมีเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม เจ้าหนี้จะต้องใช้สิทธิโดยสุจริตด้วย มิฉะนั้นการบอกเลิกสัญญาค้าประกันไม่มีผล เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 231-232/2509 ทำสัญญาค้าประกันโดยมีข้อความว่าการถอนสัญญาค้าประกันจะต้องได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการของบริษัทโจทก์ก่อน ต่อมาผู้ค้าประกันมีหนังสือบอกเลิกสัญญาค้าประกัน แต่คณะกรรมการบริษัทโจทก์ทิ้งเรื่องไว้ 5 เดือน จึงเสนอต่อประธานกรรมการแล้วจึงอนุมัติให้ถอนสัญญาค้าประกัน ในระหว่าง 5 เดือนที่ทิ้งไว้นั้น บริษัทโจทก์ส่งข่าวสารไปยังลูกหนี้จนเกิดความเสียหาย ในกรณีเช่นนี้ถือว่าบริษัทโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริต ทำให้ผู้ค้าประกันได้รับความเสียหาย ผู้ค้าประกันจึงไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้

ถ้ากรณีไม่ต้องตามมาตรา 699 แล้ว ตามปกติผู้ค้ำประกันไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 5245/2534 การจะบอกเลิกสัญญากันได้ต้องอาศัยข้อสัญญาหรือข้อกำหนดที่มีบทบัญญัติให้เลิกสัญญาได้ ตามสัญญาค้ำประกันเงินกู้ไม่ได้กำหนดให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 ผู้ค้ำประกันมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ ทั้งข้อเท็จจริงก็ฟังได้ว่าโจทก์ได้มีหนังสือตอบปฏิเสธ ไม่ยินยอมให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 บอกเลิกสัญญาค้ำประกัน สัญญาค้ำประกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 จึงยังไม่ระงับ

คำพิพากษาฎีกาที่ 5741/2538 จำเลยที่ 3 ถึงที่ 10 ได้บอกเลิกสัญญาค้ำประกันการเบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ แต่ไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้ตกลงยินยอมด้วย และในวันที่จำเลยที่ 3 ถึงที่ 10 บอกเลิกสัญญาค้ำประกันดังกล่าวต่อโจทก์ จำเลยที่ 1 ยังเป็นหนี้โจทก์อยู่ การบอกเลิกสัญญาค้ำประกันของจำเลยที่ 3 ถึงที่ 10 เป็นการบอกเลิกสัญญาค้ำประกันทั้งหมดโดยมิได้มีการชำระหนี้ที่จำเลยที่ 1 ค้างชำระโจทก์อยู่ และมีใช่เป็นการเพิกกิจการเนื่องกันไปหลายคราวไม่มีจำกัดเวลาเป็นคุณแก่เจ้าหนี้ที่ผู้ค้ำประกันจะใช้สิทธิบอกเลิกการค้ำประกันเพื่อคราวอันเป็นอนาคตได้ตามมาตรา 699 สัญญาค้ำประกันจึงยังไม่ระงับ จำเลยที่ 3 ถึงที่ 10 ยังไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบสัญญาค้ำประกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1821/2494 สัญญาผู้กำหนดว่าจะชำระหนี้ภายใน 6 เดือน เว้นแต่ผู้ให้กู้จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ดังนี้กำหนด 6 เดือน ไม่ใช่เด็ดขาดแม้เจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันก็ไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 41/2502 หนี้ละเมิดถือว่าผิดนัดนับแต่วันทำละเมิด แต่วันทำละเมิดนั้นไม่ถือว่าเป็นวันแห่งปฏิทินหรือกำหนดนับได้ตามวันแห่งปฏิทิน การที่ลูกหนี้ตกลงว่ายอมให้เจ้าหนี้หักเงินเดือนผ่อนใช้นั้น เป็นเรื่องลูกหนี้มาตกลงภายหลังไม่ทำให้หนี้นั้นมีกำหนดเวลาแน่นอน

คำพิพากษาฎีกาที่ 315/2505 สัญญาผู้มิได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ แต่ลูกหนี้ได้ออกเช็คสั่งจ่ายล่วงหน้าให้ผู้ให้กู้ยึดถือไว้ การออกเช็คสั่งจ่ายเงินดังกล่าวหาเป็นการตกลงกำหนดเวลาชำระหนี้ให้แน่นอนขึ้นอย่างไร ไม่ ผู้ค้ำประกันจึงยังคงต้องผูกพันรับผิดชอบเจ้าหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตลอดไปตามสัญญาค้ำประกัน แม้ลูกหนี้ได้ออกเช็คฉบับใหม่ลงวันที่ล่วงหน้าต่อไปให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้แทนเช็คฉบับเก่า ก็ถือไม่ได้ว่าเจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันจึงไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2505 คำประกันลูกจ้างในการทำงานว่า ถ้าลูกจ้างทำให้นายจ้างเสียหาย ผู้ค้ำประกันยอมรับผิด เป็นการค้ำประกันหนี้ที่ไม่มีลักษณะจะต้องชำระ ณ เวลากำหนดแน่นอนอันจะผ่อนเวลากันได้ จึงนำมาตรา 700 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับไม่ได้ และแม้จะมีบันทึกของลูกหนี้ให้ไว้ ก็เป็นเพียงกำหนดเวลาที่แน่นอนหลังจากหนี้เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1480/2530 แม้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคโจทก์เรียกเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าเป็นรายเดือนทุกเดือน แต่ก็มีได้กำหนดวันที่เรียกเก็บไว้แน่นอนว่าโจทก์จะเรียกเก็บวันใด การเรียกเก็บเงินของโจทก์ โจทก์จะทำใบแจ้งหนี้ให้ผู้ชำระค่าไฟฟ้าทราบเพื่อให้ผู้ใช้กระแสไฟฟ้าชำระภายใน 15 วัน การที่โจทก์ส่งใบแจ้งหนี้ให้ทราบนั้นก็มิได้กำหนดเวลาแน่นอนว่าจะเป็นวันใดสุดแล้วแต่โจทก์จะแจ้งให้ทราบกำหนดเวลาชำระหนี้จึงแล้วแต่โจทก์จะทวงถาม ถือไม่ได้ว่าเป็นหนี้อันต้องชำระ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอนตามมาตรา 700 แม้โจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้จะยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ก็ทำให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดตามบทบัญญัติของมาตราดังกล่าวไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6237/2537 การที่เจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้อันจะมีผลให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดนั้นต้องเป็นการค้ำประกันหนี้อันจะต้องชำระ ณ เวลาอันมีกำหนดแน่นอน แต่การที่จำเลยที่ 2 คำประกันจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ว่าหากจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกจ้างโจทก์ทำให้โจทก์เสียหาย จำเลยที่ 2 ยอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์นั้น มิได้เป็นการค้ำประกันหนี้อันจะต้องชำระ ณ เวลาอันมีกำหนดแน่นอนจำเลยที่ 2 จึงไม่หลุดพ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1242/2495 เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้พูดว่ายังหาเงินไม่ได้ขอผิดเวลาชำระหนี้ไปอีก 1 เดือน เจ้าหนี้บอกว่าไม่เป็นไรหามาให้ครบศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เป็นการพูดกันโดยปากเปล่าไม่ผูกมัดเจ้าหนี้ว่าภายใน 1 เดือนที่ลูกหนี้ขอผิดนั้น เจ้าหนี้จะฟ้องให้ชำระหนี้ไม่ได้ ฉะนั้นยังเรียกไม่ได้ว่าเจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 700 ผู้ค้ำประกันจึงยังไม่หลุดพ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 238/2508 การที่ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้และสัญญาว่าจะชำระหนี้ภายในกำหนดโดยเจ้าหนี้มิได้ตกลงด้วย ไม่ผูกพันเจ้าหนี้ไม่ถือว่าเป็นการผ่อนเวลาตามมาตรา 700 การที่เจ้าหนี้เพิ่งฟ้องคดีหลังจากหนี้ถึงกำหนดชำระไปนานแล้ว หาใช่เป็นการที่เจ้าหนี้แสดงเจตนาผูกนิติสัมพันธ์ยอมผ่อนเวลาชำระหนี้อันมีกำหนดแน่นอนตามมาตรา 700 แต่ประการใดไม่ จึงไม่ทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 742/2507 การที่เจ้าหนี้ไม่ฟ้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ไม่ใช่เป็นการผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ และการที่ผู้ค้ำประกันเตือนเจ้าหนี้ให้ฟ้องลูกหนี้แต่เจ้าหนี้ไม่ฟ้องก็ไม่ใช่เรื่องผ่อนเวลาอันจะทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1133/2510 ลูกหนี้ทำหนังสือรับรองต่อเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้ภายใน 1 เดือน ดังนี้เป็นหนังสือที่ลูกหนี้ทำขึ้นฝ่ายเดียวให้แก่เจ้าหนี้เพื่อเป็นหลักฐานการรับสภาพหนี้ ไม่ใช่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ตกลงกันใหม่ที่จะทำให้ผู้ค้ำประกันพ้นจากฐานะของผู้ค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1049/2512 (ประชุมใหญ่) การผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ซึ่งทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดนั้น จะต้องมีการตกลงผ่อนเวลากันแน่นอนและมีผลว่าในระหว่างผ่อนเวลานั้นเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องร้องไม่ได้ หากเพียงแต่เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระหนี้เจ้าหนี้มิได้เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ เพราะเจ้าหนี้อาจใช้สิทธิเรียกร้องเมื่อใดก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 441/2520 วินิจฉัยแนวเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3244/2540 การที่เจ้าหนี้มีสิทธิจะบอกเลิกสัญญาได้แต่ไม่ใช่สิทธิดังกล่าวปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปถึง 28 เดือน หาใช่กรณีที่เจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ไม่ ผู้ค้ำประกันจึงไม่หลุดพ้นความรับผิด

ถ้าผู้ค้ำประกันตกลงช่วยในการผ่อนเวลาผู้ค้ำประกันไม่หลุดพ้นความรับผิดการตกลงตามมาตรา 700 วรรคสองนี้ อาจจะตกลงไว้ในสัญญาค้ำประกัน หรือตกลงภายหลังก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3768-3769/2533 สัญญาค้ำประกันระบุใจความว่า ผู้ค้ำประกันยอมรับรู้และยินยอมด้วยในกรณีที่ผู้ว่าจ้างยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้รับจ้างโดยเพียงแต่ว่าจ้างแจ้งให้ผู้ค้ำประกันทราบโดยไม่ชักช้าเท่านั้น ดังนี้ แม้ว่าผู้ว่าจ้างมิได้แจ้งเรื่องการผ่อนเวลาแก่ผู้ค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันก็ไม่หลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 700 เพราะการแจ้งมิใช่สาระสำคัญอันเป็นเงื่อนไขว่า หากมิได้ปฏิบัติตามจะทำให้การยอมผ่อนเวลาไม่เป็นผล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6251/2540 การผ่อนเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่ผู้ค้ำประกันจะหลุดพ้นความรับผิดได้นั้น จะต้องเป็นการตกลงผ่อนเวลาแน่นอนและมีผลว่าในระหว่างผ่อนเวลานั้นเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องร้องไม่ได้ จำเลยที่ 1 และที่ 2 ชื่อสินคำ โจทก์ จำเลยที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกันการชำระราคา ต่อมาจำเลยที่ 1 และที่ 2 ผิดนัดชำระหนี้ แม้จำเลยที่ 2 จะส่งจ่ายเช็คลงวันที่ล่วงหน้าชำระหนี้แก่โจทก์แทนเช็คฉบับเก่า แต่เมื่อโจทก์ยังสามารถบังคับให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ชำระหนี้ตามมูลหนี้ซื้อขายได้ กรณีไม่ใช่เป็นการตกลงกำหนดวันหรือระยะเวลาชำระหนี้ให้เป็นการแน่นอน จึงไม่

เป็นการที่เจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ตามมาตรา 700 จำเลยที่ 3 จึงต้องรับผิดชอบโจทก์ตามสัญญาค้ำประกัน

ในกรณีที่ทำสัญญาค้ำประกันมีข้อตกลงว่า ผู้ค้ำประกันยอมให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ได้แม้จะเป็นข้อสัญญาที่ผิดแผกไปจากมาตรา 700 วรรคหนึ่ง แต่บทบัญญัตินี้ไม่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนข้อสัญญานี้ไม่เป็นโมฆะใช้บังคับได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1419/2499, 1339/2516, 5599/2537)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 382/2537 จำเลยที่ 3 ค้ำประกันและจำนองที่ดินเพื่อประกันหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ที่ทำไว้กับโจทก์เป็นจำนวนเงิน 400,000 บาท หรือไม่เกิน 400,000 บาท แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 3 มีเจตนาค้ำประกันและจำนองที่ดินเพื่อประกันหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 400,000 บาท เท่านั้น แม้จะปรากฏว่าโจทก์ยินยอมให้จำเลยที่ 1 กู้เบิกเงินเกินบัญชีเกินวงเงิน 400,000 บาท ก็เป็นการผูกพันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 หันส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 เท่านั้น หากมีผลผูกพันจำเลยที่ 3 ด้วยไม่ดังนั้นเมื่อครบกำหนดตามสัญญาจำเลยที่ 3 มีหนังสือชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 จำนวน 400,000 บาท แก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ย จึงเป็นการชำระหนี้แก่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดโดยชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 701 วรรคแรกแล้ว เมื่อโจทก์ไม่ยอมรับชำระหนี้จากจำเลยที่ 3 ย่อมทำให้จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันและผู้จำนองหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 701, 727 ประกอบด้วยมาตรา 744 (3)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2044/2514 การที่ลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์แล้วเจ้าหนี้มิได้ดำเนินการเพื่อให้ได้เข้าเลื่อยทรัพย์นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าหนี้เสียสิทธิที่จะฟ้องผู้ค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1753/2517 ผู้ค้ำประกันแจ้งให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ภายใน 7 วัน เจ้าหนี้ไม่ฟ้องตามกำหนด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การไม่ฟ้องตามกำหนดดังกล่าว ไม่เป็นเหตุให้การค้ำประกันระงับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1448/2520 การบอกเลิกสัญญาไม่ทำให้หนี้ที่เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วระงับสิ้นลงจนกว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ การที่เจ้าหนี้บอกเลิกสัญญากับลูกหนี้หาทำให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นความรับผิดไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 867/2523 จำเลยที่ 3 ทำสัญญาค้ำประกันให้ไว้แก่โจทก์ว่า หากเช็คที่จำเลยที่ 1 นำมาขายลดให้โจทก์เรียกเก็บเงินไม่ได้ จำเลยที่ 3 ยอมร่วมรับผิดชอบใช้เงินแก่โจทก์ ต่อมา

เช็คที่จำเลยที่ 1 นำมาขายลดให้โจทก์เรียกเก็บเงินไม่ได้ จำเลยที่ 3 ย่อมมีความรับผิดชอบตามสัญญาค้าประกัน การที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันส่งจ่ายเช็คฉบับใหม่เพื่อชำระหนี้เงินที่โจทก์เรียกเก็บไม่ได้ จึงเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้เป็นเงิน หากใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ เมื่อเช็คฉบับใหม่ ขึ้นเงินไม่ได้ หนี้ที่จำเลยที่ 3 จะต้องรับผิดชอบจึงยังไม่ระงับ จำเลยที่ 3 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ใช้เงินจำนวนดังกล่าวแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3121/2535 โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 ลูกหนี้และจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันให้รับผิดชอบตามสัญญา จำเลยที่ 1 ขาดนัดยื่นคำให้การ โจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งว่าจำเลยที่ 1 ขาดนัด ศาลสั่งจำหน่ายคดีจำเลยที่ 1 ออกจากสารบบความ จำเลยที่ 2 ต่อสู้คดี ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยที่ 2 ชำระหนี้แก่โจทก์ จำเลยที่ 2 อุทธรณ์และฎีกาว่าจำเลยที่ 1 หลุดพ้นความรับผิดไปแล้ว เพราะศาลสั่งจำหน่ายคดี ดังนั้นจำเลยที่ 2 ในฐานะผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิดไปด้วย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่ศาลสั่งจำหน่ายคดีจำเลยที่ 1 ไม่ทำให้จำเลยที่ 1 หลุดพ้นจากการชำระหนี้ที่มีต่อโจทก์ จำเลยที่ 2 จึงยังไม่หลุดพ้นความรับผิดในฐานะผู้ค้ำประกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4320/2540 แม้ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเพราะโจทก์ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานจึงไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบสนับสนุนคำฟ้องของตน ไม่ใช่เหตุที่จะทำให้หนี้ของจำเลยที่ 1 ระงับสิ้นไปตามกฎหมาย จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันจึงไม่หลุดพ้นความรับผิดในหนี้สินของจำเลยที่ 1 (จำเลยที่ 1 ให้การว่าไม่เคยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีตามที่โจทก์ฟ้อง จำเลยที่ 2 ให้การว่าไม่เคยทำสัญญาค้ำประกัน แต่ในชั้นพิจารณาจำเลยที่ 2 แถลงรับว่าทำสัญญาค้ำประกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6153/2540 จำเลยที่ 4 เป็นผู้ค้ำประกันจำเลยที่ 1 โดยอาวัลตัวสัญญาใช้เงินและค้ำประกันจำเลยที่ 1 ที่กู้ยืมเงินจากโจทก์ ต่อมาจำเลยที่ 1 ทำหนังสือรับสภาพหนี้กับโจทก์ โดยมีจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกันเมื่อการทำหนังสือรับสภาพหนี้เป็นเพียงทำให้อาชุความสะดวกชุดลงตามมาตรา 193/14 หากใช่เป็นเรื่องที่โจทก์กับจำเลยที่ 1 ทำสัญญาเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ อันจะทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไปด้วยการแปลงหนี้ใหม่ ดังนี้ จำเลยที่ 4 จึงยังต้องผูกพันตามสัญญาค้ำประกันที่ทำไว้กับโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5959/2544 สัญญาค้ำประกันพิพาทเป็นการค้ำประกันสำหรับกรณีที่มีได้จำกัดจำนวนเงินไว้ต้องปิดอากรแสตมป์ 10 บาท ตามบัญชีอัตราอากรแสตมป์ท้ายประมวลรัษฎากร ลักษณะแห่งตราสาร 17 (ก) โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ทำสัญญาค้ำ

ประกัน เมื่อสัญญาค้ำประกันที่โจทก์นำสืบมิได้ปิดอากรแสตมป์จึงไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานรับฟังว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกันตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 เป็นผลให้โจทก์ไม่มีหลักฐานแห่งการค้ำประกันเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้องให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 รับผิดในฐานะผู้ค้ำประกันได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 217/2544 หนังสือค้ำประกันรายพิพาทมีข้อความว่าจำเลยที่ 3 ตกลงค้ำประกันการทำงานของจำเลยที่ 1 ให้ไว้แก่โจทก์ หากจำเลยที่ 1 กระทำด้วยประการใด ๆ เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยที่ 3 ยินยอมชดเชยค่าเสียหายทั้งสิ้น จำเลยที่ 3 ฝ่ายเดียวได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ดังนี้เอกสารดังกล่าวเป็นเพียงหลักฐานเป็นหนังสือตาม ป.พ.พ. มาตรา 680 วรรคสองเท่านั้น มิใช่เป็นหนังสือสัญญาค้ำประกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 3 อันจะถือเป็นตราสารที่ต้องเสียอากรโดยปิดแสตมป์บริบูรณ์ตามความมุ่งหมายแห่งประมวลรัษฎากรมาตรา 103, 104 และ 118 ดังนั้น แม้มิได้ปิดอากรแสตมป์ก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2547/2544 หนังสือที่จำเลยที่ 2 ทำไว้ต่อโจทก์เพื่อค้ำประกันการทำงานของจำเลยที่ 1 ว่า หากจำเลยที่ 1 ก่อให้เกิดความเสียหายจะยอมชดเชยหนี้สินหรือค่าเสียหายให้แก่โจทก์ โดยมีเพียงลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกันเท่านั้น ไม่มีลายมือชื่อของโจทก์อยู่ด้วยหนังสือดังกล่าวจึงเป็นเพียงหลักฐานในการค้ำประกันเป็นหนังสือตาม ป.พ.พ. มาตรา 680 วรรคสอง เท่านั้น มิใช่สัญญาค้ำประกัน แม้จะมีข้อความว่าสัญญาค้ำประกันก็ตาม เอกสารดังกล่าวจึงมิใช่ตราสารที่ต้องปิดแสตมป์บริบูรณ์ตาม ป.รัษฎากรฯ มาตรา 104 และบัญชีอากรแสตมป์ลักษณะ 17 ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนี้ได้

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายในลักษณะจำนอง¹

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 817/2521 จำเลยที่ 1 กู้เงินบริษัทโจทก์ที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 และที่ 2 จำนองที่ดินเป็นประกัน แต่แทนที่ผู้รับจำนองจะเป็นโจทก์ที่ 1 กลับเป็นโจทก์ที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทโจทก์ที่ 1 ต่อมาจำเลยทั้งสองไม่ชำระหนี้ โจทก์ทั้งสองจึงฟ้องจำเลยทั้งสอง ปัญหาว่าจำเลยที่ 2 จะต้องรับผิดชอบหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาตามมาตรา 702 และมาตรา 709 แล้ว ผู้รับจำนองจะต้องเป็นเจ้าหนี้ในมูลหนี้จำนองเป็นประกัน ส่วนผู้จำนองจะเป็นลูกหนี้หรือบุคคลอื่นใดก็ได้ เมื่อโจทก์ที่ 2 ไม่อยู่ในฐานะเจ้าหนี้ สัญญาจำนองจึงไม่มีหนี้ที่จำเลยที่ 1 ผู้กู้และจำเลยที่ 2 ผู้จำนองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ที่ 2 ดังนั้น โจทก์ที่ 2 จึงบังคับจำนองแก่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่ได้ จำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดชอบ ส่วนจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้กู้ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ที่ 1 ผู้ให้กู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4436/2545 การที่จำเลยจดทะเบียนจำนองที่ดินพิพาทไว้แก่โจทก์นั้น แท้จริงแล้วเป็นการจำนองประกันหนี้ที่จำเลยมีต่อ ล. โจทก์ผู้รับจำนองจึงมิได้เป็นเจ้าหนี้ในมูลหนี้ที่จำเลยจำนองที่ดินเป็นประกัน สัญญาจำนองจึงไม่มีมูลหนี้ที่จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ โจทก์จึงบังคับจำนองแก่จำเลยไม่ได้

การที่จำเลยนำสืบพยานบุคคลว่า การที่จำนองที่ดินตามหนังสือสัญญาจำนองที่ดินเป็นการจำนองเพื่อเป็นประกันหนี้เงินที่จำเลยได้รับมาปล่อยกู้จาก ล. และคอกเบี้ยที่ลูกหนี้ค้างชำระรวมกัน แล้วใช้ชื่อโจทก์เป็นผู้รับจำนอง จำเลยไม่ได้เป็นหนี้โจทก์ตามฟ้อง เป็นการนำสืบเพื่ออธิบายถึงที่มาของหนี้ตามสัญญาจำนองว่าไม่สมบูรณ์เพราะไม่มีมูลหนี้ต่อกัน จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ พ. มาตรา 94 บรรทัดท้าย หาใช่เป็นการนำสืบว่าจำเลยไม่ได้รับเงินตามเอกสารดังกล่าวไม่ จำเลยย่อมมีสิทธินำสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 345/2486 จำเลยที่ 1 กู้เงินโจทก์ จำเลยที่ 2 ทำหนังสือให้โจทก์มีใจความว่า จำเลยที่ 2 ได้มอบโฉนดกับหนังสือจำนอง (แบบพิมพ์สัญญาจำนอง) ให้จำเลยที่ 1 มาวางประกันเงินกู้ และลงชื่อจำเลยที่ 2 ในหนังสือนั้นศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อความดังกล่าวจำเลยที่ 2 ไม่เป็นผู้ค้า

¹ ปัญหา ถนอมรอด. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ออโต้ประกัน จำนอง จำนำ กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. ม.ป.ท., ม.ป.ป..

ประกัน และไม่เป็นการจำนองเพราะไม่ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด จึงไม่ก่อผลทั้งประกันด้วยบุคคลหรือด้วยทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1975/2506 กู้ยืมเงินโดยลูกหนี้ตกลงว่าจะมอบที่ดินซึ่งเป็นที่ดินให้เจ้าหนี้ไว้เป็นประกันและทำกินต่างดอกเบี้ย โดยตกลงกันเอง มิได้ทำให้ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการประกันด้วยทรัพย์ เช่นนี้ จึงไม่มีผลทำให้เกิดทรัพย์สินเหนือนาพิพาท อันจะทำให้มีอำนาจยึดหน่วงนาพิพาทไว้ต่อไปเจ้าหนี้จึงต้องคืนนาพิพาทให้ลูกหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 505/2507 การที่ผู้ค้าประกันตกลงให้เจ้าหนี้เงินกู้ยึดโฉนดไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนนั้น ไม่เข้าลักษณะจำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1064/2509 จำเลยเข้าทำงานเป็นผู้จัดการธนาคาร โดยมี ข. เอาโฉนด 4 ฉบับมาไว้ธนาคารเพื่อจะจำนองเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่อาจทำความเสียหายให้แก่ธนาคาร นอกจากมอบโฉนด 4 ฉบับแล้ว ข. ซึ่งเป็นเจ้าของโฉนดได้ลงชื่อในแบบพิมพ์หนังสือมอบอำนาจที่ไม่ได้กรอกข้อความและมอบแบบพิมพ์นั้นให้ธนาคารไว้ ต่อมาปรากฏว่า ข. เจ้าของโฉนดตายทายาทของ ข. พ้องให้จำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการธนาคารคืนโฉนด ธนาคารยื่นคำร้องขอเข้าเป็นจำเลยร่วมโดยอ้างว่า ข. เอาโฉนดมามอบให้เพื่อประกันหนี้ของจำเลยซึ่งเป็นลูกจ้างธนาคาร ดังนั้นธนาคารขอที่จะใช้สิทธิยึดโฉนดไว้เป็นประกันได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตราบใดที่ยังไม่มีการจดทะเบียนจำนอง การจำนองไม่มีขึ้น โดยสมบูรณ์เพราะยังไม่ได้ทำตามแบบที่กฎหมายบังคับ เมื่อ ข. ตายใบมอบอำนาจย่อมระงับ ธนาคารจำเลยร่วมย่อมไม่มีสิทธิบังคับจำนองได้จึงไม่มีสิทธิยึดโฉนดไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 546/2512 จำเลยที่ 2 ขอมผูกพันตนเองเพื่อประกันการชำระหนี้ซึ่งจำเลยที่ 1 เป็นลูกหนี้โจทก์ โดยมอบโฉนดที่ดินและใบมอบฉันทะซึ่งลงชื่อแล้วให้โจทก์ไว้เพื่อไปจดทะเบียนจำนอง เมื่อมิได้มีการจดทะเบียนจำนองให้ถูกต้องตามกฎหมาย สัญญาจำนองย่อมตกเป็นโมฆะ จำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้จำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1716/2528 ผู้กู้อนุญาตให้ผู้ให้กู้ซึ่งเป็นภริยาไม่ได้จดทะเบียนสมรสอยู่ในบ้านพิพาท และทำสัญญามอบโฉนดที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้ผู้ให้กู้ถือไว้เป็นประกันเงินกู้ ถ้าผู้กู้ผิดนัด ผู้ให้กู้มีสิทธินำโฉนดไปจดทะเบียนโอนได้ตามใบมอบอำนาจที่ให้ไว้ แม้ผู้ให้กู้จะไม่มีสิทธิยึดหน่วงต่อที่บัญญัติไว้ในมาตรา 241 เพราะหนี้เงินกู้ดังกล่าวไม่เกี่ยวกับทรัพย์พิพาท แต่ผู้ให้กู้มีสิทธิยึดถือทรัพย์ที่นำมาประกันไว้ และอยู่ในบ้านพิพาทจนกว่าผู้กู้จะชำระหนี้ตามสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1132/2520 บุตรจำเลยฉ้อโกงค่าน้ำมันโจทก์ โจทก์แจ้งความดำเนินคดีอาญารัฐฉ้อโกง โจทก์จำเลยตกลงกันว่า จำเลยกับบุตรยอมชำระเงินให้โจทก์และชำระเงินในวันนั้นจำนวนหนึ่ง ที่เหลือจะชำระในวันหน้า จำเลยมอบ น.ส.3 ของจำเลยให้โจทก์ยึดถือเป็นประกัน และให้เอาไปจดทะเบียนจำนองและตกลงให้คดีอาญาข้อหาฉ้อโกงเลิกกันไป วันรุ่งขึ้นโจทก์จำเลยเข้าไปยื่นเรื่องราวของจดทะเบียนจำนองที่ดินตาม น.ส.3 นั้น การจดทะเบียนจำนอง น.ส.3 จะต้องประกาศ 30 วัน ระหว่างที่ประกาศ 30 วัน จำเลยไปขอลถอนเรื่องจดทะเบียนจำนองและขอรับ น.ส. 3 คืนโดยโจทก์มิได้รู้เห็นยินยอมไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1183/2521 การที่จำเลยที่ 2 ตกลงกับโจทก์ว่าจะเอาที่ดินไปจำนองไว้แก่โจทก์เพื่อประกันการชำระหนี้ในการที่จำเลยที่ 1 ชื้อน้ำมันจากโจทก์แต่ยังไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน โจทก์ขายน้ำมันให้จำเลยที่ 1 แล้วจำเลยที่ 1 ไม่จ่ายค่าน้ำมัน โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 ให้รับผิดตามข้อตกลงโดยอ้างว่าจำเลยที่ 2 ตกลงว่าจะไปจำนอง จำเลยที่ 2 ต้องไปจดทะเบียนจำนองและชำระหนี้ให้โจทก์ในฐานะผู้รับจำนอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์ยอมขายและส่งมอบน้ำมันให้จำเลยที่ 1 ก่อนจำเลยที่ 2 ไปจดทะเบียนจำนอง ดังนั้นจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดในการไม่ไปจดทะเบียนจำนอง โจทก์เรียกค่าน้ำมันจากจำเลยที่ 2 ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2286/2538 สัญญาจะจำนองไม่มีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่เหมือนกับสัญญาจะซื้อขาย สัญญาจะแลกเปลี่ยนและค้ำประกันจะให้ตามมาตรา 456 วรรคสอง, 519, 526 การที่จำเลยมอบโฉนดที่ดินพร้อมใบมอบอำนาจและเอกสารอื่นให้โจทก์เพื่อจดทะเบียนจำนอง ประกันหนี้ขาดเช็ด โดยมีข้อตกลงให้จดทะเบียนจำนองได้หลังจากโจทก์เรียกเก็บเงินตามเช็ดไม่ได้ นั้น เป็นเรื่องที่จำเลยเจตนาจะเอาทรัพย์สินจำนองเป็นประกัน เมื่อไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้อง สัญญาจำนองเป็นโมฆะ โจทก์ฟ้องบังคับให้จำเลยจดทะเบียนจำนองไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2515 เมื่อสัญญาซึ่งก่อให้เกิดหนี้ตกเป็นโมฆะเพราะเป็นสัญญาที่แสวงหาประโยชน์จากการที่ผู้อื่นเป็นความกัน สัญญาจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ตามสัญญาดังกล่าวย่อมไม่มีผลผูกพันผู้จำนองให้ต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9091/2538 ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมี น.ส.3 ก. ซึ่งมีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 การที่โจทก์จำเลยทำสัญญาจะซื้อจะขายเพื่อโอนที่ดินพิพาทเป็นของจำเลยภายในกำหนดเวลาห้ามโอนเป็นการกระทำความผิดที่มิควรปฏิบัติเป็นการต้องห้ามที่ชัดแจ้งโดยกฎหมายสัญญาจะซื้อจะขายตกเป็นโมฆะ แม้ต่อมาจะมีกฎหมายยกเลิก

ความในมาตรา 31 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินมิให้ใช้บังคับกับที่ดินในกรณีเช่นนี้ก็ตาม ก็ไม่ทำให้นิติกรรมที่เป็นโมฆะแล้วนั้นกลับสมบูรณ์ขึ้นได้ ดังนั้นเมื่อสัญญาจะซื้อจะขายตกเป็นโมฆะ สัญญาจำนองเพื่อประกันหนี้ตามสัญญาจะซื้อจะขายจึงไม่อาจบังคับได้ เพราะสัญญาจำนองจะมีได้เฉพาะเพื่อหนี้อันสมบูรณ์ตามมาตรา 707 ประกอบด้วยมาตรา 681 ดังนั้นจึงไม่อาจบังคับตามสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาจำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4372/2545 โจทก์นำเงินคอกเบี้ยจำนวน 60,000 บาท ที่จำเลยค้างชำระ ซึ่งเป็นดอกเบี้ยที่ดินในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือน อันเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ มาตรา 3 ประกอบด้วย ป.พ.พ. มาตรา 654 ไปรวมเข้ากับต้นเงิน 300,000 บาทที่กู้ยืม แสดงว่าโจทก์และจำเลยมีเจตนาที่จะแบ่งแยกการกู้เงินออกเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งคือกู้เงินจำนวน 300,000 บาท อีกส่วนหนึ่ง คือ 60,000 บาท เฉพาะนิติกรรมการกู้ยืมส่วนที่เป็นดอกเบี้ยจำนวน 60,000 บาทเท่านั้น ที่ตกเป็นโมฆะ ส่วนนิติกรรมการกู้ยืมเงินระหว่างโจทก์กับจำเลยในส่วนจำนวน 300,000 บาท ยังคงสมบูรณ์อยู่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 173 หนี้กู้ยืมระหว่างโจทก์จำเลยในเงินส่วนนี้จึงเป็นหนี้ที่สมบูรณ์ เมื่อจำเลยจดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันหนี้เงินกู้ในวงเงิน 360,000 บาท สัญญาจำนองประกันหนี้จึงมีผลใช้บังคับได้ตามจำนวนหนี้ประธานที่สมบูรณ์ คือ จำนวน 300,000 บาท เมื่อโจทก์บอกกล่าวบังคับจำนองแล้วโจทก์ย่อมมีสิทธิบังคับจำนองในหนี้ส่วนนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1604/2536 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 กู้ยืมเงินโจทก์ไป 1,500,000 บาท หนี้มีอยู่จริงและสมบูรณ์แล้วเพียงแต่ขาดหลักฐานแห่งการกู้ยืมตามกฎหมายห้ามมิให้ฟ้องร้องบังคับเอาแก่จำเลยที่ 1 เท่านั้น เมื่อโจทก์ไม่ได้รับชำระหนี้ตามสัญญา กู้ยืมบังคับเอาแก่จำเลยที่ 1 ไม่ได้เท่านั้น แต่หนี้ดังกล่าวมีจำนองเป็นประกันตามมาตรา 707 และ 681 ได้ เมื่อโจทก์ยังไม่ได้รับชำระหนี้ตามสัญญา กู้ยืมย่อมบังคับเอาแก่จำเลยที่ 2 ที่ 3 ผู้จำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2207/2531 ก.กู้เงินสหกรณ์จำเลยโดยโจทก์เป็นผู้ค้ำประกัน ต่อมาโจทก์กู้เงินจำเลยโดยจำนองที่ดินไว้แก่จำเลย สัญญาจำนองมีข้อความว่าจำนองเพื่อประกันเงินซึ่งโจทก์เป็นหนี้จำเลยอยู่ในขณะทำสัญญาหรือในเวลาหนึ่งเวลาใดต่อไปภายหน้า กับทั้งหนี้สินต่าง ๆ ซึ่งโจทก์จะต้องรับผิดชอบไม่ว่าในฐานะใด ๆ ต่อจำเลย ดังนี้ สัญญาจำนองย่อมครอบคลุมถึงหนี้ตามสัญญา ค้ำประกันดังกล่าวด้วย แม้โจทก์จะชำระหนี้ที่โจทก์กู้จากจำเลยครบถ้วนแล้ว สัญญาจำนองก็ยังไม่ระงับสิ้นไป จำเลยมีสิทธิที่จะไม่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินให้โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 702/2535 ทำสัญญาจ้างงัด โดยมีข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจ้างงัดว่า ผู้จ้างงัดได้จ้างงัดเป็นประกันหนี้ซึ่งผู้จ้างงัดเป็นหนี้อยู่แล้วในเวลานี้หรือในเวลาใดเวลาหนึ่งในภายหน้า ในเรื่องการกู้ยืมเงิน การเบิกเงินเกินบัญชีและหนี้ในลักษณะอื่น ๆ ทุกประเภทที่เป็นหนี้แก่ผู้รับจ้างงัดทั้งหมด รวมทั้งการขอรับเงินคืนเชื่อประเภทหมุนเวียนอันเป็นประเพณีการให้สินเชื่อของผู้รับจ้างงัดซึ่งผู้จ้างงัดทราบคืออยู่แล้วด้วยรวมวงเงิน 10 ล้านบาท ดังนี้ การจ้างงัดย่อมมีผลเป็นประกันหนี้ที่จำเลยก่อขึ้นและเป็นลูกหนี้โจทก์อยู่ ไม่ว่าจะเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นแล้วหรือหนี้ที่เกิดขึ้นในอนาคตในวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2204/2535 หนังสือสัญญาต่อท้ายสัญญาจ้างงัดมีข้อความว่า ผู้จ้างงัดได้จ้างงัดที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นประกันเงินซึ่งผู้จ้างงัดเป็นหนี้ผู้รับจ้างงัดอยู่ในเวลานี้หรือในเวลาใดเวลาหนึ่งต่อไปภายหน้าเป็นจำนวนเงิน 160,000 บาท หรือในเงินจำนวนใดจำนวนหนึ่งซึ่งผู้จ้างงัดเป็นหนี้ผู้รับจ้างงัดอยู่ในเวลานี้หรือจะเป็นหนี้ต่อไปภายหน้าผู้จ้างงัดยอมรับผิดชอบทั้งสิ้น ข้อความในสัญญาดังกล่าวตอนแรกกระบวนว่า การจ้างงัดรายนี้เป็นประกันการชำระหนี้เงิน 160,000 บาท ซึ่งเท่ากับจำนวนเงินที่โจทก์กู้ยืมไปจากจำเลย ส่วนข้อความในตอนหลังที่ระบุให้การจ้างงัดเป็นประกันเงินจำนวนใดจำนวนหนึ่งซึ่งผู้จ้างงัดเป็นหนี้ผู้รับจ้างงัดอยู่ในเวลานี้หรือจะเป็นหนี้ต่อไปภายหน้านั้น ไม่ได้ระบุให้ชัดเจนว่าให้เป็นประกันหนี้อันเกิดจากมูลละเมิดหรือหนี้เป็นอย่างอื่นคนละประเภทกันที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า กรณีมีข้อสงสัย คำนึง การตีความถึงเจตนาของผู้สัญญาในกรณีที่มีข้อสงสัยเช่นนี้ต้องฟังว่าสัญญาจ้างงัดรายนี้ไม่ได้ประกันหนี้อันเกิดจากมูลละเมิดซึ่งโจทก์จะต้องรับผิดชอบอีกประเภทหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1592/2545 แม้ในสัญญาจ้างงัดที่ดินจะระบุข้อความว่า จ้างงัดเป็นประกันหนี้ซึ่งจำเลยผู้จ้างงัดมีต่อธนาคาร โจทก์ผู้รับจ้างงัดในเวลานี้หรือที่จะมีขึ้นใหม่ในภายหน้าที่ตาม แต่เมื่อหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินซึ่งเป็นหนี้ประธานที่มีการจ้างงัดเป็นประกันได้ระงับสิ้นไปโดยจำเลยชำระเงินกู้ให้โจทก์ครบถ้วนแล้ว สัญญาจ้างงัดซึ่งเป็นหนี้อุปการะย่อมระงับไปด้วยตาม ป.พ.พ. มาตรา 744 (1) ทั้งในการทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี โจทก์และจำเลยก็มีได้ระบุไว้ในสัญญาดังกล่าวว่ามีกิจการจ้างงัดที่ดินเป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชี การตีความถึงเจตนาของผู้สัญญาในกรณีมีข้อสงสัยเช่นนี้ ป.พ.พ. มาตรา 11 ให้ตีความในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้ นั้น กรณีต้องฟังว่าโจทก์และจำเลยมิได้ตกลงให้นำสัญญาจ้างงัดที่ดินมาเป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชี โจทก์จึงไม่มีสิทธิบังคับจ้างงัดที่ดินเพื่อชำระหนี้เบิกเงินเกินบัญชีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 40/2513 จำนองเป็นสัญญาที่เอาทรัพย์สินตราไว้เป็นประกันการชำระหนี้จึงต้องมีหนี้ชำระแก่กันอันเป็นหนี้ประธานและมีจำนองเป็นอุปกรณ์ของหนี้นั้น การบังคับจำนองแก่ทรัพย์สินซึ่งจำนองจะกระทำได้นั้นเมื่อไม่ชำระหนี้อันเป็นประธาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 906/2536 การจำนองเพื่อประกันหนี้แม้จะจดทะเบียนจำนองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยชอบ แต่เมื่อไม่มีมูลหนี้ที่ลูกจะต้องรับผิดชอบผู้รับจำนอง ผู้จำนองก็มีสิทธิขอให้ผู้รับจำนองจดทะเบียนปลดจำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 114/2537 จำเลยที่ 2 จำนองที่ดินเป็นประกันหนี้เงินกู้ที่จำเลยที่ 1 มีต่อโจทก์ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 ไม่ได้กู้เงินโจทก์สัญญาจำนองก็ไม่ผูกพันจำเลยที่ 2

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5800/2533 การจำนองเป็นการประกันหนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีไม่มีข้อความว่าให้เจ้าหนี้เพิ่มดอกเบี้ยได้แม้มีระบุไว้ในสัญญาจำนอง ดังนี้ธนาคารจะเพิ่มดอกเบี้ยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6525/2542 โจทก์เป็นสถาบันการเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 (2) ไม่อยู่ในบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 แม้ตามสัญญากู้ยืมจำเลยที่ 1 จะยอมเสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 21 ต่อปี ซึ่งโจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยอัตรานี้ได้แต่ต่อมาจำเลยที่ 1 ทำหนังสือรับสภาพหนี้โดยโจทก์ยอมคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 19.5 ต่อปี โจทก์จึงมีสิทธิคิดได้เพียงอัตรานี้เท่านั้น แม้ว่าสัญญาจำนองจะกำหนดดอกเบี้ยไว้อัตราร้อยละ 21 ต่อปี แต่หนี้ตามสัญญาจำนองเป็นเพียงหนี้อุปกรณ์ เมื่อต่อมาโจทก์คิดดอกเบี้ยหนี้กู้ยืมซึ่งเป็นหนี้ประธานได้เพียงอัตราร้อยละ 19.5 ต่อปี โจทก์จึงไม่อาจคิดดอกเบี้ยตามสัญญาจำนองให้สูงกว่าอัตรานี้ได้ ส่วนดอกเบี้ยที่ค้างชำระเกิน 5 ปีนั้น จำเลยที่ 1 ยอมชำระหนี้โจทก์โดยให้จำเลยที่ 2 เข้าชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทนและให้สัญญาจำนองมีภาระตามสัญญาจนกว่าโจทก์จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้ยกอายุความขึ้นปฏิเสธความรับผิดชอบเกี่ยวกับดอกเบี้ยค้างชำระ ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้แสดงเจตนาที่จะสละประโยชน์แห่งอายุความนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/24 จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยนับแต่วันที่ 7 มีนาคม 2527 เป็นต้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 145/2530 จ. ทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคาร โจทก์โดยจำนองที่ดินเป็นประกัน และทำสัญญาค้ำยสัญญาจำนองว่าจำนองเพื่อเป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีหนี้เงินกู้และหนี้สินอื่นๆ บรรดาที่ จ. เป็นลูกหนี้ธนาคารอยู่แล้วในขณะทำสัญญาและหนี้ต่อไป

ภายหลังการทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีฉบับนี้ จ. ได้ทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีอีก 2 ฉบับ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อความในสัญญาจำนวนที่ว่าจำนวนเป็นประกันหนี้ที่ จ. เป็นลูกหนี้ธนาคารอยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญาและหนี้ต่อไปในภายหลัง ดังนี้ หนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีอีก 2 ฉบับเป็นหนี้มีประกัน ธนาคารจึงชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินก่อนเจ้าหนี้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3475/2540 ผู้ร้องเป็นเจ้าของและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการขายที่พิพาทซึ่งเป็นทรัพย์สินที่จำนองก่อน โจทก์ซึ่งเป็นเพียงเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา การที่ผู้ร้องเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้ตามสัญญาที่โจทก์ทำกับเจ้าของที่พิพาทซึ่งเป็นมูลให้โจทก์ฟ้องคดีนี้และทราบได้ว่าเจ้าของที่พิพาทไม่ชำระหนี้ โจทก์จะบังคับชำระหนี้จากที่ดินดังกล่าวมิใช่เหตุที่จะทำให้สิทธิในการขอรับชำระหนี้จำนองก่อนเจ้าหนี้อื่นของผู้ร้องเสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 823/2487 เจ้าหนี้สามัญฟ้องคดีแล้วไปยึดที่ดินมาขายทอดตลาดปรากฏว่าที่ดินนั้นติดจำนอง แต่เพราะมีการผิดพลาดสำเนาโฉนดที่เจ้าพนักงานที่ดินคัดลอกในเวลาซื้อขายทอดตลาดไม่ปรากฏรายการว่ามีการจำนองติดอยู่ ผู้ซื้อก็ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดโดยไม่รู้ว่ามีจำนองติดอยู่ มีปัญหาว่าผู้ซื้อทรัพย์สินจะต้องผูกพันตามสัญญาจำนองหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการที่ศาลสั่งยึดทรัพย์สินมาขายทอดตลาดนั้น ผู้รับจำนองจะยื่นคำร้องขอให้ศาลเอาเงินที่ขายได้ชำระหนี้ให้ตนก่อนหรือเอาทรัพย์สินจำนองหลุดก็ได้ ถ้าต้องการเช่นนั้นก็ต้องยื่นคำร้องเสียก่อนการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 289 แต่ถ้าไม่ยื่นก็ไม่ทำให้เสียสิทธิของผู้รับจำนอง ที่ดินที่จำนองถูกศาลสั่งยึดแล้วขายทอดตลาดโดยผู้รับจำนองไม่ได้เกี่ยวข้องกับร้องขอแต่อย่างใด การจำนองก็ยังคงติดไปกับทรัพย์สินนั้น การไม่ร้องขอตามมาตรา 289 ไม่ลบเลือนสิทธิจำนอง แม้ศาลและผู้ซื้อจะไม่ว่ามีการจำนองเพราะสำเนาโฉนดที่เจ้าพนักงานที่ดินคัดให้ขาดรายการจำนอง การจำนองก็ยังคงติดไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1536/2500 วินิจฉัยเช่นเดียวกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 823/2487 และวินิจฉัยต่อไปด้วยว่า แม้ผู้ซื้อทรัพย์สินได้ซื้อโดยสุจริตไม่ทราบว่ามีการจำนองติดอยู่ จำนองก็ยังคงติดไปกับทรัพย์สิน โจทก์ผู้รับจำนองสามารถบังคับจำนองจากที่ดินที่จำเลยที่ 2 ซื้อได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 735/2508 การที่จำเลยโอนกรรมสิทธิ์ที่พิพาทซึ่งติดจำนองให้ผู้ร้องสิทธิจำนองย่อมติดไปกับที่พิพาทด้วยตามมาตรา 702 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 132/2535 ผู้ร้องซื้อที่ดินพิพาทโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำ

ตั้งศาล หลังจากซื้อแล้วจึงรู้ว่าที่ดินนั้นติดจำนอง ผู้ร้องอ้างว่าสิทธิของตนไม่เสียไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1330 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าสิทธิตามมาตรา 1330 ที่ไม่เสียไปนั้น คือสิทธิในการได้มาซึ่งทรัพย์สิน แม้ว่าทรัพย์สินนั้น ไม่ใช่ของจำเลย แต่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้คุ้มครองให้ปลอดจากภาระผูกพันต่าง ๆ การจำนองต้องคิดไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3655/2538 การที่ผู้รับจำนองไม่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลก่อนเอาทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาด ทำให้สิทธิในฐานะผู้รับจำนองเสียไปไม่ ฉะนั้น เมื่อเอาทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาดโดยปลอดจำนองแล้ว ก็ต้องชำระหนี้จำนองให้แก่ผู้รับจำนองก่อน

สรุปแล้วผู้รับจำนองไม่ว่าจะฟ้องคดีเองหรือเจ้าหนี้ยื่นฟ้องแล้วผู้รับจำนองไปยื่นคำขอรับชำระหนี้จำนอง ผู้รับจำนองก็มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน ถ้าผู้รับจำนองไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ เขาก็ไม่เสียสิทธิอะไร การจำนองก็ยังติดอยู่กับทรัพย์สินนั้นต่อไป ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดต้องผูกพันตามสัญญาจำนองต่อไป ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดจะอ้างว่าเจ้าหน้าที่คัดลอกรายการจดทะเบียน ไม่ครบถ้วนหรือคนเป็นผู้ซื้อโดยทุจริตไม่ทราบว่าเป็นทรัพย์สินนั้นติดจำนองมาเป็นข้อต่อสู้ผู้รับจำนองไม่ได้ทั้งสิ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2825/2527 แม้โจทก์จะมีได้ฟ้องบังคับจำนองโดยตรง แต่โจทก์ขอให้ขายทรัพย์สินจำนองที่ยึดมาโดยปลอดจำนอง ถือได้ว่าเป็นการบังคับชำระหนี้จำนองโดยอาศัยอำนาจแห่งบุริมสิทธิแห่งเจ้าหนี้จำนอง โจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิจึงอยู่ในฐานะที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่น ผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคดีอื่นมิใช่เจ้าหนี้บุริมสิทธิชอบที่จะได้รับเงินที่เหลือจากการชำระหนี้โจทก์แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1187/2517 ในกรณีที่จำนองทรัพย์สินของตนเป็นประกันหนี้ของบุคคลอื่นนั้น ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในลักษณะจำนอง จะนำมาตรา 689 ในลักษณะค้ำประกันมาใช้บังคับไม่ได้ เพราะจำนองเป็นการสัญญาต่อเจ้าหนี้ว่า ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระก็ให้เจ้าหนี้บังคับจำนองได้ ฉะนั้นผู้จำนองจะขอให้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนไม่ได้ และจะขอให้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของผู้ค้ำประกันก่อนก็ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 741/2523 ผู้จำนองจะอ้างมาตรา 689 ในลักษณะค้ำประกันว่าการบังคับชำระหนี้ควรจะต้องบังคับเอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อนหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1065/2513 เครื่องผลิตอาหาร เรือยนต์ (ไม่ปรากฏระวางบรรทุก) เรือลำเลียงขนาด 2 ตัน เครื่องบดอาหาร รอยนต์บรรทุกและผู้ฝึกไข่ม้วนไม่มีกฎหมายใดให้จดทะเบียนได้

เฉพาะการ และไม่เป็นทรัพย์สินที่จำนองได้

สั่งห้ามทรัพย์สินตามมาตรา 703 วรรคสองนี้ นอกจากจะจำนองได้แล้ว เจ้าของอาจนำไปจำนองเป็นประกันหนี้ได้เช่นเดียวกับสิ่งห้ามทรัพย์สินอื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 531/2513 การจำนองทรัพย์สินหลายสิ่งเพื่อประกันหนี้รายหนึ่งรายเดียว โดยมีได้ระบุลำดับไว้ แต่ระบุจำนวนเงินไว้เฉพาะทรัพย์สินแต่ละสิ่ง หากผู้รับจำนองใช้สิทธิบังคับแก่ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดพร้อมกันเช่นนี้ ต้องแบ่งภาระแห่งหนี้ที่นั้นกระจายไปตามจำนวนเงินจำนองที่ระบุไว้เฉพาะทรัพย์สินนั้น ซึ่งมีผลคือหากขายทอดตลาดทรัพย์สินสิ่งใดได้เกินจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญาจำนองก็ต้องคืนเงินส่วนที่เกินให้แก่ผู้จำนองไปและทรัพย์สินสิ่งใดขายไม่คุ้มจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง ส่วนที่ขาดก็เป็นอันพับไป จะเอาหนี้ที่จำนองแต่ละรายมารวมกันตั้งเป็นเกณฑ์ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1570/2537 ผู้ร้องจำนองที่ดิน 2 แปลง คือที่ดินโฉนดเลขที่ 4 และเลขที่ 2 จาก จ. เพื่อเป็นประกันหนี้เงินกู้ของ จ. เพียงรายเดียวโดยระบุจำนวนเงินจำนองสำหรับที่ดินโฉนดเลขที่ 4 เป็นเงิน 600,000 บาท และโฉนดเลขที่ 2 เป็นเงิน 19,000,000 บาท เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ 2 เพียงแปลงเดียวเพื่อบังคับชำระหนี้ ผู้ร้องก็ชอบที่จะขอรับชำระหนี้จำนองจากที่ดินโฉนดเลขที่ 2 เพียงเท่าจำนวนเงินจำนองของที่ดินดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนองตามส่วนที่เฉลี่ยของจำนวนเงินจำนองของที่ดินแปลงดังกล่าว แม้ผู้ร้องจะฟ้องบังคับจำนองที่ดินสองแปลงแล้ว และอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถบังคับชำระหนี้จากที่ดินทั้งสองแปลงที่รับจำนองไว้ก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 ก็มีได้ให้สิทธิแก่ผู้ร้องที่จะขอใช้สิทธิจำนองบังคับเอาจากทรัพย์สินจำนองเกินกว่าจำนวนเงินจำนองอันเป็นการกระทบถึงสิทธิของเจ้าหนี้อื่นที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินที่จำนองอยู่นอกเหนือจากควมรับผิดชอบตามสัญญาจำนองนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1315/2493 มีผู้ทุจริตปลอมหนังสือมอบอำนาจเอาโฉนดที่ดินของเจ้าของที่ดินไปจำนองไว้กับผู้ซื้อ โดยเจ้าของมิได้ประมาทเลินเล่อยอมถือว่าผู้รับจำนองไม่ได้ทรัพย์สินหรืออย่างใดในที่ดินนั้น จะยกเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 มาอ้างอิงไม่ได้ เจ้าของที่ดินมีสิทธิฟ้องให้เพิกถอนนิติกรรมจำนองได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 325/2514 จำเลยเอาที่ดินมือเปล่าของผู้ร้องไปขอยอก น.ส. 3 ว่าเป็นของตน แล้วนำไปจำนองโจทก์ เมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน น.ส. 3 โดยฟังว่าเป็นที่ดินของผู้ร้องแล้ว

แม้ศาลจะรับฟังว่าโจทก์รับจำนองไว้โดยสุจริต โจทก์ก็ไม่มีสิทธิที่จะบังคับจำนองเอาแก่ที่ดินนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3430/2536 มีคนร้ายลักโฉนดที่ดินพิพาทไปจาก ส. ผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ แล้วปลอมลายพิมพ์นิ้วมือของ ส. ในหนังสือมอบอำนาจ และใช้หนังสือมอบอำนาจปลอมนั้นไปจดทะเบียนโอนขายที่ดินต่อกันมาเป็นทอด ๆ น. เป็นผู้รับโอนที่ดินพิพาทภายหลังสุด เมื่อ ส. ฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนทุกทอดจนในที่สุดศาลฎีกาพิพากษาเพิกถอนการโอนที่ดินพิพาท จึงต้องถือว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของ ส. มาโดยตลอด แม้ธนาคารจำเลยรับจำนองที่ดินพิพาทจาก น. โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนทั้งได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริต ก็ไม่ใช่เหตุที่จะฟังยกขึ้นกล่าวอ้างผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงได้ เมื่อจำเลยรับจำนองที่ดินพิพาทไว้จากผู้ที่มีชื่อเจ้าของที่แท้จริง การจำนองก็ไม่ผูกพันผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงเพราะเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 705

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7149/2538 จำเลยขายที่พิพาทซึ่งเป็นที่ดินมี น.ส. 3 ให้แก่ผู้ร้องโดยมิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนโอนสิทธิกันตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 4 ทวิ แต่การที่ผู้ร้องได้รับการโอนการครอบครองแล้ว ผู้ร้องย่อมได้สิทธิครอบครองไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1377 และ 1378 เมื่อจำเลยผู้จำนองมิใช่เจ้าของที่ดินจำนอง เป็นการต้องห้ามตามมาตรา 705 การจำนองจึงไม่มีผลโดยไม่ต้องคำนึงว่าธนาคารโจทก์รับจำนองโดยสุจริตหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1445/2539 เดิมที่พิพาทซึ่งเป็นที่ดินมี ส.ค. 1 เป็นของ ส. เมื่อ ส. ถึงแก่กรรมที่พิพาทตกได้แก่ ข. มารดาของผู้ร้อง ต่อมา ข. ถึงแก่กรรมที่พิพาทตกได้แก่ผู้ร้องและผู้ร้องได้ยึดถือครอบครองมาตลอด ผู้ร้องจึงเป็นเจ้าของที่ที่พิพาท หลังจาก ข. ตาย บิดาจำเลยได้ขอยกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ เมื่อได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์แล้ว บิดาจำเลยได้จดทะเบียนยกให้จำเลย จำเลยนำไปจดทะเบียนจำนองแก่โจทก์ ดังนี้แม้ตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์จะมีชื่อจำเลยเป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่พิพาท ก็เป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าจำเลยมีสิทธิเช่นนั้นตามมาตรา 1373 เมื่อผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่พิพาทข้อสันนิษฐานดังกล่าวย่อมตกไป การที่จำเลยซึ่งไม่ใช่เจ้าของที่พิพาทนำไปจำนองไว้แก่โจทก์ แม้โจทก์จะรับจำนองไว้โดยสุจริตก็ตามหาสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ที่ดินในฐานะผู้รับจำนองไม่เพราะขัดต่อมาตรา 705 จึงต้องปล่อยทรัพย์สินพิพาทไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1886/2541 บ้านพิพาทเป็นบ้านที่ผู้ร้องกับนาง ห. ร่วมกันปลูกเป็นเรือนหอบนที่ดินของจำเลยที่ 1 โดยได้รับอนุญาตจากจำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นส่วนควบของที่ดิน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 146 จำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธินำบ้านพิพาทไปจดจำนองไว้กับโจทก์ โจทก์จึงไม่มีสิทธิ

ยึดเพื่อขายทอดตลาดชำระหนี้โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5746/2544 คำพิพากษาของศาลที่ให้เพิกถอนการขายทอดตลาดที่ดิน น.ส. 3 ก. ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีขายให้แก่ ว. ต้องถือเสมือนว่าไม่มีการขายทอดตลาด และไม่มีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนสิทธิครอบครองให้แก่ ว. ทั้ง ว. ไม่ได้รับความคุ้มครองเพราะมิใช่กรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา 1330 ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับจำนองที่ดินดังกล่าวในระหว่างการพิจารณาคำร้องขอเพิกถอนการขายทอดตลาดจึงไม่อาจอ้างว่าผู้ร้องเป็นบุคคลภายนอกซึ่งรับจำนองและจดทะเบียนโดยสุจริต และไม่อาจอ้างว่าคำพิพากษาที่ให้เพิกถอนการขายทอดตลาดไม่ผูกพันผู้ร้องได้เมื่อ ว. ไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดิน จึงไม่ใช่เจ้าของที่ดินและไม่อาจนำมาจดทะเบียนจำนองแก่ผู้ร้องได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 705 ทั้งการจดทะเบียนจำนองเป็นกรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา 702 แต่การเพิกถอนการขายทอดตลาดเป็นกรณีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 296 วรรคสอง (เดิม) เป็นคนละกรณีไม่เกี่ยวข้องกัน ผู้ร้องจึงไม่ได้รับความคุ้มครองจึงไม่มีเหตุที่ผู้ร้องจะปฏิเสธไม่ส่งมอบต้นฉบับ น.ส.3 ก. ตามคำสั่งศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1605/2506 จำเลยลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจเพื่อให้ ล. เอาที่ดินของจำเลยไปจำนองไม่เกิน 60,000 บาท โดยให้ ล. ไปกรอกข้อความในหนังสือมอบอำนาจ ต่อมา ล. กรอกข้อความว่าจำเลยมอบอำนาจให้ ล. เป็นผู้มีอำนาจจำนอง และจำนองโจทก์เป็นเงิน 200,000 บาท ดังนี้ หากทำให้การตั้งตัวแทนเป็นโมฆะไม่ แต่เป็นเรื่อง ล. ทำเกินอำนาจของตน ซึ่ง ล. จะต้องรับผิดชอบจำเลยเป็นอีกส่วนต่างหาก แต่ทางปฏิบัติของจำเลยทำให้โจทก์เชื่อว่า การที่ ล. จำนองโจทก์ถึง 200,000 บาท นั้น อยู่ในอำนาจของ ล. เพราะถ้าจำเลยจะให้บุคคลอื่นรู้ว่า ล. มีอำนาจจำนองได้เพียง 60,000 บาท ก็ชอบที่จะเขียนจำนวนเงินลงในหนังสือมอบอำนาจ การที่จำเลยละเลยถือเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงต้องรับผิดชอบโจทก์ผู้รับจำนองโดยสุจริต ตามมาตรา 822

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 580/2507 เจ้าของที่ดินลงชื่อในใบมอบอำนาจโดยมิได้กรอกข้อความเพื่อให้ผู้รับมอบอำนาจซึ่งเป็นน้องเขยไปขอแบ่งแยกที่ดินและออกโฉนดใหม่แทนฉบับเดิมที่ชำรุด แต่ผู้รับมอบอำนาจกลับนำไปกรอกข้อความว่ามอบอำนาจให้จำนองและนำไปจำนองแก่ผู้มีชื่อ ดังนี้ถ้าผู้รับจำนองทำการรับจำนองโดยสุจริตเสียค่าตอบแทนและจดทะเบียนสิทธิจำนองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เจ้าของที่ดินจะอ้างความประมาทเลินเล่อของตนเป็นเหตุให้หลุดพ้นความรับผิดชอบไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 212/2517 จำเลยลงชื่อในใบมอบอำนาจโดยมิได้กรอกข้อความ เป็นเหตุให้ผู้อื่นนำใบมอบอำนาจไปทำการงานที่ดินของจำเลยไว้กับโจทก์ โจทก์รับงานไว้โดยสุจริตเสียค่าตอบแทน และจดทะเบียนงานโดยชอบด้วยกฎหมาย สัญญาจ้างงมหาดกเป็นโมฆะไม่จำเลยจะต้องรับผิดชอบหนี้แก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 919/2519 โจทก์มอบ น.ส. 3 และหนังสือมอบอำนาจที่โจทก์ลงชื่อโดยไม่กรอกข้อความให้จำเลยที่ 1 เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ค่าปุ๋ยโดยตกลงกันว่า จำเลยที่ 1 จะคืนให้เมื่อโจทก์ชำระหนี้แล้ว แต่จำเลยที่ 1 กลับนำไปทำสัญญาจ้างงมหาดกไว้กับจำเลยที่ 2 โดยจำเลยที่ 2 ไม่รู้ถึงตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 พฤติการณ์ของโจทก์ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โจทก์จึงต้องเสี่ยงกับการกระทำของตนเอง

นอกจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวข้างต้น ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยตามแนวดังกล่าวอีกมาก เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1856/2498, 1605/2506, 1601/2512, 751-755/2519, 671/2523, 4708/2533 และ 4879/2533

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1052/2538 โจทก์ขอให้จำเลยที่ 1 พาไปกู้เงินธนาคารโดยจำนองที่ดินเป็นประกัน จำเลยที่ 1 ให้โจทก์ลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจโดยยังมิได้กรอกข้อความ ต่อมาจำเลยที่ 1 กรอกข้อความในหนังสือมอบอำนาจว่าโจทก์มอบอำนาจให้จำเลยที่ 1 โอนขายที่ดินพิพาทและนำไปจดทะเบียนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 โดยโจทก์มิได้รู้เห็นด้วย นิตกรรมการโอนเกิดขึ้นโดยทุจริตจึงตกเป็นโมฆะถือเสมือนว่ามีได้มีนิตกรรมการ โอนเกิดขึ้น กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทยังเป็นของโจทก์ ฉะนั้นการที่จำเลยที่ 2 รับจดทะเบียนงานที่ดินพิพาทไว้จากจำเลยที่ 1 จึงไม่เกิดผลให้จำเลยที่ 2 มีสิทธิตามนิตกรรมจ้างงมหาดก โจทก์จึงมีสิทธิให้เพิกถอนนิตกรรมจ้างงมหาดกระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ได้โดยไม่จำต้องวินิจฉัยว่าโจทก์ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่และจำเลยที่ 2 รับงานไว้โดยสุจริตหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1052/2538 นี้วินิจฉัยตรงข้ามกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิม โดยไม่ใช่คำพิพากษาที่วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาอื่นวินิจฉัยตาม ต่อมาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2540 วินิจฉัยในทางที่เป็นผลร้ายแก่เจ้าของที่ดินที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอีก แต่เป็นคำพิพากษาในเรื่องซื้อขาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2540 จำเลยที่ 1 ขอให้โจทก์ช่วยจำประกันหนี้กู้ยืม แต่วันนั้นโจทก์มีธุระไม่สามารถไปจำประกันได้ จำเลยที่ 1 จึงนำหนังสือมอบอำนาจที่ยังมิได้กรอกข้อความ

มาให้โจทก์ลงชื่อ โดยแจ้งว่าถ้ากรอกข้อความไปไม่ถูกต้องเจ้าพนักงานที่ดินจะไม่ดำเนินการให้โจทก์เช่าจำเลยที่ 1 จึงลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจพร้อมกับมอบสำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และโฉนดพิพาทให้จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 กรอกข้อความในหนังสือมอบอำนาจว่าเป็นการมอบอำนาจให้ขายที่ดินและบ้านพิพาทแก่จำเลยที่ 1 แล้วจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้ต่อธนาคารเป็นเวลา 2 ปีเศษ ต่อมาได้มีการจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองและโอนขายให้แก่จำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 ซื้อที่ดินและบ้านพิพาทจากจำเลยที่ 1 โดยไม่ล่วงรู้ถึงข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และไม่รู้จำเลยที่ 1 ปลอมหนังสือมอบอำนาจ จึงเป็นการรับโอนที่ดินและบ้านมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน หากให้เพิกถอนการจดทะเบียนซื้อขายด้วยเหตุผลว่า ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยที่ 2 อย่างมาก และความเสียหายนี้เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของโจทก์โดยตรง ดังนั้น การที่โจทก์ใช้สิทธิติดตามเอาคืน โดยฟ้องขอเพิกถอนการโอนจึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8929/2542 (ประชุมใหญ่) การที่โจทก์ลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจที่ยังไม่ได้กรอกข้อความนับว่าเป็นความประมาทเลินเล่อ โจทก์ไม่อาจยกความบกพร่องของหนังสือมอบอำนาจมาอ้างให้เป็นที่เสียหายแก่ธนาคารจำเลยที่ 3 ซึ่งรับจำนองไว้โดยสุจริตได้ แต่การที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ร่วมกันปลอมเอกสารว่าโจทก์มอบอำนาจให้ ร. บุตรโจทก์ขายที่ดินพร้อมบ้านให้แก่จำเลยที่ 2 แล้วจำเลยที่ 2 โอนขายต่อให้จำเลยที่ 1 จากนั้นจำเลยที่ 1 ทำจำนองไว้แก่ จำเลยที่ 3 นั้น จำเลยที่ 1 และที่ 2 ก็ยังคงต้องร่วมกันรับผิดชอบโจทก์ในหนี้จำนอง และจำเลยที่ 1 ผู้เป็นลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบจำเลยที่ 3 อยู่เช่นเดิม ศาลชอบที่จะพิพากษาให้ที่ดินพร้อมบ้านพิพาทกลับมาเป็นของโจทก์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เพิกถอนนิติกรรมทุกฉบับที่เกิดขึ้น เพราะเป็นการเกินจำเป็น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1082/2504 ที่ดินและเรือนเป็นของภริยาได้มาก่อนสมรสและทำสัญญาก่อนสมรสว่าสามีจะไม่เกี่ยวข้องในทรัพย์สินของภริยา แต่เมื่อภริยาปล่อยให้สามีลงชื่อในใบไต่สวนขอออกโฉนดว่าเป็นที่ดินของสามีและสามีเอาไปจำนองผู้อื่นแล้วเอาเงินมาซื้อรถยนต์ใช้รับส่งคนโดยสารอันเป็นอาชีพของสามีภริยา เป็นเหตุให้ผู้รับจำนองเชื่อโดยสุจริตว่าที่ดินเป็นของสามี ดังนั้น การจำนองสมบูรณ์ใช้บังคับได้และผูกพันภริยา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7772/2540 โฉนดที่ดินพิพาทมีชื่อ ท. ภริยาจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์แต่ผู้เดียว ในเบื้องต้น ท. ย่อมได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายเป็นเจ้าของเพียงผู้เดียวเมื่อโจทก์คัดค้านว่าที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยกับ ท. โจทก์จึงต้องมีหน้าที่นำสืบให้

เห็นตามข้อกล่าวอ้าง ท. จดทะเบียนจำนองที่ดินโฉนดพิพาทไว้แก่ผู้ร้อง โดยผู้ร้องไม่ทราบว่าจำเลยมีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ครั้งหนึ่ง ผู้ร้องจึงมิได้ให้ ท. นำจำเลยมาให้ความยินยอมในการทำนิติกรรมจำนองที่ดินพิพาทตามระเบียบ และเมื่อโจทก์มิได้นำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ร้องรับจำนองที่ดินพิพาทไว้โดยไม่สุจริต จึงต้องถือว่าผู้ร้องรับจำนองโดยสุจริตตามมาตรา 6 ดังนี้ การจำนองดังกล่าวจึงสมบูรณ์และมีผลผูกพันที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์สินจำนองทั้งหมดทุกส่วน ผู้ร้องจึงมีสิทธิได้รับชำระหนี้จำนองจากที่ดินโฉนดพิพาทก่อนเจ้าหนี้อื่น

ทรัพย์สินบางอย่างมีเจ้าของรวมตามมาตรา 1361 ถ้าเจ้าของรวมทุกคนไปจดทะเบียนจำนองเจ้าของรวมทุกคนต้องผูกพันตามสัญญาจำนอง ถ้าเจ้าของรวมคนหนึ่งไปจดทะเบียนจำนองเฉพาะส่วนของตนโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมคนอื่น ศาลฎีกาวินิจฉัยในคำพิพากษาฎีกาที่ 227/2491 ว่าผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินโฉนดร่วมกับผู้อื่นมีสิทธิจำนองที่ดินเฉพาะส่วนของตนได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมคนอื่น

บางครั้งแทนที่จะจำนองเฉพาะส่วนของตนกลับไปจำนองที่ดินทั้งแปลงโดยเจ้าของรวมคนอื่น ไม่ได้ยินยอมด้วย เช่นนี้ การจำนองไม่ผูกพันส่วนของเจ้าของรวมคนอื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 735/2479 การจำนองนั้นผูกพันเฉพาะส่วนกรรมสิทธิ์ของเจ้าของรวมคนนั้นเท่านั้น หากผูกพันส่วนของเจ้าของรวมคนอื่นไม่

ถ้าเจ้าของรวมคนเดียวไปจำนองแต่เจ้าของรวมคนอื่นรู้เห็นยินยอมด้วย เพียงแต่ไม่ได้จดทะเบียนจำนองเท่านั้น ผลจะผูกพันเพียงใด

คำพิพากษาฎีกาที่ 761/2503 จำเลยเอาห้องแถวซึ่งผู้ร้องเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปจำนองไว้กับโจทก์ โดยผู้ร้องรู้เห็นยินยอม ดังนั้นการจำนองมีผลผูกพันทรัพย์สินที่จำนองซึ่งเป็นส่วนของผู้ร้องด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 79/2506 สามิภริยาเป็นเจ้าของรวมในที่ดิน แต่ภริยาไม่มีชื่อในทางทะเบียนเพราะภริยายอมให้สามีนำรังวัดออกโฉนดและยอมให้สามีลงชื่อเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว สามีเอาที่ดินไปจำนองเอะละขอผ่อนเวลาชำระหนี้ ดังนั้นการจำนองสมบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 81/2514 จำเลยและผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกที่ดินมีโฉนดร่วมกัน จำเลยไปขอรับโอนมรดกและใส่ชื่อเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวในโฉนดแล้วนำที่ดินดังกล่าวไปจำนองไว้แก่ธนาคาร โจทก์ซึ่งรับจำนองไว้โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน ดังนั้น นิติกรรมระหว่างโจทก์กับจำเลยมีผลสมบูรณ์ ธนาคาร โจทก์มีสิทธิบังคับจำนองได้เต็มตามสัญญา ผู้ร้องจะขอ

ส่วนของผู้ร้องจากจำนวนเงินที่ขายทอดตลาดที่ดินจากการบังคับจำนองหาได้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 229/2537 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

ถ้าผู้รับจำนองรู้ว่าเจ้าของรวมซึ่งเป็นผู้จำนองเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จำนองส่วนใดการรับจำนองไว้แสดงว่าประสงค์จะรับจำนองเฉพาะส่วนของเจ้าของรวมคนนั้นเท่านั้น การจำนองไม่ผูกพันทรัพย์สินหรือที่ดินทั้งแปลง เจ้าของรวมคนอื่นขอแบ่งกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงนั้นโดยไม่คิดจำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4096/2536 การที่ผู้ร้องรับจำนองที่ดินพิพาทซึ่งจำเลยที่ 2 ถือกรรมสิทธิ์รวมกับผู้คัดค้านที่ 2 เฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 โดยผู้ร้องทราบถึงข้อตกลงแบ่งกรรมสิทธิ์รวมระหว่างผู้คัดค้านที่ 2 กับจำเลยที่ 2 แม้ตามโฉนดที่ดินพิพาทและสัญญาจำนองจะมีได้แบ่งที่ดินพิพาทออกเป็นส่วนของเจ้าของรวมแต่ละคนว่ามีอาณาเขตอย่างไร แต่เมื่อขณะทำสัญญาผู้ร้องทราบว่าที่ดินพิพาทส่วนของจำเลยที่ 2 อยู่ส่วนใด ย่อมแสดงว่าผู้ร้องประสงค์รับจำนองที่ดินพิพาทของจำเลยที่ 2 ในส่วนนั้น การจำนองจึงครอบคลุมถึงที่ดินพิพาทเฉพาะของจำเลยที่ 2 การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้านที่ 1 อนุญาตให้ผู้คัดค้านที่ 2 นำที่ดินพิพาทไปจดทะเบียนแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ตามบันทึกข้อตกลงจึงไม่ทำให้ผู้ร้องเสียหาย

ในกรณีที่ผู้รับจำนองไปรับจำนองทรัพย์สินที่เขากำลังเป็นความกันอยู่ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของ นาย ก. หรือ นาย ข. ต่อมาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า นาย ก. ซึ่งเอาที่ดินมาจำนองไม่ใช่เจ้าของ ความจริงนาย ข. เป็นเจ้าของ ปัญหาว่าการจำนองที่ดินแปลงนั้นจะผูกพันนาย ข. ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่แท้จริงหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 247/2510 ตัวการมอบอำนาจให้ตัวแทนมีอำนาจรับจำนองที่พิพาทจนเสร็จการ ตัวแทนย่อมมีอำนาจกระทำการใด ๆ ในสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้การจำนองสำเร็จลุล่วงไป เมื่อตัวแทนทราบว่าที่พิพาทนั้นยังอยู่ในระหว่างเป็นความกันแต่ก็รับจำนองไว้ มีผลเท่ากับตัวการได้รับจำนองไว้ได้โดยรู้ว่าเขาเป็นความกัน เมื่อภายหลังปรากฏว่าผู้จำนองไม่มีสิทธิเอาที่พิพาทไปจำนอง การจำนองก็ไม่ผูกพันเจ้าของที่แท้จริง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3405/2516 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 115/2515 แม้จำเลยขายที่พิพาทให้ผู้ร้องโดยไม่ได้จดทะเบียน และผู้ร้องได้ครอบครองที่พิพาทโดยสงบเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของจนได้กรรมสิทธิ์ แต่ต่อมาจำเลยได้จำนองที่พิพาทไว้กับโจทก์โดยจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย โจทก์รับจำนองโดยเสียค่าตอบแทน

แทนและโดยสุจริต โจทก์ย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้ร้อง โจทก์มีอำนาจบังคับจำนองได้ ผู้ร้องจะขอให้ปล่อยทรัพย์สินนั้นหาได้ไม่ว่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5570/2533 ผู้ร้องได้ที่ดินและตึกแถวที่โจทก์นำขึ้นมาโดยการครอบครองปรปักษ์ เป็นการได้มาซึ่งสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรม เมื่อผู้ร้องไม่ได้จดทะเบียนสิทธิของตนไว้ จึงไม่อาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนได้ ทั้งต้องห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้รับจำนองที่ดินและตึกแถวดังกล่าวโดยเสียค่าตอบแทนและจดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้วตามมาตรา 1299 วรรคสอง ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิขอให้ปล่อยทรัพย์สินพิพาท

ที่กล่าวมาแล้วเป็นเรื่องที่ดินถูกครอบครองปรปักษ์แล้ว แต่ผู้ได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ยังไม่ได้จดทะเบียนสิทธิของตนว่าเป็นเจ้าของคนใหม่ ทำให้เจ้าของเดิมซึ่งมีชื่อเป็นเจ้าของทางทะเบียนนำที่ดินนั้นไปจำนอง ผู้รับจำนองโดยสุจริตมีสิทธิบังคับจำนองที่ดินแปลงนั้นได้ การรับจำนองย่อมเป็นการที่เสียค่าตอบแทนและจดทะเบียนสิทธิอยู่ในตัวแล้ว มิฉะนั้นจะไม่เป็นการจำนอง

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินเดิมจำนองที่ดินของตนแล้ว ต่อมาผู้ครอบครองปรปักษ์ที่ดินแปลงนั้นจนได้กรรมสิทธิ์ ผู้รับจำนองก็ยังมีสิทธิบังคับจำนองที่ดินแปลงนั้นได้ตามมาตรา 702 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1064/2507 จำเลยที่ 1 และที่ 2 จำนองที่ดินแปลงหนึ่งแก่โจทก์ เมื่อจำนองแล้วจำเลยที่ 3 ได้กรรมสิทธิ์ส่วนหนึ่งของที่ดินแปลงนั้นด้วยการครอบครองปรปักษ์ แต่ยังไม่ได้จดทะเบียน ดังนั้นโจทก์มีสิทธิบังคับจำนองที่ดินแปลงนั้นได้ทั้งแปลง แม้จำเลยที่ 3 ไม่ได้เป็นลูกหนี้โจทก์ก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5241/2533 ที่ดินพิพาทมีโฉนดของผู้ร้องเป็นส่วนหนึ่งของที่ดิน น.ส. 3 ซึ่งโจทก์เป็นผู้รับจำนองไว้โดยชอบขณะที่มี น.ส.3 เป็นหลักฐาน โดยมีชื่อผู้จำนองเป็นเจ้าของ การจำนองยังไม่ระงับสิ้นไป โจทก์ยังคงมีสิทธิบังคับจำนองเอาที่ดินพิพาทได้ตามมาตรา 744 และ 702 วรรคสอง การที่ผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในภายหลัง แม้จะได้มาโดยสุจริตก็ไม่ทำให้สิทธิของโจทก์ที่มีอยู่เดิมเสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1064/2509 มอบโฉนดที่ดินและใบมอบอำนาจให้ไปจดทะเบียนจำนอง ตราบใดที่ยังไม่ได้มีการจดทะเบียนจำนองการจำนองก็ยังไม่สิ้นโดยสมบูรณ์ เพราะไม่ได้ทำตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ เมื่อผู้มอบอำนาจตาย ใบมอบอำนาจย่อมระงับ ผู้รับโฉนดไว้ไม่มีสิทธิยึดโฉนดไว้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 546/2512 จำเลยที่ 2 ขอมผูกพันตนเพื่อประกันการชำระหนี้ซึ่งจำเลยที่ 1 เป็นลูกหนี้โจทก์ โดยมอบ โฉนดที่ดินและใบมอบฉันทะซึ่งลงลายมือชื่อแล้วให้โจทก์เพื่อไปจดทะเบียนจำนอง เมื่อไม่ได้จดทะเบียนจำนองให้ถูกต้องตามกฎหมายสัญญาจำนองย่อมตกเป็นโมฆะ

ในกรณีที่เราจะจดทะเบียนจำนองที่ดินมี น.ส. 3 เจ้าพนักงานที่ดินจะประกาศ 30 วันก่อนถึงจดทะเบียนได้ เราไปยื่นคำขอจดทะเบียนวันนี้ อีก 30 วันข้างหน้าเขาถึงจะจดทะเบียนจำนอง ปัญหาว่าการจำนองมีผลตั้งแต่เมื่อใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2588/2535 จำนองเป็นสัญญาอย่างหนึ่งซึ่งมีผลเมื่อมีการจดทะเบียนการจำนอง จึงต้องถือวันทำสัญญาและจดทะเบียนจำนองเป็นวันเริ่มต้นนับระยะเวลาที่จะขอเพิกถอนนิติกรรมตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 115 มิใช่ นับแต่วันแสดงความจำนงขอจดทะเบียนจำนอง

บางครั้งลูกหนี้ไปกู้เงินจากเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ต้องการหลักประกันที่ดีที่สุด ลูกหนี้ต้องการเพียงแค่จำนองทรัพย์สินของตนเป็นประกันเพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังเป็นของลูกหนี้และลูกหนี้มีสิทธิไถ่จำนองได้ ถ้าไม่ไถ่ไ่ม่ว่าก็ไปก็ตามทรัพย์สินนั้นก็ยังคงเป็นของลูกหนี้อยู่แต่ฝ่ายเจ้าหนี้ไม่ต้องการจดทะเบียนจำนอง ต้องการให้ขายฝากเพราะถ้าไม่ไถ่ภายในกำหนดกรรมสิทธิ์ตกเป็นของเจ้าหนี้อย่างถาวร ลูกหนี้ไม่มีสิทธิอีกต่อไป เวลาผิดคิดขึ้นสู่ศาลก็มักจะเถียงกันว่าเป็นขายฝากหรือจำนอง อันนี้เป็นปัญหาข้อเท็จจริงอยู่ที่ว่าฝ่ายใดสืบนำเชื่อกว่ากัน ถ้าฝ่ายลูกหนี้สืบนำเชื่อก็ฟังได้ว่าเป็นจำนอง ถ้าฝ่ายเจ้าหนี้สืบนำเชื่อได้ว่าเป็นขายฝาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2239/2517 โจทก์จดทะเบียนขายฝากที่ดินไว้กับจำเลยเป็นการอำพรางการจำนอง นิติกรรมอันแรกคือสัญญาขายฝากย่อมเป็นการแสดงเจตนาโดยสมรู้กับคู่กรณีที่จะไม่ผูกพันกันตามที่แสดงเจตนาออกมาจึงตกเป็นโมฆะตามมาตรา 117 เดิม (มาตรา 155 ที่แก้ไขใหม่) ส่วนนิติกรรมอันหลังคือสัญญาจำนองที่ถูกอำพรางไว้โดยนิติกรรมอันแรกนั้นต้องบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมที่ถูกอำพรางไว้ตามมาตรา 118 วรรคสอง เมื่อการจำนองไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงเรียกไม่ได้ว่าเป็นการจำนอง แต่เป็นเพียงการกู้เงินที่โจทก์กู้จากจำเลยโดยมอบที่ดินให้จำเลยยึดถือไว้เป็นประกันและถือได้ว่าเอกสารการขายฝากเป็นนิติกรรมสัญญากู้เงินที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างโจทก์จำเลยเท่านั้น เมื่อโจทก์ฟ้องขอเอาเงินมาไถ่คืนก็เท่ากับโจทก์ขอชำระหนี้เงินกู้ จำเลยมีหน้าที่รับชำระและคืนที่ดินเป็นประกันให้โจทก์ไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 956/2519 จำเลยมีเจตนาจะกู้เงิน โดยจำนองที่ดินและบ้านเป็นประกัน

การชำระหนี้ แต่โจทก์ให้ทำสัญญาขายฝาก จำเลยยอมทำสัญญาขายฝากตามความประสงค์ของโจทก์เพื่อให้ได้เงิน สัญญาขายฝากจึงไม่ใช่นิติกรรมอำพราง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3847/2535 การจดทะเบียนจำนองที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ก่อนจะจดทะเบียนต้องประกาศ 30 วัน เมื่อไม่มีผู้ใดคัดค้านทางสำนักงานที่ดินจึงจะจดทะเบียนให้ การที่โจทก์กับจำเลยที่ 1 ลงชื่อในสัญญาจำนองซึ่งยังไม่ได้ลงวันที่ไปยื่นเรื่องราวขอจดทะเบียนทำนิติกรรมจำนองครั้งแรกนั้น สัญญาจำนองยังไม่สมบูรณ์เพราะจำเลยที่ 1 ยังไม่ได้แสดงเจตนาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้จดทะเบียนจำนองได้ โจทก์นำสัญญาจำนองดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เองฝ่ายเดียว โดยจำเลยที่ 1 มิได้มอบอำนาจให้ เช่นนี้ สัญญาจำนองและการจดทะเบียนจำนองไม่มีผลตามกฎหมายที่จะผูกพันจำเลยที่ 1 ให้ปฏิบัติตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2847/2540 การที่ ว. กับโจทก์ได้ร่วมกันให้ลูกหนี้กู้ยืมเงินไปรวม 7 ครั้ง เป็นเงิน 2 ล้านบาทเศษ และ ว. เป็นผู้เดียวจดทะเบียนรับจำนองที่ดินจากลูกหนี้เพื่อประกันเงินกู้ยืมในวงเงิน 2 ล้านบาท โดยให้ถือสัญญาจำนองเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินด้วยนั้น ถือได้ว่า ว. กับโจทก์เป็นเจ้าหนี้ร่วมกัน ว. และโจทก์ต่างมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้โดยสันติและลูกหนี้จะชำระหนี้ให้แก่ ว. หรือโจทก์คนใดคนหนึ่งก็ได้ตามมาตรา 298 ว. แต่ผู้เดียวจึงมีสิทธิจดทะเบียนจำนองกับลูกหนี้เพื่อประกันหนี้ดังกล่าวโดยลำพังตนเอง หากต้องให้โจทก์เข้าร่วมเป็นคู่สัญญาจำนองด้วยไม่

ฎีกานี้วินิจฉัยถึงสิทธิของ ว. เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งว่ามีสิทธิไปจดทะเบียนรับจำนองได้ตามลำพัง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การกระทำได้กล่าว “หากต้องให้โจทก์เข้าร่วมเป็นคู่สัญญาจำนองด้วยไม่” มีความหมายเพียงว่าโจทก์ไม่จำเป็นต้องเข้าเป็นผู้รับจำนองด้วย ว. เพียงคนเดียวทำสัญญากับลูกหนี้ก็ใช้ได้ มีผลทำให้ ว. เป็นเจ้าหนี้จำนอง แต่ไม่ได้หมายความว่าโจทก์เป็นเจ้าหนี้จำนองไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2506 จำเลยทำสัญญากู้เงิน โจทก์ในสัญญากระนุว่าจำเลยเอาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างคือตึกแถว 16 คูหา มาเป็นประกัน แต่สัญญาจำนองที่สร้างขึ้นเพื่อประกันนี้ดังกล่าวระบุว่ามีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินคือตึกแถว 22 คูหา จำเลยจะขอคืนสืบว่าความจริงจำเลยตั้งใจจำนองเพียง 16 คูหา ตามที่ระบุไว้ในสัญญา ไม่ใช่ 22 คูหาตามที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง ศาลฎีกาวินิจฉัย เป็นการนำสืบแก้ไขเอกสารสัญญาจำนอง ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 94 จำเลยไม่มีสิทธินำสืบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 340/2508 ผู้จำนองเป็นโจทก์ฟ้องว่าจำนองที่ดินแก่จำเลยเป็นเงิน 5,750 บาท ความจริงโจทก์ได้รับเงินเพียง 5,000 บาทเท่านั้น ส่วนที่เกินไปอีก 750 บาทนั้น จำเลยคิดเป็นดอกเบี้ยล่วงหน้า 1 ปี จำเลยรับรองว่าเวลาไถ่ถอนจะคิดตามความเป็นจริง ต่อมาเมื่อโจทก์เอากเงินไปไถ่ถอน จำเลยบอกว่าต้องไถ่ตามสัญญาจำนอง โจทก์ขอนำสืบว่าความจริงจำนองเพียงแต่ 5,000 บาท ไม่ใช่ 5,750 บาท ตามที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในสัญญาจำนองมีข้อความชัดเจนแล้วว่าโจทก์จำนองไว้เป็นเงิน 5,750 บาท ผู้จำนองคือโจทก์ได้รับเงินซึ่งได้จำนองที่ดินแปลงนี้จากผู้รับจำนองเป็นการเสร็จแล้ว โจทก์ไม่ได้กล่าวอ้างเลยว่าสัญญาจำนองไม่สมบูรณ์เพราะเหตุใด จึงเป็นการนำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในสัญญาโดยตรง ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

สัญญาจำนองที่ไม่ได้ระบุจำนวนเงินจำนองให้ถูกต้องตามมาตรา 708 จะเป็นโมฆะ

คำพิพากษาฎีกาที่ 5629/2536 ทำสัญญาจำนองเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 โดยสัญญาจำนองมีข้อความว่า จำนองเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 1 ล้านบาท กับมีข้อความในข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจำนองอีกว่า ทั้งนี้ให้เป็นที่ยืนยันอย่างชัดแจ้งว่า การกำหนดจำนวนต้นเงินดังกล่าวไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้รับจำนองที่จะบังคับจำนองสำหรับต้นเงินเกินวงเงินที่กำหนดไว้ ไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อสัญญาในสัญญาจำนองที่ว่าจำนองเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ในวงเงิน 1 ล้านบาท เป็นการกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอนใช้บังคับได้ จำเลยที่ 3 ผู้จำนองต้องรับผิดชอบในวงเงิน 1 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย ส่วนข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจำนองที่เขียนไว้ว่า จำเลยที่ 3 จะต้องรับผิดชอบสำหรับต้นเงินที่เกินวงเงิน 1 ล้านบาทไป ไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ นั้นเป็นข้อตกลงที่ทำให้สัญญาจำนองไม่มีจำนวนเงินแน่นอน เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 708 จึงตกเป็นโมฆะไม่มีผลใช้บังคับ

คำพิพากษาฎีกาที่ 420/2492 ทำสัญญาจำนองที่ดินมือเปล่ามีข้อสัญญาว่าจะไถ่ภายใน 1 ปี ไม่ไถ่ถอนยอมให้เป็นสิทธิแก่ผู้รับจำนอง ต่อมาปรากฏว่าครบ 1 ปี แล้วผู้จำนองไม่ไปไถ่ ผู้รับจำนองยึดถือที่ดินนั้นนาน 15 ปี ผู้จำนองอยากได้ที่ดินแปลงนั้นและรู้ว่าข้อสัญญาเรื่องยอมให้ที่ดินตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับจำนองใช้บังคับไม่ได้จึงฟ้องศาลขอไถ่จำนองเอาที่ดินคืน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้ข้อสัญญาว่ายอมให้ที่ดินเป็นสิทธิแก่ผู้รับจำนองนั้นเป็น โมฆะตามมาตรา 711 แต่ที่พิพาทเป็นที่ดินมือเปล่าหากผู้รับจำนองครอบครองโดยเจตนาเป็นเจ้าของย่อมได้สิทธิในที่ดินแปลงนั้น

ข้อสังเกต คำพิพากษาศาลฎีกาว่าข้อสัญญาเป็น โมฆะตามมาตรา 711 แต่ระยะหลัง ๆ ถ้า

กฎหมายเขียนว่าไม่สมบูรณ์ ศาลฎีกาจะวินิจฉัยเพียงแค่ว่าใช้บังคับไม่ได้ ไม่ใช่คำว่าเป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1010/2496 ผู้จ้างองสละสิทธิที่ดินโฉนดที่จ้างองให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ผู้รับจ้างอง เพราะ ไม่สามารถไถ่ถอนได้ ผู้รับจ้างองครอบครองอย่างเป็นเจ้าของมา 10 ปี ผู้จ้างองจะไถ่คืนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 707/2506 การที่ผู้จ้างองตกลงให้ผู้รับจ้างองขายทรัพย์สินที่จ้างองได้ก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 711 นั้น มีผลเพียงไม่สมบูรณ์ โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ไม่ได้เท่านั้น แต่ผู้รับจ้างองเอาทรัพย์สินนั้นขายให้แก่บุคคลอื่นตามข้อตกลงโดยผู้จ้างองรู้เห็นด้วยและไม่ทักท้วงอย่างไรทั้งผู้ซื้อก็ได้ครอบครองอย่างเป็นเจ้าของโดยสงบเปิดเผยเป็นเวลา 20 ปี ดังนั้นผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์ผู้จ้างองจะรื้อฟื้นเอาความไม่สมบูรณ์ดังกล่าวมาขอไถ่จ้างองอีกหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 69/2511 จ้างองที่ดินไว้ต่อมาได้ยกที่ดินนี้ให้แก่ผู้รับจ้างอง แม้ไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับจ้างองและทายาทได้ครอบครองโดยสงบเปิดเผย โดยเจตนาเป็นเจ้าของมากกว่า 10 ปี ย่อมได้กรรมสิทธิ์ สิทธิไถ่จ้างองจึงระงับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 298/2517 สามิจำเลยกู้ยืมเงินโจทก์โดยจ้างองสวนยางไว้เป็นประกัน เมื่อสามิจำเลยตาย จำเลยในฐานะทายาทได้โอนที่พิพาทให้โจทก์แทนการชำระหนี้เงินกู้ อันมีผลให้หนี้เงินกู้ที่มีการจ้างองเป็นประกันระงับสิ้นไป และทำให้สัญญาจ้างองระงับสิ้นไปตามมาตรา 321.744 ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยไม่เป็นโมฆะตามมาตรา 656

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1510/2542 การที่จำเลยผู้จ้างองและโจทก์ผู้รับจ้างองได้ทำหนังสือมอบอำนาจโดยจำเลยยอมโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นทรัพย์สินจ้างองให้แก่โจทก์เมื่อจำเลยผิคนัดไม่ชำระหนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 711 นั้น ย่อมมีผลเพียงทำให้ข้อตกลงดังกล่าวไม่สมบูรณ์ โดยโจทก์จะบังคับให้ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวไม่ได้เท่านั้น หากมีผลทำให้นิติกรรมการจดทะเบียนจ้างองระหว่างโจทก์กับจำเลยในส่วนอื่นที่กระทำโดยชอบต้องเสียไปหรือไม่สมบูรณ์แต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่าจำเลยยังมีได้ชำระหนี้และจดทะเบียนไถ่ถอนจ้างอง สัญญาจ้างองระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงยังมีผลใช้บังคับได้ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 473/2485 ที่ดินที่ตกอยู่ในภาระจำนองหลายรายเมื่อมีการบังคับตามภาระจำนองรายแรกแล้ว ย่อมหลุดจากภาระจำนองรายหลังไปทั้งหมด เมื่อราคาที่ดินที่ขายได้พอแก่การชำระหนี้จำนองรายแรกเท่านั้นและไม่เหลือเงินอีก ผู้รับจ้างองรายหลังย่อมไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3542/2528 ททรัพย์สินรายหนึ่งอาจจำนองเป็นประกันหนี้หลายรายได้ หนี้ที่ประกันรายใดระงับสิ้นไป สัญญาจำนองที่ประกันหนี้รายนั้นย่อมระงับสิ้นไปเฉพาะราย และผู้จำนองมีสิทธิชำระหนี้เพื่อให้สัญญาจำนองรายใดรายหนึ่งระงับไปโดยไม่จำต้องชำระหนี้ทุกรายก็ได้

มาตรา 712 เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้จำนองสามารถนำทรัพย์ของตนไปจำนองเป็นครั้งที่ 2 ที่ 3 ได้โดยไม่ผิดสัญญา ส่วนการจำหน่ายหรือโอนทรัพย์ผู้จำนองยังมีสิทธิในฐานะที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่จะจำหน่ายหรือโอนได้ แม้การจำนองครั้งแรกจะมีข้อสัญญาห้ามมิให้ผู้จำนองก่อภาระติดพันใด ๆ ในทรัพย์นั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1785/2520 หนี้จำนองซึ่งผู้รับจำนองมีสิทธิขอให้เอาชำระหนี้ต้นก่อน เจ้าหนี้อื่น ๆ นั้นรวมทั้งดอกเบี้ยและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนองด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 715

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3544/2525 จำเลยที่ 2 จดทะเบียนจำนองประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 จำนวน 100,000 บาท ในวันที่จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์เกินจำนวน 100,000 บาท อยู่แล้ว จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยทบต้นเพียงต้นเงิน 100,000 บาท นับแต่วันทำสัญญาจำนองเป็นต้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1711/2528 โจทก์จำนองที่ดินไว้แก่จำเลยเพื่อเป็นประกันหนี้ของบริษัท ก. และหนี้ของโจทก์เป็นเงิน 180,000 บาท ในวันเดียวกันนั้น โจทก์ทำสัญญาค้ำประกันหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีของบริษัท ก. สัญญาจำนองและสัญญาค้ำประกันจึงแยกต่างหากจากกัน จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินซึ่งจำนองในวงเงิน 180,000 บาท พร้อมค่าอุปการณ์ตามมาตรา 715 เท่านั้น ส่วนหนี้กู้เบิกเงินเกินบัญชีของบริษัท ก. ที่เกินกว่าจำนวนที่จำนองเป็นประกันนั้น เป็นบุคคลสิทธิที่จำเลยจะต้องบังคับเอาจากโจทก์ตามสัญญาค้ำประกันในฐานะเป็นเจ้าหนี้สามัญ โจทก์จึงมีสิทธิไถ่จำนองได้โดยไม่ต้องชำระหนี้ของบริษัท ก. ซึ่งนอกเหนือจากหนี้จำนอง เมื่อสัญญาจำนองมิได้กำหนดระยะเวลาไถ่ถอนไว้ และโจทก์ผู้จำนองแสดงความจำนงขอไถ่ถอนจำนองแล้วจำเลยจะไม่ยอมให้ไถ่ถอนจำนองโดยอ้างว่าโจทก์ยังมีหนี้ตามสัญญาค้ำประกันอยู่อีกไม่ได้เพราะเป็นความรับผิดชอบตามสัญญาคนละฉบับซึ่งแยกต่างหากจากกันและไม่เกี่ยวข้องกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4395/2528 จำเลยที่ 1 กู้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร โจทก์ ตกลงให้คิดดอกเบี้ยทบต้นเป็นรายเดือน จำเลยที่ 2 เอาที่ดินไปจำนองเป็นประกันสัญญาจำนองระบุว่า ผู้จำนองยอมรับผิดชอบใช้ดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ตกลงส่งดอกเบี้ยเดือนละครั้ง มิได้ระบุให้คิดดอกเบี้ย

ทบทวน แม้ในสัญญาข้อหนึ่งระบุว่า ผู้จ้างยอมให้ผู้รับจ้างโอนคำนวณดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ผิดนัดค้างชำระทบทวนเข้าในบัญชีของลูกหนี้ และผู้จ้างยอมรับผิดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยนี้ด้วยก็ตาม เป็นเรื่องคำนวณยอดหนี้ที่ผู้จ้างจะต้องรับผิดชอบไม่ใช่ระบุให้โจทก์คิดดอกเบี้ยทบทวนจากผู้จ้างได้ (ปัจจุบันธนาคารต่าง ๆ ได้ปรับปรุงข้อสัญญาจนผู้จ้างต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยทบทวนด้วย คำพิพากษาฎีกาที่ 2368/2530, 5629/2536, 715/2540 และ 5826/2540)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1302-1303/2531 ทรัพย์ซึ่งจำนองยอมเป็นประกันเพื่อชำระหนี้กับทั้งค่าอุปกรณ์อันรวมถึงดอกเบี้ยซึ่งคำนวณและถือได้เป็นรายวัน ดังนั้นผู้จ้างจึงต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยตั้งแต่วันจดทะเบียนจำนองเป็นต้นไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 4139/2533 สัญญาจำนองระบุว่า จำนองเป็นประกันหนี้ 200,000 บาท ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า วงเงินจำนองตามที่ระบุในสัญญาจำนองหมายถึงเฉพาะหนี้ต้นเงิน หาได้รวมถึงหนี้ดอกเบี้ยด้วยไม่ ผู้รับจ้างจึงมีสิทธิขอรับชำระหนี้ในส่วนดอกเบี้ยที่เกินวงเงินจำนองได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 5806/2533 สัญญาจำนองเป็นหนี้อุปกรณ์จำนวนหนี้และอัตราดอกเบี้ยยอมเป็นไปตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีเป็นหนี้ประธาน สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีไม่มีข้อตกลงให้เพิ่มดอกเบี้ยได้ จึงเพิ่มอัตราดอกเบี้ยสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีตามที่ระบุในสัญญาจำนองซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 326/2534 สัญญาจำนองระบุไม่คิดดอกเบี้ยแก่กันแต่เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระและโจทก์มีหนังสือทวงถามให้ไถ่ถอนจำนองแล้ว จำเลยไม่ชำระ จำเลยจึงตกเป็นผู้ผิดนัด ต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันผิดนัดตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ 6678/2541 หนี้จำนองเป็นเพียงหนี้อุปกรณ์ซึ่งจะต้องมีหนี้ประธานเสียก่อนการบังคับจำนองจึงจะกระทำได้ ดังนั้น แม้โจทก์จะได้ทำสัญญาจำนองอันดับที่ 1 กับจำเลย ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม 2520 และวันที่ 10 มิถุนายน 2520 ก็ตาม แต่เมื่อการไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษามาตามยอมซึ่งเป็นหนี้ประธานเพิ่งเกิดขึ้นภายหลังวันทำสัญญาจำนองดังกล่าว โจทก์จึงคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันทำสัญญาจำนองหาได้ไม่ ต้องคิดดอกเบี้ยนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษามาตามยอม

คำพิพากษาฎีกาที่ 6525/2542 โจทก์เป็นสถาบันการเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 (2) ไม่อยู่ในบังคับตาม ป.พ.พ. มาตรา 654

แม้ตามสัญญาผู้ยืมจำเลยที่ 1 จะยอมเสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 21 ต่อปี ซึ่งโจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยอัตรานี้ได้แต่ต่อมาจำเลยที่ 1 ทำหนังสือรับสภาพหนี้โดยโจทก์ยอมคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 19.5 ต่อปี โจทก์จึงมีสิทธิคิดได้เพียงอัตรานี้เท่านั้น แม้ว่าสัญญาจำนองจะกำหนดดอกเบี้ยไว้อัตราร้อยละ 21 ต่อปี แต่หนี้ตามสัญญาจำนองเป็นเพียงหนี้อุปกรณ์ เมื่อต่อมาโจทก์คิดดอกเบี้ยหนี้ผู้ยืมซึ่งเป็นหนี้ประธานได้เพียงอัตราร้อยละ 19.5 ต่อปี โจทก์จึงไม่อาจคิดดอกเบี้ยตามสัญญาจำนองให้สูงกว่าอัตรานี้ได้ ส่วนดอกเบี้ยที่ค้างชำระเกิน 5 ปีนั้น จำเลยที่ 1 ยอมชำระหนี้โจทก์โดยให้จำเลยที่ 2 เข้าชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทนและให้สัญญาจำนองมีภาระตามสัญญาจนกว่าโจทก์จะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้ยกอายุความขึ้นปฏิเสธความรับผิดชอบเกี่ยวกับดอกเบี้ยค้างชำระ ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้แสดงเจตนาที่จะสละประโยชน์แห่งอายุความนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/24 จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยนับแต่วันที่ 7 มีนาคม 2527 ซึ่งเป็นวันผิดนัดเป็นต้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4038/2543 เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามหมายบังคับคดีโดยยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองรวมทั้งรับเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไว้เพื่อชำระหนี้ให้โจทก์ตามคำพิพากษาเป็นการทำไปในฐานะเป็นผู้แทนโจทก์ ถือว่าเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองของจำเลยในวันที่เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดเป็นเงินที่โจทก์ได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว โจทก์มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยในหนี้จำนองถึงวันขายทอดตลาดเท่านั้น ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีส่วนเฉลี่ยเสร็จล่าช้าไปหลายปีนับแต่วันขายทอดตลาดก็เพราะมีผู้เข้าสู่ราคาคัดค้านการขายทอดตลาด และโจทก์คัดค้านบัญชีส่วนเฉลี่ยในเรื่องจำนวนเงินตามบุริมสิทธิในฐานะเจ้าหนี้จำนองที่โจทก์จะได้รับ จำเลยหาได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนทำให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำบัญชีส่วนเฉลี่ยเสร็จล่าช้าไม่ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยให้โจทก์หลังจากวันขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองอีกต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4887/2539 โจทก์ส่งหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลยที่ 2 ตามภูมิฉำเนา 2 ครั้ง แต่ไม่สามารถส่งได้ โดยได้รับแจ้งว่าจำเลยที่ 2 ไปทำงานต่างจังหวัดและย้ายที่อยู่ไม่ทราบที่อยู่ใหม่ โจทก์จึงบอกกล่าวบังคับจำนองโดยประกาศทางหนังสือพิมพ์เพื่อให้มีผลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 729 ถือว่าคำประกาศหนังสือพิมพ์เป็นคำอุทธรณ์นิยมในการบังคับจำนองโจทก์จึงมีสิทธิเรียกร้องจากจำเลยที่ 2 ได้

ในกรณีที่สัญญาจำนองมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น จำนองจะครอบคลุมถึงต้นเงินและค่าอุปกรณ์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 715 ผู้รับจำนองมีสิทธิตามมาตรา 702 วรรคสองที่จะได้รับชำระหนี้

จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ ดังนั้นหนี้ที่ผู้รับจำนองมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้
อื่นคือค้ำเงิน ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน และค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนอง ไม่ใช่มีสิทธิ
ได้รับชำระหนี้ก่อนเฉพาะค้ำเงิน ถ้ามีการจำนองหลายครั้งเป็นประกันหนี้หลายราย ผู้รับจำนองราย
แรกมีสิทธิได้รับชำระหนี้ค้ำเงิน ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทนและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับ
จำนองก่อนเจ้าหนี้ผู้รับจำนองรายหลัง ถ้าเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองไม่พอชำระ
หนี้ทุกราย ผู้รับจำนองรายหลังก็ได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวน หรือไม่ได้รับชำระหนี้เลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4175/2539 บริษัทสยามเป็นลูกหนี้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ร่วมเสริมกิจ
โดยมีการจำนองทรัพย์สินหลายสิ่งเป็นประกันหนี้ดังกล่าว บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ร่วมเสริมกิจฟ้อง
บริษัทสยามให้ชำระหนี้ เมื่อขณะคดีก็นำยึดทรัพย์สินจำนอง ซึ่งมีที่ดินแปลงที่โจทก์จะได้รับโอน
กรรมสิทธิ์ด้วย โจทก์ฟ้องบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ร่วมเสริมกิจเป็นคดีนี้ให้รับไถ่จำนองที่ดินดัง
กล่าวเป็นเงิน 350,000 บาท บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ร่วมเสริมกิจจำเลยให้การว่าโจทก์ไม่มีสิทธิขอ
ไถ่จำนอง ผู้มีสิทธิคือบริษัทสยามซึ่งยังเป็นหนี้โจทก์ 5,400,000 บาท ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อโจทก์
อยู่ในฐานะผู้ที่จะได้รับโอนกรรมสิทธิ์ที่พิพาทที่อาจต้องเสี่ยงภัยเสียสิทธิในการรับโอนหากปล่อย
ให้จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหนี้จำนองบังคับคดีโดยการขายทอดตลาด โจทก์ย่อมมีสิทธิที่จะเข้าใช้หนี้แทน
ผู้จำนองได้ตามมาตรา 230 แต่หนี้จำนองย่อมครอบคลุมไปถึงบรรดาทรัพย์สินที่จำนองทุกสิ่งแม้จะได้
รับชำระหนี้ไปแล้วบางส่วนตามมาตรา 716 แม้จะมีการไถ่ถอนทรัพย์สินซึ่งจำนองไปบางส่วนแล้ว
ก็ตาม ทรัพย์สินที่จำนองที่เหลืออยู่จะต้องเป็นประกันการชำระหนี้ทั้งจำนวนตามสิทธิของสัญญา
จำนอง เมื่อได้ความว่าหนี้จำนองที่บริษัทสยามมีต่อจำเลยจำนวน 5,400,000 บาท แต่มีที่พิพาทเพียง
แปลงเดียวเป็นทรัพย์สินจำนอง โจทก์ผู้จะรับโอนที่พิพาทจึงไม่มีอำนาจฟ้องบังคับจำเลยให้รับชำระ
หนี้ไถ่ถอนจำนองเพียง 350,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4096/2536 การที่ผู้ร้องรับจำนองที่ดินพิพาทซึ่งจำเลยที่ 2 ถือกรรมสิทธิ์
ร่วมกับผู้คัดค้านที่ 2 เฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 โดยผู้ร้องทราบถึงข้อตกลงแบ่งกรรมสิทธิ์รวม
ระหว่างผู้คัดค้านที่ 2 กับจำเลยที่ 2 แม้ตามโฉนดที่ดินพิพาทและสัญญาจำนองที่ได้จดทะเบียนไว้จะ
มิได้แบ่งแยกที่ดินพิพาทออกเป็นส่วนของผู้คัดค้านที่ 2 กับจำเลยที่ 2 ว่ามีอาณาเขตอย่างไร แต่เมื่อ
ขณะทำสัญญาจดทะเบียนจำนองผู้ร้องทราบว่าที่ดินพิพาทส่วนของจำเลยที่ 2 อยู่ส่วนใด ย่อมแสดง
ว่าผู้ร้องประสงค์รับจำนองที่ดินพิพาทของจำเลยที่ 2 ในส่วนนั้น การจำนองจึงครอบคลุมถึงที่ดินพิพาท
เฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้คัดค้านที่ 1 อนุญาตให้ผู้คัดค้านที่ 2 นำ

โฉนดที่ดินพิพาทไปจดทะเบียนแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ตามบันทึกข้อตกลง จึงไม่เป็นการกระทำที่
ผู้ร้องเสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2410/2524 บ้านซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินแปลงใดย่อมเป็นส่วนควบของที่ดิน
แปลงนั้น ถ้าไม่ปรากฏหลักฐานเป็นอย่างอื่น ผู้ใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงใดย่อมเป็น
เจ้าของกรรมสิทธิ์ในบ้านซึ่งปลูกในที่ดินแปลงนั้นด้วย ดังนั้นเมื่อมีการจำนองไม่ปรากฏเงื่อนไขว่า
จำนองโดยไม่รวมถึงบ้านอันเป็นส่วนควบของที่ดินแล้ว ก็ถือว่าจำนองบ้านซึ่งปลูกในที่ดินนั้น
ด้วยโดยไม่จำเป็นต้องระบุว่าจำนองรวมไปถึงสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินนั้นด้วย

ถ้าเราจำนองที่ดินก็หมายความว่าจำนองครอบ ไปถึงบ้านของเราซึ่งอยู่ในที่ดินนั้นด้วย แต่
บ้านนั้นต้องเป็นบ้านที่ปลูกอยู่ก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญาจำนอง ถ้าเป็นบ้านซึ่งปลูกในที่ดิน
จำนองภายหลังการจำนองที่ดินนั้นจะไม่ใช้มาตรา 719 บ้านเป็น
ทรัพย์สินติดพันอยู่กับที่ดิน แต่ที่ดินไม่เป็นทรัพย์สินติดพันอยู่กับบ้าน ดังนั้นถ้าจำนองบ้านจำนอง
นั้นไม่ครอบไปถึงที่ดิน

ในกรณีที่เรากำหนดที่ดินซึ่งมีบ้านของบุคคลอื่นอยู่ในที่ดินแปลงนั้น ต้องใช้มาตรา 720
บังคับ สำหรับทรัพย์สินอื่นซึ่งไม่ใช่บ้านหรือโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้างปัญหาว่าจำนองจะครอบไป
ถึงทรัพย์สินอื่นหรือไม่ ก็ต้องวินิจฉัยตามหลักเรื่องส่วนควบ เช่น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม้ล้มลุกและ
รั้วพืชอันจะเก็บเกี่ยวผลคราวหนึ่งหรือหลายคราวต่อปี แม้ติดอยู่กับที่ดินก็ไม่เป็นส่วนควบ ดังนั้น
เมื่อเวลาเรากำหนดที่ดิน การจำนองนี้ก็จะไม่ครอบไปถึงต้นข้าวในที่ดิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1547/2494 เครื่องสุขภัณฑ์ที่ติดอยู่ประจำบ้าน เช่น อ่างล้างหน้าท่อ
ประปา ไฟฟ้า ไม่ใช่ส่วนควบของบ้าน ดังนั้นจำนองไม่ครอบไปถึงทรัพย์สินเหล่านี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 662/2507 ลูกหนี้จำนองที่ดินมีโฉนดพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ต่อมาหลังจาก
ที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วไม่มีเงินไถ่จำนองจึงโอนที่ดินแปลงนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง ปรากฏว่าขณะ
จำนองและขณะโอนที่ดินแปลงนั้นมีสิ่งอกริมตลิ่ง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หลังจากจำนองแล้วลูกหนี้คือ
ผู้จำนองเอาที่ดินแปลงดังกล่าวซึ่งรวมทั้งสิ่งออกไปโอนชำระหนี้ให้แก่ผู้รับจำนอง ดังนั้นผู้รับจำนอง
ย่อมได้กรรมสิทธิ์ในสิ่งอกรายนี้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1326-1327/2506 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1308
กฎหมายให้เจ้าของที่ดินริมตลิ่งได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่งอกออกไปโดยลักษณะเป็นส่วนควบของ
ที่ดินริมตลิ่งและถือว่าเป็นที่ดินอยู่ใน โฉนดของที่ดินริมตลิ่งด้วย จำนองที่ดินโดยมีข้อสัญญาว่า

“สิ่งปลูกสร้างบนที่ดินแปลงนี้ไม่มีสิ่งใดยกเว้นจำนองด้วยทั้งสิ้น” นี้ ตามนัยแห่งมาตรา 719 แปลความได้ว่า หมายถึงสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดที่มีอยู่บนที่ดินจำนองในขณะที่ทำสัญญาจำนองเท่านั้น ดังนั้น ถ้าในขณะที่ทำสัญญาจำนองบ้านที่พิพาทปลูกอยู่ในที่ที่น้ำท่วมถึง ยังไม่มีสภาพเป็นที่ยกบ้านนั้นจึงไม่ใช่สิ่งปลูกสร้างตามข้อสัญญาจำนอง

แม้ทำสัญญาจำนองว่าจำนองครอบไปถึงสิ่งปลูกสร้างที่ปลูกสร้างในที่ดินจำนองหลังวันจำนอง สิทธิจำนองก็ไม่ครอบคลุมถึงสิ่งปลูกสร้างของผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2521/2516 ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของทรัพย์ย่อมไม่มีสิทธิที่จะนำทรัพย์นั้นไปจำนองได้ แม้เอกสารต่อท้ายสัญญาจำนองจะมีข้อความระบุว่า ผู้จำนองได้จำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งปลูกสร้างภายหลังวันทำสัญญาจำนองด้วย ข้อความดังกล่าวย่อมหมายถึงสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้จำนองเท่านั้น ไม่รวมไปถึงทรัพย์ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลภายนอกด้วย ผู้รับจำนองจึงไม่มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงินที่ได้จากการขายทอดทิ้งซึ่งบุคคลภายนอกได้ปลูกสร้างไว้บนที่ดินของผู้จำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 432/2481 ผู้จำนองโอนทรัพย์ที่จำนองให้บุคคลภายนอกไป เมื่อผู้รับจำนองบอกกล่าวความประสงค์จะบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนแล้วสิทธิจำนองย่อมครอบคลุมถึงดอกผลแห่งทรัพย์ที่จำนอง แต่นั้นไปผู้รับจำนองมีสิทธิเรียกให้ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองนั้นส่งมอบดอกผลที่เกิดขึ้นแท้จริงให้แก่ตน แต่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอื่นใดอีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1819/2530 เจ้าของจำนองบ้านไว้แก่โจทก์แล้วไม่ชำระหนี้บ้านหลังนั้นมีจำเลยอาศัยอยู่ โจทก์แจ้งบังคับจำนองไปยังเจ้าของบ้านแล้วจำเลยไม่ยอมออกจากบ้าน โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเช่าจากจำเลยโดยอ้างว่าเป็นดอกผลตามมาตรา 721 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ค่าเช่าอันเป็นดอกผลชนิดหนึ่งที่จะพึงบังคับจำนองได้ตามมาตรา 721 นั้น ต้องเกิดจากการเช่าที่มีอยู่ก่อนหรือขณะที่ผู้รับจำนองบอกกล่าวบังคับจำนอง ไม่ใช่ค่าเช่าที่อาจคาดหมายว่าอาจให้เช่าและได้ค่าเช่าจำนวนหนึ่งจากทรัพย์ที่จำนองในภายหลัง ในกรณีนี้เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยเป็นเพียงผู้อาศัย ไม่ใช่ผู้เช่า ไม่มีดอกผลชนิดนี้ตามมาตรา 721 จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบจ่ายค่าเช่าให้โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 377/2478 การเช่าไม่ใช่ทรัพย์สินหรือภาระจำยอมผู้รับจำนองจะอ้างว่าเป็นการทำให้เสื่อมเสียสิทธิในการบังคับจำนองและขอลบสิทธิการเช่าออกจากทรัพย์สินที่จำนองตามมาตรา 722 ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4230/2528 ผู้รับจำนองฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาเช่าทรัพย์สิน ซึ่งผู้จำนองสมคบกับผู้เช่ากระทำการโดยรู้ว่าเป็นการผิดสัญญาจำนองและข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจำนอง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการบังคับคดีของผู้รับจำนอง กรณีเช่นนี้ไม่อาจนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 722 มาใช้ปรับแก้คดีได้ เพราะสัญญาเช่าเป็นบุคคลลัทธิ ไม่ใช่การจำยอมหรือทรัพย์สินอื่น จึงต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 237 มาปรับแก้คดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 127/2506 จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์โดยจำนองที่ดินเป็นประกัน ต่อมาปรากฏว่าคณะกรรมการจัดสรรที่ดินได้ถอนชื่อจำเลยออกจากโฉนดที่ดินแปลงนั้นและใส่ชื่อคนอื่นแทน โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ในฐานะเจ้าหนี้สามัญ จำเลยต่อสู้ว่าทรัพย์สินจำนองสูญหายไปแล้ว จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อไป ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การจำนองเป็นการเอาทรัพย์สินเป็นประกันการชำระหนี้ อาจแยกการจำนองกับหนี้ที่เอาทรัพย์สินเป็นประกันนั้นเป็นคนละส่วนกันได้ หรืออีกนัยหนึ่งหนี้ที่มีจำนองเป็นประกันนั้น เจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องอย่างหนี้สามัญคือบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั่วไปของลูกหนี้ตามมาตรา 214 หรือจะบังคับจำนองคือใช้บุริมสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก็ได้ การจำนองมิได้ผูกพันผู้รับจำนองให้ต้องบังคับจำนองเฉพาะทางเดียว ฉะนั้นโจทก์จะใช้สิทธิบังคับจำเลยให้ชำระหนี้รายนี้อย่างหนี้สามัญโดยสละบุริมสิทธิของโจทก์เหนือทรัพย์สินที่จำนองก็ย่อมทำได้

คำพิพากษานี้วินิจฉัยจนดูราวกับว่าถ้าเจ้าหนี้จะฟ้องอย่างเจ้าหนี้สามัญ เจ้าหนี้จะต้องสละบุริมสิทธิในฐานะผู้รับจำนองก่อน แต่ความจริงแล้วเจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องสละบุริมสิทธิ เจ้าหนี้สามารถฟ้องในฐานะเจ้าหนี้สามัญได้ทันที

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1298/2512 มาตรา 713 เป็นเรื่องผู้จำนองจะชำระหนี้ต่างจำนองเป็นงวด ๆ ก็ได้ ไม่ใช่การไถ่ถอนจำนองบางส่วน ส่วนมาตรา 717 เป็นเรื่องทรัพย์สินที่จำนองแบ่งออกเป็นหลายส่วน แต่จำนองนี้ก็ยังครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินหมดทุกส่วน ก. จำนองที่ดินและตึก 5 คูหาไว้กับจำเลยที่ 1 ดังนี้ ทรัพย์สินที่จำนองมิได้แบ่งออกเป็นส่วน ที่ดินและตึกที่จำนองเป็นทรัพย์สินส่วนเดียวเท่านั้น จำเลยที่ 1 จึงมีสิทธิจะปฏิเสธไม่ยอมให้ ก. ไถ่ถอนจำนองที่ดินและตึกเพียง 2 คูหาได้

การชำระหนี้ต่างจำนองเป็นงวดตามมาตรา 713 นี้ คู่สัญญาอาจตกลงเป็นอย่างอื่นก็ได้คือตกลงกันว่าห้ามชำระหนี้เป็นงวด การชำระหนี้ต้องชำระทั้งหมดในคราวเดียวกัน ข้อตกลงนี้ใช้บังคับได้ แต่ในทางปฏิบัติผู้รับจำนองมักจะไม่ทำข้อตกลงเป็นอย่างอื่น เพราะเมื่อไม่ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ผู้จำนองใช้สิทธิตามมาตรา 713 ชำระหนี้จำนองเป็นงวด แม้ชำระจนหนี้จำนองเหลือเพียงเล็กน้อย

น้อย ทรัพย์สินที่จำนองทุกสิ่งและทุกส่วนก็ยังติดจำนองอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3880/2535 โจทก์จำนองที่ดินเป็นประกันการกู้เบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยต่อธนาคาร เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้โจทก์ได้ชำระหนี้แทนจำเลยไปตามจำนวนที่จำเลยเป็นหนี้ธนาคาร โจทก์ย่อมมีสิทธิไต่เบี่ยจำเลยให้คืนเงินตามจำนวนที่โจทก์ชำระให้แก่ธนาคารไปตามมาตรา 724 แต่โจทก์มิได้ใช้สิทธิไต่เบี่ยดังกล่าวกลับตกลงให้จำเลยทำหนังสือไว้ต่อกันมีข้อความสรุปว่า จำเลยเป็นหนี้เงินกู้ ส. และโจทก์เป็นเงิน 300,000 บาท จำเลยได้มอบเช็ค 6 ฉบับ ฉบับละ 50,000 บาท ไว้เป็นประกันเงินกู้และจำเลยจะผ่อนชำระให้โจทก์เดือนละ 3,000 บาท จนกว่าจะครบกรณีดังกล่าวถือว่าหนี้ใหม่เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้จึงเป็นการแปลงหนี้ใหม่มีผลให้หนี้เดิมระงับ ดังนี้โจทก์ชอบที่จะฟ้องบังคับจำเลยตามมูลหนี้ใหม่ในเอกสารนั้น

เรื่องนี้ผู้จำนองเอาเงินไปชำระหนี้ให้แก่ผู้รับจำนอง ปกติใช้เงินไปเท่าใดก็มีสิทธิเรียกเอาจากลูกหนี้หรือไต่เบี่ยตามจำนวนนั้น แต่แทนที่เขาจะไต่เบี่ยกลับทำสัญญากับลูกหนี้ใหม่ว่าลูกหนี้เป็นหนี้เงินกู้ จึงเป็นการแปลงหนี้ใหม่ ผู้จำนองต้องฟ้องตามหนี้เงินกู้จะไปฟ้องโดยอาศัยสิทธิตามมูลหนี้เดิมไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 382/2537 จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นทั้งผู้ค้ำประกันและผู้จำนองไปขอชำระหนี้ให้แก่โจทก์เมื่อหนี้ถึงกำหนดแล้ว โจทก์ไม่ยอมรับชำระหนี้โดยจะให้จำเลยที่ 3 ชำระเกินกว่าจำเลยที่ 3 ต้องรับผิดชอบ เมื่อโจทก์ไม่ยอมรับชำระหนี้กรณีเข้ามาตรา 701, 727 ประกอบด้วยมาตรา 744 (3) คือทำให้จำเลยที่ 3 หลุดพ้นความรับผิดชอบในการชำระหนี้รายนี้ทั้งในฐานะผู้ค้ำประกันและผู้จำนอง

เรื่องจำนองกฎหมายให้นำเรื่องค้ำประกันมาใช้เพียง 4 มาตรา คือ มาตรา 681 เรื่องการจำนองเป็นประกันหนี้ในอนาคต มาตรา 697 เรื่องลูกหนี้ทำให้ผู้จำนองไม่อาจเข้ารับช่วงสิทธิ มาตรา 700 เรื่องเจ้าหนี้ผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้และมาตรา 701 เรื่องผู้จำนองขอชำระหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ เฉพาะ 4 มาตราเท่านั้น ที่เอามาใช้บังคับ เรื่องอื่นไม่เอามาใช้ เช่นผู้จำนองไม่มีสิทธิเถียงให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1187/2517 การจำนองเพื่อเป็นประกันหนี้ของลูกหนี้เท่ากับเป็นการให้สัญญาต่อเจ้าหนี้ว่า ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ก็ให้เจ้าหนี้บังคับจำนองได้ ต่างกับการค้ำประกันด้วยบุคคลที่ผู้ค้ำประกันสัญญาว่าถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ผู้ค้ำประกันจะชำระหนี้ให้ จึงนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 689 ในลักษณะค้ำประกันมาใช้บังคับเรื่องจำนองไม่ได้

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ผู้จำนองจะขอให้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันก่อนหาได้ไม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1054/2526 จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคารโจทก์วงเงินไม่เกินสองแสนบาท จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 ในสัญญาค้ำประกันข้อ 6 ระบุว่า จำเลยที่ 2 จะจำนองที่ดินเลขที่ 9 เป็นประกัน แล้วต่อมาจำเลยที่ 2 ทำสัญญาจำนองที่ดินโฉนดดังกล่าวแก่โจทก์ โดยระบุในสัญญาต่อท้ายสัญญาจำนองว่าเพื่อประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ที่เป็นที่โจทก์จำนองเงินไม่เกินสองแสนบาท ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้เบิกเงินเกินบัญชี 320,000 บาท ดังนี้ ทั้งสัญญาค้ำประกันและสัญญาจำนองต่างเป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีของจำเลยที่ 1 ในวงเงินสองแสนบาทเดียวกัน หาใช่จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบเป็นผู้ค้ำประกันฐานะหนึ่งและต้องรับผิดชอบตามสัญญาจำนองอีกฐานะหนึ่งไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3590/2526 จำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 มิได้เป็นลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ 1 แต่เป็นผู้นำอสังหาริมทรัพย์ของตนมาจำนองเป็นประกันตามวงเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาจำนองเท่านั้น จำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 จึงไม่ต้องรับผิดชอบเงินตามสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2832/2528 จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีวงเงิน 700,000 บาท จำเลยที่ 2 ทำสัญญาจำนองเป็นประกันหนี้รายนี้ระบุจำนวนเงิน 700,000 บาท สัญญาต่อท้ายสัญญาจำนองระบุว่า เมื่อลูกหนี้เบิกเงินเกินกว่ายอดเงินในบัญชีของลูกหนี้ ผู้จำนองและหรือลูกหนี้ยอมรับผิดชอบด้วยทั้งสิ้นเมื่อมีการบังคับจำนองได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระ เงินยังขาดอยู่เท่าใดผู้จำนองและหรือลูกหนี้ยอมรับผิดชอบใช้เงินที่ขาดให้แก่ผู้รับจำนองจนครบถ้วน นอกจากนี้จำเลยที่ 2 ยังทำสัญญาค้ำประกันการชำระหนี้ดังกล่าวของลูกหนี้โดยยอมเข้ารับผิดร่วมกับลูกหนี้ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญานั้นทันที ดังนี้ แม้สัญญาค้ำประกันจะมีได้กำหนดจำนวนเงินก็ตีความตามสัญญาจำนองและสัญญาค้ำประกันได้ว่า จำเลยที่ 2 ยอมรับผิดชำระหนี้จำนวน 700,000 บาท รวมทั้งดอกเบี้ยด้วยเท่านั้น หาใช่จำเลยที่ 2 ยอมรับผิดชำระหนี้แทนจำเลยที่ 1 โดยไม่จำกัดจำนวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2012/2531 จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เงินเบิกเกินบัญชีกับโจทก์ไว้โดยมี อ. เป็นผู้ค้ำประกันยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม และ อ. ได้นำที่ดินมาจำนองประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 และหนี้ตามสัญญาค้ำประกันของ อ. ด้วย ต่อมา อ. ถึงแก่กรรมมีจำเลยที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดก แม้โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 2 รับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันเกิน 1 ปี นับแต่ อ. ถึงแก่กรรม คดีขาดอายุความ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 แล้วก็ตาม แต่โจทก์ในฐานะผู้รับจำนองก็ยังคงมีสิทธิฟ้องบังคับชำระหนี้ตามสัญญาจำนองดังกล่าวจากที่ดินที่จำนองได้ตามมาตรา 189 (เดิม) มาตรา 193/27 (ใหม่) และมาตรา 745

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 46/2538 ตามสัญญาทาสตรีชิตทั้ง 5 ฉบับ ข้อ 6 กำหนดไว้ว่า จำเลยที่ 1 ยอมเสียดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี ในจำนวนเงินที่คำนวณแล้วจะต้องชำระแก่โจทก์โดยเริ่มนับจากวันที่ทำสัญญานี้จนถึงวันที่โจทก์ได้รับเงินครบถ้วนจากจำเลยที่ 1 ข้อกำหนดดังกล่าวไม่ได้ระบุเวลาให้จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยและจะอนุมานจากพฤติการณ์ไม่ได้ โจทก์ย่อมจะเรียกให้จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยได้โดยพลันนับแต่วันทำสัญญาตามมาตรา 203 วรรคหนึ่ง อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันทำสัญญาทาสตรีชิตเช่นกันตามมาตรา 169 (เดิม) (มาตรา 193/12 ใหม่) อายุความดอกเบี้ยค้างส่งเริ่มนับจากวันถัดจากวันดังกล่าวไปจนกว่าจะ 5 ปี การที่จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยสำหรับสัญญาทาสตรีชิตทั้ง 5 ฉบับบางส่วนทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามมาตรา 172 (เดิม) โจทก์ฟ้องคดีนี้ภายในกำหนด 5 ปี จึงไม่ขาดอายุความเรียกดอกเบี้ย

จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกันซึ่งยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม เหตุที่อายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ลูกหนี้ผู้นั้นย่อมเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกันด้วยตามมาตรา 692 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นมาตรา 295 จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1

จำเลยที่ 3 ผู้จำนอง แม้หนังสือต่อท้ายสัญญาจำนองระบุว่าให้รับผิดชอบในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม การที่จำเลยที่ 1 รับสภาพนี้ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงย่อมไม่มีผลถึงจำเลยที่ 3 เพราะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของจำเลยที่ 1 ตามมาตรา 295 วรรคสอง จำเลยที่ 3 ผู้จำนองจึงต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยที่ค้างชำระย้อนหลังไป 5 ปี ตามมาตรา 189 (เดิม) (มาตรา 193/27 ใหม่) และมาตรา 745

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6457/2539 หนี้กู้ยืมที่มีสัญญาจำนองเป็นประกันขาดอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 แล้ว แต่กรณีต้องด้วยมาตรา 193/27 และมาตรา 745 จำเลยซึ่งเป็นผู้รับจำนองจะบังคับจำนองแม้หนี้ที่ประกันนั้นขาดอายุความแล้วก็ได้ แต่จะบังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่า 5 ปีไม่ได้ โจทก์ซึ่งเป็นผู้กู้และผู้จำนองจึงคงต้องรับผิดชอบในต้นเงินและดอกเบี้ยเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันฟ้องย้อนขึ้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 580/2507 ทนายความเขียนข้อความลงด้านหลังนามบัตรแจ้งให้ผู้จำนองนำเงินต้นและดอกเบี้ยมาชำระภายในกำหนด 10 วัน ถือได้ว่าเป็นจดหมายบอกกล่าวบังคับจำนองตามมาตรา 728 แล้ว

กฎหมายกำหนดว่าต้องบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้กับผู้จ้างเป็นบุคคลเดียวกันก็ไม่มีปัญหา ที่จะมีปัญหาก็คือในกรณีที่ผู้จ้างเป็นบุคคลที่สาม ปัญหาว่าจะต้องบอกกล่าวแก่ผู้จ้างด้วยหรือไม่ ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้โดยตรงแต่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยในเรื่องคำประกันในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1012/2474 ว่าผู้ค้ำประกันเป็นลูกหนี้ของเจ้าหนี้ ดังนั้นเมื่อเทียบกับเรื่องจ้างผู้จ้างก็น่าจะต้องเป็นลูกหนี้ด้วยคนหนึ่ง และการบอกกล่าวเพื่อบังคับจ้างเป็นการบอกกล่าวเพื่อฟ้องบังคับเอาทรัพย์สินที่จำนองนั้นไปขายทอดตลาด ดังนั้นก็น่าจะต้องบอกกล่าวแก่ผู้จ้างซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นด้วย กรณีที่ทรัพย์สินจำนองโอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วผู้จ้างเดิมไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นแล้ว กฎหมายมาตรา 735 ยังระบุว่าให้เป็นหน้าที่ของผู้รับจ้างที่จะต้องบอกกล่าวไปยังผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนอง

มาตรา 728 บัญญัติว่าจะต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนศาลฎีกาจึงถือว่าการบอกกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญในการฟ้อง ถ้าไม่มีการบอกกล่าวก่อนเจ้าหนี้ผู้รับจ้างไม่มีสิทธิฟ้องบังคับจ้าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 750/2504 สามีมอบอำนาจให้ภริยาไปทำสัญญาจำนอง ต่อมาเจ้าหนี้จะบังคับจ้างจึงบอกกล่าวบังคับจ้างแก่ภริยา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการบอกกล่าวบังคับจ้างแก่ภริยาใช้ไม่ได้ เพราะเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้จ้างคือสามี ถือว่าไม่มีการบอกกล่าว เมื่อไม่มีการบอกกล่าวก่อนฟ้องบังคับจ้างจึงต้องยกฟ้อง

เมื่อการบอกกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ ดังนั้นการตั้งตัวแทนบอกกล่าวบังคับจ้างต้องทำเป็นหนังสือด้วยตามมาตรา 798 บางครั้งเจ้าหนี้ให้ทนายหรือให้คนของตนเป็นตัวแทนไปบอกกล่าวบังคับจ้าง การตั้งตัวแทนนั้นไม่ได้ทำเป็นหนังสือแต่การบอกกล่าวบังคับจ้างทำเป็นหนังสือ การบอกกล่าวบังคับจ้างไม่ชอบ แต่เจ้าหนี้ก็ยังมิสิทธิที่จะให้สัตยาบันการบอกกล่าวดังกล่าวได้ตามมาตรา 823 เมื่อเจ้าหนี้ให้สัตยาบันแล้วก็ถือว่าการบอกกล่าวบังคับจ้างชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2427/2518 ต. มีจดหมายบอกกล่าวบังคับจ้างแก่จำเลย โดยอ้างว่าได้รับมอบอำนาจจากโจทก์ผู้รับจ้าง แม้โจทก์จะมีได้นำหนังสือมอบอำนาจให้ ต. บอกกล่าวบังคับจ้างมาแสดงต่อศาล แต่เมื่อ ต. ได้บอกกล่าวบังคับจ้างในนามของโจทก์ และโจทก์ยอมรับเอาการบังคับจ้างที่ ต. บอกกล่าวในนามของโจทก์แล้ว ย่อมถือได้ว่าโจทก์ให้สัตยาบันตามมาตรา 823 และถือได้ว่าโจทก์ได้บอกกล่าวบังคับจ้างแก่จำเลยแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4250/2536 การที่โจทก์มอบอำนาจให้ ค. ทนายความบอกกล่าวบังคับ

จำนองโดยมิได้ทำเป็นหนังสือ เมื่อ ค. ได้บอกกล่าวบังคับจำนองในนามของโจทก์ได้ยอมรับเอาการบอกกล่าวแล้ว ย่อมถือได้ว่าโจทก์ได้ให้สัตยาบันตามมาตรา 823 วรรคหนึ่ง และถือได้ว่าโจทก์ได้บอกกล่าวบังคับจำนองแก่จำเลยแล้ว (ต่อมามีคำพิพากษาฎีกาที่ 5902/2540 วินิจฉัยตาม)

เมื่อการบอกกล่าวบังคับจำนองเป็นเงื่อนไขสำคัญในการฟ้องก็มีปัญหาเถียงกันมากว่ามีการบอกกล่าวหรือไม่และการบอกกล่าวนั้นชอบหรือไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 318/2501 ผู้รับจำนองมีหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังผู้จำนอง โดยส่งไปให้ผู้จำนองที่ร้านค้าของผู้จำนอง แต่ผู้จำนองไม่ยอมรับหนังสือบอกกล่าว ผู้รับจำนองจึงวางหนังสือต่อหน้าผู้จำนอง ถือว่าผู้จำนองได้รับหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 251/2523 การบอกกล่าวบังคับจำนองโดยทำเป็นหนังสือส่งทางจดหมายลงทะเบียนตอบรับไปที่บ้านของลูกหนี้ ปรากฏว่าลูกหนี้อยู่ที่บ้านหลังนั้น แต่ไม่ยอมรับหนังสือ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เป็นการทวงถามและบอกกล่าวชอบด้วยมาตรา 728 แล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 2274/2523 บอกกล่าวบังคับจำนองโดยทำเป็นหนังสือส่งทางจดหมายลงทะเบียนตอบรับตามตำบลที่อยู่บ้านของจำเลยชื่อระบุไว้ในสัญญาจำนอง สามี่จำเลยลงชื่อรับไว้ ถือว่าการบอกกล่าวบังคับจำนองชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 3590/2526 เจ้าหนี้บอกกล่าวไปยังผู้จำนองทุกคนตามที่อยู่ที่จะระบุไว้ในสัญญา แต่ปรากฏว่าไม่สามารถส่งหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยที่ 2 ได้ เพราะบ้านของจำเลยที่ 2 รื้อแล้ว แต่ส่งให้จำเลยอื่นได้ ปัญหาว่าการบอกให้แก่จำเลยที่ 2 ชอบหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้ปรากฏว่าบ้านของจำเลยที่ 2 รื้อแล้วแต่จำเลยที่ 2 มิได้จำนองเป็นประกันหนี้เงินกู้ของจำเลยที่ 1 แต่เพียงผู้เดียว จำเลยที่ 2 ได้จำนองร่วมกับจำเลยที่ 3 ที่ 4 ที่ 5 เมื่อจำเลยอื่นทราบการบอกกล่าวจึงมีเหตุให้เชื่อได้ว่าจำเลยที่ 2 ย่อมทราบเช่นกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 2922/2530 ก่อนฟ้องโจทก์ซึ่งเป็นผู้รับจำนองมีหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลยซึ่งเป็นผู้จำนอง เมื่อจำเลยได้รับหนังสือบอกกล่าวแล้วมีหนังสือถึงโจทก์ให้โจทก์ส่งหลักฐานการเป็นหนี้ให้แก่จำเลย โจทก์ไม่ส่งหลักฐานให้แต่เนิ่นาคดีมาฟ้องเลย จำเลยต่อสู้ว่าโจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องเพราะไม่ยอมส่งหลักฐานการเป็นหนี้ให้จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาในคำบอกกล่าว ถึงว่าจำเลยละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าวตามมาตรา 728 โจทก์ฟ้องมีอำนาจฟ้องบังคับจำนองได้ เจ้าหนี้ไม่มีหน้าที่จะต้องส่งหลักฐานการเป็นหนี้ให้แก่ผู้จำนองหรือลูกหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 945/2536 บริษัทจำเลยที่ 1 เป็นผู้กู้ โดยจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการจำนองทรัพย์สินเป็นประกันหนี้ การบอกกล่าวบังคับจำนองเจ้าหนี้ไม่ได้บอกกล่าวบังคับจำนองไปที่บ้านของจำเลยที่ 2 แต่บอกกล่าวไปที่บริษัทจำเลยที่ 1 ปัญหาการบอกกล่าวชอบหรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้ถือว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการบริษัทจะมีที่อยู่แตกต่างหากจากภูมิลำเนาของบริษัทจำเลยที่ 1 แต่ก็ถือว่าจำเลยที่ 2 มีหลักแหล่งที่ทำการเป็นปกติอยู่แห่งเดียวกับจำเลยที่ 1 การที่โจทก์ส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถามให้ชำระหนี้และไถ่ถอนจำนองไปยังภูมิลำเนาจำเลยที่ 1 แล้ว ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ผู้จำนองได้รับหนังสือทวงถามบอกกล่าวบังคับจำนองแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4250/2536 โจทก์บอกกล่าวบังคับจำนองไปยังบ้านซึ่งเป็นภูมิลำเนาตามที่ปรากฏในสัญญาจำนอง แต่ไม่มีคนรับ โจทก์เลยบอกกล่าวโดยประกาศทางหนังสือพิมพ์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การบอกกล่าวบังคับจำนองชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 337/2540 การส่งคำบอกกล่าวบังคับจำนองไม่จำเป็นต้องส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ พนักงานของสหกรณ์โจทก์ไปส่งหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองให้แก่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นผู้จำนอง แต่จำเลยดังกล่าวไม่ยอมรับ พนักงานโจทก์จึงได้ทำเป็นบันทึกไว้ท้ายคำบอกกล่าวว่าจำเลยไม่ยอมรับ ผู้ส่งจึงได้วางหนังสือไว้ต่อหน้าผู้รับและต่อหน้าพยาน การบอกกล่าวบังคับจำนองชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5553/2542 ในกรณีเจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้รับจำนองประสงค์จะฟ้องบังคับจำนอง กฎหมายบังคับให้เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้จำนองซึ่งเป็นลูกหนี้ และต้องกำหนดเวลาอันสมควรเพื่อให้โอกาสผู้จำนองชำระหนี้จำนอง การบอกกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขที่ผู้รับจำนองจะต้องกระทำให้ถูกต้องก่อนจึงจะฟ้องบังคับจำนองได้ การบอกกล่าวดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาซึ่งกฎหมายกำหนด คือผู้จำนอง ฉะนั้นเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ส. ผู้จำนองถึงแก่กรรมก่อนโจทก์มีหนังสือบอกกล่าว แม้จะมีผู้อื่นรับหนังสือนั้นไว้ก็ถือว่าไม่ถือว่าเป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อ ส. ผู้จำนองถึงแก่กรรม มรดกรวมตลอดถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตกทอดแก่ทายาทของ ส. ตามมาตรา 1599, 1600 ถ้ามีผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองแล้ว หากโจทก์ประสงค์จะบังคับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวแก่ผู้รับโอนล่วงหน้า 1 เดือนก่อนตามมาตรา 735 ถ้ายังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนอง แต่ ส. ผู้จำนองมีทายาทหรือผู้จัดการมรดก โจทก์ต้องบอกกล่าวเป็นจดหมายหรือหนังสือล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือนแก่นุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นเสมือนผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนอง จึงจะฟ้องบังคับจำนองได้เมื่อโจทก์

มิได้บอกกล่าวบังคับจำนองแก่จำเลยที่ 3 และที่ 4 ซึ่งเป็นทายาทผู้จำนองก่อนฟ้อง และการที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 3 และที่ 4 ถือไม่ได้ว่าเป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองตามกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องบังคับจำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251/2523 โจทก์เคยทวงหนี้ด้วยวาจาหลายครั้งแล้วจำเลยไม่ชำระหนี้ การที่โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยชำระหนี้ 1,350,000 บาท กับดอกเบี้ยภายในกำหนด 15 วัน ถือว่าเป็นเวลาอันสมควรแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2274/2523 โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยชำระหนี้ 100,00 บาท กับดอกเบี้ยภายใน 15 วัน นับแต่วันรับหนังสือ แต่จำเลยไม่ชำระ โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องหลังจากวันที่จำเลยรับหนังสือ 27 วัน ประกอบกับจำเลยผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ยเป็นเวลาพิเศษแล้ว ถือได้ว่าโจทก์ได้บอกกล่าวบังคับชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7630/2540 มาตรา 728 มิได้บัญญัติไว้ว่าระยะเวลาไม่น้อยเพียงไรเป็นระยะเวลาอันสมควร จึงต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป โจทก์บอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลยให้ชำระหนี้จำนวนประมาณ 9,800,000 บาท ภายใน 30 วัน เป็นระยะเวลาอันสมควร การบอกกล่าวบังคับจำนองจึงชอบแล้ว

ข้อสำคัญในหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองจะต้องกำหนดเวลาให้ชำระหนี้ไว้ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ถือว่าการบอกกล่าวนั้นไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1608/2506 โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังจำเลย ในหนังสือระบุให้จำเลยชำระเงินและไถ่ถอนจำนองเสียในเร็ววันที่สุด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ไม่มีกำหนดเวลาให้ไถ่ถอนจำนองเมื่อใด เอาความแน่นอนในการที่จะพิเคราะห์ว่าภายในเวลาอันสมควรหรือไม่ได้ จึงไม่เป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองที่ชอบ

เมื่อเจ้าหนี้บอกกล่าวกำหนดเวลาให้ผู้จำนองชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิฟ้องบังคับจำนองก่อนสิ้นระยะเวลาที่เจ้าหนี้กำหนดไว้ในคำบอกกล่าว เว้นแต่ผู้จำนองแสดงออกว่าไม่ต้องการถือประโยชน์จากระยะเวลานั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1442/2523 โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยชำระหนี้จำนองพร้อมดอกเบี้ยภายในเดือนตุลาคม 2521 เมื่อบอกกล่าวอย่างนี้จำเลยมีสิทธิที่จะชำระหนี้เมื่อใดก็ได้ภายในเดือนตุลาคม 2521 ปรากฏว่าหลังจากโจทก์บอกกล่าวแล้วโจทก์นำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2521 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการนำคดีมาฟ้องก่อนสิ้นระยะเวลาที่กำหนด จึงยังถือไม่ได้ว่าจำเลย

ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1133/2520 โจทก์บอกกล่าวให้จำเลยไถ่ถอนจำนองภายใน 30 วัน นับแต่วันรับหนังสือ ทันทิที่จำเลยได้รับหนังสือ จำเลยพูดกับผู้ส่งหนังสือของโจทก์ว่าไม่มีเงิน ถ้าวายได้เร็วให้ไปฟ้องเอา โจทก์ทิ้งเวลาไปอีก 13 วัน แล้วจึงฟ้อง ปัญหาว่าฟ้องได้หรือไม่ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เห็นได้ว่าจำเลยได้แสดงเจตนาไม่ถือเอาประโยชน์จากระยะเวลาที่โจทก์กำหนด เมื่อโจทก์ได้ให้เวลาแก่จำเลยถึง 13 วัน อันเป็นระยะเวลาอันพอสมควร โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยได้โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำบอกกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3641/2533 โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้ตามสัญญาซื้อและสัญญาจำประกัน ต่อมามีการประนีประนอมกันและศาลพิพากษตามยอม จำเลยนำที่ดินโฉนดเลขที่ 4401 มาจำนองประกันหนี้ตามคำพิพากษาต่อมาจำเลยไม่ชำระหนี้ตามยอม โจทก์ขอหมายบังคับคดีนำที่ดินโฉนดเลขที่ 4401 จำเลยคัดค้านว่ายึดไม่ได้เพราะยังไม่ได้บอกกล่าวบังคับจำนอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การจำนองไม่ห้ามเจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องผูกพันที่จะบังคับชำระหนี้เอาแต่เฉพาะตัวทรัพย์สินที่จำนองแต่เพียงทางเดียว การที่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษตามยอมดำเนินการบังคับคดียึดที่ดินของผู้ร้องซึ่งจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้ตามคำพิพากษตามยอมไว้แก่โจทก์นั้น เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ในฐานะเจ้าหนี้สามัญ โจทก์ย่อมมีสิทธิยึดทรัพย์สินอื่น ๆ ของจำเลย รวมทั้งทรัพย์สินที่จำนองได้โดยไม่ต้องอยู่ในบังคับแก่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการบังคับจำนอง

ฎีกานี้เป็นเรื่องโจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ ระหว่างพิจารณาโจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ศาลพิพากษตามยอม จำเลยนอกจากทำยอมแล้วยังไปจดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันหนี้ที่ทำยอม ต่อมาเมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้อาศัยสิทธิในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำยึดทรัพย์ทุกอย่างของจำเลยมาขายทอดตลาดบังคับชำระหนี้ได้ เมื่อทรัพย์สินที่จดทะเบียนจำนองเป็นทรัพย์สินหนึ่งของจำเลย เจ้าหนี้จึงมีสิทธิยึดได้ในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้สามัญ และเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่ในฐานะเจ้าหนี้ผู้รับจำนอง ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวบังคับจำนอง

การฟ้องบังคับจำนองกับการฟ้องบังคับการชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้สามัญมีผลแตกต่างกันที่เป็นสาระสำคัญก็คือ ในการฟ้องบังคับจำนองนั้นถ้าบังคับจำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ลูกหนี้ไม่ต้องชำระหนี้ส่วนที่ขาดอีกต่อไปตามมาตรา 733 แต่ถ้าเจ้าหนี้ไม่ฟ้องบังคับจำนอง เจ้าหนี้ฟ้อง

แบบเจ้าหนี้สามัญ คือใช้สิทธิตามมาตรา 214 เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินทุกอย่างของลูกหนี้ได้ ที่ว่าทรัพย์สินทุกอย่างหมายความว่ารวมถึงทรัพย์สินที่จำนองที่เป็นของลูกหนี้ด้วย ปัญหาว่าเจ้าหนี้ควรจะใช้สิทธิในฐานะผู้รับจำนองหรือในฐานะเจ้าหนี้สามัญ ก็ต้องมาพิจารณาว่าลูกหนี้คนนั้นมีทรัพย์สินมากน้อยเพียงใดมีเจ้าหนี้อื่นอีกหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าลูกหนี้คนนั้นมีทรัพย์สินอยู่น้อยขึ้นมีทรัพย์สินที่มีราคาคือทรัพย์สินที่จำนองเท่านั้นและมีเจ้าหนี้อื่นอีกหลายคน ในกรณีนี้เจ้าหนี้ควรฟ้องบังคับจำนองเพราะมีสิทธิจะได้รับชำระหนี้ก่อน แต่ถ้าปรากฏว่าทรัพย์สินที่จำนองราคาน้อย ไม่พอชำระหนี้ และลูกหนี้มีทรัพย์สินอื่นอีกมาก ในกรณีนี้เจ้าหนี้ควรฟ้องอย่างเจ้าหนี้สามัญจะได้ยึดทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ได้

ในกรณีที่ลูกหนี้กู้เงินโดยมีจำนองเป็นประกัน แต่เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ให้รับผิดชอบตามสัญญากู้มิใช่การฟ้องบังคับจำนอง แล้วต่อมาศาลพิพากษายกฟ้องหรือพิพากษาให้เจ้าหนี้ชนะคดี เจ้าหนี้มีสิทธิยึดทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ ไม่ใช่ยึดเฉพาะทรัพย์สินที่จำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 989/2506 โจทก์ฟ้องและมีคำขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้เงินกู้ โดยไม่มีคำขอให้บังคับจำนอง จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความยอมใช้เงินและให้ถือสัญญาจำนองเป็นหลักประกันต่อไป ศาลพิพากษายกฟ้อง ดังนั้นถือว่าโจทก์มิได้ฟ้องและศาลมิได้พิพากษาให้บังคับจำนอง เป็นเพียงฟ้องและพิพากษาในมูลหนี้สามัญเท่านั้น เมื่อจำเลยไม่ปฏิบัติตามสัญญายอมความ โจทก์ย่อมบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของจำเลยนอกเหนือจากที่จำนองได้

การที่จะเป็นฟ้องบังคับจำนองหรือไม่จะต้องดูที่คำขอท้ายฟ้อง ถ้าเป็นฟ้องบังคับจำนองคำขอท้ายฟ้องระบุข้อความทำนองเดียวกับที่ระบุไว้ตอนท้ายของมาตรา 728 หรือ 729 คือ มีคำขอให้เอาทรัพย์สินที่จำนองขายทอดตลาดเอาเงินมาชำระหนี้ หรือให้เอาทรัพย์สินที่จำนองหลุดเป็นสิทธิแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 823/2519 จำเลยจำนองที่ดินไว้กับโจทก์แล้วนำไปขายฝากแก่ผู้ร้องแล้วไม่ได้คืน ที่ดินตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้องตั้งแต่วันที่ซื้อฝากโดยมีภาระจำนองติดไปด้วย หากโจทก์บังคับจำนองโจทก์ต้องบอกกล่าวแก่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับโอนล่วงหน้าก่อนตามมาตรา 735 เมื่อโจทก์มิได้บอกกล่าวและฟ้องบังคับแก่ผู้ร้อง โจทก์ไม่มีสิทธิยึดทรัพย์สินที่จำเลยจำนองแก่โจทก์ เพราะผู้ร้องเป็นบุคคลภายนอกคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 360/2525 จำเลยซึ่งเป็นทายาทของ ส. ไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษาที่ ส. กู้เงินโจทก์ไป โจทก์จึงนำยึดที่ดินพิพาทซึ่ง ส. จำนองไว้แก่โจทก์เพื่อบังคับคดี แต่ปรากฏว่าก่อน

โจทก์นำคดี ส. ได้ขายที่ดินพิพาทให้แก่ผู้ร้องไปแล้ว ดังนั้นถ้าโจทก์ประสงค์จะยึดที่ดินพิพาทก็ชอบที่จะบอกกล่าวบังคับจำนองเอาแก่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับโอนก่อน ต่อเมื่อผู้ร้องไม่ได้ถอนและศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีแล้ว โจทก์จึงจะมีสิทธิยึดที่ดินพิพาทขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ตามสัญญาจำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2069/2527 จำเลยจดทะเบียนจำนองที่ดินมี น.ส. 3 ไว้ต่อโจทก์ ต่อมาจำเลยขายที่ดินดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องโดยส่งมอบการครอบครองซึ่งมีผลบังคับได้ตามกฎหมาย ผู้ร้องขอมอบอยู่ในฐานะเป็นผู้รับโอนที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์สินจำนองตามมาตรา 735 เมื่อโจทก์ยังมีได้บอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้ร้องโจทก์จึงไม่มีสิทธินำยึดที่ดินพิพาทออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ อันเป็นการบังคับจำนองเอาแก่ที่ดินพิพาทได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 288/2537 ค. เจ้ามรดกซึ่งมีจำเลยเป็นทายาทจำนองที่ดินมี น.ส. 3 ไว้กับโจทก์ ต่อมาได้มีการออกโฉนดที่ดินแปลงนั้น โดยมีได้ระบุนายการจดทะเบียนจำนองก็ทำให้จำนองสิ้นไปไม่ ที่ดินจึงยังติดจำนองโจทก์อยู่ เมื่อผู้ร้องซื้อที่ดินมาจาก ค. ผู้ร้องจึงเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองตามมาตรา 735 และรับโอนมาก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ การที่โจทก์เพียงแต่บอกกล่าวบังคับจำนองไปยังผู้ร้องโดยมิได้ฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยด้วยนั้น ไม่ใช่เป็นการบังคับจำนองที่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 728 เมื่อผู้ร้องไม่ใช่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์จึงไม่มีสิทธิยึดที่ดินของผู้ร้องได้ เพราะการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 นั้นจะต้องเป็นกรณีที่โจทก์อ้างว่าทรัพย์สินที่จะบังคับคดีเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อโจทก์รับว่าทรัพย์สินที่พิพาทเป็นของผู้ร้องมิใช่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นจึงต้องปล่อยทรัพย์สินพิพาทที่ยึดไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7297/2537 โจทก์ชนะคดีจึงนำยึดที่ดินมี น.ส. 3 และบ้านโดยอ้างว่าเป็นทรัพย์สินที่จำเลยจำนองไว้แก่โจทก์ ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของผู้ร้อง ผู้ร้องซื้อจากบุคคลอื่นโดยสุจริต โจทก์ไม่ได้บอกกล่าวบังคับจำนองจึงไม่มีสิทธินำยึด ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าที่ดินแปลงนั้นมีการออก น.ส. 3 และ น.ส. 3 ก. ซ้อนกัน น.ส. 3 ระบุนว่าจำเลยเป็นเจ้าของผู้ครอบครองและนำมาจำนองแก่โจทก์ ส่วน น.ส. 3 ก. มีชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของ ผู้ร้องซื้อที่ดินจากผู้รับโอนทางทะเบียนและเข้าครอบครองทำประโยชน์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่ทราบมาก่อนจึงไม่มีทางที่โจทก์จะมีจดหมายบอกกล่าวแก่ผู้ร้องล่วงหน้าก่อนบังคับจำนองได้ ถือไม่ได้ว่าผู้ร้องเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองตามความมุ่งหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 735 โจทก์จึงไม่ต้องบอกกล่าวแก่ผู้ร้องล่วงหน้าก่อนการบังคับจำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5553/2542 เมื่อ ส. ผู้จำนองถึงแก่กรรม มรดกรวมตลอดถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบคดทอดแก่ทายาทของ ส. ตามมาตรา 1599, 1600 ถ้ามีผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองแล้ว หากโจทก์ประสงค์จะบังคับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวแก่ผู้รับโอนล่วงหน้า 1 เดือน ตามมาตรา 735 ถ้ายังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนอง แต่ ส. ผู้จำนองมีทายาทหรือผู้จัดการมรดกโจทก์ต้องบอกกล่าวเป็นจดหมายหรือหนังสือล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน แก่บุคคลดังกล่าวซึ่งเสมือนผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองจึงจะฟ้องบังคับจำนองได้ และการที่โจทก์ฟ้องคดีถือไม่ได้ว่าเป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1732/2500 การเอาที่ดินจำนองหลุดเป็นสิทธิของเจ้าหนี้เป็นการบังคับจำนองวิธีหนึ่งจึงต้องบอกกล่าวก่อนตามมาตรา 728

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4144/2532 โจทก์กู้เงินจำเลยที่ 2 โดยจำนองที่พิพาทเป็นประกัน ต่อมาโจทก์โอนที่พิพาทชำระหนี้เงินกู้ให้แก่จำเลยที่ 2 ในขณะที่โอนที่พิพาทมีราคาเท่าจำนวนหนี้ การตกลงดังกล่าวจึงเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา 656 วรรคสอง มีผลให้หนี้เงินกู้และสัญญาจำนองระงับไปตามมาตรา 321, 744 และ เป็นการที่โจทก์เอาทรัพย์สินจำนองมาใช้หนี้จำเลยที่ 2 ไม่ใช่ผู้รับจำนองเรียกเอาทรัพย์สินจำนองหลุด ซึ่งผู้จำนองจะต้องขาดส่งดอกเบี้ยถึง 5 ปี ตามมาตรา 729 โจทก์จึงขอเพิกถอนการโอนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 953/2500 โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ จำเลยทำยอมแล้วไม่ชำระหนี้ โจทก์นำยึดที่ดินของจำเลยเพื่อออกขายทอดตลาด ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับจำนองที่ดินแปลงนั้นยื่นคำร้องว่าทรัพย์สินที่โจทก์นำยึดนั้นจำเลยได้จำนองไว้กับผู้ร้องราคาที่ดินไม่ท่วมจำนวนหนี้ ขอให้ที่ดินหลุดเป็นสิทธิแก่ผู้ร้องหรือเอาเงินที่ได้จากขายทอดตลาดชำระหนี้แก่ผู้ร้องก่อน จำเลยยื่นคำแถลงรับตามคำร้อง โจทก์คัดค้านว่าผู้ร้องเอาทรัพย์สินหลุดเป็นสิทธิไม่ได้เพราะจำนวนหนี้ไม่ท่วมราคาทรัพย์สินที่จำนอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องที่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รับจำนองฟ้องผู้จำนองเพื่อเรียกเอาทรัพย์สินจำนองหลุด หากแต่เป็นเรื่องผู้ร้องยื่นคำร้องเข้ามาในคดีอื่นในคดีที่โจทก์ยึดทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ผู้ร้องอ้างสิทธิเอาที่ดินหลุดเป็นสิทธิผู้ร้องมีหน้าที่นำสืบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 473/2485 ที่ดินที่ตกอยู่ในภาระจำนองหลายรายเมื่อการบังคับจำนองตามภาระจำนองรายแรกแล้ว ย่อมหลุดจากภาระจำนองรายหลังๆ ไปทั้งหมด เมื่อราคาที่ดินที่ขายให้พอแก่การชำระหนี้จำนองรายแรกเท่านั้นและไม่เหลือเงินอีก ผู้รับจำนองรายหลังย่อมไม่มีโอกาสได้รับชำระหนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2697/2524 การจำนองนั้นอาจแยกการจำนองกับหนี้ที่เอาทรัพย์สินที่จำนองเป็นประกันได้ เจ้าหนี้จำนองจะใช้สิทธิเรียกร้องอย่างเจ้าหนี้สามัญหรือจะบังคับจำนองได้ โจทก์เป็นเจ้าหนี้จำนองอันดับแรกฟ้องและชนะคดีจึงนำยึดที่ดินที่จำนองออกขายทอดตลาดโดยปลอดจำนอง โจทก์เป็นผู้ซื้อที่ดินนั้นได้ ส่วนผู้ร้องเป็นผู้รับจำนองอันดับที่สองและเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้ยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินในฐานะเจ้าหนี้สามัญตาม ป.วิ.พ. มาตรา 290 และได้รับชำระหนี้บางส่วนแล้ว โจทก์กับผู้ร้องสละอนุสิทธิที่จะบังคับการชำระหนี้โดยอาศัยอำนาจแห่งการจำนองแล้ว สิทธิของผู้ร้องในฐานะผู้รับจำนองอันดับสองเหนือที่ดินจึงจะดับสิ้นไป โจทก์ผู้ซื้อทรัพย์สินย่อมได้กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ซื้อโดยปลอดจำนอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1711/2530 ทรัพย์สินที่มีการจำนองสองราย เมื่อผู้รับจำนองรายแรกขอให้ศาลขายทอดตลาดทรัพย์สินอย่างปลอดจำนองแล้ว ก็ต้องถือว่าเป็นการปลอดจำนองไปจนถึงผู้รับจำนองรายหลังด้วย ผู้รับจำนองรายหลังจะขอให้ขายทอดตลาดโดยยังติดจำนองของตนแย้งกับผู้รับจำนองรายแรกไม่ได้ เพราะเป็นการบังคับตามสิทธิของตนให้เป็นที่ยึดขายแก่ผู้รับจำนองคนก่อน

ผู้รับจำนองคนแรกเท่านั้นที่จะมีสิทธิระบุว่าให้ขายโดยติดจำนองหรือปลอดจำนอง ถ้าเขาบอกว่าต้องขายโดยปลอดจำนองก็หมายความว่าปลอดจำนองทั้งหมดผู้รับจำนองรายหลังจะอ้างว่าปลอดจำนองเฉพาะรายแรกส่วนจำนองรายหลังยังติดอยู่ไม่ได้ เพราะทำให้ทรัพย์สินนั้นขายไม่ได้ราคาสูงพอที่จะชำระหนี้ผู้รับจำนองรายแรกจะเป็นที่ยึดขายแก่ผู้รับจำนองรายแรก อีกทั้งการให้ขายทอดตลาดโดยติดจำนองบางอันดับจะเป็นการไม่สอดคล้องกับมาตรา 732 ที่ระบุว่าเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดให้ชำระหนี้แก่ผู้รับจำนองตามลำดับ ดังนั้น ถ้าผู้รับจำนองรายหลังเห็นว่าตนจะเสียหายก็ควรเข้าชำระหนี้แทนลูกหนี้เพื่อรับช่วงสิทธิของผู้รับจำนองคนแรกตามมาตรา 230

คำพิพากษาฎีกาที่ 531/2513 การจำนองทรัพย์สินหลายสิ่งเพื่อประกันหนี้รายหนึ่งรายเดียวโดยมิได้ระบุลำดับ แต่ได้ระบุเงินจำนองไว้เฉพาะทรัพย์สินแต่ละสิ่ง หากผู้รับจำนองใช้สิทธิบังคับแก่ทรัพย์สินทั้งหมดพร้อมกันเช่นนี้ ต้องแบ่งภาระแห่งหนี้กระจายไปตามจำนวนเงินที่ระบุไว้เฉพาะทรัพย์สินสิ่งนั้น ๆ ซึ่งมีผลว่าหากขายทอดตลาดทรัพย์สินใดได้เงินเกินกว่าจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาจำนองก็ต้องคืนส่วนที่เกินให้แก่ผู้จำนองไป และทรัพย์สินสิ่งใดขายได้ไม่คุ้มจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาจำนอง ส่วนที่ขาดก็เป็นอันพับ จะเอาหนี้จำนองแต่ละรายมารวมกันตั้งเป็นเกณฑ์คำนวณไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 40/2513 จำเลยที่ 1 กู้เงินโจทก์ โดยจำเลยที่ 1, 9, 10 เอาที่ดิน 17 แปลง

มาจำนองเป็นประกัน โจทก์ฟ้องให้ชำระหนี้เงินกู้และบังคับจำนอง โจทก์ชนะคดีชี้ทรัพย์จำนอง ขายทอดตลาดแล้วได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่จำเลยที่ 1 ค้ำชำระ โจทก์ขอให้ชี้ทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ชี้ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าหนี้ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 เกิดขึ้นโดยสัญญากู้มิได้เกิดจากการจำนอง หนี้ของจำเลยที่ 1 ยังคงมีอยู่จนกว่าจะชำระครบถ้วน พิพากษากลับให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์ของจำเลยที่ 1 ต่อไป จำเลยที่ 1 ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การบังคับจำนองเป็นการบังคับแก่ทรัพย์สินที่จำนองเพื่อชำระหนี้ที่เป็นประณานั้นเอง เมื่อได้มีการบังคับการจำนองด้วยการเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้ได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้ำชำระ เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าไรสัญญาจำนองไม่ปรากฏว่าจำเลยยอมให้อาทรัพย์สินอื่นนอกจากทรัพย์สินที่จำนองชำระหนี้ได้ จำเลยที่ 1 ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ที่ขาด โจทก์จะขอให้ชี้ทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ 1 มาชำระหนี้หาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 996/2532 จำเลยกู้ยืมเงิน โจทก์โดยถือสัญญาจำนองที่ดินเป็นหลักฐานการกู้ยืม เมื่อสัญญาดังกล่าวไม่มีข้อความว่า หากโจทก์บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์จำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ ก็ให้บังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นได้ด้วย ดังนี้ เมื่อโจทก์บังคับคดีเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดได้เงินน้อยกว่าจำนวนหนี้ โจทก์ไม่มีสิทธิบังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นของจำเลยได้อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7007/2541 สัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งศาลพิพากษาคายยอมกำหนดไว้ว่า หากจำเลยไม่ชำระหนี้ให้ศาลพิพากษาสั่งให้ชี้ที่ดินพิพาทซึ่งจำนองไว้และให้นำออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทน โดยมีข้อความว่าหากโจทก์บังคับชำระหนี้เอาทรัพย์จำนองออกขายทอดตลาดได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้บังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นได้ด้วย แสดงว่าโจทก์ประสงค์จะบังคับคดีเอาจากทรัพย์จำนองเท่านั้น ดังนั้น เมื่อโจทก์บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์จำนองได้เงินไม่เพียงพอชำระหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์จึงไม่มีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นของจำเลยได้อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 541/2545 เมื่อนำข้อตกลงในสัญญากู้ยืมที่ระบุว่า “ถ้าข้าพเจ้าล้มตายหรือหลบหายไปเสียข้าพเจ้ายอมให้อาทรัพย์สมบัติของข้าพเจ้าขายทอดตลาดเอาเงินต้นและดอกเบี้ยให้ท่านจนครบ” มาพิจารณาประกอบ พ.ร.บ. การจำนองเรือและบุริมสิทธิทางทะเลฯ ที่กำหนดว่า “ถ้าเอาเรือที่จำนองออกขายหรือขายทอดตลาดแล้ว ได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าเงินที่ค้ำชำระแก่ผู้รับจำนอง... เงินยังขาดให้ถือว่าเป็นหนี้สามัญซึ่งผู้รับจำนองอาจเรียกร้องจากลูกหนี้ได้

แต่ถ้าผู้จำนองไม่ได้เป็นลูกหนี้จะเรียกร้องจากผู้จำนองไม่ได้” แล้ว เห็นชัดเจนได้ว่า เมื่อโจทก์ผู้รับจำนองนำเรื่องที่จำนองออกขายทอดตลาดแล้วไม่พอชำระหนี้ ส่วนที่ขาดอยู่จำเลยผู้จำนองยังคงต้องรับผิดชอบแต่กฎหมายกำหนดให้เป็นหนี้สามัญไม่ใช่หนี้บุริมสิทธิ ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิยึดทรัพย์สินอื่นของผู้จำเลยออกขายทอดตลาดชำระหนี้จนครบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 300/2506 (ประชุมใหญ่) จำเลยกู้เงินโจทก์โดยมีผู้อื่นจำนองที่ดินเป็นประกัน โจทก์ฟ้องจำเลยและผู้จำนอง ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย ถ้าไม่ใช้ให้เอาทรัพย์สินจำนองขายทอดตลาดชำระหนี้ จำเลยไม่ใช้และไม่มียึดทรัพย์ใดให้ยึด โจทก์จึงยึดที่ดินที่จำนอง ยังไม่ทันขายทอดตลาดผู้จำนองตกลงโอนที่ดินจำนองนั้นให้แก่โจทก์เป็นการชำระหนี้ส่วนหนึ่ง หักแล้วโจทก์ยังไม่ได้รับชำระหนี้อีกสองแสนบาทเศษ จำเลยไม่มีทรัพย์สินชำระหนี้ที่เหลือโจทก์จึงฟ้องขอให้พิพากษาว่าจำเลยเป็นบุคคลล้มละลาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่ผู้จำนองโอนที่ดินจำนองให้โจทก์เป็นการเอาที่ดินนี้ใช้หนี้กันระหว่างโจทก์กับผู้จำนอง ไม่ใช่กรณีเอาทรัพย์สินหลุดตามมาตรา 729 หรือเอาออกขายทอดตลาดตามมาตรา 728 จึงนำมาตรา 733 มาใช้บังคับไม่ได้ เมื่อโจทก์ได้รับชำระหนี้ไปแล้วเพียงบางส่วน ก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ส่วนที่ยังขาดอยู่ได้ เมื่อจำเลยยังเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่า 1,000 บาท และไม่มีทรัพย์สินให้ยึดมาชำระหนี้ ศาลพิพากษาให้พิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1313/2480 จำนองที่ดินกันแล้ว ทำสัญญาเพิ่มเติมสัญญาจำนองว่า ถ้าเอาที่ดินจำนองออกขายทอดตลาดได้เงินน้อยกว่าหนี้ที่ค้างชำระผู้จำนองจะใช้ให้จนครบ สัญญาดังกล่าวไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และแม้มิได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็สมบูรณ์ใช้ได้ เพราะสัญญาดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการจำนองที่รายพิพาท เป็นแต่ข้อตกลงกันว่าถ้าเอาทรัพย์สินที่จำนองขายทอดตลาดได้เงินไม่พอใช้หนี้ ก็ยอมให้ยึดทรัพย์สินอื่นมาใช้หนี้ได้จนครบโดยมิได้เอาทรัพย์สินอื่นนั้นมาตราไว้เป็นประกันด้วย ทั้งตามสัญญาดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้ผู้รับจำนองมีบุริมสิทธิในทรัพย์สินอื่นนั้น สัญญาดังกล่าวจึงสมบูรณ์โดยไม่ต้องจดทะเบียนตามมาตรา 714 ดังนั้นถ้าบังคับจำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เหลือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 474/2502 เมื่อสัญญาจำนองมีข้อความระบุว่ายินยอมให้เอาทรัพย์สินนอกจำนองชำระหนี้ได้ ผู้รับจำนองย่อมมีสิทธิยึดทรัพย์สินที่จำนองและทรัพย์สินนอกจำนองขายทอดตลาดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 168/2518 มาตรา 733 ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้จำนองอาจตกลงกับผู้รับจำนองเป็นประการพิเศษ

นอกเหนือจากที่มาตรา 733 บัญญัติไว้ก็ย่อมทำได้ สัญญาจ้างอรรถระบุว่าถ้าบังคับจ้างองไม่พอชำระหนี้ผู้จ้างองยอมรับผิดใช้เงินที่ขาดจนครบ ข้อตกลงนี้นอกเหนือจากมาตรา 733 ใช้บังคับได้ ไม่เป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1507/2538 มาตรา 733 ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้จ้างองอาจตกลงกับผู้รับจ้างองเป็นประการอื่น พิเศษนอกเหนือจากที่มาตรา 733 บัญญัติไว้ได้ เช่น ในกรณีที่ยึดทรัพย์จ้างองออกขายทอดตลาดแล้วได้เงิน ไม่พอชำระหนี้ ผู้จ้างองยอมรับผิดให้ผู้รับจ้างองยึดทรัพย์อื่นของตนมาชำระหนี้ เป็นต้น ข้อตกลงนี้ย่อมมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมายไม่ตกเป็นโมฆะ สัญญาจ้างองที่จำเลยทำไว้กับโจทก์ระบุว่าถ้าในการบังคับจ้างองได้เงินไม่พอ จำนวนเงินที่ค้างชำระอยู่เท่าใดผู้จ้างองยอมรับผิดชอบใช้เงินที่ขาดจำนวนนั้นให้แก่ผู้รับจ้างองจนครบ แต่หนี้ที่ น. ลูกหนี้ค้างชำระแก่โจทก์หลังจากบังคับคดีแล้วไม่พอชำระหนี้เป็นเวลากว่า 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษา โจทก์จึงหมดสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ลูกหนี้อีกต่อไปตาม ป.วิ.พ. มาตรา 271 จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นความรับผิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 698 แต่ยังคงรับผิดชอบทรัพย์ที่จำเลยจ้างอง

เรื่องนี้เป็นเรื่องจำเลยเป็นทั้งผู้ค้ำประกันและผู้จ้างอง ปรากฏว่าหนี้เงินเจ้าหนี้ซึ่งเป็นโจทก์ไม่สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ขึ้นต้นได้เพราะเกิน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษามาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 271 เมื่อเจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ขึ้นต้นได้ ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเอาข้อนั้นมายกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 698 จำเลยในฐานะผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิด แต่จำเลยคนนี้นอกจากเป็นผู้ค้ำประกันแล้วยังเป็นผู้จ้างองด้วย ดังนั้นเฉพาะแต่ทรัพย์ที่จ้างองเท่านั้นที่ต้องรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1536/2514 จำเลยที่ 1 กู้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารโจทก์ จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 จ้างองที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของรวมประกันหนี้ดังกล่าวโดยจำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 มอบอำนาจให้จำเลยที่ 1 ไปจดทะเบียนจำนอง จำเลยที่ 1 ทำสัญญาจ้างองโดยทำสัญญาต่อท้ายสัญญาจ้างองว่า เมื่อขายทอดตลาดทรัพย์จ้างองได้เงินไม่พอชำระหนี้ผู้จ้างองและลูกหนี้ยอมรับผิดชดใช้จนครบถ้วน เป็นการที่จำเลยที่ 1 ได้กระทำนอกเหนือไปจากอำนาจที่ได้รับมอบ ไม่ผูกพันจำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 ผู้มอบอำนาจ ดังนั้น ถ้าเอาทรัพย์จ้างองออกขายทอดตลาดแล้วไม่พอชำระหนี้เงินขาดจำนวนอยู่เท่าใดเฉพาะจำเลยที่ 1 เท่านั้นที่ต้องรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 949/2523 มอบอำนาจให้ไปจดทะเบียนจำนองในหนังสือมอบอำนาจระบุว่า มอบอำนาจให้ ว. เป็นผู้มีอำนาจจัดการจำนอง โดยมีเงื่อนไขและข้อตกลงอื่นให้เป็นไปตาม “สัญญาต่อท้ายสัญญาจำนอง” ปรากฏว่าสัญญาต่อท้ายสัญญาจำนองมีข้อความว่าถ้าบังคับจำนองได้ เงินไม่พอชำระหนี้ก็ให้บังคับเอาทรัพย์สินอื่นของผู้จำนองจนครบ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การมอบอำนาจดังกล่าวนอกจากมอบอำนาจให้ทำสัญญาจำนองแล้ว ยังมอบให้ทำสัญญาต่อท้ายจำนองด้วย ดังนั้น เจ้าหนี้มีสิทธิยึดทรัพย์สินอื่นนอกจากทรัพย์สินที่จำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 316/2504 โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้สามัญฟ้องจำเลยให้ชำระหนี้ หลังจากชนะคดีโจทก์นำยึดโรงสีของจำเลยเพื่อขายทอดตลาด ปรากฏว่าโรงสีนั้นมีผู้รับจำนองไว้ 2 ราย ผู้รับจำนองทั้งสองรายยื่นคำขอรับชำระหนี้ก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 ศาลอนุญาตให้รับชำระหนี้ได้ ต่อมาผู้ร้องที่ 1 ซึ่งเป็นผู้รับจำนองรายแรกเป็นผู้ซื้อทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาดแต่ราคาที่ซื้อได้นั้นต่ำกว่าจำนวนหนี้ที่ผู้รับจำนองรายแรกเป็นเจ้าหนี้อยู่ ผู้รับจำนองรายแรกขอหักหนี้คือ ขอเข้าไปเป็นเจ้าของโรงสีโดยไม่ต้องชำระเงินแต่ใช้วิธีหักจากเงินที่เป็นหนี้ ผู้รับจำนองรายหลังไม่ยอมและขอให้ศาลสั่งให้ผู้รับจำนองรายแรกเอาเงินมาวางศาลตามราคาที่ซื้อ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในกรณีที่ทรัพย์ซึ่งจำนองไว้หลายรายได้ถูกยึดมาขายทอดตลาด เมื่อผู้รับจำนองในลำดับแรกเป็นผู้ซื้อได้ก็มีสิทธิหักหนี้จำนองของตนได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 732 ผู้รับจำนองคนหลังซึ่งเป็นผู้ร้องที่ 2 และ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้สามัญไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองรายนี้

การคืนเงินที่เหลือให้แก่ผู้จำนองตามมาตรานี้จะต้องมีการบังคับจำนองขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองแล้วเงินเหลือจริง ๆ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 897/2535 โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้เงิน 700,000 บาทเศษ ถ้าจำเลยไม่ชำระให้ยึดที่ดิน 3 โฉนดที่จำเลยจำนองประกันหนี้มาขายทอดตลาดชำระหนี้แก่โจทก์ ต่อมาโจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล โดยจำเลยตกลงโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่จำนองทั้ง 3 โฉนดแก่โจทก์เมื่อจำเลยจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินแก่โจทก์ตามสัญญายอมแล้ว แม้โจทก์ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่นได้ราคาสูงกว่าจำนวนหนี้ที่จำเลยค้างชำระ จำเลยจะขอให้โจทก์คืนเงินค่าที่ดินส่วนที่เกินไม่ได้ เพราะมาตรา 732 ใช้บังคับเฉพาะกรณีขายทอดตลาดบังคับจำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2692/2526 ถึงแม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 736, 737

บัญญัติให้สิทธิผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองจะได้ถอนจำนองได้แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายในส่วนสารบัญญัติ ไม่ใช่บทกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับคดี และตามคำพิพากษาก็เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องทำการไถ่ถอนจำนองที่พิพาทเสียก่อน แล้วจึงโอนให้แก่โจทก์โดยปลอดจำนอง หากใช้หน้าที่ของโจทก์ที่จะทำการไถ่ถอนจำนองเองไม่ ดังนั้นเมื่อจำเลยจงใจไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาและคำขอบังคับซึ่งออกบังคับเอาแก่จำเลย จึงถือได้ว่าเป็นกรณีที่ไม่มีการบังคับคดีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะพึงใช้บังคับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 297 (2) ศาลมีอำนาจที่จะกักขังจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2207/2531 ก.กู้เงินสหกรณ์จำเลยโดยโจทก์เป็นผู้ค้ำประกัน ต่อมาโจทก์กู้เงินจำเลยโดยจำนองที่ดินเป็นประกัน สัญญาจำนองมีข้อความว่าจำนองเพื่อประกันเงินที่โจทก์เป็นหนี้จำเลยอยู่ในขณะทำสัญญาหรือในเวลาหนึ่งเวลาใดต่อไปภายหน้า กับทั้งหนี้ต่างๆ ซึ่งโจทก์จะต้องรับผิดชอบใด ๆ ต่อจำเลย ดังนี้สัญญาจำนองย่อมครอบคลุมถึงหนี้ตามสัญญาค้ำประกันดังกล่าวด้วย แม้โจทก์ชำระหนี้ที่โจทก์กู้ครบถ้วนแล้ว สัญญาจำนองก็ยังไม่ระงับสิ้นไป จำเลยมีสิทธิที่จะไม่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินให้แก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 626/2537 โจทก์จำนองที่ดินเป็นประกันหนี้ใด ๆ ที่โจทก์หรือบิดาโจทก์มีต่อจำเลยในขณะนั้นหรือในภายหน้า โจทก์จะขอไถ่ถอนจำนองโดยชำระหนี้ครบถ้วนเฉพาะหนี้ส่วนของตนซึ่งไม่ครบวงเงินตามสัญญาจำนอง ในขณะที่บิดาโจทก์ยังคงเป็นหนี้จำเลยอยู่อีกจำนวนหนึ่งไม่ได้ จำเลยจึงชอบที่จะบอกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 320

เมื่อชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว หนี้จำนองย่อมระงับสิ้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 298/2517 สามีย้ายกู้เงินโจทก์โดยจำนองสวนยางเป็นประกัน เมื่อสามีย้ายตาย จำเลยในฐานะทายาทโอนสวนยางนั้นให้โจทก์เป็นการชำระหนี้เงินกู้ โจทก์ยอมรับสวนยางแทนการชำระหนี้เงินกู้ เป็นผลทำให้หนี้เงินกู้ที่มีการจำนองเป็นประกันระงับสิ้นไป และทำให้สัญญาจำนองระงับสิ้นไปตามมาตรา 321, 744 ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยไม่เป็นโมฆะตามมาตรา 656

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3311/2535 วันที่ 3 ธันวาคม 2522 โจทก์จำนองที่ดินพิพาทเพื่อประกันการชำระหนี้ของนางสาวบุญส่งซึ่งกู้จากจำเลยที่ 1 ในเวลาจำนองหรือจะกู้ในเวลาใดเวลาหนึ่งในภายหน้าเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 40,000 บาท ปรากฏว่าขณะจำนองนางสาวบุญส่งเป็นหนี้จำเลยที่ 1

จำนวน 20,000 บาท วันที่ 29 สิงหาคม 2529 จำเลยที่ 1 บอกกล่าวเป็นหนังสือให้โจทก์ชำระหนี้ได้
ถอนจำนองถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ไม่ประสงค์ให้โจทก์จำนองเป็นประกันหนี้เงินที่นางสาวบุญส่งกู้ยืม
ต่อไป เมื่อโจทก์ไม่ชำระหนี้ จำเลยที่ 1 ได้ฟ้องโจทก์และนางสาวบุญส่งให้ชำระหนี้ศาลได้พิพากษา
คดีไปตามยอมและ โจทก์ชำระหนี้ตามคำพิพากษาคืบถ้วนแล้ว หนี้ตามสัญญากู้และสัญญาจำนอง
ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 ย่อมระงับสิ้นไปตามมาตรา 744 (1) แม้ปรากฏว่าวันที่ 12 มกราคม 2530
ซึ่งเป็นวันหลังฟ้องคดีแรกนางสาวบุญส่งกู้เงิน โจทก์อีก 21,000 บาท และยังไม่ชำระหนี้ดังกล่าวก็
หาผูกพันโจทก์ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3667/2540 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้
แก่โจทก์โดยปราศจากการผูกพัน โดยให้โจทก์ชำระค่าที่ดินส่วนที่เหลือแก่จำเลย หากจำเลยโอนที่
ดินโดยปราศจากการไม่ได้อาศัยค้ำมัดจำและใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ แต่ปรากฏว่าจำเลยได้จด
ทะเบียนจำนองที่ดินพิพาทไว้แก่ธนาคารเพื่อประกันหนี้ที่จำเลยมีต่อธนาคาร ซึ่งธนาคารได้ฟ้อง
จำเลยเป็นคดีอื่นและยึดที่ดินที่พิพาทไว้ ดังนี้ โจทก์ซึ่งต้องเสี่ยงภัยเสียดินตามคำพิพากษานี้
จึงมีสิทธิเข้าใช้หนี้ของจำเลยแทนได้ตามมาตรา 230 วรรคหนึ่ง เมื่อโจทก์ได้ชำระหนี้แทนจำเลยไป
ครบถ้วนแล้ว หนี้ที่จำเลยจำนองที่ดินพิพาทเป็นประกันจึงระงับสิ้นไปตามมาตรา 744 (1) ที่ดิน
พิพาทจึงไม่ติดจำนองและปราศจากการผูกพันแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1592/2545 แม้ในสัญญาจำนองที่ดินจะระบุข้อความว่า จำนองเป็น
ประกันหนี้ซึ่งจำเลยผู้จำนองมีต่อธนาคาร โจทก์ผู้รับจำนองในเวลานี้หรือที่จะมีขึ้นใหม่ในภายหน้า
ก็ตาม แต่เมื่อหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินซึ่งเป็นหนี้ประจักษ์ที่มีการจำนองเป็นประกันได้ระงับสิ้นไป
โดยจำเลยชำระเงินกู้ให้โจทก์ครบถ้วนแล้ว สัญญาจำนองซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ย่อมระงับไปด้วยตาม
ป.พ.พ. มาตรา 744 (1) ทั้งในการทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีโจทก์และจำเลยก็มีได้ระบุไว้ในสัญญา
ดังกล่าวว่ามีการจำนองที่ดินเป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชี การตีความถึงเจตนาของคู่สัญญาใน
กรณีที่ข้อสงสัยเช่นนี้ ป.พ.พ. มาตรา 11 ให้ตีความในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสีย
ในมูลหนี้ นั้น กรณีต้องฟังว่าโจทก์และจำเลยมิได้ตกลงให้นำสัญญาจำนองที่ดินมาเป็นประกันหนี้
เบิกเงินเกินบัญชี โจทก์จึงไม่มีสิทธิบังคับจำนองที่ดินเพื่อชำระหนี้เบิกเงินเกินบัญชี

เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องบังคับให้จำเลยชำระหนี้ประจักษ์และได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว เจ้าหนี้มี
หน้าที่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองทรัพย์สินที่จำนองเป็นประกันหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5129/2540 เมื่อโจทก์บังคับเอาเงินกู้และดอกเบี้ยที่ค้างชำระจากจำเลย

แล้ว โจทก์ก็มีหน้าที่จะต้องจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินที่ประกันหนี้สินเพื่อให้ปลอดจำนองแก่จำเลยด้วย มิฉะนั้น โจทก์อาจบังคับจำนองเอาแก่จำเลยอันมีผลเท่ากับเรียกให้ชำระหนี้ซ้ำสอง ศาลฎีกาจึงมีอำนาจพิพากษาให้โจทก์จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองได้ เมื่อโจทก์ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนแล้ว

การแปลงหนี้ใหม่ กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 349-357 เมื่อเจ้าหนี้และลูกหนี้ชั้นต้นได้ตกลงแปลงหนี้ประธานใหม่ มีผลให้หนี้ประธานเดิมระงับสิ้นไปคู่กรณีจะผูกพันกันตามหนี้รายใหม่ จำนองซึ่งประกันหนี้เดิมจะระงับสิ้นไปด้วย เว้นแต่ผู้จำนองและผู้รับจำนองตกลงให้จำนองนั้นเป็นประกันหนี้รายใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1949/2516 จำเลยจำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของตนต่อโจทก์เป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีของ อ. เป็นเงิน 150,000 บาท ปรากฏว่า อ. ค้างชำระหนี้เพียงวันที่ 30 มิถุนายน 2510 เป็นเงิน 230,000 บาท วันที่ 15 กรกฎาคม 2510 ทำหนังสือจำเลยรับสภาพหนี้ยอมรับชำระหนี้แทน อ. ทั้งหมด ต่อมาจำเลยไม่ชำระหนี้ โจทก์จึงฟ้องบังคับให้จำเลยชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้และบังคับจำนอง จำเลยต่อสู้ประการหนึ่งว่าได้มีการแปลงหนี้ใหม่แล้วคือแปลงหนี้จากหนี้ของ อ. เป็นหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้โดยจำเลยเป็นลูกหนี้ หนี้เดิมต้องระงับไป จำนองซึ่งเป็นประกันหนี้เบิกเงินเกินบัญชีของ อ. ย่อมระงับไปด้วยศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โดยปกติการแปลงหนี้ใหม่ย่อมทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไปตามมาตรา 349 ส่วนประกันของหนี้เดิมอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ เช่น จำนองในคดีนี้ถ้าคู่กรณีในการแปลงหนี้ใหม่ไม่ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นก็ย่อมระงับไปเช่นเดียวกัน แต่ถ้าคู่กรณีตกลงในเรื่องของการประกันของหนี้เดิมก็ต้องบังคับมาตรา 352 ปรากฏว่าโจทก์และจำเลยตกลงกันไว้ว่า ให้ถือว่าจำเลยในฐานะผู้จำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่จำนองประกันหนี้ของ อ. มีผลผูกพันตามหนังสือรับสภาพหนี้ฉบับนี้ด้วย และจำเลยยอมให้โจทก์ใช้หนังสือนี้เป็นหลักฐานในการฟ้องบังคับจำนองกับจำเลยได้ทันที ฉะนั้นจำเลยจะอ้างว่าสัญญาจำนองไม่มีผลผูกพันจำเลย หรือสัญญาจำนองระงับสิ้นไปตามมาตรา 744 ไม่ได้ เพราะข้อตกลงดังกล่าวเป็นเรื่องจำเลยยอมโอนสิทธิจำนองของจำเลยที่ประกันหนี้เดิมของ อ. มาประกันหนี้ที่แปลงหนี้ใหม่โดยจำเลยเป็นลูกหนี้คนใหม่ตามมาตรา 352 โดยตรง และมาตรา 352 ก็ได้บังคับว่าคู่กรณีจะต้องจดทะเบียนจำนองซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องบังคับจำนองจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2012/2531 จำเลยที่ 1 ทำสัญญากู้เงินเกินบัญชีกับโจทก์ไว้โดยมี อ. เป็นผู้ค้ำประกันยอมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม และ อ. ได้นำที่ดินมาจำนองประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 และ

หนี้ตามสัญญาค้ำประกันของ อ. ด้วย ต่อมา อ. ถึงแก่กรรมมีจำเลยที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดก แม่โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 2 รับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันเกิน 1 ปี นับแต่ อ. ถึงแก่กรรม คดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 แล้วก็ตาม แต่โจทก์ในฐานะผู้รับจำนองก็ยังคงมีสิทธิฟ้องบังคับชำระหนี้ตามสัญญาค้ำประกันดังกล่าวจากที่ดินที่จำนองได้ตามมาตรา 189 (เดิม) (มาตรา 193/27 ใหม่) และมาตรา 745

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 46/2538 ตามสัญญาทาสตรีชิตทั้ง 5 ฉบับ ข้อ 6 กำหนดไว้ว่า จำเลยที่ 1 ขอมเสียดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี ในจำนวนเงินที่คำนวณแล้วที่ต้องชำระแก่โจทก์โดยเริ่มนับจากวันที่ทำสัญญานี้จนถึงวันที่โจทก์ได้รับเงินครบถ้วนจากจำเลยที่ 1 ข้อกำหนดดังกล่าวไม่ได้ระบุเวลาให้จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยและจะอนุมานจากพฤติการณ์ไม่ได้ โจทก์ย่อมจะเรียกให้จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยพลันนับแต่วันทำสัญญาตามมาตรา 203 วรรคหนึ่ง อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันทำสัญญาทาสตรีชิตเช่นกันตามมาตรา 169 (เดิม) (มาตรา 193/12 ใหม่) อายุความดอกเบี้ยค้างส่งเริ่มนับจากวันถัดจากวันดังกล่าวไปจนกว่าจะครบ 5 ปี การที่จำเลยที่ 1 ชำระดอกเบี้ยสำหรับสัญญาทาสตรีชิตทั้ง 5 ฉบับบางส่วน ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามมาตรา 172 (เดิม) โจทก์ฟ้องคดีนี้ภายในกำหนด 5 ปี จึงไม่ขาดอายุความเรียกดอกเบี้ย

จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันซึ่งยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม เหตุที่อายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ลูกหนี้นั้นย่อมเป็นโทษแก่ผู้ค้ำประกันด้วยตามมาตรา 692 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นมาตรา 295 จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1

จำเลยที่ 3 ผู้จำนอง แม้หนังสือต่อท้ายสัญญาจำนองระบุว่าให้รับผิดชอบในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมด้วย การที่จำเลยที่ 1 รับสภาพหนี้ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงย่อมไม่มีผลถึงจำเลยที่ 3 เพราะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของจำเลยที่ 1 ตามมาตรา 295 วรรคสอง จำเลยที่ 3 ผู้จำนองจึงต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยที่ค้างชำระย้อนหลังไป 5 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6457/2539 หนี้กู้ยืมที่มีสัญญาจำนองเป็นประกันขาดอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 แล้ว แต่กรณีต้องด้วยมาตรา 193/27 และมาตรา 745 จำเลยซึ่งเป็นผู้รับจำนองจะบังคับจำนองแม้หนี้ที่ประกันนั้นขาดอายุความแล้วก็ได้ แต่จะบังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่า 5 ปีไม่ได้ โจทก์ซึ่งเป็นผู้กู้และผู้จำนองจึงจะต้องรับผิดชอบในต้นเงินและดอกเบี้ยเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันฟ้องย้อนขึ้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1416/2540 การจำนองทรัพย์สินเพื่อเป็นประกันหนี้้นั้นมาตรา 193/27

และ 745 บัญญัติเป็นข้อยกเว้นว่า แม้หนี้ที่ประกันหรือหนี้ประชนจะขาดอายุความแล้วก็ยังบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองได้ แต่ดอกเบี้ยที่ค้างให้คิดย้อนหลังขึ้นไปได้เพียง 5 ปี หากหนี้ประชนไม่ขาดอายุความ สิทธิเรียกร้องดอกเบี้ยที่ค้างชำระก็มีกำหนดอายุความ 5 ปี เช่นเดียวกันตามมาตรา 193/33 (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1242/2508 เจ้าหนี้ฟ้องบังคับจำนองแล้วมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ ศาลพิพากษาตามยอม ต่อมาลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้บังคับคดียึดทรัพย์จำนองขายทอดตลาด มีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นมายื่นคำขอเฉลี่ยหนี้โดยอ้างว่ามีการปลดจำนองแล้ว ปัญหาว่าจะเฉลี่ยหนี้ได้หรือไม่ ในเมื่อขายทรัพย์สินที่จำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้สำหรับเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้สัญญายอมความระบุให้คดีเป็นอันเลิกกันไปก็ตาม ก็หมายความว่ายังไม่ขอบังคับตามสัญญาจำนองเท่านั้น หาใช่เป็นการปลดจำนองไม่ ฉะนั้นเมื่อลูกหนี้ผิดสัญญา มีการบังคับคดีขายทอดตลาด ทรัพย์จำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้จำนอง เจ้าหนี้ยื่นขอไม่มีสิทธิเฉลี่ยหนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 137/2516 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคาร โจทก์ จำเลยที่ 2 ที่ 3 เป็นผู้ค้ำประกัน และจำเลยที่ 3 จำนองที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ 1 ด้วย สัญญาจำนองระบุว่าถ้าจำเลยทั้งสามไม่ชำระหนี้ก็ให้อำนาจทรัพย์ที่จำนองออกขายทอดตลาด ถ้าได้เงินน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระจำเลยทั้งสามยอมรับผิดชดใช้จงดครบ ต่อมาเมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสามให้ชำระหนี้และฟ้องบังคับจำนอง คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ข้อ 1. ระบุว่า จำเลยทั้งสามตกลงชำระหนี้ (ระบุจำนวนเงิน) พร้อมดอกเบี้ย ถ้าผิดนัดยอมให้โจทก์บังคับชำระหนี้ได้ทั้งหมดทันที ข้อ 2. ระบุว่า โจทก์ตกลงตามข้อ 1. และไม่คิดใจเรียกร้องอะไรจากจำเลยต่อไป สัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวมีความหมายแต่เพียงว่าโจทก์จะไม่เรียกร้องเงินนอกเหนือจากจำนองที่ตกลงกันไว้ในข้อ 1. และโจทก์ยังไม่ขอบังคับตามสัญญาจำนองเท่านั้น มิใช่การปลดจำนองตามมาตรา 744 (2) สัญญาประนีประนอมยอมความมิได้กล่าวไว้ว่าโจทก์จะบังคับชำระหนี้ได้เฉพาะทรัพย์สินที่จำนอง ดังนี้ เมื่อจำเลยทั้งสามผิดนัดโจทก์บังคับชำระหนี้ขายทอดตลาดทรัพย์ที่จำนองแล้วไม่พอชำระหนี้ โจทก์บังคับเอาทรัพย์อื่นนอกเหนือที่จำนองไว้ได้ หาได้หมายความว่าหรือเป็นการยกเลิกสร้างข้อเรียกร้องตามคำขอท้ายฟ้องให้หมดไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7007/2541 สัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งศาลพิพากษาตามยอมกำหนดไว้ว่า หากจำเลยไม่ชำระหนี้ ให้ศาลพิพากษาสั่งให้ยึดที่ดินพิพาทซึ่งจำนองไว้และให้นำ

ออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้ให้แก่โจทก์แทนโดยไม่มีข้อความว่าหากโจทก์บังคับชำระหนี้เอาทรัพย์สินของออกขายทอดตลาดได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้บังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นได้ด้วย แสดงว่าโจทก์ประสงค์จะบังคับคดีเอาจากทรัพย์สินของท่านั้น ดังนั้น เมื่อโจทก์บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของได้เงินไม่เพียงพอชำระหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์จึงไม่มีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินอื่นของจำเลยได้อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5328/2542 สัญญาจำนองที่ดินเป็นประกันและหนังสือต่อท้ายสัญญาจำนองเป็นประกันระบุไว้ชัดแจ้งว่า จำเลยที่ 2 จำนองที่ดินไว้แก่โจทก์เพื่อเป็นประกันหนี้การกู้ยืมเงินและหนี้สินอื่นซึ่งจำเลยที่ 2 และหรือจำเลยที่ 1 มีอยู่ต่อโจทก์ ทั้งในเวลาที่ทำสัญญาและต่อไปในภายหน้า จำเลยที่ 2 จึงเป็นผู้ประกันด้วยทรัพย์สินคือจำนอง สัญญาประกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 จะยกเลิกเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงหลักประกันอย่างไรก็ได้

โจทก์และจำเลยที่ 2 ทำบันทึกข้อตกลงระงับจำนอง (ปลดจำนอง) ระบุไว้ชัดว่าทั้งสองฝ่ายตกลงกันให้ที่ดินที่จำนองไว้พ้นจากการจำนองไปเพื่อนำไปยื่นขอรับใบอนุญาตจัดสรรที่ดิน ทั้ง ๆ ที่โจทก์ยังมีได้รับชำระหนี้จากจำเลยที่ 2 ดังนั้น ภาระหนี้สินที่จำเลยที่ 2 มีต่อโจทก์จึงยังคงมีอยู่ตามเดิมตามหนังสือสัญญาจำนองที่ดินเป็นประกัน และหนังสือต่อท้ายสัญญาจำนองเป็นประกัน โดยข้อตกลงแม้จะเป็นการปลดจำนองก็มีผลเพียงแต่ทำให้โจทก์ไม่สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากที่ดินที่จำเลยที่ 2 นำมาจำนองเป็นประกันได้เท่านั้น แต่ภาระหนี้ในการประกันจำเลยที่ 2 และที่ 1 ยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่จำเลยที่ 2 ต้องผูกพันชำระหนี้ให้แก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3713/2535 โจทก์ทำสัญญาจำนองไว้ในวงเงิน 390,000 บาท เพื่อเป็นประกันหนี้ของ ท. โดยมีสัญญาต่อท้ายสัญญาจำนองข้อหนึ่งระบุข้อความว่า ผู้จำนองได้จำนองเพื่อประกันหนี้เงินซึ่ง ท. ลูกหนี้ได้เบิกไปจากผู้รับจำนองในเงินจำนวนใดจำนวนหนึ่งซึ่งผู้จำนองหรือลูกหนี้เป็นหนี้ผู้รับจำนองอยู่ในเวลาทำสัญญาจำนองหรือจะเป็นหนี้ต่อไปในภายภาคหน้ากับค่าอุปกรณืคือดอกเบี๊ยะและค่าสินไหมในการชำระหนี้ ดังนี้สัญญาจำนองย่อมมีหมายความว่านอกจากโจทก์ผู้จำนองจะต้องรับผิดชอบตามสัญญาจำนองเป็นเงิน 390,000 บาท แล้วยังต้องรับผิดชอบดอกเบี๊ยะ เมื่อ ท. ซึ่งเป็นลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ดอกเบี๊ยะแก่จำเลยด้วย ท. เป็นหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีจำนวน 2,300,000 บาท และเป็นหนี้ตามภาระการออกหนังสือค้ำประกันจำนวน 2,700,000 บาท และยังไม่ได้ชำระหนี้แก่จำเลย โจทก์จะขอไถ่ถอนจำนองในเงินจำนวน 390,000 บาท โดยไม่ปรากฏว่าโจทก์เสนอขอชำระหนี้ดอกเบี๊ยะด้วย จำเลยย่อมมีสิทธิปฏิเสธการรับชำระหนี้

และไม่ยอมให้ไถ่ถอนจำนองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 473/2485 ก. จำนองที่ดินแปลงหนึ่งต่อ ข. และ ค. ตามลำดับ ต่อมา ก. ถูกเจ้าหนี้สามัญฟ้องและยึดที่ดินแปลงดังกล่าวออกขายทอดตลาด ง. เป็นคนซื้อได้โดยมีจำนองติดไปด้วย ต่อมา ข. กับ ค. ฟ้อง ง. บังคับจำนองและขายทอดตลาด จ. ซื้อที่ดินจากการขายทอดตลาดได้ แต่เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไม่พอชำระหนี้แก่ ข. ผู้รับจำนองรายแรก ก. ซึ่งเป็นผู้รับจำนองรายหลังไม่ได้รับชำระหนี้จึงฟ้อง จ. ซึ่งเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดเพื่อบังคับจำนอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อผู้รับจำนองฟ้องบังคับจำนองและศาลได้ขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองแล้ว การจำนองภายหลังย่อมระงับสิ้นไปแล้วในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 316/2504 โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้สามัญฟ้องจำเลยโจทก์ชนะคดี และนำยึดโรงสีของจำเลยออกขายทอดตลาดชำระหนี้ ก่อนขายทอดตลาดมีผู้ร้อง 2 รายซึ่งเป็นเจ้าหนี้จำนองขอให้เอาเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดชำระหนี้ตนก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 ในการขายทอดตลาดผู้ร้องที่ 1 ซึ่งเป็นผู้รับจำนองรายแรกประมูลซื้อได้ แต่ราคาที่ซื้อนั้นต่ำกว่าหนี้จำนองรายแรก ดังนั้นผู้รับจำนองรายแรกมีสิทธิหักหนี้จำนองของตนได้ตามมาตรา 732 ผู้รับจำนองรายที่สองจึงไม่มีทางได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองรายนี้

คำว่า “ถอนจำนอง” ตามอนุมาตรานี้หมายถึงผู้รับโอนขอไถ่ถอนจำนองตามมาตรา 736 แต่เจ้าหนี้ไม่ยอม เจ้าหนี้จึงฟ้องตามมาตรา 739

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 952/2523 จำเลยนำที่ดิน โฉนดเลขที่ 7 และ 8 มาทำสัญญาจำนองประกันความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้จัดการของชุมนุมสหกรณ์โจทก์ในวงเงิน 100,000 บาท ต่อมาจำเลยนำเงินของโจทก์ไปใช้ส่วนตัว 390,000 บาท จำเลยจึงทำหนังสือรับสภาพหนี้และนำที่ดินโฉนดเลขที่ 5 กับ 6 มาจำนองไว้ แล้วจำเลยไม่ชำระหนี้ เช่นนี้ การทำหนังสือรับสภาพหนี้ไม่ทำให้มูลหนี้เดิมระงับ หนังสือรับสภาพหนี้คงเป็นเพียงหลักฐานแห่งการสงวนสิทธิเรียกร้องอันมีอยู่ภายในมูลหนี้เดิมนั่นเอง เมื่อโจทก์ยังไม่ได้รับชำระหนี้ โจทก์ชอบที่จะบังคับเอาแก่ที่ดินโฉนดเลขที่ 7 และ 8 ที่จำเลยนำมาจำนองเพื่อประกันการชำระหนี้ก่อนเกิดเหตุได้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5241/2533 ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมีโฉนดระบุชื่อผู้ร้องเป็นเจ้าของ แต่ที่ดินนี้เป็นส่วนหนึ่งของที่ดินตาม น.ส. 3 เลขที่ 408 ซึ่งโจทก์เป็นผู้รับจำนองไว้โดยชอบจากนายสิงเจ้าของเดิมในขณะที่มี น.ส. 3 เป็นหลักฐานการที่ผู้ร้องซื้อที่ดินพิพาทมาโดยสุจริตไม่ทราบถึงการจำนองก็ทำให้สิทธิของโจทก์ที่จะบังคับจำนองที่พิพาทได้เสียไปไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3419/2534 ความระงับสิ้นแห่งสัญญาจำนองมี 6 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 744 โจทก์บรรยายฟ้องว่า โจทก์ได้ทำหนังสือขอไถ่ถอนจำนองไปยังจำเลย จำเลยไม่ยอมรับคำเสนอ แต่เมื่อพ้น 1 เดือนแล้ว จำเลยไม่นำคดีมาฟ้องศาลเพื่อขายทอดตลาดทรัพย์สิน จึงถือว่าจำเลยยอมรับคำเสนอของโจทก์แล้ว โจทก์จึงฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลยจดทะเบียนระงับจำนอง ดังนี้ แม้จะถือว่าจำเลยสนองรับคำเสนอไถ่ถอนของโจทก์โดยปริยายตามมาตรา 739 และ 741 แล้วก็ตาม แต่ตามคำฟ้องไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้ใช้เงินแก้จำเลยตามจำนวนที่โจทก์เสนอหรือโจทก์ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ ตามคำฟ้องโจทก์ไม่ใช่กรณีใดกรณีหนึ่งที่จะถือว่าสัญญาจำนองระงับไปดังที่กฎหมายบัญญัติไว้โจทก์จึงไม่มีสิทธิที่จะขอให้บังคับจำเลยจดทะเบียนระงับจำนอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6351/2534 จำเลยเป็นผู้มีชื่อใน น.ส. 3 และครอบครองทำกินในที่พิพาทได้นำที่พิพาทไปจำนองไว้แก่โจทก์ เมื่อต่อมาผู้ร้องได้แย่งการครอบครองที่พิพาทจนได้สิทธิคิดว่าจำเลย แต่เป็นเวลาลงหลังจากที่จำเลยได้จำนองไว้แก่โจทก์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงไม่เป็นเหตุให้สัญญาจำนองระงับสิ้นไปตามมาตรา 744 นอกนี้การจำนองก็เป็นทรัพย์สินที่ติดไปกับตัวทรัพย์สินที่จำนองตามมาตรา 702 วรรคสอง โจทก์ผู้รับจำนองโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมมีสิทธิยึดที่ดินพิพาทเพื่อบังคับคดีได้ ผู้ร้องไม่มีสิทธิขอให้ปล่อยที่ดินพิพาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 311/2481 ผู้จำนองชำระเงินให้แก่ผู้รับจำนองแล้วแต่ไม่ได้จดทะเบียนชำระหนี้ นั้น ผู้จำนองจะยกการชำระหนี้ขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ของผู้รับจำนองไม่ได้

มีคำพิพากษาซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจผิดในเรื่องเกี่ยวกับการจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงคือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 612-615/2519 โจทก์กู้เงินจำเลย 200,000 บาท โดยจำนองที่ดินไว้เป็นประกัน โจทก์ผ่อนชำระหนี้ไปแล้ว 140,000 บาท โดยออกเช็คชำระหนี้และจำเลยรับเงินแล้ว คงเหลือต้นเงินเพียง 60,000 บาท โจทก์ขอไถ่ถอนจำเลยอ้างว่าเงินจำนวน 140,000 บาท เป็นการชำระหนี้รายอื่น โจทก์จึงฟ้องขอให้บังคับจำเลยรับเงิน 60,000 บาท และจดทะเบียนไถ่ถอนจำนอง จำเลยต่อสู้ว่าเป็นการชำระหนี้รายอื่น ถ้าเป็นการชำระหนี้รายนี้เมื่อไม่จดทะเบียนก็ยกขึ้นอ้างไม่ได้ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้โจทก์ชนะคดี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเช็คที่โจทก์ออกเป็นการชำระหนี้รายนี้และวินิจฉัยต่อไปว่า การผ่อนชำระต้นเงินบางส่วนหาจำต้องทำหนังสือจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ ผลตามกฎหมายจึงมิใช่โจทก์มิได้ชำระต้นเงินกู้ให้จำเลยดังที่จำเลยต่อสู้ โจทก์ยังค้างชำระต้นเงินตามสัญญาจำนองเพียง 60,000 บาท เท่านั้น

ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกานี้วินิจฉัยเหมือนกับการผ่อนชำระหนี้ซึ่งมีการจำนองเป็นประกันไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนตามมาตรา 746 การวินิจฉัยดังกล่าวเป็นการวินิจฉัยในคดีที่พิพาทกันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้จำนองด้วย ในกรณีนี้แม้จะไม่ทำเป็นหนังสือจดทะเบียนก็ยกขึ้นต่อสู้ระหว่างกันเองได้ แต่จะยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกไม่ได้ ถ้ากรณีเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกต้องเป็นไปตามมาตรา 746 คือถ้าไม่จดทะเบียนจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกไม่ได้